

Demokrasi, Devrim ve Oportünizm • H. FIRAT

H. FIRAT

Demokrasi, Devrim ve Oportünizm

E K S E N Y A Y I N C I L I K

H. FIRAT

**Demokrasi, Devrim
ve
Oportünizm**

EKSEN

YAYINCILIK

EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti.

Laleli Caddesi, No:52/5

Aksaray/İstanbul

Tel: (212) 638 28 83

Fax: (212) 517 39 49

Baskı tarihi: Ocak '99

Baskı: Kayhan Matbaacılık

ISBN: 975-7271-21-7

H. FIRAT

**Demokrasi, Devrim
ve
Oportünizm**

İÇİNDEKİLER

- 7 **Önsöz**
- DEMOKRASİ, DEVRİM ve OPORTÜNİZM**
- 11 **I. BÖLÜM**
İç Çözölmeye Karşı Oportünist Manevralar
- 28 **II. BÖLÜM**
Demokrasi ve Devrim Sorunlarında
Marksizm ve Liberalizm
- 47 **III. BÖLÜM**
Demokrasi ve Devrim Sorunlarında
Marksizm ve Liberalizm (*Devam*)
- 70 **IV. BÖLÜM**
Demokrasi Mücadelesi ve Program Sorunları
- 90 **V. BÖLÜM**
Liberal Teori ve Reformist Politika
- 112 **VI. BÖLÜM**
Sonuç: Burjuva Demokrasisine Hayranlık
ve Anayasal Düşlere Kölelik
- EKLER**
- 141 **EMEP: Liberal Bir Küçük-Burjuva
Muhalefet Platformu**
- 154 **Bir Slogan ve EMEP'in Suslovları**
- 162 **EMEP'li Bürokratların "Sokak" Korkusu**
- 167 **Olmayan TDKP'nin 2. Konferansı!**
- 177 **Siyasal Özgürlükler Mücadelesinin İçeriği ve Önemi**

ÖNSÖZ

Tam da *Demokrasi ve Devrim* kitabının yayına hazırlandığı bir sırada, günlük *Emek* gazetesi demokrasi sorunu ve mücadelesi üzerine üç bölümlük bir “dosya” yayınlayınca, ona verilen zorunlu yanıt *Demokrasi, Devrim ve Oportünizm* başlıklı bu kitabın ortaya çıkışına vesile oldu. İlkinin temel teorik ve ilkesel yaklaşımlarını hareket noktası olarak ele alan bu ikinci kitap, böylece demokrasi ve devrim sorunlarında Marksizm ve liberalizm arasındaki derin ilkesel ve politik yaklaşım farklılıklarını bir de oportünizmin argümanları üzerinden ortaya koyma olanağını sağladı bize.

Bazı temel gerçekleri bir kez daha yinelemek zorunluluğu yaratmış olsa da toplam olarak alındığında bu çaba fazlasıyla yararlı olmuştur. Demokrasi sorunu geleneksel hareketin en temel ideolojik zaafiyet noktalarından biridir, denilebilir ki en önemlisidir. 12 Eylül sonrasında geleneksel harekette yaşanan derin ideolojik erozyonun ‘90’lı yıllarda kimi akımlar şahsında vardığı ideolojik çöküntünün düşünsel temellerini anlamada, hiç abartmaksızın, demokrasi sorunu belirleyici önemdedir. Demokratik devrim stratejisini esas alan tüm geleneksel küçük-burjuva halkçı akımların gelinek yerde bunu ortak bir tutumla tam da demokrasi sorunu ile gerekçelendirdikleri düşünülürse, bu zaafiyet alanının günümüzdeki önemi çok daha iyi anlaşılır.

Temel önemde sorun kendini şu kritik ikilem içinde gösterir: Demokrasi sorunu ve mücadelesi, işçi sınıfının burjuvaziye karşı devrimci iktidar mücadelesinin bir kaldıracı, onu kolaylaştıran bir manivela mı olacak? Yoksa, dünyada ve Türkiye’de dün ve bugün birçok örnek şahsında

görüldüğü gibi, devrimci olmak iddiasındaki akımların ayağına dolanan “mevcut toplumun tam demokratikleştirilmesi” platformu üzerinden, kurulu düzene eklemellenmenin kestirme bir yolu mu olacak? ‘70’li yılların TKP-TİP-TSİP örnekleri, ‘80’li ve ‘90’lı yılların Dev-Yol, TDKP, Kurtuluş ve TKEP örnekleri, bu ikincisinin ne anlama geldiğini bizzat kendi tarihimiz üzerinden en canlı biçimde bize göstermektedir.

‘70’li yılların devrimci akımlarının ‘80’li ve ‘90’lı yıllardaki ideolojik ve örgütsel çöküntüsü ve genel politik iflası elbette ki düşünsel tutarsızlıkların ötesinde daha temel toplumsal-siyasal nedenlere dayanmaktadır. Bu böyle olmakla birlikte, temel önemdeki ideolojik tutarsızlıkların bu süreci ve sonucu kolaylaştırıp hızlandırdığı da bir gerçektir. Ve ideolojik-düşünsel tutarsızlıklar sözkonusu olduğunda, yineliyoruz, demokrasi sorunu bunlar içinde en temel önemde olanıdır. Aynı zaafiyeti aynı biçimde, hatta daha da tutarsız ve eklektik bir biçimde bugünün devrimci-demokrat akımları da sürdürmektedirler ve benzer bir akıbet onların da önündeki potansiyel tehlikedir. Demokrasi ve devrim sorunları üzerine tartışmaların ve eleştirilerin oportünizme karşı mücadele ve onun liberal-reformist konumunu sergilemesinin ötesindeki asıl önemi de buradan gelmektedir.

Bugünün Türkiye’inde devrimci iktidar sorununda sağlam bir ideolojik duruş, ancak demokrasi sorunu ve mücadelesinin doğru bir marksist kavrayışla ele alınabilmesi ölçüsünde olanaklıdır. Bu, elinizdeki kitabın eksenini oluşturan temel fikir durumundadır.

Ekler bölümünde sosyal-reformist akıma ilişkin bazı yazıların yanısıra *Emek* gazetesinin bu polemige vesile olan yazısına da tam metin olarak yer verilmiştir.

12 Ağustos ‘98

**Demokrasi, Devrim
ve
Oportünizm**

I. BÖLÜM

İç çözülmeye karşı oportünist manevralar

Günlük *Emek* gazetesi 1 Mayıs'ı hemen izleyen günlerde "dosya" başlıklı sayfasında üç bölümlük bir yazı yayınladı (bkz. 2, 3 ve 4 Mayıs tarihli nüshalar). "*Siyasal Özgürlükler İçin Mücadelenin İçeriği ve Önemi*" başlıklı bu yazı A. Cihan Soylu imzasını taşıyor. Tümüyle komünist hareketi hedef alan, fakat bunu açıktan ve yüreklice yapmak gücü gösteremeyen bu yazıyı bu sayıdan itibaren sayfalarımızda olduğu gibi yayınlıyoruz. Cehaletin ve hakaretin olduğu kadar iflah olmaz reformist bir kafa yapısının da yeni bir örneği olan bu yazıyı şu sıralar yayına hazırlanan *Demokrasi ve Devrim* kitabında ayrıca yayınlayacağımızı ise şimdiden duyuruyoruz. Bilindiği gibi bunu ilk kez yapmıyoruz. Birkaç yıl önce yine aynı çevrenin "Özgürlük ve Demokrasi" üzerine, küfür ve cehalet karışımı bir başka yazısını ilkin *Ekim* yayınlamıştı, ardından *Kızıl Bayrak*

olarak biz yayınladık. *Liberal Demokratizmin Politik Platformu* başlıklı kitabımızın her iki baskısında da bu ibretlik yazıya ayrıca yer verdik. (Bkz. Genişletilmiş 2. Baskı, s.133 vd.)

Ekim bu yazıyı “*Küfür ve Hakaret Yanıt Değildir!*” ve “*Cehalet Kanıt Değildir!*” başlıklı iki metinle yanıtlamıştı. Bu ikinci metin şu sözlerle başlıyordu: “*Küfrü ve hakareti bir davranış biçimi olarak benimseyenlerin cahilliğine hiç şaşırılmamalıdır. Zira küfür aynı zamanda cahilliğe özgü bir durumdur. Bu küfürbazlar, komünistlerin “İş-Ekmek-Özgürlük!” sloganı üzerinden yönelttiği ideolojik eleştirinin yarattığı etki ve sarsıntının salt küfürle körüklenen bir düşmanlıkla kırılmayacağını hissetmiş olmaları ki, siyasal özgürlük mücadelesinin taşıdığı önem üzerine İki Taktik’ten altalta dizdikleri birkaç alıntıyla ciddi ciddi birşey kanıtladıklarını zannediyorlar. Gerçekte ise, yalnızca Lenin’in liberal olduğu kadar cahil okurları olduklarını tüm açıklığı ile ortaya koymuş oluyorlar. TDKP-Merkez Komitesi yayınında yer alan yazıyı bu açıdan da ibret verici bir belge sayıyoruz.*” (s.153)

Onlar Lenin’in liberal olduğu kadar cahil okurları olduklarını ekte yayınladığımız yazılarıyla bir kez daha kanıtlıyorlar. Şu farkla ki, daha önce *İki Taktik* üzerinden yaptıklarını bu kez *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm* üzerinden yapıyorlar.

İç çözülmeyle bloke etme manevraları

A. Cihan Soylu imzalı yazı, EMEP bünyesinde yaşanan ve artık tüm sol kamuoyunun bilgisi dahilinde olan iç çözülme ve ayrışma süreci karşısında yaşanan paniğin bir göstergesi ve bunun önünü almaya yönelik bu kez hayli umutsuz bir çabanın ifadesidir. *Emek* gazetesinde bir süredir bunun işaretleri zaten vardı.

Geçen yılın Ağustos ayında 220 kişilik bir deklarasyonla

EMEP'ten kopan yoldaşlar bu yılın Ocak ayında *EMEP Eleştirisi* başlıklı kitaplarını yayınladılar, böylece bu hareketin genel iddiaları ile gerçek konumu arasındaki baş döndürücü uçuruma etkili bir ayna tutmuş oldular. Bu ayna daha dün EMEP saflarında yer alan devrimciler tarafından tutulduğu içindir ki, etki ve yankısı da o ölçüde büyük oldu. İç bunalımı şiddetlendirdi ve devrimci arayışları hızlandırdı. Bunun önünü almak için uygulanan utanç verici yasaklar ve girilen bildik oyalama manevralarının yanısıra günlük basındaki "ideoloji memuru" da bu arada göreve çağrıldı. A. Cihan Soylu, günlük siyasal gelişmeleri yorumlama görüntüsünün arkasına saklanarak, köşesinde peşpeşe "devrimci" vurgular içeren ve EMEP bünyesindeki devrimcileri yatıştırmayı hedefleyen yazılar yayınlamaya başladı.

Bu yazılardan biri "*Politik Gelişmeler ve Devrimci Sınıf Örgütünün Güçlendirilmesi*" başlığı taşıyor ve şu paragrafla bitiyordu: "*Politik gelişmelerin yönünü görmek ve gereklerini yerine getirmek günün en önemli görevidir. Günlük işlerin karmaşası çoğu kez asıl görevlerin unutulması ya da ertelenmesine yol açmıştır, ve bu hemen her zaman zararlı olmuştur. İşçi sınıfının devrimci partisi mücadeleden ve tarihten öğrenmesini bilen ve buna uygun davranan bir partidir, aynı zamanda.*" (15 Mart '98)

Bu, EMEP'in gömüldüğü legalizm batağına ve kendiliğindenci sürüklenişe yöneltilen örtülü "devrimci" bir eleştiri oluyordu güya. Birazdan bu yazıya yeniden döneceğiz ve devrimciliği artık tümünden yitirmiş olanların devrimci açıdan "tarihten öğrenme" yeteneklerini de yitirdiklerini örnekleme imkanı bulacağız. Bu yazıda yapılan tespitlerin ardından bir nebze devrimci olanların yapacağı iş legalizmin sert bir biçimde mahkum edilmesi ve her koşul altında çalışma ve mücadele etme yeteneği gösterebilecek illegal bir örgütlenme çağrısı olabilirdi ancak. Oysa yazının böyle herhangi bir sorunu yok, olamazdı da. İlegal örgüt ile devrimci siyasal çizgi organik bir bütün oluşturdu-

ğuna göre, devrimciliğini yitirmiş olanların niye böyle bir sorunu olsun ki?

Fakat bu yazıdan daha dikkate değer olan *“Hangi Demokrasi?”* başlığı taşıyan bir başka yazıydı. 26 Mart ‘98 tarihi taşıyan bu yazının peşin talihsizliği, tam da EMEP’in “demokratik devlet” açılımı yaptığı günlerin yıldönümüne denk gelmesiydi. Bilindiği gibi Susurluk skandalını izleyen günlerde, geçen yılın Ocak ayında, TÜSİAD bir “demokratikleşme” bombası patlatmış, bunun yarattığı “toz duman” bütün reformist çevreleri sarmış, bu arada bazı devrimci grupları da etkisi altına almıştı. TÜSİAD’ın burjuvazi adına Susurluk pisliğinin ve devletteki çeteleşmenin sorumluluğundan sıyrılmak için giriştiği bu aldatıcı manevra, kısa bir süre sonra EMEP’te de yankısını buldu. ‘97 Mart’ında gündeme getirilen “demokratik devlet” ve “demokratik anayasa” açılımı ve kampanyası, TÜSİAD’ın yarattığı “toz duman”ın dolaysız bir meyvesiydi. Bu açılımı hemen izleyen birkaç gün içinde A. Cihan Soylu isimli “ideoloji memuru” da kendisine düşeni yaptı. Yıllardır Kürt sorununda “siyasal çözüm” politikasına yönelttiği eleştirileri bir anda unuttu ve yeni açılımı anında, Kürt sorununa uyarladı. Kampanyanın ilanından birkaç gün sonra “siyasal çözüm”cü bir yazı kaleme aldı ve onu Kürt sorununda anayasal çözüme ilişkin şu veciz sözlerle bitirdi: *“Halkın huzuru ve demokratik Türkiye için devletin Kürt politikası değişmeli, ulusların ve dillerin tam hak eşitliği Anayasal garantiye bağlanmalıdır.”*

Ve işte bu yiğit yazar ya da bu zavallı memur, bu satırlardan tam bir yıl sonra kalkıp *“Hangi Demokrasi?”* başlıklı bir yeni “görev” yazısı kaleme alıyor. Yazısına *“Türkiye’nin politik gündeminde son bir yıllık süreçte ‘demokrasi’ sorunu en yoğun tartışma konularından biri oldu”* cümlesiyle başlıyor ve az aşağıda şöyle devam ediyor: *“Ancak, bu tartışmanın ‘tozu dumani içinde’, özellikle ilerici çevreler bakımından, kimin nasıl bir demokrasiyi savunduğu, kimin demokrasiden yana ya da karşı*

olduğu; yani bu tartışma kapsamında sorunun özü çoğu kez unutuldu, ya da önemsiz bir sorunmuş gibi geriye atıldı. Proletarya ve emekçiler açısından, demokrasi mücadelesinin, burjuva parlamenter sistem ile parlamenter ya da askeri faşizm tercihi sınırına çekilemeyeceği gibi temel önemde bir sorunun üzerinden atlandı. Burjuva demokratları ve reformistlerden farklı olarak, işçi sınıfının ve politik partisinin, demokrasi sorununu, iktidarın burjuvaziden alınması ve burjuva diktatörlüğünün parçalanması hedefine bağlı olarak ele aldığını kavrayamayanlar, MGK'nın politik tekeline ve emekçilerin günlük yaşamını dolaysız olarak tehdit etmesine ve devletin cinayet çetelerine karşı izlenen mücadeleyi reformist bir yoruma tabi tutma yolunu seçtiler.” (26 Mart '98)

Bunları, “demokratik devlet”, “demokratik anayasa”, “ordunun demokratikleştirilmesi” vb. üzerine reformist açılımları gün kaybetmeden köşesinde Kürt sorununda “anayasal çözüm”e uyarlayan biri söylüyor! Ve biz bu adama bunun için “ideoloji memuru” diyoruz. Onun “görevi”, duruma kılıf uydurmak, yırtığa yama vurmak, yazarlık birikimini ve yeteneğini (ki bu birikim ve yeteneğin sınırlarını da birazdan göreceğiz) kullanarak samimi devrimcileri aldatmaktır. Bu fırlıdak yazar TÜSİAD'ın yarattığı “toz duman içinde” yolunu şaşırıp reformizme saplanmakla kimi suçluyor ola ki? Herhalde ÖDP'yi, HADEP'i ya da İP'i değil. Onların hepsi zaten her zaman buldukları yerdeydiler ve ilk ikisi TÜSİAD'ın çıkışını daha en baştan, “patronlar da nihayet gerçeği anladılar ve ağırlıklarını koydular”, diyerek selamlamışlardı. Geriye bu “görevli memur”un kendi partisi EMEP kalıyor ki “toza dumana” boğulan da zaten ondan başkası değildi.

Gerçekte bu liberal çevre “demokratikleşme” çizgisine yıllardır oturmuştu. Fakat geçmiş devrimci geleneğin baskısı ve tabandaki devrimcilerin sürmekte olan duyarlılığı, açık bir kimlikle ortaya çıkmalarını güçleştiriyordu. TÜSİAD'ın rüzgarı ve bunun oluşturduğu “uygun” siyasi atmosfer, gerekli açılıma iyi bir

vesile sayıldı ve “‘Demokratik Türkiye için’ görev başına!” çağrısı eşliğinde “demokratik devlet”, “demokratik anayasa” ve “ordunun demokratikleştirilmesi” eksenine oturan açılımlar nihayet açıktan yapıldı. Böylece de TÜSİAD’ın giriştiği manevranın yedeğine düşüldü. “*Hangi Demokrasi?*” başlıklı yazının şu bitiş sözleri, işin aslında EMEP’in son bir yıldır içine düştüğü bu durumun örtülü bir itirafından başka birşey değildir: “*İşçi sınıfı ve emekçiler, faşizme ve sermayenin saldırılarına karşı mücadele ederlerken, üzerlerindeki burjuva sınıf egemenliğinin biçimlerinden birini tercih etmek zorunda değillerdir. Sınıf düşmanı ile mücadelede hangi yöntemin izleneceği ve hangi somut taleplerin öne çıkarılacağı, başka şeylerin yanısıra, mücadelenin amaç ve hedefleriyle de doğrudan ilişkilidir. Bu hedef bulanıklaştığı oranda gericiliğin yedeğine düşme tehlikesi de büyüyecektir.*”

Fakat bu reformist açılımların hayırlı bir sonucu da olmadı değil. TÜSİAD’ın estirdiği “demokratikleşme” rüzgarının girdabına kapılıp “demokratik devlet” açılımını yapanlar, böylece onu izleyen aylardaki iç sorgulama ve bunu izleyen devrimci kopmaların da yolunu düzlemiş oldular. Daha önceleri yaşanan ve illegal örgütün tasfiyesiyle noktalanmış legalist örgütsel açılım bu yeni reformist siyasal açılımla bu kadar kaba bir biçimde birleşip tamamlanınca, yılları bulan oyalama ve aldatmaların da nihayet sonu geldi. Ortada artık ideolojisi, siyasal platformu ve örgütsel varlığı ile dört dörtlük reformist bir parti vardı. Bunun yıllardır “devrim” ve “sosyalizm” adına aldatılan ve “ikinci kongre” vaatleriyle oyalanan devrimci kadrolarda huzursuzluğa ve sorgulamalara yol açmaması düşünülemezdi. İlk çıkış, “demokratik devlet” açılımından yalnızca birkaç ay sonra, 220 kişilik deklarasyonla geldi. Biz bu ilk çıkışın mantığını daha en baştan şöyle değerlendirmiştik:

“Bu gelişmeyi düzenle bütünleşme çizgisini günden güne derinleştiren reformist akımın bünyesinde kaçınılmaz olarak yaşanacak bunalımın bir ilk dışavurumu sayıyoruz. İç hoş-

nutsuzlukları oyalamada ve zaman içinde terbiye etmede mahir oldukları bilinen oportünist yöneticilerin gelinen yerde bunda artık zorlandıkları görülüyor. Bu zorlanmanın “demokratik devlet” platformuna açık geçiş ve CHP ile örtülü ittifak arayışı dönemine denk gelmesi rastlantı değildir. Bugüne kadar şu veya bu şekilde aldatılarak liberalleşme sürecine dahil edilen devrimci unsurların bu kadarını artık kaldıramadıkları ve bu sayede hareketin evrimini yeni bir bütünsel değerlendirmeye tabi tuttıkları anlaşılıyor.”

Geçerken belirtelim ki, EMEP’te bugün giderek hızlanan iç çözülme sürecinin mantığını ve dinamiklerini anlamak isteyen herkes bu değerlendirmeyi hareket noktası olarak almak zorundadır.

Öte yandan bu değerlendirme, “ideoloji memuru”nun son bir yıllık “toz duman” ile söze başlayıp, okuru EMEP’in “demokrasi sorununu, iktidarın burjuvaziden alınması ve burjuva diktatörlüğünün parçalanması hedefine bağlı olarak ele aldığı” konusunda temin etmeye çalışmasının gerisinde yatan gerçek etkene de ışık tutuyor, ki burada asıl sorunumuz da zaten bu yeni manevraya işaret etmektir.

Yıllar boyunca “devrimcilik” adına aldatılan ve peşpeşe liberal açılımlara alıştıran devrimci kadrolar, ‘97 ilkbaharında, geçmişi TDKP olan hareketten geriye kala kala “demokratikleşme platformu” ile bu platforma oturan gevşek bir legal partinin kaldığını şaşkınlıkla gördüler. Girişilen sorgulamaların hareket noktası, illegal örgütün tasfiyesi ve anayasal çerçeveye oturmuş bir demokrasi mücadelesi platformu gibi iki kritik sorun üzerinden oldu. Çözülmenin hızlandığı bir aşamada aldatma girişimlerinin bu iki sorun üzerinden gündeme getirilmesi, bu açıdan hiçbir biçimde rastlantı değildir.

Gelgelelim illegal örgüt sorunu sözkonusu olduğunda “görevli”nin işi demokrasi sorunu kadar kolay değil. İlegal örgüt vaadedilemez, pratikte yaşanır. Yıllarca parti “varlığını koruyor” denilerek insanlar çirkin bir tutumla aldatıldılar. Yokluğunun

hissedildiği bir aşamada bu kez bir düzmece “2. konferans” tezgahlandı; bir yandan varlığı güya böylece “gösterilmiş” oldu, öte yandan ise düzmece konferansın bildirisinin satır aralarında yokluğu zımnen kabul edilerek “yeniden inşası” bir görev olarak saptandı. (Bu çirkinlik anında komünist basında, “*Olmayan TDKP'nin 2. Konferansı*” başlıklı bir yazı ile teşhir edilmişti.) Aradan birbuçuk yılı aşkın bir süre geçmiş bulunuyor; doğal olarak vaadedilen “yeniden inşa” doğrultusunda tek bir adım bile atılmadı, bunun yerine insanların duruma alıştırılması yolu tutuldu. Ve bugün, A. Cihan Soylu isimli “memur” kalkıp siyasal gelişmelerin “gericiliğin yoğunlaşması”, “şiddet kurumlarının daha pervasız kullanılması”, “şiddetin dozunda artış” doğrultusunda seyrettiğini tespit ediyor; ordunun “açık mücadele alan ve araçlarını kullanılmaz duruma” getirme hedefinden sözediyor; tüm bunlardan “devrimci sınıf örgütünün güçlendirilmesi zorunluluğu” üzerine sonuçlar çıkarıyor. Ama dikkate değerdir, illegal örgüt ve çalışma hakkında tek kelime olsun etmiyor. Bunun yerine sorunun ilkesel ve politik özünü karartan şu genel geçer laflarla işi geçiştiriyor:

“Örgüt, politik ya da ekonomik olsun, işçi ve emekçilerin geniş desteğine sahip olduğu ölçüde, saldırılara dayanacak ve mücadeleyi sürdürecektir. Örgütünün temel birimlerini fabrika, işyeri, sendika ve kurumlarda sağlamca oluşturmamış bir işçi sınıfı partisi, sermayenin saldırılarının püskürtülmesinde emekçi hareketinin başında yürümeyi ve her koşulda varlığını ve faaliyetini sürdürmeyi başaramaz, ya da bu durumda başarması zordur.”

Bu liberal düzenbaz, kendi deyimiyle “azgın bir faşist rejim”-in hüküm sürdüğü bir ülkede, “her koşulda varlığını ve faaliyetini sürdürme” sorununu örgütün illegal varlığıyla temellendireceğine, tutup birim temeline oturma ve kitlelerle bağ gibi her türden siyasal örgütlenme için ve her zaman için geçerli olabilecek sorunlarla işin üzerinden atlamayı marifet sayıyor.

Buna çok da şaşırılmamak gerekir; legalizm batağına gömülenlerin oradan çıkmaları hem çok zor ve hem de bunun için artık çok geç.

Ama öteki sorunda, “demokrasi” sorusunda “ideoloji memuru”nun işi gerçekten kolay. Birkaç yazıda peşpeşe demokrasi sorununu “iktidarın burjuvaziden alınması ve burjuva diktatörlüğünün parçalanması hedefine bağlı”yoruz demekten kolay ne olabilir? Böylesi boş iddialar hiçbir pratik yük getirmez, oysa bir kısım insanın bir süre için daha aldatılmasına ve oyalanmasına pekala hizmet edebilir. Nitekim “ideoloji memuru”, Mart ve Nisan aylarına ait köşe yazılarında, denk geldikçe gündelik mücadeleyi ve demokrasi mücadelesini “toplumsal devrime” bağlamaya çok özel bir özen gösteriyor. Öylesine ki, artık günlük “borsa oyunları” ve “işçinin ekmeği” üzerine yazılan “gündelik” yazılar bile, işçilerin *“yalnızca günlük ekmeğini büyütme kavgasını vermeye yetinmeyip sömürülmesinin koşullarını ortadan kaldıracak bir toplumsal devrim için mücadele etmek”* zorunda oldukları türünden pek “devrimci” vurgular ile bitiyor.

Demokratik devrimden “demokratikleşme” platformuna düşenlerin şimdi bir anda bu liberal platformdan “toplumsal devrim” laflarına sıçramalarının gerisinde, gitgide güç kazanan reformist-tasfiyeci çizgiyi sorgulama çabalarını bloke etme hesabı var. Bu hesabın bu kez ne kadar tutacağını ise önümüzdeki günlerde birlikte göreceğiz.

Üç bölüm üzerinden bazı ön gözlemler

Ama bu kez işlerinin zor olduğunun farkında oldukları anlaşılıyor. Ekte ilk bölümünü yayınladığımız yazı buna tanıklık ediyor.

Bu yazıyı kendi akışı içinde ayrıca izleyeceğiz. Öncelikle toplamına ilişkin olarak bazı gözlemler sıralamak istiyoruz.

1) EMEP'teki iç çözümlenin ihtiyaç haline getirdiği bu yazı, yerinde bir davranışla, bu iç çözümlenin doğrudan bir tarafı olarak bizi hedef alıyor. Güya bizim demokrasi sorununa yaklaşımımız eleştiriliyor. Ama ne ilginçtir ki, bize ait tek satırlık bir görüş aktarılmıyor. Biz ki demokrasi sorununa ilişkin görüşlerimizi yıllardır en açık ve en kapsamlı bir biçimde ortaya koymuşuz ve bunları kitaplaştırmışız; biz ki bu konuyu son olarak *Program Sorunları Üzerine Konferanslar*'ın ilk konusu olarak seçmiş, düşüncelerimizi en açık-seçik biçimde ortaya koymuş bir hareketiz, ama bize üç bölümlük bir yazı ayırınlar tutup bizden iki satır aktarma yoluna gitmiyorlar. Gerçekten bize ait olan tek bir görüş bile aktarma ihtiyacı duymuyorlar. Bunu yapmıyorlar ama, her türlü keyfi yakıştırma ile yer yer terbiye sınırlarını tümenden aşan küfürlerini de bizden esirgemiyorlar.

2) Yazının yazarı yiğit, bu zavallı "görevli", bizim görüşlerimizi alıp kendi bakış açısından irdeleyip söyleyeceği neyse bu çerçevede söylemek yerine, kendince daha pratik bir çözüm yolu bulmuş. Tutup Lenin'in *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm* başlıklı kitabını hasbelkader okumuş. Orada Lenin'in emperyalist-ekonomistlere atfettiği ne kadar deli saçması görüş varsa bize atfetmiş, sonra da bunların altına her seferinde Lenin'den tırnaklı ya da tırnaksız pasajlar koyarak böylece işimizi halletmiş. Demokrasi ve devrim gibi ciddi siyasal konuların teorik çerçevesi üzerine kalem oynatma işi kala kala klasiklerden pasajlar ezberlemenin ötesinde hiçbir düşünsel yeteneği olmadığını bizim 20 yıldır bildiğimiz bir zavallı memura kalırsa olup olacağı da ancak bu olabilirdi.

3) Bu yiğit kişi, yazısında bizi dosdoğru hedeflemek yerine, nedense Türkiye'deki daha genel bir sol siyasal kategoriye hedef alıyor görünmek için hep bir "Türkiye'nin küçük-burjuva 'sol'cuları" ifadesini kullanıyor. Demokrasi sorununun teorik ve programatik ele alınışı sözkonusu olduğunda, komünist ha-

reketin kendi konumunda tek olduğunu, daha da önemlisi, sol hareketin tüm öteki akımlarının tam da kendileriyle aynı konumda olduklarını bu liberal yiğit ya ciddi ciddi bilmiyor, ya da bilmezlikten gelmeyi kurnazlık sayıyor. Bu zavallı memur, örneğin bir TİKB'nin, bir MLKP'nin ya da bir DHKP-C'nin demokrasi ve devrim sorunlarının teorik-programatik ele alınışında kendileriyle aynı konumda bulduklarını bilmiyor olabilir mi? Aralarındaki farkın bundan devrimci ya da reformcu siyasal sonuçlar çıkarmaktan geldiğini, sayılan akımların dünkü TDKP gibi devrimci-demokrat, kendilerinin (yani bugünkü EMEP'in) ise liberal-demokrat olduğunu anlamakta gerçekten bir güçlük çekiyor olabilir mi?

4) Üç bölümlük "demokrasi dosyası"nın bu yiğit yazarı, bu üç bölüm boyunca sık sık asıl sorun demokrasi mücadelesinin önemsenmesi ya da küçümsenmesi değil, onun nasıl ele alınacağıdır diyor. Böylece gerçekte bizim on senedir yüzlerce, belki binlerce kez yinelediğimiz basit bir gerçeği dile getirmiş oluyor. Ama bunu diyen bu zavallı memur, nedense bu ele alınış üzerinden bize söyleyeceklerini söyleyeceğine, gerisingeri dönüp demokrasi mücadelesini reddettiğimizi, onu "reformizm" saydığımızı, lekeli gördüğümüzü papağan gibi tekrarlayıp duruyor. Lenin'in Kievski'ye söylediklerini yineleyip durmak dışında demokrasi sorunu konusunda tam bir kara cahil olduğunu üç bölümlük yazısı üzerinde kanıtlayan bu yiğitten başka ne beklenebilir ki?

5) Tartıştığı konu hakkındaki bilgisizliğini her satırda dışavuran bu "soylu" kişi, devrim sorununda üç bölümlük yazı yazıp, Lenin'in emperyalist ekonomistler üzerinden söylediklerine sığınarak "sol"a veryansın ediyor da, aynı konuda bir de Kautsky'nin fikir babalığı yaptığı bir "sağ" çizgi bulunduğunu, gariptir bir kez olsun anmıyor. Bundan daha anlamlı ve açıklayıcı bir davranış olabilir mi?

Kautskizm demokrasi sorununun ele alınışında devrim düş-

manı bir çizgiyi, ulusal sorun sözkonusu olduğunda sosyal-şoven bir tutumu temsil ediyordu. Oysa “emperyalist ekonomistler”, bazı teorik konularda yolunu şaşırmış olsalar da, politik tutumlarıyla devrimci ve enternasyonalist idiler. Rus olanlar Lenin’in kendi Bolşevik yoldaşlarıydı. Alman “emperyalist ekonomistler”inin lideri ve ulusal sorunda o ünlü temel teorik yanılığının asıl temsilcisi, bizzat Rosa Luxemburg’du. Hollandalı ve Polonyalı “emperyalist ekonomistler” Bolşeviklerin yanısıra emperyalist savaş döneminin bir avuç enternasyonalistini oluşturuyorlardı. Cahil yazarımızın bunları bilmediği, savaş döneminin “emperyalist ekonomistler”ini bildiğimiz Rus ekonomistlerinin “bir başka kesimi” sandığı anlaşılıyor. Yine de bilgisizliğin bu cephesinin fazlaca bir önemi yok. Ama demokrasi sorununun marksist ele alınışı üzerine kalem oynatıp da, Rusya’da Menşevizm, Avrupa’da Kautskizm diye anılan bir liberal akımın bulunduğunu, Lenin’in kendi yoldaşlarının yanılığlarıyla bu kadar sert ve kararlı bir biçimde uğraşmasının gerisinde aynı zamanda bu liberal akıma karşı mücadelenin zaafa uğramasını engelleme kaygısı bulunduğunu görmezlikten-bilmezlikten gelmenin hiç de rastlantı olmadığını önümüzdeki liberal fikir çorbasına daha yakından baktığımızda göreceğiz.

6) A. Cihan Soyly’nun yazısı, tüm demokratik-siyasal istemlerin kendi başlarına alındığında birer siyasal reform talebi olmaktan öteye gidemediğini, kapitalizm koşullarında bunların teorik olarak elde edilebilir olduğunu nihayet kabul ediyor. Ama o bu kabulden çıkara çıkara demokrasi mücadelesinin düzen içiliği üzerine liberal-kautskist sonuçlar çıkarıyor. Oysa bir marksist, tam tersine, bu kabulden, siyasal demokrasi taleplerinin a’dan z’ye kadar proleter devrim perspektifi içinde devrimci bir formülasyona kavuşturulması, demokrasi mücadelesinin devrimci ele alınışıyla proleter devrim stratejisi arasındaki kopmaz organik bağın özenle gözetilmesi sonucunu çıkarabilir. Liberal çorbayı karıştırırken üzerinde en çok duracağımız temel

noktalardan biri olacağı için bunu burada yalnızca hatırlatmakla yetiniyoruz.

7) Bundan birkaç yıl önce bu liberal takımına *"Cehalet Kanıtı Değildir!"* başlığı altında verilen yanıtı, şu sözlerle noktalamıştık:

"Ve artık kavramaları gerekir ki, sermaye iktidarı koşullarında, demokrasi mücadelesi sözkonusu olduğunda, bir marksist devrimci ile bir liberal demokrasi kesin çizgilerle birbirinden ayıran temel tartışma eksenini, bu mücadelenin önemsenmesi ya da küçümsenmesi değil, fakat onun nasıl bir genel perspektif içinde ele alındığıdır.

"Lenin'in marksist devrimcinin sorunu ele alışına ilişkin olarak söyledikleri şunlardır: 'Demokrasi sorununun marksist çözümü, proletaryanın burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özelemleri kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.'

"İki Taktik'ten olur olmaz aktarmalar yapanların günümüz Türkiye'si için son derece anlamlı olan bu temel düşünceyi ısrarla görmezlikten gelmeleri bir rastlantı olabilir mi?" (Liberal Demokratizmin Politik Platformu, 2. baskı, s.159-160)

Devrimci okur şaşkınlık ve garipsemeyle karşılayacaktır ama, üç bölümlük "demokrasi dosyası"nın ikinci bölümünde ve *"Demokrasi Sorununun Marksist Çözümü"* arabaşlığı altında, Lenin'in bu sözleri aktarılıyor ve ardından bir zafer edasıyla "işte siyasal demokrasi sorununa marksist yaklaşım budur" deniliyor. Fakat eğer demokrasi sorununa yaklaşım bu liberallerin inancına göre de buyusa, bu onların geçmişteki ve bugünkü yaklaşımlarının iflasının da tam bir teyididir. Yine bu, komünist hareketin on yıldır sorunu ele alışını ve ortaya koyuşunun da tam bir doğrulanmasıdır. Çünkü bu, kapitalist bir ülkede demokrasi sorununun proleter devrim stratejisi içinde yerli yerine oturtulmasından başka birşey değildir.

Gelgelelim demokrasi sorununda gerçekte kautskici çizgide

olan bu liberallerin Lenin'in formülasyonuna katıldıkları iddiasına kargalar bile güler. Zira bu formülü benimsemek, gerçekte proleter devrim çizgisini benimsemektir. Demokratik devrimin bile gerisine düşen, genel olarak devrimle bağını kesen ve düzen içi bir "demokratikleşme" platformuna oturan (bu çerçevede tümüyle legale çıkan) bir hareketin proleter devrim perspektifi üzerine iddiaları ancak bir komedi örneği olabilir.

8) Ve son bir gözlem: Üç bölümlük bu "demokrasi dosyası"nda bir kez olsun "demokratik devrim" sözü geçmiyor. Gerçekten dikkate değer bir durum. Sorun elbette bu çevrenin devrimle herhangi bir bağının kalıp kalmadığı değil. Ama "demokratik devrim" anlayışı birçok kez revizyondan geçmiş olsa da bu hareketin değişmeyen resmi çizgisidir. Demokrasi ve devrim üzerine bir yazıda herşeyden önce yapılması gereken tam da demokratik devrim anlayışının yürekli bir savunusu olmalıydı herhalde. Bu, yapılmak bir yana, formül olarak anılmıyor bile. Bunun yerine "siyasal özgürlüklerin kazanılması", "faşist diktatörlüğün yıkılması", "siyasal devrim" vb. türden daha kolay ve muğlak formüller tercih ediliyor. Bu bir ilerleme değil, tam tersine, "demokratikleşme platformu"nun mantıksal ürünü bir liberal belirsizlik durumudur. Bu iddiamızın gerekçelendirilmesini sonraya bırakıyoruz. Burada sadece üç bölümlük yazının ekte yayınladığımız bölümünde yeralan şu cümlesinin parantez içine dikkat çekmekle yetiniyoruz: *"Demokratik siyasal özgürlükler için mücadeleyi küçümseyen (veya proletarya ve emekçileri, suni olarak birbirinden ayrılmış, şematik aşamalandırılmış devrim dönemleri ya da projeleriyle oyalayan) anlayışların bu mücadeleye zarar verdikleri açıktır."* Parantez içindeki bozuk laf dizisinin illa da bir anlamı varsa eğer, bu da burada demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında teorik ve tarihsel bir ayrıma kategorik olarak karşı çıktığı olabilir ancak. Bu ne biri ne öteki, ama "nihai" hedef olarak "toplumsal devrim" demeye çıkan tutum, devrim sorunları konusunda-

kı oportünist belirsizliğin bir teori haline getirilmesinden başka birşey değil gerçekte. İç çözülmenin yoğunlaştığı temel önemde konulardan biri proleter devrim sorunu olduğu içindir ki, bu oportünist belirsizlikle durumu kurtarmaya özellikle ihtiyaç duyuluyor.

“Azgın faşist rejim” ve açık parti!

Ekte yayınlanan ilk bölüm üzerinden yazının kendisine geçiyoruz. Türkiye tarihi üzerine edilen derme-çatma laflarla ilgili değiliz. Şu kadarını söyleyelim: Kemalist devrim hakkın-da Stalin'den ödünç alınma çok bilinen tanımları ayırın, öteki her cümle ve tanım düşünsel açıdan ciddi falsolar içermektedir. Türkiye tarihi üzerine hiçbir zaman ciddi bir incelemesi ve özgün bir görüşü olamamış bir hareketle yüzyüze olduğumuza göre bunlarla uğraşmaya değmez. Bizi bu tarihsel sunuştan konumuza ilişkin olarak çıkarılmak istenen sonuç ilgilendiriyor. İşte bu sonuca ilişkin pasaj:

“Dünya kapitalizminin büyük bunalım yılları, genel olarak siyasal gericilik eğiliminin faşizm yönünde yoğunlaşmasına yol açarken, Türkiye’de de ‘30’lu yıllarda faşizm, emperyalizmin işbirlikçisi burjuvazi ve büyük toprak ağaları ittifakının sınıf diktatörlüğü olarak gerçekleşti. Sonraki yıllar işçi ve emekçilerin mücadelesine bağlı olarak kısmi demokratik hakların elde edilmesine karşı, faşizm, işbirlikçi burjuvazinin diktatörlük biçimlerinden biri olarak kurumlaşmasını sürdürdü; emekçilerin mücadelesinin açığa çıkardığı boşluklarını tahkim yolunu seçerek, işçilere, emekçilere, Kürtlere karşı azgın bir saldırganlıkla varlığını sürdürdü.”

Özetle; Türkiye’de “30’lu yıllar”dan beri kurumlaşan, zaman zaman mücadeleyle gedikler açılmış olsa da zamanla burjuvazi tarafından tahkim edilen bir faşist diktatörlük var. Türkiye’de hiçbir zaman demokrasi olmadı ve halen de yok. Faşist

gericilik tüm demokratik hak ve özgürlükleri gasp etmiştir vb. vb. Tüm bunlar Türkiye’de demokrasinin olmadığı ve demokrasi uğruna mücadelenin taşıdığı çok özel önemin vurgulanması için. İyi ama herkesin bildiği bu basit gerçeğe sözü getirmek için sözde Türkiye tarihi üzerine onca aptalca söze gerçekten gerek var mıydı?

Güzel, Türkiye’de onyıllardır faşist bir dikta rejimi var, Türkiye’de demokrasi yok, Türkiye’de tüm temel demokratik hakların yanısıra örgütlenme özgürlüğü yok. Peki sormazlar mı, bu durumda sizin bu faşist rejimin göbeğinde tümüyle açık bir parti olarak ne işiniz var? Faşizmin kurumlaştığı ve bu kurumlaşmanın sürekli tahkim edildiği, demokratik hakların ve geleneklerin olmadığı, kendi sözlerinizle “anayasa ve yasalar”ın “faşist baskı maddeleri ve yasaklarla dolu” olduğu bir ülkede siz neye güvenerek herşeyinizle açıkta duruyorsunuz? Ya da soruyu değiştirerek şöyle soralım: Siz tüm siyasal-örgütsel varlığınızla nasıl oluyor da bu dar faşist cenderenin içine sığabiliyorsunuz? Demokrasi mücadelesinin önemini sözümona birilerine kanıtlamak adına “Türkiye’nin azgın faşist rejimi” gerçeğini döne döne vurgulayanlar bunun, beraberinde yukarıdaki türden sıkıntılı soruları getireceğini akıllarına pek getiremiyorlar anlaşılır. Ama bu sorular onların bugünkü gerçek konumlarına tutulmuş bir aynadan başka bir şey değil. Bunun ne anlama geldiğini *Özgürlük Dünyası*’nın Emek Partisi’nin kuruluşunu hemen önceleyen bir sayısında söylenenlerden giderek göstermek istiyoruz. Söylenenler demokrasi sorunu ile bağlantılı olduğu için bu özellikle anlamlı olacaktır.

Özgürlük Dünyası’nın 76. ve 77. sayısında yayınlanan “*Yasal Çalışma ve Yasalcılık*” başlıklı yazı devrimcilik adına girişilecek bir yasal parti girişimini değerlendirirken şunları söylüyordu:

“Siyasal özgürlük koparıp alınmamış ve kazanılması devrimin hedefi olarak belirlenmişse -ki Türkiye’de durum budur- yasalıcılığın tek bir anlamı vardır: Devrimci örgütü tasfiye et-

mek ve faşist diktatörlüğün sınırlamalarına boyun eğerek onun izin verdiği türden faaliyetlerde bulunmak üzere yine izin verdiği türden örgütlenmek. Program ve taktiklerinden, devrimci geleneklerinden vazgeçmek, örneğin insan hakları platformuna gerilemek,- liberal işçi siyaseti ile yetinmek, reformculuk. (Şimdi söyleneceklere özellikle dikkat edilsin!) Parti kendisini yasal olarak örgütleyebildiğine göre, kendi şahsında 'gerçekleşmiş' örgütlenme vb. özgürlüğü gibi siyasal özgürlüklerin en azından esas olarak varlığını savunarak demokrasi için savaşmaktan vazgeçmek, en çok onu 'genişletme' ve bunun için anayasal düzenlemeler platformuna sürüklenmek! Ama bu durumda devrimcilik iddiasında bulunma sahtekarlığı yapılmamalıdır." (Sayı: 77, s.34-35, vurgular bizim)

Demek ki faşist bir rejimde bir parti kalkar devrimcilik adına kendini yasal olarak örgütlenme yoluna giderse, böylece "kendi şahsında 'gerçekleşmiş' örgütlenme vb. özgürlüğü gibi siyasal özgürlüklerin en azından esas olarak varlığını savun"mak zorunda kalacaktır. Bu ise onu, "demokrasi için savaşmaktan" tümünden vazgeçirmese bile, "en çok onu 'genişletme' ve bunun için anayasal düzenlemeler platformuna sürüklenme" zorunda bırakacaktır. 3 yıl kadar önce *Özgürlük Dünyası* gibi bugünkü EMEP için hayli inandırıcı olması gereken bir tanık sorunu işte böyle koyuyordu. Aradan geçen üç yıl öngörülenleri olduğu gibi doğruladı. EMEP şahsında tümüyle açığa çıkıp yasalılık oyununa girişenler, siyasal planda da demokrasiyi genişletme ve bunun için anayasal düzenlemeler platformuna kaydılar. Örgütsel konumlanış kendine uygun düşen siyasal tutumu üretmekte gecikmedi. Ve bir görevli teorisyen, "bu durumda devrimcilik iddiasında bulunmanın" (*Özgürlük Dünyası*'nın 1995 yılındaki sözleriyle) "sahtekarlık" demek olacağını unutarak, bugün kalkıp demokrasi mücadelesinin devrimci ele alınışı üzerine başkalarına ahkam kesebiliyor.

Demokrasi ve devrim sorunlarında Marksizm ve liberalizm

Devrim sorunlarında oportünist belirsizlik

Sözü Türkiye’de demokrasinin olmadığı üzerine “bilinmez” gerçeğe getirmek için Türkiye tarihi üzerine edilen onca boş laf yığını, daha ileride şu pasaja bağlanıyor: “*Böyle bir ülkede, siyasal demokrasi sorununun işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin gündeminde yer alması; siyasal özgürlükler için mücadelenin acil bir görev olarak öne çıkması kaçınılmazdır. İşçi sınıfı ve bütün ezilenlerin sömürüden ve burjuva sınıf egemenliğinden kurtulması için, kapitalizmin tasfiyesini hedefleyen bir toplumsal-ekonomik devrim zorunludur. Proletaryanın mücadelesinin anti-kapitalist karakteri, bugünden açık ve nettir.*”

Bu pasajın ilk cümlesini anlıyoruz, burada kimsenin bilmediği o derin gerçek bir kez daha yinelenmiş oluyor. Fakat bu

gerçeği bin kez de dile getirseniz demokrasi sorunu ve mücadelesi konusunda bir santim olsun ilerlemiş olmazsınız. Sorunun özü ve en kritik noktası, demokrasi sorunu ve mücadelesinin genel çerçevesi, genel devrim mücadelesi içindeki yeridir. Demokrasi sorunu konusunda marksistler, devrimci demokratlar ve liberaller arasındaki ayrılığın ve çatışmanın düğümlendiği nokta budur. Ve göreceğiz ki, tüm yazısı boyunca bu “soyly” yazarın kıvrandığı, açık bir cevap vermektten özenle kaçındığı soru ve sorun da budur.

Emek yazarı ve onun her türlü devrimle bağını gerçekte artık tümenden koparmış bulunan partisi, Türkiye’de gündemde olan devrim hakkında ne düşünüyor? Bu, toplumsal ve iktisadi içeriği ve karakteri ile nasıl bir devrimdir acaba? Bu soruya dosdoğru bir yanıt vermeden, Türkiye devriminin niteliği, içeriği ve toplumsal dinamikleri konusunda ortaya açık-seçik bir görüş koymadan, demokrasi sorunu üzerine ortaya ciddi bir görüş koyabilmek mümkün değildir. Liberal yazarın demokrasi mücadelesinin önemi üzerine ezberlenmiş lafları papağan gibi yineleyip durarak üzerinden atlamaya çalıştığı, fakat tökezleyip yere kapaklandığı sorun işte tam da budur.

Yukarıya aktarılan pasajın ikinci ve üçüncü cümlesine yeniden ve daha yakından bakalım: *“İşçi sınıfı ve bütün ezilenlerin sömürüden ve burjuva sınıf egemenliğinden kurtulması için, kapitalizmin tasfiyesini hedefleyen bir toplumsal-ekonomik devrim zorunludur. Proletaryanın mücadelesinin anti-kapitalist karakteri, bugünden açık ve nettir.”*

Bu sözlerle ne anlatılmak isteniyor olabilir? Türkiye’de gündemde olan temel tarihsel adımın sosyalist devrim olduğu gerçeği mi? Öyle ya, “burjuvazinin sınıf egemenliğinden kurtulmak için bir toplumsal-ekonomik devrim” zorunluluğu, “proletaryanın mücadelesinin” “bugünden açık ve net”olan “anti-kapitalist karakteri”, akla bir sosyalist devrimden başka ne getirebilir ki? Ama hayır, Lenin’den taklit edilmiş olan, bu ara-

da bozuk bir dil ve muhakemeden de yara-bere alarak çıkan bu cümleler gerçekte devrim sorununa dosdoğru yanıt vermekten kaçmanın oportünist bir kılıfından başka birşey değildir. Zira aynı sözler, daha düzgün ifade edilmek kaydıyla, pekala burjuva demokratik devrimin gündemde olduğu bir ülke için de kullanılabilir. Nitekim Lenin'in Rusya'da burjuva demokratik devrimi gerekçelendiren yazılarına bakıldığında, bu devrimin burjuvazinin sınıf egemenliğini ve kapitalist sömürüyü hiçbir biçimde ortadan kaldıramayacağını dile getirmek için tam da benzer şeyler söylediği, hemen ardından da proletaryanın burjuva demokratik devrimi izleyecek bir sosyalist devrime de "bugünden" hazırlanmak zorunda olduğunu eklediği görülür. Bizim yiğit yazarımız belli ki aynı sözlerin bu farklı yorumlanabilme olanağını, dosdoğru konuşmaktan bir kaçış yolu saymıştır. Oportünizm her zaman belirsizlikten yarar umar; bu bilinen birşey. Ama sözkonusu olan bir ülkede devrimin genel karakteri ve bunun içinde demokrasi sorunu ve mücadelesinin yeri olunca, bu tür bir belirsizlik gerçekte bir ideolojik çöküntüden başka bir anlama gelmez, bunu kanıtlamaktan başka bir işe de yaramaz.

Aynı pasajı izleyen cümlelerle devam edelim. *"Ancak proletarya, sosyalizmi gerçekleştirmek için mücadele sorunlarını görmezden gelmez."* Aman ne derin düşünce bu böyle! Ciddi sorunlar üzerine kalem oynatırken bu kadar boş konuşabilmek ancak düşünce gücünden yoksun memurlara özgü olabilir. Neyse ki hemen devamında bir parça anlam taşıyan yeni bir cümle var: Proletarya *"tüm ezilenleri dolaysız olarak ilgilendiren politik, toplumsal sorunları gündemine almak ve bu sorunların çözümü için mücadele etmek zorundadır."* Eh, herhalde. Bu olmaksızın "sosyalizm" ya da sosyalist devrim bir yana, herhangi bir devrim olanaksızdır; devrim bir yana, proletaryanın herhangi bir devrimci mücadelesinden söz etmek olanaksızdır. İyi ama, bu değerli yazar tüm bu derin gerçekleri neden sıralama ihtiya-

cı duyuyor? Neden olacak, Türkiye’de demokrasi mücadelesinin önemini birilerine güya kanıtlamak için! Tam da “bu yaşta bu derinlik!” dedirtecek türden...

Bu derinliği ise şu cümleler izliyor: *“Türkiye, emperyalizmin hegemonyası altında ve faşist diktatörlükle yönetilen bir ülke.”* İnsan bu vurguları okuyunca herhalde yazar bununla sözü, dolayısıyla Türkiye’de gündemde olan temel tarihsel adımın “anti-emperyalist demokratik devrim” olduğu tespitine bağlamak istiyor diye düşünüyor. Ama hayır, değil burada, üç bölümlük bütün bir yazı boyunca böyle “açık ve net” bir tespiti bir kez olsun göremiyoruz. Bu yüreksiz yazar, bu görevli memur, bu konuda dosdoğru konuşmak yerine yalnızca bunu akla getirecek “ima”larla yetiniyor.

“Türkiye” üzerine cümleyi ardından şu sözler izliyor: *“Ülkede siyasal demokrasi geleneği olmadığı gibi, proletaryanın siyasal özgürlükler ve siyasal demokrasi mücadelesi içinde eğitimden geçtiği de söylenemez. Oysa, siyasal demokrasi mücadelesi içinde, hangi toplumsal kesimleri etkiliyor olursa olsun, baskı ve suistimalin her çeşitine karşı mücadele deneyimi içinde eğitilmiş proletaryanın sosyalizm mücadelesini başarıya ulaştırması olanaklı değildir.”*

Bir kez daha Türkiye gibi bir ülkede demokrasi mücadelenin önemine ve bu mücadelenin proletaryanın siyasal eğitimi açısından taşıdığı işleve ilişkin “bilinmez” gerçeklerin yavan bir yinelenmesi. Biz ise buna şunları ekliyoruz: Burada dile getirilen basit gerçek, yalnızca Türkiye gibi “siyasal demokrasi geleneği”nin olmadığı ülkeler için değil, fakat en zengin bir siyasal demokrasi geleneğine sahip ülkeler için de ilke olarak olduğu gibi geçerlidir. Emperyalizm siyasal demokrasinin inkarıysa, bir siyasal gericilik eğilimiye eğer, emperyalizm döne döne demokrasiyi tahrip ediyor ve siyasal gericilik, faşizm, militarizm, ırkçılık, ulusların zorla köleleştirilmesi, dış müdahale ve saldırganlık vb. sorunları döne döne üretiyorsa eğer, bu ol-

gu en gelişmiş bir kapitalizme ve en köklü bir siyasal demokrasi geleneğine sahip ülkelerde bile demokrasi mücadelesinin taşıdığı çok özel öneme ve bunun proletaryanın devrimci siyasal eğitimi açısından taşıdığı çok özel role tanıklık eder. Bu ezberci yazar, Lenin'in emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştiriyi, demokrasi sorunu ile kapitalizm ve emperyalizm, aynı şekilde demokrasi mücadelesi ile sosyalizm arasındaki ilişkiler üzerine söylediklerini okuyup da bunu anlamadıysa eğer, vay onun teorisyen şanına! Bu noktayı bilerek vurguluyoruz; zira bu görevli yazar demokrasi mücadelesinin önemi ve işlevini döne döne Türkiye'nin kendine özgü tarihsel ve siyasal gerçekleriyle gerekçelendirme yolunu tutuyor. Oysa sorunun gerçek çerçevesini kafasında bir parça yerli yerine oturtmayı başarabilseydi eğer, demokrasi mücadelesinin önemine ilişkin basit gerçeği yineleyip durmak yerine, bu mücadelenin Türkiye gibi bir ülkede hangi genel perspektif içinde, ne türden bir genel devrim mücadelesinin bir unsuru olarak ele alınması gerektiği üzerinde durur, bunu ortaya koyardı. Türkiye'nin kendine özgü toplumsal-siyasal gerçeklerini tanımlamak ve vurgulamak da ancak bu çerçevede gerçek bir anlam ve işlev kazanır, gerekli yararı sağlardı. Gelgelelim "soylu" yazarımız işte tam da bu kritik alanda sorunu tümünden belirsiz bırakmayı tercih ediyor. Demokrasi mücadelesine kendine özgü anlam ve niteliği veren genel çerçeveyi, Türkiye devriminin toplumsal-iktisadi karakterine ilişkin açık bir tanımlamayı es geçiyor ve boşluğu demokrasi mücadelesinin genel önemi üzerine orta malı gerçeklerle doldurmayı yeğliyor.

Şimdi devrim sorunlarındaki bu çok bilinçli belirsizliğin teori düzeyine çıkartılmasına geliyoruz. Son aktardığımız cümleleri hemen ardından şunlar izliyor: *"İşçi sınıfı, şehir ve kırsal yoksulları ve bütün ezilenlerin taleplerini sahiplenerek, emperyalizmin hegemonyasına ve faşizme karşı mücadele edecek, bağımsızlık ve demokrasinin gerçekleşmesi, siyasal özgürlüklerin kazanılması*

ve işbirlikçi burjuvazinin diktatörlüğünün yıkılması için, ezilenlerin başkaldırılarını örgütleyecektir. Bu mücadele, işçi sınıfını sosyalizm mücadelesinden ve hedefinden uzaklaştıran değil, aksine sosyalizm mücadelesi yolunda ilerlemesi için gerekli olan sınıf bilincini edinmesine de hizmet eden bir mücadeledir. Demokratik siyasal özgürlükler için mücadeleyi küçümseyen (veya proletarya ve emekçileri, suni olarak birbirinden ayrılmış, şematik aşamalandırılmış devrim dönemleri ya da projeleriyle oyalayan) anlayışların bu mücadeleye zarar verdikleri açıktır.”

İşte size herşeyin üstüste yığıldığı bir laf salatası. Sahi burada ne savunuluyor? Birbirini izleyen, kesintisiz devrim anlayışı içinde birbirine bağlanan iki farklı devrim süreci mi tanımlanıyor burada? Yoksa, temel demokratik istemler uğruna mücadelenin “işbirlikçi burjuvazinin diktatörlüğünün yıkılması” genel hedefine, yani demokrasi uğruna mücadelenin burjuvazinin sınıf egemenliğinin yıkılması ve iktidarın “şehir ve kır yoksullarını” arkasına almış proletarya tarafından ele geçirilmesi temel stratejik hedefine bağlandığı bir proleter devrim anlayışı ile mi karşı karşıyayız? Ne biri, ne öteki! Burada bir kez daha, demokrasi uğruna mücadele ve bu mücadele içinde proletaryanın eğitiminin önemi üzerine o pek derin düşünce dile getiriliyor. Bunun gerisinde ise, önce “demokratikleşme” uğruna mücadele ve sonra “tam demokratikleşmiş burjuva toplumu” zemini üzerinde “sosyalizm” için mücadele anlayışı/formülü gizli. Yani sözkonusu olan, TKP’nin (ve TKP ile birlikte TİP ve TSİP’in) önce “ileri demokratik düzen” ve sonra “sosyalizm” formülünün yeni bir versiyonudur gerçekte. Bunun böyle olduğunu daha somut biçimde göstermek için önümüzde zengin bir malzeme yığını var. Ama herşey sırasıyla. Önce yukarıdaki pasajda yeralan o daha önce de hatırlattığımız parantez içine bir bakalım.

25 yıldır demokratik devrimin gerekçelendirilmesi çerçevesinde herkese “aşamalı devrim”i anlatan, daha düne kadar biz-

leri “aşamaları atlayan” troçkistler olmakla itham eden bu insanlar, şimdi bir memur aracılığıyla yeni bir fikir atıyorlar ortaya. “*Proletarya ve emekçileri, suni olarak birbirinden ayrılmış, şematik aşamalandırılmış devrim dönemleri ya da projeleriyle oyalayan*”ları paylarken el çabukluğu (ve parantez!) içinde yapmış oluyorlar bunu. Bu parantez içinin pek tesadüf olmadığı, tersine yeni bir “açılım”ın ilk belirtisi olduğu, aynı fikrin “dosya”nın ikinci bölümünde yinelenmesinden de anlaşılıyor. Orada da sosyalizm uğruna mücadele temel hedefine bağlı olan proletaryanın “şematik planlar ve programlarla kendini sınırlamayacağı”, “ideolojik, politik ve örgütsel hazırlığa” ve güç dengelerindeki duruma bakarak, “proleter devrimini gerçekleştirme hedefleyeceği” üzerine pek devrimci görünen sözler dile getiriliyor. Lenin’in demokratik devrimden kesintisiz olarak sosyalist devrim geçiş üzerine söylediklerinden adapte edilen bu pek devrimci sözler iki devrim arasındaki teorik ve tarihsel ayrımı silmek için kullanılıyor. Bu, demokratik devrim çizgisinden proleter devrim çizgisine bir geçiş değil, tam tersine, devrimin temel sorunları üzerine belirsizliği teori düzeyine çıkarmak ve “demokratikleşme” üzerine reformist platformu “temel hedef” olarak sunulan “proleter devrim” sosuyla bezemektir. Bu aldatıcı sosa bu dönem için özellikle ihtiyaç var, iç çözülmeye yol açan temel sorgulama noktalarından birini oluşturuyor ne de olsa.

‘70’li yıllarda başta TKP olmak üzere tüm revizyonistler sorunu “sosyalizm için ileri demokratik düzen” biçiminde koyuyorlardı. TKP’nin bugünkü izleyicileri sorunu “sosyalizm için siyasal demokrasi” olarak koyuyorlar (bu son formül incelediğimiz pasajın yer aldığı bölümün ara başlığıdır). Bu iki formülün teorik ve pratik mantığı aynıdır: Nihai bir hedef olarak sosyalizme evet; ama önce (ve elbette tam da “sosyalizm için”!, tam demokratikleşmiş bir burjuva toplumu! Yani “ileri demokratik düzen”, yani burjuva demokrasisinin kurumlaşması olarak “siyasal demokrasi”, yani “Avrupa’daki türden bir burjuva de-

mokrasisi” vb., vb.

Bir marksist kapitalist bir ülkede demokrasi sorununun çözümünü, temel demokratik hakların elde edilmesi ve burjuva düzen temelleri üzerinde kurumlaştırılması olarak koymaz. Hele hele bunu sosyalizme geçişin zorunlu bir önkoşulu olarak hiç ele almaz. Bu demokrasi sorununa tipik kautskist-liberal bakıştır. Marksistler için aslolan, tüm temel demokratik haklar uğruna mücadeleyi burjuvaziyi devirne genel hedefine bağlamak, tüm demokratik kurum ve özelemleri bu uğurda seferber etmektir. Böyle bir mücadele içinde bir yandan başta proletarya olmak üzere yığınların devrimci siyasal eğitimini sağlamak, öte yandan bu mücadelenin kendisini burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmanın manivelasına çevirnektir. Buradaki fark demokrasi sorununun reformist ve devrimci çözümleri arasındaki temelli farktır. Reformistler demokrasiyi kazanmayı ve kurumlaştırmayı, burjuva düzeni kendi temelleri üzerinde “demokratikleştirme”yi temel bir amaç olarak alırlar ve ancak bu başarıldığı takdirde ki, sosyalizm için mücadelenin gündeme gelebileceğini ve başarıya ulaşabileceğini savunurlar. Oysa bir marksist için temel sorun burjuvazinin sınıf egemenliğinin devrilmesidir; demokrasi mücadelesi ancak bu hedef içinde somut anlamını bulur, burjuvaziyi devirme genel mücadelesinin bir olanağı ve kaldırıcı işlevi görür.

Demokrasi mücadelesi ve sosyalist devrim

Lenin’in emperyalist-ekonomistlere yönelttiği eleştirisi, her satırında demokrasi mücadelesinin bu marksist devrimci ele alınışıyla birarada gider. Lenin’in emperyalist ekonomistlerle polemiklerinden çıkara çıkara demokrasi mücadelesinin önemi üzerine yavan bir sonuç çıkararak ve bunu papağan gibi tekrarlayıp duran “ideoloji memuru”nun reformist-kaustkist kafası belli ki bunları almıyor. Lenin’in emperyalist-ekonomistlerle polemikle-

rini inceleyip de demokrasi sorununun marksist ele alınışı üzerine aşağıda sıralayacağımız temel önemde görüşleri atlamak, görmezden gelmek, ya da gerçekten anlayamamak, ancak omurgadan olduğu kadar kavrayıştan da yoksun bir “ideoloji me-muru”na özgü olabilir.

Lenin’in “emperyalist ekonomistler”le demokrasi sorunu çerçevesindeki ilk önemli polemigi o sıralar Parabellum imzası kullanan Radek’le ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı üzerine yapılan tartışmadır. Kasım 1915 tarihli ve “*Devrimci Proletarya ve Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı*” başlıklı makalesinde Lenin demokrasi sorununu şöyle ortaya koyuyor:

“Parabellum yoldaşın, demokrasi alanında tutarlı devrimci programı sosyalist devrim adına küçümseyerek bir kenara attığı anlaşılıyor. Bu doğru değildir. Proletarya, zaferi ancak demokrasiyle, yani demokrasiyi tam olarak gerçekleştirerek, en kararlı biçimde formüle edilmiş demokratik talepleri hareketinin her adımıyla birleştirerek kazanabilir. Sosyalist devrimi ve kapitalizme karşı devrimci mücadeleyi, demokrasinin sorunlarından biriyle, bizim durumumuzda ulusal sorunla karşı karşıya koymak saçmalaktır. Tam tersine, kapitalizme karşı devrimci mücadeleyi tüm demokratik taleplere ilişkin devrimci program ve devrimci taktikle birleştirmek zorundayız: Cumhuriyet, milis, memurların halk tarafından seçilmesi, kadınlara hak eşitliği, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı vs. Kapitalizm var oldukça, bütün bu talepler ancak istisnai olarak, ve üstelik eksik ve kuşa çevrilmiş biçimde gerçekleştirilebilir. Gerçekleştirilmiş olan demokrasiye dayanarak, kapitalizmde demokrasinin eksikliğini teşhir ederek, kitlelerin sefaletini ortadan kaldırmanın ve hakeza tüm demokratik dönüşümlerin tam ve çok yönlü uygulanması için zorunlu bir zemin olarak kapitalizmin yıkılmasını, burjuvazinin mülksüzleştirilmesini talep ediyoruz. Bu önlemlerden bazularına burjuvazi yıkılmadan önce, bazularına burjuvazi yıkılırken, bazularına ise burjuvazi yıkıldıktan sonra başlanacaktır. Sosyalist

devrim kesinlikle tek bir muharebe değil, bilakis tam tersine, ancak burjuvazinin mülksüzleştirilmesiyle tamamlanacak olan bütün ekonomik ve politik dönüşümler uğruna bir dizi muharebeler dönemidir. İşte bu nihai hedef adına demokratik taleplerimizden her birini tutarlı devrimci biçimde formüle edeceğiz. Bir ülkede işçilerin, tek bir demokratik dönüşümü bile tam olarak gerçekleştirmeden önce burjuvaziyi yıkmaları düşünülebilir. Fakat tarihsel bir sınıf olarak proletaryanın, en tutarlı ve en kararlı devrimci demokratizm bilinciyle eğitimden geçerek hazırlanmadan burjuvaziye yenmesi kesinlikle düşünülmaz.” (Seçme Eserler, C.5, İnter Yayınları, s.321-322)

Siyaset sahnesine çıktıkları andan itibaren komünistler Lenin’in bu makalesine ve bu makalenin yukarıya aldığımız pasajına sayısız kez dikkat çektiler. Demokrasi sorununun ele alınışına ilişkin marksist görüşün hemen tüm temel unsurlarını içeren bu pasajdan bazı noktaların altını yeniden çizmek istiyoruz.

1. Burada “demokrasi alanında tutarlı devrimci program” doğrudan sosyalist devrimle ilişkilendiriliyor. Demokrasi mücadelesinin devrimci olabilmesi, tüm temel demokratik istemlerin sıkı sıkıya devrimci bir tarzda formüle edilebilmesi ancak bununla, bu takdirde mümkündür.

2. “Demokrasiyi tam olarak gerçekleştirmek” ancak sosyalist devrim ile olanaklıdır. Bu, kendi başına alındıklarında her biri burjuva-demokratik bir içerik taşıyan temel demokratik istemler uğruna mücadelenin, bu mücadele ancak burjuvazinin devrilmesiyle birleştiği ve dolayısıyla siyasal demokrasi uğruna mücadele kendi tarihsel diyalektiği içinde sosyalist demokrasi mücadelesine dönüştüğü ölçüde, “demokrasinin tam olarak gerçekleşmesi”ne varabileceği anlamına gelir. Marksistler olarak, “tüm demokratik dönüşümlerin tam ve çok yönlü uygulanması için zorunlu bir zemin olarak kapitalizmin yıkılmasını, burjuvazinin mülksüzleştirilmesini talep ediyor” olmamız, tam da bundan dolayıdır ve bu anlama gelir. (Lenin’in savaş döneminde konu-

ya ilişkin hemen tüm yazılarında vurguladığı bu temel düşünce- nin ne anlama geldiğini Ekim Devrimi'nin tarihsel deneyimi pratik olarak göstermiştir.) Çünkü *"kapitalizm varoldukça"*, temel demokratik talepler *"ancak istisnai olarak, ve üstelik eksik ve kuşa çevrilmiş biçimde gerçekleştirilebilir."* (Daha sonra bu temel önemde marksist yaklaşımı yeni liberallerin ideal bir siyasal demokrasi tablosu olarak resmettikleri "Demokratik Türkiye" platformuyla karşılaştırma olanağı bulacağız.)

3. Temel demokratik önlemlerden bazıları "burjuvazi yıkılmadan önce", bazıları "burjuvazi yıkılırken", öteki bazıları ise ancak "burjuvazi yıkıldıktan sonra" gerçekleştirilebilecektir. Bu bakış açısı, demokrasi sorununu, temel demokratik hakların elde edilmesi ve burjuva düzen temelleri üzerinde "siyasal demokrasi" olarak kurumlaştırılması, ya da tüm temel demokratik siyasal sorunların çözülmesi yoluyla "burjuva toplumun tam demokratikleştirilmesi" şeklinde ele alan liberal-kautskist görüşe taban tabana zıttır. İlkinde, demokrasi uğruna mücadele burjuvazinin sınıf egemenliğinin devrilmesi sürecinin dinamik bir ögesi iken, bu ikincisinde demokrasi mücadelesi burjuva düzeni reformdan geçirme ve bu sayede gerçekte bu düzenin ömrünü uzatma çabasıdır. Avrupa sosyal-demokrasisinin tarihsel pratiğinin temel bir boyutu tam da bu olmuştur.

4. Ve tartışmamız bakımından kritik önemde son bir nokta. Temel demokratik taleplerin her birini "nihai hedef" olarak sosyalist devrim adına "tutarlı devrimci biçimde formüle etmeliyiz". Bunlar uğruna kararlı bir biçimde mücadele yürütürken şunun da tam olarak bilincinde olmalıyız: *"Bir ülkede işçilerin, tek bir demokratik dönüşümü bile tam olarak gerçekleştirmeden önce burjuvaziyi yıkmaları düşünülebilir. Fakat tarihsel bir sınıf olarak proletaryanın, en tutarlı ve en kararlı devrimci demokratizm bilinciyle eğitimden geçerek hazırlanmadan burjuvaziyi yenmesi kesinlikle düşünülmez."*

Bu iki cümlede sorunun bütün bir özü vardır. Demek ki

sorun, hiç de siyasal demokrasi istemlerinin burjuvazinin sınıf egemenliği koşullarında ne ölçüde gerçekleştirildiği sorunu değildir. Sorun, esası yönünden, bu istemler uğruna yürütülen devrimci mücadele ve mücadele içinde proletaryanın “en tutarlı ve kararlı bir devrimci demokratizm bilinciyle” eğitimidir. Ancak bu tür bir mücadele içinde eğitilmiş bir proletarya burjuvaziyi devirmek gücü ve yeteneği gösterebilir. O bu gücü ve yeteneği ortaya koyduğunda temel demokratik istemlerden “tek bir”i bile henüz tam olarak gerçekleşmemiş olsa da! Bu temel marksist düşünce, demokrasi mücadelesini burjuvaziyi devirme mücadelesinin dinamik bir ögesi olarak ele alan bu derin diyalektik düşünüş tarzı, temel demokratik istemlerin elde edilmesini, yani siyasal demokrasinin burjuva düzen temelleri üzerinde kurumlaşmasını “sosyalizm için” mücadelenin “zorunlu koşulu” olarak ele alan tüm marksist kılıklı liberallere ithaf olunur!

Bu düşüncenin taşıdığı kritik önemi, soruna liberal bir yaklaşım üzerinden örneklemek istiyoruz. Burada düşüncelerini izlediğimiz ve irdelediğimiz “ideoloji memuru”, üstelik güya demokrasi sorunu üzerine “devrimci” vurgular yapmak “görevi” çerçevesinde kaleme aldığı 29 Mart ‘98 tarihli köşe yazısında, aynen şunları söylüyor: *“İşçi sınıfı ve emekçiler için, faşist yasak ve saldırıların son bulması ve başta örgütlenme, söz, basın-yayın özgürlüğü olmak üzere, burjuva siyasal özgürlüklerin elde edilmesi, kapitalizme ve burjuva sınıf egemenliğine karşı mücadelenin ilerletilmesinin zorunlu koşuludur.”* (Vurgular bizim.)

Demek ki güllük-gülistanlık bir “demokratik Türkiye”, sosyalizm için mücadelenin “ilerletilmesi”nin **“zorunlu koşuludur”**. İşte biz bu adamlara tam da bunun için burjuva demokratizmi ufkunu aşamayan liberaller diyoruz. Düşünün ki sorunun bu tarz konuluşu konuya ilişkin “devrimci” yazılardan birinde yer alıyor. Bu aynı liberal düşünce tarzı incelemek-

te olduğumuz yazının da temel fikridir. İkinci ve üçüncü bölümleri ele alırken bunu bol bol örnekleme olanağımız olacak.

Şimdi Lenin'in demokrasi sorunu üzerine bir başka temel metnine geçiyoruz. Kievski ile polemikte sık sık bahsi geçen ve Lenin'in "tezlerimiz" olarak anıp madde madde atıflarda bulunduğu "Tezler" Mart 1916 tarihlidir ve "Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı" başlığı taşımaktadır. "Tezler" in emperyalist ekonomistlerle örtülü bir polemik içerdiği ve zaten bu eğilim sahipleriyle varolan temel önemde görüş ayrılığını kamoyuna duyurmak gibi bilinçli bir amaçla kaleme alındığı bilinmektedir. Bu "tezler" in ikinci maddesi "Sosyalist Devrim ve Demokrasi Mücadelesi" başlığı taşımaktadır ve söze şöyle başlanmaktadır:

"Sosyalist devrim, bir cephede yürütülen tek bir eylem, tek bir çarpışma değil, en şiddetli sınıfsal çatışmaların tüm bir dönemi; bütün cephelerde, yani ekonomi ve politikanın bütün sorunlarında, ancak burjuvazinin mülksüzleştirilmesiyle son bulabilecek bir dizi uzun çarpışmalar dönemidir. Demokrasi mücadelesinin proletaryayı sosyalist devrimden saptırabileceğine ya da sosyalist devrimi geri plana itebileceğine, üstünü örtebileceğine vs. inanmak büyük bir yanılgıdır. Tam tersine, nasıl ki tam demokrasiyi gerçekleştirilmeyen bir muzaffer sosyalizm imkansızsa, aynı şekilde, demokrasi için her açıdan tutarlı mücadele yürütmeyen proletarya da kendisini burjuvazi üzerinde zafere hazırlayamaz." (Seçme Eserler, C.5, İnter Yayınları, s.304)

Burada, emperyalist ekonomistlerin yanılgılarına işaret üzerinden, bir kez daha demokrasi sorununu burjuvazinin sınıf egemenliğinin devrilmesi genel sorununa bağlayan o temel marksist formülasyon ile karşı karşıyayız. Daha ileride ise, emperyalizm koşullarında, "sadece ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı"nın değil, fakat "siyasi demokrasinin bütün temel talepleri(nin) ancak eksik, sakatlanmış ve nadir bir istisna olarak 'uygulanabilirliği'" belirtildikten sonra, şöyle devam ediliyor:

"Fakat buradan asla, sosyal-demokrasinin bütün bu talepler uğruna derhal ve kararlı bir mücadeleden vazgeçmesi sonucu çıkmaz. Bu sadece burjuvazinin ve gericiliğin ekmeğine yağ sürmek olurdu. Tam tersine, bütün bu talepleri reformistçe değil, sınıksız devrimci biçimde formüle etmek, kendini burjuva legalitesiyle sınırlamamak, tersine bu sınırları parçalamak, parlamento sahnesinde görünmekle ve yüzeysel protestolarla yetinmemek, kitleleri, proletaryanın burjuvaziye doğrudan saldırısına, yani burjuvaziyi mülksüzleştiren sosyalist devrime kadar bütün demokratik talepler için mücadeleyi genişleterek ve teşvik ederek aktif mücadeleye çekmek gereklidir." (s.306)

Burada kapitalist bir ülkede demokrasi mücadelesinin sosyalist devrim içinde ele alınışına ilişkin o aynı temel marksist düşünce var. Temel demokratik taleplerin "reformistçe değil" fakat "sınıksız devrimci bir biçimde formüle edilmesi", anlamını ancak bu ilişki ve bütünlük içinde bulabilir. Oysa göreceğimiz ki, "görevli teorisyen" bize bu talepleri kendi içinde önemsemenin ve onlar uğruna mücadele veriyor olmanın kendi başına "devrimcilik" için yeterli koşul olduğunu söylemektedir.

Aynı konuda "Tezler" in 5. maddesinden ise şunları okuyoruz: *"Pratikte proletarya, ancak, cumhuriyet de dahil bütün demokratik talepleri için mücadeleyi, burjuvaziyi yıkma devrimci mücadelesine tabi kıldığında bağımsızlığını koruyabilir."* (s.308) Aynı temel fikrin 9. maddede bir kez daha yinlendiğini de ekleyelim.

Ve nihayet, 1916 Ağustos-Eylül'ünde emperyalist ekonomistlere yöneltilen ve sonradan "Emperyalist Ekonomizm" olarak kitaplaştırılan polemiklere geliyoruz. Emek yazarının bula bula demokrasi mücadelesinin gereği ve önemi üzerine alfabetik gerçekler bulunduğu bu polemikler, baştan sona kadar kapitalist toplumda demokrasi mücadelesinin marksist ele alınışı üzerine devrimci perspektifi işlemektedir. Buradan şimdilik yalnızca iki örnek vermekle yetineceğiz. Bunlardan ilki kautskiciliğe iliş-

kindir:

"Kautskicilerin hatası, ancak devrimci bir tutumla öne sürülecek bu tür istekleri, böyle bir zamanda reformcu bir tutumla ortaya atmalarındadır. ... Kautskiciliğin hatası, doğru demokratik istekleri, geleceğe, toplumsal devrime göre değil, geçmişe, barışçıl kapitalizme göre tasarlamasındadır." (Sol Yayınları, 2. baskı, s.12)

Öteki ise, ilk temel belgelerimizden biri olan *Platform Taslağı*'ndan beri hep hatırlatageldiğimiz, bu arada birçok kez bizzat bu liberallere hatırlatıp meselenin bu konuluşuna ilişkin olarak kendilerini açıklığa çağırdığımız şu mükemmel marksist formüldür: *"Demokrasi sorununun marksist çözümü, proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özlemleri kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir."* (s.21)

Lenin'den tüm bu temel önemde pasajların ardından önemli bir hatırlatma. Demokrasi sorununun marksist ele alınışı üzerine tüm bu görüşler, sosyalist devrim temel tarihsel adımıyla yüzyüze olan kapitalist ülkeler içindir. Emperyalist savaş döneminde gündeme gelen ve çeşitli ülkelerin marksistlerini kapsayan bu tartışma, genel olarak kapitalizm ile demokrasi ve sosyalizm ile demokrasi arasındaki ilişkiler üzerinedir. Burjuva demokratik devrimin gündemde olduğu bir ülke olarak Rusya'da sorunun ele alınışı kendine özgü bir nitelikte ve kapsamdadır. Lenin, Rusya'nın sözkonusu olduğu her durumda, bu kendine özgü durumda sorunun ele alınışına ayrıca değinir. Bu ayrıma nasıl önem verdiğini de bu ayrımı silikleştirme liberal çabalarına döndüğümüzde örnekleme olanağı bulacağız.

Ve bir başka hatırlatma. Okur komünist hareketin ilk iki temel belgesinden biri olan *Platform Taslağı*'na bakarsa, orada, siyasal demokrasinin olmadığı fakat burjuvazinin egemen sınıf olduğu ve kapitalist ilişkilerin toplumun genelini belirlediği Türkiye gibi bir ülkede, demokrasi sorununun ele alınışına ve

çözümüne ilişkin marksist bir perspektifin eksiksiz bir formülasyonunu bulacaktır. (Bkz., Eksen Yayıncılık, s.74-77) Sorunun Türkiye koşullarındaki bu biricik marksist konuluşu o günden bugüne komünist yayınlarda birçok vesileyle (çeşitli tartışma ve polemiklerde) ayrıntılı ve çok yönlü biçimde tekrar tekrar irdelenmiştir.

Emperyalist-ekonomizm: “Yeni”sini “eski”si üzerinden kanıtlama!

Marksizm-Leninizm cephesinde ve Türkiye'nin marksist-leninistleri olarak bizim cephemizde durum bu denli açıkken, sorunun tüm özü kapitalist bir ülkede demokrasi mücadelesinin nasıl ele alınacağı ekseninde yatıyorken, bir zavallı ideoloji memuru tutup bu ekseninde bir tartışma yürüteceğine kalkıp demokrasi mücadelesinin reddi üzerine kurnazlıktan çok budalalık ifadesi sayılabilecek boş tartışmalar yürütüyor.

Tamamını bu bölümün girişinde aktarıp irdelediğimiz pasaj, “*Demokrasi mücadelesi liberal burjuvaziye havale*” arabaşlıklı bir başka pasaj izliyor. Bu başlık bile başlı başına bu yığının Türkiye’de demokrasi mücadelesinin sorunlarına ilişkin anlayış kıtlığına iyi bir örnek. Bir nebze olsun kavranmaksızın Lenin’den uyarlamalar yapma yoluna gidilince demek ki böyle oluyor. Bu “ımemur” a sormak gerekir; Türkiye’de kendi çapında “demokrasi mücadelesi” veren bir “liberal burjuvazi” var da biz mi bilmiyoruz ki, “önemsenmeyen” bir demokrasi mücadelesi böylece ona “havale” edilmiş olsun? Rusya’da burjuvazi kendi çapında muhalif bir sınıftı ve “liberal” bir konumda bulunuyordu. “Demokrasi mücadelesi”ne de kayıtsız değildi; kendi “liberal” konumu çerçevesinde, çarlıkta simgelenen mutlak monarşiye karşı anayasal bir monarşi için mücadele ediyordu. Türkiye’de böyle bir burjuvazi mi var? Varsa eğer burjuvazinin tümü değilse bile bir kesimi olarak muhakkak ki siya-

sal sahnede temsil ediliyordur. Hangi siyasal akım şahsında acaba? DSP ya da CHP şahsında mı örneğin? Sırasıyla hükümet ortağı olan ve kontr-gerilla düzenine payandalık yapan bu partilerin “liberal” de olsa gerçekten bir demokrasi mücadeleleri var mı?

Türkiye’de elbette demokrasi uğruna liberal bir mücadele var. Gelgelelim bu mücadele burjuvazi şahsında değil, fakat küçük-burjuvazi, onun sağ reformist bir eğilim gösteren üst kesimleri şahsında, bu kesimin reformist siyasal temsilcileri şahsında, daha somut konuşursak, örneğin bizzat EMEP ve ÖDP şahsında temsil ediliyor. Ve bu akımın demokrasi sorununa ilişkin liberal çizgisi, tam da, bu mücadeleyi toplumsal devrime göre değil, fakat demokratik kapitalizm hedefine göre ele almasında, bir başka ifadeyle, “tam demokratlaşmış burjuva toplumu” perspektifine bağlamasında ifadesini buluyor. Bu akımlar “demokratik devlet”, “demokratik anayasa”, Kürt sorununda anayasal çözüm” vb. talepler ve hedefler için mücadele ediyorlar. Bu reformist konumları “azgın bir faşist rejim”in o dar çerçevesine bile sığabildiği içindir ki, tümüyle açıkta legal partiler olarak yaşamlarını sürdürüyorlar vb.

Desteksiz başlıktan pasajın kendisine geçelim. Yiğit yazar, “*Siyasal demokrasi için mücadeleye, ‘sosyalist devrimle çatıştığı’ gerekçesiyle yan çizme yeni bir şey değil*” cümlesiyle başlıyor söze. Fakat söze böyle başlayıp “eski”ye geçebilmek için öncelikle “yeni”yi apaçık bir biçimde ortaya koymak gerekmez miydi? Yiğidimiz bunu yapmıyor, zira bunu yapması olanaksız. Bunu Türkiye’de herhangi bir akım üzerinden göstermesi mümkün değil.

“Yeni bir şey değil” vurgusuyla “eski”ye yönelen *Emek* yazarı, “ekonomistlerin bir başka kesimi” üzerine derme çatma lafların ardından şu “sonuca” geliyor: “*Bugün de Türkiye’de, benzer türden bir ekonomist görüş, sosyalizm hedefine bağlılık adına küçük-burjuva ‘sol’culuğu tarafından savunulmaktadır.*”

Al işte o kadar! İnsanın bir kez daha bu yaşta bu akıl diyesi geliyor. Gerçi yiğidimiz küçük-burjuva "sol"cularının "ayağa kalkarak" yok böyle bir şey diyeceklerini daha baştan kendi de biliyor. Bu öngörüyle bu türden itirazları önden yanıtlıyor: *"Ancak bu sözlerin hiçbir değeri yoktur. İşçi sınıfı devrimcilerine karşı yürüttükleri sözüm ona ideolojik mücadele -bunu yalana dayalı lafazanlık ve karalama amaçlı çarpıtmalar yığını olarak adlandırmak daha doğru-, aksini doğrulayacak yığınla veri içermektedir."*

Demek ki kendilerine karşı yürütülen *"sözüm ona ideolojik mücadele -...- aksini doğrulayacak yığınla veri içermektedir."* Neyse ki pratikleri bunu göstermektedir demiyor. Bunu deseydi işimiz gerçekten zordu, zira pratik üzerine tartışmanın sonu gelmezdi. Fakat madem bu "yığınla veri" bizzat ideolojik metinlerde yer almaktadır, bu yığının içinden bir çift söz çekip almaya ve bunun üzerinden bu "yeni" emperyalist ekonomizmi bir güzel sergilemeye değmez miydi? Değmezdi denemez; zira bunun denebilmesi için tartışmanın kendisini de "değer" bulmamak, bundan kaçınmak gerekirdi. Ama tartışmaya girip de iddia ve kanıtları "bugün"den değil de yüzyılın başından derlemek gerçekten akıl alır şey değil. Budalalık ve zavallılık bu değilse nedir sahi!

Bir nokta daha. Bilindiği gibi, "sözüm ona ideolojik" mücadele ifadesinin hemen sonrasında bir parantez var ve içinde de şu laflar: *"Bunu yalana dayalı lafazanlık ve karalama amaçlı çarpıtmalar yığını olarak adlandırmak daha doğru."* Pes doğrusu! Biz istisnasız her zaman bu adamların kendi görüşlerini koca koca pasajlar halinde hep aktarıyoruz. Yeterli bulmayız, kimi durumlarda bu baylara ait metinleri sayfalarımızda olduğu gibi yayıyoruz. Ve bütün bunlara rağmen, *"yalana dayalı lafazanlık ve karalama amaçlı çarpıtma"* yapmış oluruz. Onlar ise bizden bir tek cümle bile aktarmadıkları halde bize keyfi olarak yakıştırmadık şey bırakmazlar ama yine de dürüst tartış-

macılar olarak kalırlar. İyi ama dürüstlük buysa eğer, düzenbazlık ve yüzüzlük nedir?

Ve pasajın son cümleleri: “*Küçük burjuva ‘sol’culuğunun bir türü, siyasal özgürlükler için mücadeleyi, sosyalizm amacından uzaklaşma ve reformcu bir platforma savrulma olarak değerlendirilmekte, Türkiye gibi ülkelerde siyasi bağımsızlık ve siyasal demokrasi mücadelesini, toplumun demokratikleşmesi ve işçi sınıfının bu mücadele içinde eğitimini gereksiz ya da önemsiz saymaktadırlar.*”

Hayır, pek akıllı yazar, “siyasal özgürlükler için mücadele”-yi değil, fakat kapitalist bir ülkede bu mücadeleyi ele alış tarzınızdan dolayı reformcu olmakla itham ediliyorsunuz. Siyasal özgürlükler mücadelesini burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmaya mücadelesinden, yani sosyalist devrim uğruna mücadeleden koparmakla kalmadığınız, demokratik devrim çizgisini bile bir yana bırakarak sorunu mevcut toplumu kendi temelleri üzerinde “demokratikleştirme” derekesine düşürdüğünüz için; bu düzen içi siyasal platformun gereği olarak da legale çıkıp “azgın bir faşist rejim”in icazet alanına girdiğiniz için, size reformist deniliyor. Bu sizi pek mi incitiyor? İyi ama, çok değil bundan yalnızca üç yıl önce *Özgürlük Dünyası* bile, tam da aynı durumu ve sonucu kastederek, bu durumda hiç değilse “*devrimcilik iddiasında bulunma sahtekarlığı yapılmamalıdır*” dememiş miydi? Aynaya baktığınızda bunun sizi incitmekten de öteye bir etki yapması gerekmiyor mu?

III. BÖLÜM

Demokrasi ve devrim sorunlarında Marksizm ve liberalizm

(Devam)

Devrim sorununda belirsiz olanlar demokrasi sorununda açık olabilirler mi?

Konuya Türkiye’de “sosyalist devrimle çatıştığı” gerekçesiyle siyasal özgürlükler mücadelesine karşı çıkanlar olduğunu iddia ederek giren, böylesine ciddiyetsiz bir iddiayı bugünün Türkiye’si üzerinden somutlamak olanağı olmadığı için de bu işi yüzyılın başındaki Rusya üzerinden ortaya koyma yoluna giden, böylece sorunun özünden ve gerçek ayrılık noktalarından kaçan *Emek* yazarı, yalnızca birkaç paragraf sonra dönüp bu kez şunları söylüyor: “*Sorun, siyasal demokrasi taleplerinin ileri sürülüp sürülmemesi değil, bu taleplerin hangi bakış açısıyla ileri sürüleceğidir.*” İyi ama eğer sorun gerçekten buysa emperyalist ekonomistlerin bu tartışmada ne işi var? Saf ve genel-

leştirilmiş şekliyle emperyalist ekonomizm, siyasal özgürlükler uğruna mücadelenin ilke olarak reddidir. Emperyalist ekonomist mantığa göre; emperyalizm iktisadi alanda mutlak biçimde egemen olduğu için demokratik siyasal istemlerin kapitalizm koşulları altında elde edilmesi “imkansız”dır; sosyalizm koşullarında ise her türlü baskı ve eşitsizliğin iktisadi temelleri zaten ortadan kaldırılmış olacağı için bu tür istemler ileri sürmek artık “gereksiz”dir. Böyle bir eğilimi bugünün Türkiye’inde demokrasi sorununun ele alınışına ilişkin tartışmaların içine sokuşturmaya kalkmanın gerisinde, göstermiş bulunduğumuz gibi, sorunun özünden ve esasından, devrimci bakış açısıyla reformist bakış açısı arasındaki gerçek ayrılık ve çatışma noktalarından kaçmak gibi çok bilinçli bir tutum var. Demokrasi sorunu üzerine tartışılırken, bugünün Türkiye’inde olmayan bir emperyalist ekonomizm icat etmek, ama bugünün Türkiye’inde solun büyük bir bölümüne damgasını vuran liberal kautskist eğilimden tek kelimeyle olsun söz etmemek, bunun ne denli bilinçli bir tutum olduğunun bir başka göstergesidir.

Sorun eğer gerçekten *“siyasal demokrasi taleplerinin ileri sürülüp sürülmemesi değil”* de *“bu taleplerin hangi bakış açısıyla ileri sürüleceği”* ise, bu durumda emperyalist ekonomizm denilen eğilim burada kendiliğinden tartışma dışına çıkıyor ve geriye her gerçek devrimcinin çok iyi bildiği o iki temel eğilim kalıyor. Demokratik siyasal haklar uğruna mücadelenin devrimci marksist ele alınışı ile liberal-kautskist ele alınışında ifadesini bulan o iki temel eğilim.

Devrimci marksist eğilim; siyasal demokrasi uğruna mücadeleyi proleter devrim mücadelesi içerisinde, mevcut burjuva sınıf egemenliğini yıkma ve proletaryanın devrimci sınıf iktidarını kurma genel perspektifi içinde ele alır. Kapitalist bir ülkede, tüm temel demokratik haklar uğruna mücadeleyi şaşmaz bir biçimde sosyalist devrime bağlar. Demokratik siyasal istemlerin reformistçe değil fakat sıkı sıkıya devrimci bir biçimde formü-

le edilebilmesinin ve bunlar uğruna mücadelenin gerçekten devrimci bir çizgide sürdürülebilmesinin ancak böyle bir perspektifle olanaklı olacağını bilir.

Oysa bunun tersine, liberal-kautskist eğilim, siyasal demokrasi uğruna mücadeleyi sosyalist devrime bağlamaz. Onu kendi içinde, kendi başına, burjuva toplumu kendi temelleri üzerinde demokratikleştirme mücadelesi olarak ele alır. Tek tek alındıklarında her bir demokratik siyasal istemin kapitalizm koşullarında elde edilebilir olduğuna ilişkin temel teorik gerçeği, bu istemleri reformcu bir tarzda, demokratik bir burjuva devlet düzeni hedefine göre formüle etmenin dayanağı olarak kullanır. Sonuçta, bu bir demokratik devlet/demokratik kapitalizm perspektifi ve programıdır.

EMEP'in "demokratik devlet", "demokratik ordu", "demokratik anayasa", "Kürt sorununa anayasal demokratik çözüm" vb. istemlerinde ifadesini bulan "Demokratik Türkiye" programı, ideolojik özü ve tüm mantığı bakımından, demokrasi sorununun işte tamı tamına böyle bir reformist-kautskist ele alınışının bir ifadesidir. "Demokratik Türkiye" tanımı içinde sıralanan bu türden taleplere tek tek bakıldığında, bunların bir-iki istisnaya TÜSİAD'ın "demokratikleşme paketi"nin biraz daha sol bir dille yeniden formüle edilmesinden başka bir şey olmadığı görülür. EMEP'in demokrasi paketine ilişkin açılımının yapıldığı özel sayıdaki uzun röportaja bakıldığında, burada iktidar sorununa tek bir kelimeyle değinilmediği görülür. Bu, rastlantı olmak bir yana son derece mantıklı bir davranış tarzıdır. Zira en önemlilerini yukarıya aldığımız bu talepler, biçim ve içerik yönünden, yığınları düzenle karşı karşıya getirmek ve onların eylemini ve bilincini devrimci iktidar hedefi doğrultusunda geliştirmek perspektifinden en ufak bir iz taşıyor. Tam tersine, bu tür talepler devlet düzenini kendi temelleri üzerinde demokratik bir reformdan geçirmek perspektifinin ürünüdür ve yığınların dikkatini iktidar sorunundan uzaklaştırmak, onları

anayasal hayallerle sersemletmek gibi bir işlev görürler yalnızca. EMEP'in formüle ettiği bu talepler, Lenin'in Kautskizmi hedef alırken, demokratik siyasal istemlerin toplumsal devrim hedefine göre değil de "geçmişe, barışçıl kapitalizme göre tasarlanması" olarak suçladığı şeyin tipik bir örneğinden başka bir şey değildir.

Tüm bunları sözkonusu açılımın belgeleri üzerinden en somut, en dolaysız şekliyle daha yakından göreceğiz. Şimdilik EMEP'in "demokratik devlet" projesiyle değil, onun "görevli teorisyen"inin düşünce tarzıyla ilgiliyiz. Lenin'in marksist bir konumdan emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştiriyi alıp kendi reformist önyargılarına dayanak yapmaya çalışan bu yığının demokratik siyasal istemler uğruna mücadeleyi gerçekte demokratik kapitalizm hedefine bağlayan düşünüş tarzını izlememiz gerekiyor öncelikle. EMEP'in demokrasi sorununa ilişkin reformist platformunun gerisindeki teorik kavrayışı görebilmek için bu özellikle gereklidir.

Yalnızca bir an için olsa bile sadede gelip, "*Sorun, siyasal demokrasi taleplerinin ileri sürülüp sürülmemesi değil*", bunun "*hangi bakış açısıyla*" yapıldığıdır diyen *Emek* yazarı, sözlerini şöyle sürdürüyor: "*Sınıf bilinçli işçi, sosyalist mücadele uğruna siyasal özgürlükler mücadelesini (demokratik mücadele) ya da demokratik, siyasal özgürlükler mücadelesi uğruna sosyalizm mücadelesini unutamaz. Aksine, bu iki tür mücadeleyi birbirine bağlamak zorundadır. Çünkü demokrasi mücadelesi içinde yer almaksızın, bu mücadele yolundan geçmeksizin işçi sınıfı sosyalizmi gerçekleştiremez. İşçiler her koşul altında mücadeleyi sürdürecektir örgütler halinde siyasal demokrasi mücadelesinin önünde yürüyerek, toplumun demokratikleşmesi için çaba göstermeden sosyalizm hedefine doğru başarıyla yürümezler.*"

Dil ve anlam bakımından bozuk bu son cümle bir yana bırakılırsa, söylenenler genel planda doğru. Fakat başka tür-

l de olamazdı; zira bu pasaj birkaç önemsiz kelime değişik-
liği dışında **olduğu gibi** Lenin'in 1905 dönemi yazılarının birin-
den (*Küçük-Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizmi* başlıklı
makaleden) tırnaksız verilen bir alıntıdan başka birşey değildir.
(Bkz. *Seçme Eserler*, C.3, s.143 ya da *İşçi Sınıfı ve Köylülük*,
1. baskı, s.219) Kısmen yazara ait olan tek cümle sonuncusu-
dur, onu ise dil ve anlam yönünden eline yüzüne bulaőtırmıőtır.
Bunu bir yana bırakalım ve sorunun esası üzerinde duralım.

Klasiklerden alınmıőt (kopya edilmiőt!) doğru bir düşünce,
ancak doğru yerde ve doğru bir biçimde kullanılırsa bir anla-
mı ve bir iőtlevi olur. Yazarın Lenin'den ęalıntı cümleleri ise
bize esas sorun hakkında herhangi bir açıklık sunmuyor. Kuőt-
suz demokrasi uğruna mücadele ile sosyalizm uğruna mücadeleyi
karőt karőtuya koymamak, bu iki tür mücadeleyi birbirine bağla-
mak temel önemdedir. Fakat bu sorunun bittiği değil baőtladı-
ęı yerdir. Sorun kendini tam da bu noktadan itibaren
göstermektedir. Sorun tam da demokrasi uğruna mücadelenin
sosyalizm uğruna mücadeleye nasıl bağlanacağıdır. Burada, el-
bette ilki ikincisine tabi olarak ele alınır, ikisi bu temel zerin-
de birbirine bağlanır demek de sorununuzu zmyor. Sorunun
zm, bu mücadelenin yürütüldüğü tarihsel-toplumsal koőtl-
lar tarafından belirlenen gündemdeki devrimin niteliğindedir.

Demokrasi mücadelesi ile sosyalizm uğruna mücadelenin
kopmaz bağı ve bütünlüğü, bu genel ilkesel ęeręeve, farklı tarihsel-
toplumsal durumlar, farklı devrim aőtamaları için genel ola-
rak geçerlidir. Bu genel ęeręeve, ilke olarak yüzyılın baőtındaki
Rusya için olduğu kadar aynı dönemdeki Almanya için de
geğerliydi. 1930'lar ęin'i için geçerli olduğu gibi 1990'lar
Türkiye'si için de geçerlidir. Fakat bu genel ilkesel ęeręevenin
farklı tarihsel-toplumsal koőtllarda, farklı tarihsel adımlarla yüz-
yüze olan toplumlarda, daha da somut olarak, farklı devrim
aőtamaları içinde bulunan ülkelerde uygulanması temel önemde
farklılıklar gösterir. Yarı-feodal otokratik Rusya'da burjuva-

demokratik devrim bir tarihsel zorunluluktan ve bu çerçevede temel demokratik istemler uğruna mücadelenin çözümü sosyalizm uğruna mücadeleyi önceleyen bir devrim aşamasının sorunuydu. Oysa aynı dönemde Almanya’da sosyalist devrim gündemdeydi ve bu çerçevede, demokrasi uğruna mücadele doğrudan sosyalist devrim mücadelesine tabiydi ve pratikteki çözümü de bu tür bir devrim uğruna mücadeleye bağlanmıştı. Rusya’da muzaffer bir burjuva devrimin kendi sınırları içindeki hedefi “tam demokratikleşmiş bir burjuva toplumu” iken, Almanya’da gündemde bulunan sosyalist devrimin zaferi, siyasi demokrasi uğruna mücadelenin sosyalist demokrasi mücadelesine bağlanması ve ona dönüşmesi anlamına geliyordu. Rusya’da Şubat Devrimi’nin ardından demokratik cumhuriyetin ilanı temel önemde tarihsel bir adımdı; çarlık rejiminin yıkılmasında somutlanan bir sınıfsal iktidar değişimi anlamına geliyordu. Almanya’da Kasım Devrimi’nin ardından demokratik cumhuriyetin ilanı devrimin düzen sınırları içinde boğulmasının bir ilk halkasıydı; kurulu burjuva devlet düzeninde bir siyasal biçim değişikliği anlamına geliyordu.

Böylece bir kez daha sorunun özünün gündemdeki devrimin karakteri ve sorunları konusundaki açıklıkta düğümlendiği gerçeğine ulaşıyoruz. Bir başka deyişle, demokrasi uğruna mücadele ile sosyalizm uğruna mücadeleyi doğru bir biçimde birleştirebilmek için, öncelikle bu iki tür mücadeleyi verili toplumun içinde bulunduğu tarihi koşullar zemininde yerli yerine oturtmak gerekir. Nitekim Lenin’in *Emek* yazarı tarafından tımsaksız aktarmalara konu edilen makalesinde baştan sona kadar yapılan da budur. Lenin bu makalede tartıştığımız sorunun çarlık Rusya’sının kendi tarihi koşulları içindeki çözümünü ortaya koymaktadır ve *Emek* yazarının aşırıldığı cümlelerin **hemen devamında** bu konuda şunları söylemektedir:

“Demokratik mücadeleyle sosyalist mücadelenin koşulları neden aynı değildir? Çünkü işçilerin bu iki mücadelenin her

birinde farklı müttefikleri olacaktır. İşçiler demokratik mücadeleyi burjuvazinin bir kesimiyle, özellikle de küçük-burjuvaziyle birlikte yürütürler, sosyalist mücadeleyi ise burjuvazinin tamamına karşı yürüteceklerdir. Bürokrasiye ve çiftlik sahiplerine karşı mücadele, bütün köylülerle, hatta zengin ve orta köylüler de dahil, yürütülmek zorundadır ve yürütülmelidir. Oysa burjuvaziye karşı, yani bu demektir ki, zengin köylülere de karşı mücadele, ancak kır proletaryasıyla birlikte başarılı biçimde yürütülebilir.” (Seçme Eserler, C.3, İnter Yayınları, s.145)

Lenin'in açıklamaları, tam da, o günün Rusya'sında, bu iki farklı türden mücadeleyi ve devrimi birbirine karıştıran, bunlar arasındaki ayrıma güya “sosyalizm adına” karşı çıkan, gerçekte sosyalizmi küçük-burjuva demokratik bir ufka indirgeyen küçük-burjuva sosyalistlerini hedef alıyor. Sorunun esasını veren ve kopya edilmiş sözlerin hemen devamında yeralan bu pasajı *Emek* yazarı gönmezlikten geliyor. Çünkü bu pasaj, bugünün Türkiye'sinde gündemde olan devrimin niteliği, hedefleri, görevleri, ve en önemlisi de toplumsal dinamikleri, yani işçi sınıfının sözkonusu devrimdeki müttefikleri konusunda “açık ve net” konuşmayı gerektiriyor. Oysa *Emek* yazarı, bu konularda açık konuşmamaya özel bir özen gösteriyor, kekelemeler ve imalarla yetiniyor. Konu üzerine üç bölümlük yazı yazıp da demokrasi mücadelesinin toplumsal dinamikleri üzerine açık bir görüş ortaya koymamayı başarıyor. “İşçi sınıfı ve şehir ve kır yoksulları” diyor ve orada dili tutuluyor, bu dil tutulması “tüm ezilenler” gibi genel ve genelliği ölçüsünde belirsiz bir ifadeyle telafi edilmeye çalışılıyor. Acaba bu “tüm ezilenler”in kapsamına kimler giriyor? Mesela zengin köylülük ya da ulusal burjuvazi? Demokrasi sorununu bir devrim sorunu olmaktan çıkararak, onu “toplumun demokratikleşmesi” platformunda ele alan bu yiğit liberaller daha birkaç sayı önce *Özgürlük Dünyası*'nda ulusal burjuvaziyle ittifakın teorisini yapıyorlardı, peki demokrasi üzerine kaleme alınmış bir yazıda bu konuda

neden susuyorlar? Bizi bu yazıda herşeyle itham ediyorlar da, proletaryayı demokrasi mücadelesindeki bu “müttefikler”inden yoksun bırakmakla, bunun teorisini yapmakla neden itham etmiyorlar? Bu korku, bu ihtiyat, bu tutukluk, bu kekemelik onlara yeter!

Tüm bunlardan çıkan sonuç şudur: Devrim sorununda açıklık olmadıkça, demokrasi uğruna mücadelenin nasıl ele alınacağı, demokrasi mücadelesi ile sosyalizm uğruna mücadelenin doğru bir biçimde nasıl birleştirileceği sorunlarında da açıklık olamaz. Ve bilindiği gibi EMEP’in ideoloji memuru devrim konusunda açıklığa sahip olmak bir yana, bu konudaki belirsizliği teori düzeyine çıkarıyor. Böyle olunca Lenin’den alınma sözler de boşa atış olmaktan öteye gidemiyor. Dahası var. Lenin sorunu Rusya’daki devrimin kendine özgü tarihi çerçevesi içinde ortaya koyduğu için, yine Lenin’den alınma “burjuva toplumun tam demokratikleştirilmesi” hedefi, Rusya’da devrimin ilk aşamasının bu kendine özgü hedefi, bugünkü Türkiye’ye adapte edildiğinde ortaya saf liberal bir platform çıkıyor. Yarı-feodal otokratik bir ülkede, soylular iktidarı olan çarlık rejimini yıkmak ve demokratik cumhuriyete geçmek, serflik ilişkilerini tasfiye etmek, köylülüğü toprak ve özgürlüğe kavuşturmak, tüm öteki demokratik reformları devrimci bir tarzda gerçekleştirmek, kendi sınırları içinde, “tam demokratikleşmiş bir burjuva düzeni”ne (Lenin) ulaşmak anlamına gelecekti. Hedefleri ve görevleri bu olan burjuva-demokratik devrimin başarısı ölçüsündedir ki, gündeme yeni devrim aşaması, bizzat sosyalist devrim girmiş olacaktı. Bu tarihsel çerçeve içine oturan bir hedefi alıp burjuva egemenlik koşulları içindeki bir ülkeye uygularsanız, bu mevcut düzeni kendi temelleri üzerinde demokratikleştirme çizgisine, yani saf liberal bir çizgiye çıkar.

Tutarlı bir bakışın ve bütünsel bir kavrayışın izini taşımayan üç bölümlük yazısında bizim yiğit yazarımız Lenin’den demokrasi ve sosyalizm üzerine rasgele cümleler almakla, on-

ları kendi somut bağlamlarından koparıp olur olmaz kullanmakla, ortaya herhangi bir düşünce değil, seçmeci bir liberal çorba koymuş oluyor yalnızca.

Görüş ayrılıklarının gerçek alanından kaçışa devam

Okur *Emek* yazarının yazısının ekte yayınladığımız ikinci bölümünü bütünlüğü içinde değerlendirme olanağına sahiptir. Biz bu olanağı gözeterek bazı noktaları peşpeşe sıralamak yoluna gideceğiz.

Daha ilk paragrafta anlayabilene aşkolsun dedirtecek türden bir cümle ile karşı karşıyayız: “*Toplumun ve siyasal yaşamın demokratikleşmesi mücadelesine bağlı olarak reformlar için mücadele de ancak bu durumda, doğru devrimci bir çizgide sürdürülebilir.*” Ekteki metne bakıldığında görüleceği gibi, bu sözler demokrasi mücadelesinin gereğine ve önemine ilişkin vurguları izliyor. Eğer bu sözleri Türkçe dilbilgisi kurallarına uygun olarak anlayacaksak, burada, “toplumun ve siyasal yaşamın demokratikleşmesi mücadelesi” devrim çizgisinin güya kendisi oluyor. Dolayısıyla, reformlar için mücadele de ancak bu durumda, yani bu perspektif içinde ele alındığı ölçüde devrimci bir çizgide sürdürülmüş olur denilmek isteniyor. Anlatılmak istenen şey buysa eğer, ortaya konulan düşünce, tipik reformist bir bakış açısının yeni bir ifadesi oluyor. Zira “burjuva diktatörlüğü” koşullarında “toplumun ve siyasal yaşamın demokratikleşmesi mücadelesi”nin **bizzat kendisi** siyasal reformlar uğruna bir mücadeledir. Bu mücadelenin kendisinin devrimci bir çizgide sürdürülebilmesi ise, onun toplumun ve siyasal yaşamın devrimci dönüşümü mücadelesine, yani dosdoğru sosyalist devrime bağlanabilmesi ile, bu temel stratejik çerçeve içinde, ona “bağlı olarak” ele alınması ile olanaklıdır.

Deminki bulanık cümleyi, “*Lenin, 'emperyalist ekonomist'*”

P. Kievski ile tartışmıştı” cümlesi izliyor. Ama Lenin, Kievski ve benzerleri ile demokrasi uğruna mücadelenin gerekliliğini tartışmıştı. Yalnızca bir paragraf üstte nihayet sadede gelip, “sorun” demokrasi uğruna mücadelenin gerekli olup olmadığı değil, fakat onun “hangi bakış açısıyla” ele alındığıdır dedikten sonra, gerisingeri Kievski’ye dönmenin anlamı nedir? Hazır Kievskiler’den bir parça uzaklaşmışken ve sözün zorunlu olarak Kautskyler’e bağlanacağı bir çift doğru söz etmişken, konuya buradan devam etmek gerekmez miydi?

Öyle ya, sorun eğer siyasal demokrasi uğruna mücadelenin hangi bakış açısıyla ele alınacağı ise gerçekten, Lenin bunu Kievskiler’le değil, onlar vesile ettiği durumlarda bile hep kautskistlerle tartışmıştı. Kautskist yazar bu temel tarihi gerçeği nedense hep atlıyor, bir kez olsun bile hatırlamıyor. Nasıl hatırlasın ki, kendisi II. Enternasyonal oportünizmiyle aynı çizgide duruyor ve bu temel çatışmaya her atfın, bu can sıkıcı alana tek bir adım olsun atmanın kendi gerçek konumuna tutulmuş bir ayna olacağını kuşkusuz çok iyi biliyor. Bu nedenledir ki, Lenin’in demokrasi uğruna mücadelenin reddi üzerinden emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştirileri olur-olmaz aktarıp geveleyerek, çatışmanın bu kritik ekseninden bilinçli olarak hep kaçıyor.

Şöyle devam ediyor yazar: *“Türkiye’nin küçük-burjuva ‘sol’cularının önemli bir kesimi, ... siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasinin ne denli ‘önemsiz’ ve bunların ‘asgari program’ talebi olarak belirlenmesinin ne denli ‘reformcu olduğu’ üzerine ahkam kesmekten geri durmamaktadırlar.”*

Desteksiz atış diye işte buna derler. Bizim bildiğimiz, Türkiye’nin “küçük-burjuva ‘sol’cuları” neredeyse 30 yıldır “siyasal bağımsızlık ve siyasi demokrasi”nin anlamı ve önemi ile yatar kalkarlar. Tümü de “asgari program”larını bu talepler ekseninde kurmuşlardır. Tümünün de devrim stratejileri “Bağımsız Demokratik Türkiye” hedefine oturur. Tümü de bu talep-

ler uğruna mücadeleyi sosyalist devrim perspektifi içinde ortaya koymayı “aşamaların atlanması”, “troçkizim” vb. olarak damgalarlar, vb., vb. Peki nasıl olur da bunların, üstelik “önemli bir kesimi”nin, kendi kendilerini mahkum ettikleri, kendi platformlarını küçümsedikleri, kendilerini “reformcu olarak” damgaladıkları iddia edilebilir! Bu kadar boş konuşmak, bu denli desteksiz iddialar ileri sürmek, bir kez daha ancak bizim zavallı ideoloji memurumuza özgü bir davranış biçimi olabilir.

Bu elbette kasıtlı bir tutumdur. Bu kasıtlı tutumun gerisinde ise geleneksel devrimci demokrat gruplar ile yazarın partisi EMEP arasındaki gerçek ayrılık noktalarını karartma çabası vardır. Bu akımlar ne siyasal demokrasi ve siyasal bağımsızlık istemlerini küçümsüyorlar, ne de onların “asgari program” maddeleri olarak formüle edilmesine karşılar. Tam tersine, bu onların kendi öz çizgileri, kendi 30 yıllık öz platformlarıdır. Onların EMEP şahsında karşı çıkıp “reformcu olarak” niteledikleri şey, EMEP’in bu talepler uğruna bir mücadeleyi bir devrim sorunu olmaktan çıkarılması, bu mücadeleyi toplumu reformdan geçirme liberal çizgisine indirilmesi, bu çerçevede legale çıkıp yasalılık batağına saplanmasıdır. EMEP’i “reformist-legalist” bir parti olarak nitelendirmelerinin nedeni budur. Örneğin bu akımlar, tüm öteki kayıtlarına rağmen, ‘70’li yılların TDKP’sini genel olarak “devrimci” bir parti olarak görüyorlardı. Neredeyse tümü ‘90’lı yılların başına kadar bu tutumlarını sürdürdüler ve bizim eski TDKP’nin reformist-liberal bir akıma dönüştüğüne ilişkin değerlendirmemizi başlangıçta şaşkınlıkla, en azından bir süre için ihtiyatla karşıladılar. Ne zaman ki EMEP şahsında herşey ayan beyan hale geldi, ne zaman ki ‘70’li yılların TDKP’sinin yerini ‘70’li yılların TKP’sine benzeyen yeni türden liberal bir akıma bıraktığı çıplak gözle bile görülebilir hale geldi, bu akımlar işte ancak o zaman devrimden kopmuş bu yeni akımı “reformcu olarak” nitelermeye başladılar. İdeoloji memuru, “Türkiye’nin küçük-burjuva ‘sol’cularının önemli bir kesimi” ile illa tartışa-

caksa, işte bu çerçevedeki bir ayrılığı tartışmalıdır. Ve unutmamalıdır ki, EMEP'le onlar arasındaki çizgi farkı, esası yönünden, EMEP ile '70'lerin TDKP'si arasındaki çizgi farkından başka bir şey değildir. Devrimci-demokrasi platformundan liberal-demokrasi platformuna geçiş ortaya bu farkı çıkarmıştır.

"Ülkemizin küçük-burjuva 'sol'cuları, ... 'siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasi hedeflerine dayalı devrim anlayışı ve programı' diye bir ucube tanımlamanın ardına sığınarak devrimci politik görevlerine sırt dönmenin teorisine girişmekten de geri durmuyorlar."

Ülkemizin küçük-burjuva "sol"cularına böyle iddialar yakıştırmanın dayanaksızlığına işaret ettik. Buradaki suçlamanın gerçek muhatabı doğal olarak biziz. Zira burada tek tırnak içinde verilen tanımlama bize ait. Hemen belirtelim ki, *Emek* yazarının üç bölümlük yazısında lütfedip bizden aktardığı tek görüş de, burada tek tırnak içinde yer alan o birkaç kelimelik ifadeden ibarettir. "Soylu" yazar tek tırnak içindeki tanımlama için "ucube tanımlama" nitelemesi yapıyor. Doğal olarak bu sert bir olumsuzlama, bir reddediş anlamına geliyor. Yazar demek istiyor ki, gerçekte biz böyle bir anlayışa ve programa sahip değiliz, bu "ucube" görüş bize keyfi olarak yakıştırılıyor.

Yanıtlıyoruz: Biz bu tanımlamayı hiç de yazarın partisi için yapıyor değiliz. Devrimci konumunu terketmiş ve herhangi bir "devrim anlayışı"yla zaten bir bağı kalmamış olan reformist EMEP için böyle bir yakıştırma onu onore etmek olurdu. Gelinek yerde onun programı devrimi değil "demokratikleşmeyi", "demokrasinin sınırlarını genişletmeyi" hedef alıyor. Biz sözkonusu tanımlamayı eski TDKP için ve onunla özünde aynı ideolojik-programatik konumda bulunan tüm öteki halkçı devrimci akımlar için yaptık, yapıyoruz. Bu tanımlamanın EMEP'le ilgili olduğu tek nokta, zamanla onu doğuran ideolojik platforma işaret etmesinden ibarettir.

Düne kadar TDKP'nin de dahil olduğu tüm geleneksel halk-

çı-devrimci akımlar, tam da “siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasi hedeflerine dayalı bir devrim anlayışı ve programı”na sahiptirler. Türkiye’nin bugün tarihsel olarak zorunlu bir burjuva-demokratik devrim adımıyla yüzyüze bulunduğunu iddia etmenin mantıksal bir ifadesinden başka bir şey değil bu. Bunun tartışılacak, inkar edilecek, ya da yeni bir kanıtlamayı gerektirecek herhangi bir yanı yok. Tüm bu geleneksel akımlar Türkiye’de gündemde olan devrimin burjuva-demokratik devrim olduğunu, bu devrimle önce siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasinin kazanılacağını, sosyalist devrimin ise ancak bunun ardından ve bunun başarısı ölçüsünde (ve kuşkusuz “kesintisiz” bir süreç içinde) gündeme geleceğini söylüyorlar. Türkiye gerçekten burjuva-demokratik devrim aşamasında bir ülke olsaydı bu söyledikleri genel olarak alındığında doğru da olurdu.

Ama eğer kendi tarihsel evrimi Türkiye’yi bugün nesnel karakteriyle ancak sosyalist olabilecek bir devrim aşamasıyla yüzyüze bırakmışsa, bu tarihsel durumda, burjuva demokratik devrim varsayımına dayalı programlar, nesnel mantıkları yönünden, mevcut düzenin içine sığan, mevcut burjuva toplumunu kendi temelleri üzerinde demokratikleştirme anlamına gelen programlar olurlar. Devrimci demokrat akımların durmadan liberalizm üretmesinin, ‘70’li yılların en önemli devrimci akımlarının uygun koşulları doğduğunda çok da zorlanmadan “Avrupa’daki türden bir burjuva demokrasisi” çizgisine kaymasının, bugünkü EMEP’in temel sınıf ilişkilerinde hiçbir değişim öngörmeyen güllük-gülistanlık bir “demokratik Türkiye” tablosunu bir program olarak ortaya koymasının gerisinde, ideolojik açıdan tüm bunların gerisinde hep o “ucube” devrim anlayışı ve programı var. Böyle bir anlayış ve programda ısrar. iç ve dış gelişmelerin etkisi altında, zamanla TDKP, Devrimci Yol, Kurtuluş vb. türden devrimci kimliklerin eriyip tükenmesine ve yerlerini EMEP, ÖDP vb. türden “ucubeler”e bırakmasına yolaçar.

Komünistler tarafından çok ayrıntılı eleştiri ve çözümlenmeler içinde ortaya konulup kanıtlanmış, yaşam tarafından da gelişen yerde tüm çıplaklığı ile doğrulanmış bu basit gerçeği geçiyoruz. Birkaç cümleyle şu “devrimin politik görevlerine sırt dönme” iddiasına da değinmek istiyoruz.

Bu cahil liberal, Lenin’in demokrasi sorunu üzerine bazı polemiklerine gözetmiş ve orada demokratik sorunların “siyasal sorunlar” olduğunu hasbelkader öğrenmiş ya, artık “devrimin politik görevleri” denilince yalnızca demokratik görevleri anlıyor. Ve doğal olarak, devrimin “ekonomik görevleri” denilince de sosyalist görevleri. Nitekim siyasal devrimi demokratik devrim ve “ekonomik devrimi” de sosyalist devrim olarak anladığını gösteren budalaca ifadeler kullanıyor. Lenin, emperyalist ekonomistlerle tartışmalarında, kendi başına alındıklarında, demokratik siyasal dönüşümlerin hiçbir biçimde kapitalizmin iktisadi temellerine dokunmayacağı, bu temelleri değiştirmeyeceği, bu tür bir değişimin ancak toplumsal-iktisadi içerikli bir devrimle olanaklı olabileceği anlamında, birkaç kez “ekonomik devrim” ifadesini kullanıyor. Sosyalist devrimin toplumsal-iktisadi içeriğini öne çıkaran bu tanımı, demokrasi uğruna mücadele içinde siyasal bir eğitimden geçmemiş işçi sınıfı ve emekçilerin kapitalizmin iktisadi temellerine yönelme, burjuvaziyi mülksüzleştirme ve sosyalizmi inşa etme gücü ve yeteneği de kazanamayacağını, bu anlamda “ekonomik devrim”i de başaramayacağını vurgulamak için tercih ediyor.

Kievski’yle polemikte bu çerçevede birkaç kez kullanılan bu tanımı *Emek* yazarı alıp budalaca bir tutumla genelleştiriyor. Öylesine ki, kullandığı dile baktığınızda siyasete ilişkin olan herşey demokratik ve ekonomiye ilişkin olan da sosyalisttir gibi bir sonuç çıkıyor. Bu yiğit bilmez mi ki, her devrimin en temel sorunu iktidar sorunudur ve iktidar sorunu tepeden tırnağa siyasal bir sorundur. Her devrimin (doğal olarak bir sosyalist devrimin de) ilk adımı egemen sınıfın iktidarının

devrilmesi ve yerine onu deviren sınıfın iktidarının kurulmasıdır. Proletarya burjuvaziye devirerek yerine kendi sınıf diktatörlüğünü kurar, bu sınırlar içinde herşey siyasal bir mahiyet taşır. Ve bu bir sosyalist devrimin özü ve esasıdır. Ancak bu başarıldığı taktirdedir ki “ekonomik devrim”e, yani burjuvazinin mülkiyetten tecritine ve sosyalist ekonominin inşasına geçmenin **siyasal** koşullarına ulaşılmış olur.

Öte yandan, siyasal devrim kavramının burjuva-demokratik devrim anlamında, bu özel anlamda kullanılması, ancak bu zorunlu tarihsel aşamayla yüzyüze bulunulan durumlarda sözkonusu olur. Bu durumda, mevcut devrimin burjuva düzenin toplumsal-iktisadi ilişkilerine dokunmaması, yalnızca siyasal özgürlüğü gerçekleştirilmesi anlamında, bu dar anlamda, siyasal devrimden sözedilir ve toplumsal devrime geçiş de burada sosyalist devrime geçiş anlamına gelir. Ki bu durumda bile, burjuva-demokratik devrim kapitalizm öncesi toplumsal-siyasal ilişkilerin tasfiyesi demek olacağı için, bu “siyasal devrim” gerçekte “toplumsal” bir nitelik taşır. Örneğin, geri bir toplumun kırsal yaşamında feodal, yarı-feodal ilişkilerin sökülüp atılması, feodal toprak sahipleri sınıfının tasfiyesi, köylülüğün iktisadi-sosyal-siyasal açıdan ortaçağ köleliğinden özgürleştirilmesi vb., tüm bunlar toplumsal-iktisadi nitelikte tarihsel devrimci adımlardır. Yine de bu, bu “toplumsal-iktisadi” içeriği ile, henüz burjuva düzenin sınırları içinde kalan bir “toplumsal” değişimdir. Ama eğer toplum zaten tarihsel olarak burjuva ilişkilerin egemenliği altında ise, egemen sınıf bizzat burjuvazi ise, böyle bir toplumda sınıfsal egemenlik ilişkilerinin temelden değişmesi anlamında gerçek bir devrim, siyasal ve toplumsal içeriği ve niteliği ile ancak sosyalist bir devrim olabilir.

“Devrimin politik görevleri”nden sözeden *Emek* yazarı, devrimin en temel politik görevi olan iktidar sorunu doğru bir biçimde tanımlanıp ortaya konulmadıkça, öteki hiçbir politik sorunun, bu arada demokratik sorunların da doğru bir biçimde

ortaya konulamayacağını aklına bile getiremiyor. Acaba partisi EMEP'in herhangi bir devrimci iktidar tanımı ve sloganı var mıdır? '70'lerin TDKP'si böyle tanım ve şiarları kullanırken, '90'ların EMEP'inin bunları bir tarafa bırakması bir rastlantı olabilir mi? EMEP'in Kürt sorunu "uzmanı" olan bu "soyly" yazar, örneğin, "*Halkın huzuru ve demokratik Türkiye için devletin Kürt politikası değişmeli, ulusların ve dillerin hak eşıitliği Anayasal garantiye bağlanmalıdır*" derken, Kürt sorunu gibi temel bir demokratik siyasal sorunu, devrimci iktidar sorunundan, devrimin bu **en temel siyasal sorunundan** kopararak, tümüyle bir anayasal reform sorununa indirgemiş olduğunu bilmez mi? Bilmemesi mümkün değil; zira yıllardır bizzat kendisi ulusal sorunda "devrime dayalı çözüm" savunmuş, "siyasal çözüm" arayışlarını devrimden kopmak, anayasal çözüm alanına kaymak olarak suçlamıştır. Bugün ise yine bizzat kendisi, mevcut devlet düzeninde reform yapılmasını ve böylece Kürt sorununa anayasal güvenceler çerçevesinde bir çözüm getirilmesini savunuyor. Ne adına?! "Halkın huzuru ve demokratik Türkiye" adına! Burjuvazinin çözüm alanına kayanlar onun dilini de işte bu denli çabuk kapıyorlar. EMEP, tüm öteki demokratik siyasal sorunları da, aynı biçimde, devrimci iktidar sorunundan kopararak mevcut toplum ve devlet düzeninin kendi temelleri üzerinde demokratik reformundan geçirilmesi sorununa indirgiyor. Onun demokrasi sorununda liberal konumunun özü ve esası zaten budur. Ve işte böyle bir partinin görevli bir memuru kalkmış ciddi ciddi başkalarını "devrimin politik görevlerine sırt dönmenin teorisine girişmek"le itham ediyor. Öyle ya, yüzüzlüğün sınırı mı olurmuş!

Demokratik istemler ve devrimci program

Devam edelim. *Emek* yazarı bize "*'Kapitalist düzen ufkunu aşamayan' program maddeleri de olabileceğini*" hatırlatıyor.

Aslında böylece, siyasal demokrasi ve siyasal bağımsızlık istemlerine dayalı olan, bunları eksen alan bir programın “kapitalist düzen ufkunu aşamayan” bir program olduğunu, bu basit gerçeği, komünistlerin yıllardır süren ideolojik basıncı altında nihayet kabul etmiş oluyor. Gerçi Lenin’in emperyalist ekonomistlerle polemliğinden kendine dayanak aramaya girişen birinin bunu kabul etmemesi zaten olanaksızdı. Zira bu sözkonusu polemğin her satırında dile gelen, getirilen bir temel teorik fikirdir. Ama “soylu” yazar aynı zamanda pek de kurnaz ya, bu kabulü ortaya dosdoğru koyacağına, bunu sanki sözkonusu olan herkesin zaten her zaman kabul ettiği sıradan bir gerçekmiş gibi sunuyor ve karşı saldırıyla kamufle ediyor.

İddianın kendisine gelince. Biz “*‘kapitalist düzen ufkunu aşamayan’ program maddeleri*”ne değil, fakat bunlar üzerine kurulu bulunan ve bunları eksen alan bir programa karşıyız. Zira böyle bir program devrimci değil reformisttir. Ama eğer bir program, başta burjuvazinin sınıf egemenliğinin şiddete dayalı bir devrimle yıkılması ve yerine proletarya diktatörlüğünün kurulması temel “madde”si olmak üzere, “kapitalist düzen ufkunu aşan” temel devrimci maddeler üzerine kuruluysa, bu devrimci eksene tabi bir biçimde, bir programda ekonomik ve siyasal reform taleplerine yer verilmesine ancak budalalar karşı çıkabilir. Her programda bu türden bir dizi ekonomik ve siyasal reform talebinin yer aldığı bölümler vardır ve bu bölümler her zaman “kapitalist düzen altında...” ibareleriyle başlar. Bu birinci temel nokta.

İkincisi, tüm temel demokratik istemler, kendi başlarına alındığında teorik olarak “kapitalist düzen ufkunu” aşmayan istemlerdir. Bu nedenledir ki, onların sıkı sıkıya devrimci bir formülasyonu ancak sosyalist devrim ufku içinde ele alınmalarıyla mümkündür ve aynı şekilde, onların pratikte tam olarak gerçekleşmesi ancak sosyalist devrimle mümkün olabilir. Bunun anlamını ve mantığını daha önce Lenin’in konuya ilişkin temel

görüşlerinden de hareketle ortaya koymuştuk. Liberal yazarın belli ki kafası bunları almıyor ve almaması da şaşırtıcı değildir. Demokrasi sorunu üzerine yazı yazıp da Leninizin ile Kautskizin arasındaki derin ilkesel ve pratik uçurum üzerine tek kelime etmeyen birinden başka ne beklenir? O olsa olsa demokrasi mücadelesinin reddi ya da kabulü, önemsenmesi ya da küçümsemesi üzerine sonu gelmez papağanlıklarla konunun etrafında dönüp durulabilir.

Devam edelim. *Emek* yazarı "*Nasıl Bir Demokrasi Mücadelesi?*" gibi son derece anlamlı bir soruyu arabaşlığa çıkarıyor ve tüm yazısı boyunca bu soruya yanıt vermekten ısrarla kaçındığı halde, şaşırtıcı bir tutumla, kendileri için "*bu mücadelenin hangi temelde, hangi hedefe bağlanarak ve nasıl yürütüleceğinin önem taşıdığını*", oysa küçük-burjuva "sol"cuları için bunun fazla bir önem taşımadığını ciddi ciddi iddia ediyor. Ve yalnız bir cümle sonra, dönüp "*demokratik isteklerin 'proleter devrim stratejisi ile kopmaz bağı' üzerine*" temel önemde marksist düşüncenin "*genel geçer lafazanlık*" olduğunu da yine bu aynı kişi söylüyor. Bir cümle önce, önemli olan bu mücadelenin "hangi temelde, hangi hedefe bağlanarak" yürütüleceğini söyleyen biri, bir cümle sonra buna ilişkin biricik marksist yanıtı "*genel geçer lafazanlık*" olarak niteleyebiliyor.

Bir düşünce için onun genel bir kabul görüyor, herkes tarafından işin abc'si olarak zaten benimseniyor olması lazım. Peki "demokratik isteklerin 'proleter devrim stratejisi ile kopmaz bağı'" Türkiye'de "genel geçer" bir düşünce midir? Türkiye'nin tüm geleneksel sol akımlarının demokratik istekleri burjuva-demokratik devrim stratejisi ekseninde formüle ettiklerini bu adam bilmez mi? Bunu bildiğini ve tüm sıkıntısının da zaten bu olduğunu izleyen satırlar göstermiyor mu? İşte o satırların ilk bölümü:

"Emperyalizme bağımlı, çalışma durumundaki nüfusunun %44.6'sı hala tarımsal alanda istihdam edilen, bünyesinde siyasal

bağımsızlık hakkı gasp edilmiş bir ulusu zora dayalı olarak tutan, burjuva anlamda demokratik hakların olmadığı geri kapitalist bir ülkede...”

Tüm bunlar herhalde Türkiye'nin önce bir burjuva-demokratik devrime ihtiyacı var demek için. Ama yüreksiz yazar bunu cepheden söyleyeceğine lafi gevelemekle yetiniyor. İşte kaldığı yerden aynı sözlerin devamı: “... işbirlikçi burjuvazinin faşist diktatörlüğünü siyasal devrimle yıkmak ve proletarya ve kent ve kırsal yoksullarının hazırlık durumuna bağlı olarak durmaksızın, sosyalizmin inşasına girişmek gibi bir görevin -ve buna uygun bir programın- üzerinden atlayarak, ...”

Bu sözlerden bir şey anlayabilen var mıdır acaba? “İşbirlikçi burjuvazinin faşist diktatörlüğünü siyasal devrimle yıkmak” ne anlama geliyor olabilir? İki muhtemel anlama: Eğer yıkılan burjuva sınıf egemenliğinin bizzat kendisiyse, bu egemenlik verili durumda faşist biçim içinde de olsa, gerçekleşen şey sosyalist devrimin ta kendisidir. Yok eğer yıkılan işbirlikçi burjuvazinin sınıf diktatörlüğünün kendisi değil de yalnızca onun faşist biçimi ise, “siyasal devrim” özel tanımına özellikle bunun için gerek duyulmuşsa, bu durumda sözkonusu olan, düzenin toplumsal-iktisadi temellerine dokunmayan bir burjuva-demokratik devrimdir. Gerçekleşen şey faşizmin bir devlet biçimi olarak tasfiye edilmesi yoluyla burjuva demokrasisine geçiştir.

Yukarıdaki pasajda bunlardan hangisi dile getirilmek isteniyor olabilir? Kastedilen bu ikinci durum olamaz; zira bu yıkılışın ardından, “proletarya ve kent ve kırsal yoksullarının hazırlık durumuna bağlı olarak durmaksızın, sosyalizmin inşasına girişmek”ten sözediliyor. İyi ama “sosyalizmin inşasına” girişebilmek için öncelikli bir sosyalist devrimin yapılmış olması, yani işçi sınıfının iktidarı ele geçirmiş olması gerekir. Yazar herhalde bunu da kastediyor olamaz; zira Türkiye'nin nasıl da “geri kapitalist bir ülke” olduğu üzerine o derin gerçek-

ler, bize, tam da, “öncelikle burjuva-demokratik devrim” demek için, bunun gereğine dolaylı bir biçimde işaret etmek için hatırlatılıyordu.

Peki temelden farklı olan iki devrimi aynı anda akla getiren, her ikisi de aynı anda doğru ve yanlış olabilen bir formülasyon nasıl olabiliyor? Bu bile ortadaki düşünce sefaletini ve reformizmin ideolojik çöküntüsünü göstermeye yeter.

Geçmeden bir çift söz de şu “geri kapitalist ülke” tanımına bağlanan olgular üzerine söyleyelim.

Bunlardan ilki “emperyalizme bağımlılık”tı. Kapitalist bir ülkenin emperyalizme bağımlılığı kapitalist iktisadi ve mali ilişkiler üzerinde yükselir. Bağımlılıktan kurtulmak eğer bunları da kapsayacak gerçek bir bağımsızlık anlamına geliyorsa, bunu bu çağda sosyalist devrimden başka başarabilmenin hiçbir yolu yoktur. *Emek* yazarı Lenin’in emperyalist ekonomistlerle polemliğini okuyup da, siyasal sınırları içinde kalan en tam bir bağımsızlığın bile emperyalizmin iktisadi ve mali egemenliğine hiçbir biçimde engel olamayacağını öğrenemediyse ne yapılabilir ki? On yıldır bu konuda ortaya koyduklarımız bir yana, son olarak yakında *Bağımsızlık ve Devrim* başlığı altında yayınlanacak kitapta bu konuda söylenebilecek herşeyi fazlasıyla söylemeye çalıştık, daha ne söyleyebiliriz ki?

Sıralanan ikinci olgu, Türkiye’nin “*çalışma durumundaki nüfusunun %44,6’sı hala tarımsal alanda istihdam edilen*” bir ülke olması. Bu biraz eğlendirici bir gerekçe. Düne kadar sorunu “yarı-feodal ilişkilerin egemenliği”, “toprak devrimi” vb. toplumsal-iktisadi olgularla gerekçelendirenler, bu mevzileri çoktan terketmişler ve bugün bunun yerine koya koya kuru istatistik rakamlar koyuyorlar. İyi ama bu istatistiklerin demokratik devrimi gerektiren toplumsal-iktisadi ilişkilerin ifadesi olduğu nereden belli? Bunu gösterebilmek için, bu kuru istatistiklerin gerisindeki gerçek toplumsal ilişkilere bakmak, varsa eğer burjuva devrimi lehine kanıtları oradan göstermek, marksist olma-

nın temel bir koşulu değil mi? Bu adamlar “yarı-feodal” derken, “toprak devrimi” derken, böylesi gerekçelere dayanıyorken, herşeye rağmen daha ciddi ve daha tutarlıydılar. Şimdilerde kuru istatistiklere kadar düştüler.

Bu eğlendirici duruma ek olarak bu arada birkaç ayrıntıya da değinelim. Rusya’da Ekim Devrimi gerçekleştiğinde “tarımsal alanda” istihdam edilen nüfusun oranı, burada verilen oranın yaklaşık olarak iki katıydı, ama bu hiç de bir sosyalist devrime engel olamadı, bu birinci ayrıntı. %44 oranı bugünün gelişmiş kapitalist ülkeleriyle kıyaslandığında gerçekten çok yüksek. Ama aynı oran, yüzyılın başında sosyalist devrimle yüzyüze olan kapitalist ülkelerin tarımsal istihdam oranıyla aşağı-yukarı aynıdır, bu ikinci ayrıntı. Tarımsal istihdanı, tarımda kapitalist ilişkilerin egemenliği ve tarımın da bir sanayi haline gelmesi ölçüsünde, kendi başına burjuva-demokratik devrim lehine herhangi bir kanıt oluşturmaz, bu da üçüncü ayrıntı.

Bu üçüncü ayrıntıya bağlı olarak, kendi başına istatistik rakamların gücüne güvenenlere bir rakam da biz verelim. Aynı tarımsal alanda 1948’de yalnızca 1750 traktör “istihdam” ediliyorken, 50 yıl sonra bugün, 1998’de yaklaşık 800 bin traktör “istihdam” ediliyor. Ve bu gösterge, *Emek* yazarının ileri sürdüğü göstergeye göre çok daha güçlü ve inandırıcıdır; zira toplumsal ilişkilerdeki değişimin dolaysız bir ifadesidir. Yazarın çaresizliğine tanıklık eden son bir noktayı da ekleyelim. Bu gibi tartışmalarda genellikle “tarımsal istihdam” değil, fakat tarımsal nüfus kullanılır. Yazar bunu tercih etmiyor. Zira son sayıma (1997) göre Türkiye’nin tarımsal nüfusu %35’e düşmüş bulunmaktadır. Öyle ya, %44 olan tarımsal istihdam ne de olsa bunun 9 puan üzerindedir ve herhalde bu nedenle daha “kuvvetli” bir kanıttır!

İleri sürülen diğer iki olguya burada değinmiyoruz, zira bunlar (Kürt sorunu ve demokratik siyasal haklar sorunu) konumuzu zaten boydan boya kesen sorunlar.

Konumuza dönelim. Devrimin niteliği ve içeriği üzerine tek bir açık söz söylemekten ısrarla kaçınan “soylu” yazar, demokrasi mücadelesinin önemi ve bu mücadele içinde işçi sınıfının siyasal eğitimi üzerine o aynı fikri yüzbirinci kere yinelemeye lafı getirmek için peşpeşe gelen iki iddia ileri sürüyor. Bunlardan ilki şöyle: *“Programında demokratik taleplere yer veriyor diye, proletaryanın devrimci partisini, ‘kapitalizmi aşma ufkuna sahip olmamakla’ suçlama pişkinliği gösterenler...”*

Bu iddiayı daha önce yanıtlamıştık. Fakat bu kez buna küçücük bir soru eklemek istiyoruz: “Proletaryanın devrimci partisi” dediğiniz nedir, nerededir? Bu TDKP olamaz; zira ortada yıllardır ne TDKP var ne de onun programı. İkisi de öldüler ve gömüldüler. Bu EMEP olamaz; zira kendi sözlerinizle “azgın bir faşist rejim”in o dar siyasal cenderesi içinde kendine yer bulmuş bir partinin “devrimci” olduğunu iddia etmeye kalkmak, *Özgürlük Dünyası*’nın o yerinde sözleriyle, “sahtekarlık”tan başka birşey olamaz. “Pişkinlik”, ortada ne “devrimci parti” ve ne de onun herhangi bir programı yokken, kalkıp böyle konuşabilmenin kendisi değilse nedir?

Şimdi de ikinci iddia: *“Kapitalizm sınırlarını aşmıyor diye ‘asgari program’ maddelerine karşı çıkanlar, gerçekte kapitalizmin ‘kudreti’ önünde diz çökenlerdir.”* Lenin’den çalınan, ama kastedilen şey hiç anlamadığı için, tam tersinden bir anlam kazanarak “ucube” hale gelen bir tuhaf iddia bu. Emperyalist ekonomistler, demokratik siyasal istemlere, somutta ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına, yani RSDİP’in “asgari programı”nın üzerine yapılan tartışmalarla o çok ünlü 9. maddesine, “kapitalizm ufkunu aşmıyor” diye değil, **tam tersine**, kapitalizm altında gerçekleşmesi imkansızdır (ve sosyalizm altında da artık gereksizdir) diye karşı çıkıyorlardı. Dolayısıyla kavrayıştan yoksun bu ezberci yazar, demokratik bir siyasal talebin teorik olarak kapitalizm sınırları içine sığıdığını iddia edenlerin **değil, tam tersine**, bunun gerçekleşmesi-

nin kapitalizm koşullarında “imkansız” olduğunu iddia edenlerin ancak “kapitalizmin ‘kudreti’ önünde diz çökenler” olduğunu bilmek zorundaydı. Daha bunu bile bilmeyen ve anlayamayan birinin demokrasi sorunu üzerine kalem oynatması, hele hele bunu tam da Lenin’in emperyalist ekonomistlerle polemiiğinden güya yararlanarak yapması, en hafif deyimle tam bir skandaldır.

IV. BÖLÜM

Demokrasi mücadelesi ve program sorunları

Revizyonizmden devralınan miras: Faşizme karşı burjuva demokrasisi için

Emek yazarının yazısı herhangi bir sistemden ve belirgin bir fikirden yoksun, karmakarışık bir laf yığını olarak sürüp gidiyor. Ama bu laf yığını tepeden tırnağa reformist önyargılarla dolu bir kafadan kağıda döküldüğü içindir ki, belirsizlik ve bulanıklıktan umulan tüm yarara rağmen, bu reformist kafa yapısı neredeyse her satıra yansıyor. Bu aptalca laf yığınıyla uzun uzadıya uğraşacak değiliz. Bunu yapmak yerine onu olduğu gibi okura sunmak, EMEP'te ciddi teorik sorunlar üzerine kalem oynatma işinin kala kala kimlere kaldığını göstermek için daha kestirme ve daha pratik bir yoldur. Yazarın metnini ekte yayınlamak yoluyla bunu yaptığımıza göre, burada mümkün

mertebe kısa tutulmuş değinmelerle ilerleyebiliriz.

İllegal örgütü tasfiye ederek tümüyle legale çıkan liberaller topluluğunun bu görevli memuru, Türkiye'nin "*işbirlikçi burjuvazinin faşist diktatörlükle yönettiği bir ülke*" olduğunu, bu ülkede demokratik hakların gündelik mücadeleyle elde edilen "kırıntılar"dan ibaret kaldığını söyleyerek sürdürüyor yazısını. Bu olguyu legale çıkmak gibi tepeden tırnağa tasfiyeci bir adım sözkonusu olduğunda unutup da, iş "*ülkenin demokratikleşmesi*" türünden reformist bir platformu gerekçelendirilmeye gelince tutup hatırlıyor ve hatırlatıyor. Daha önce de işaret etmiş olduğumuz bu noktayı hatırlatınakla yetinip geçiyoruz. Ardından, birilerinin "*kapitalizmin demokrasi düşmanlığı gerekçesinin ardına sığınarak*" demokrasi uğruna mücadeleyi küçümsediğini, kendilerinin de bu nedenle "reformcu" olmakla suçlandıklarını söylemeye geliyor sıra. Bu temelden yoksun bir başka aptalca iddia. Tam tersine, "*kapitalizmin demokrasi düşmanlığı*", demokrasi uğruna mücadelenin kapitalizm koşullarındaki büyük önemini göstermekle kalmaz, yanısıra, demokrasi uğruna mücadeleyi sosyalizm uğruna mücadeleye sınımsız bağlayan nesnel toplumsal-iktisadi temeli de verir bize. Oysa bu liberal takımı, kapitalizm koşullarında bu ikisini birbirinden ayırıp, "*ülkenin demokratikleşmesi*"/"*toplumun demokratikleşmesi*" üzerine bir ön aşama ve buna uygun bir program icat etmek yoluna gidiyorlar. Onlar, tam da, bu evrimci-aşamacı anlayıştan dolayı, demokrasi uğruna mücadele ile proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü devrimci siyasal iktidar mücadelesi arasındaki stratejik/organik bağı koparıp atıkları için, "reformculuk"la suçlanmaktadırlar.

"Soylu" yazar "*ülkenin demokratikleşmesi*" platformunun savunusuna bir sonraki cümleden devam ediyor: "*Çünkü, işbirlikçi burjuvaziye*" ve onun devletine karşı "*mücadelenin ilerletilmesi*", "*ancak siyasal demokrasi taleplerinin elde edilmesi ve kullanılması olanakları genişletildiği ölçüde mümkündür*". Oysa yiğidi-

miz doğru olanın bunun tam tersi olduğunu da pekala düşünebilirdi. Ancak “işbirlikçi burjuvaziye” ve onun devletine karşı genel devrimci mücadelenin “ilerletilmesi” ölçüsündedir ki, “*siyasal demokrasi taleplerinin elde edilmesi ve kullanılması olanakları*” genişler. Yazar 1990’lar Türkiye’inde değil 1905 Rusya’sında gezindiği, kendi öz muhakemesiyle değil Lenin’den çalıntı bazı ifadelerle konuşmaya çalıştığı için böyle aptalca laflar içinde çuvallıyor. Rusya’da siyasal gericiliğin kaynağı çarlık iktidarında temsil edilen feodal soylular sınıfıydı. Ve bu sınıfa karşı yürütülen demokrasi (burjuva-demokratik devrim) mücadelesinin başarısı ölçüsündedir ki, burjuvaziye karşı mücadelenin tarihsel koşulları da olgunlaşmış olacaktı. Ama Türkiye’de siyasal gericiliğin temel toplumsal kaynağı ve dayanağı bizzat işbirlikçi burjuvazinin kendisidir. Her türlü temel demokratik hakkı “kırıntı” düzeyine düşüren bizzat bu sınıftır. Dolayısıyla, bu sınıfa karşı ve onun devletine karşı mücadeleyi “ilerletme”nin koşulu “siyasal demokrasi talepleri”nin elde edilmesidir demek, sorunu mekanik, tek yanlı ve tek boyutlu olarak ortaya koymaktır. Pekala bunun tam tersinin de doğru olduğu söylenebilir. “Siyasal demokrasi taleplerinin” elde edilebilmesinin temel koşulu, bu sınıfa ve bu devlete karşı devrimci mücadelenin “ilerletilmesi”dir. Elbette ki bu mücadele içinde elde edilen her demokratik mevzi gerisingeri burjuvaziye karşı mücadelenin etkili bir dayanağı olur. Buradaki ilişki devrimci mücadele süreci içinde diyalektik bir bütünsellik taşır. Ama burjuva demokrat kafa yapısı demokratik mücadeleyi tek yanlı olarak öne çıkarır, onu idealize eder, devrimci sınıf mücadelesinin genel çerçevesinden koparır. Birarada, içiçe yürüyen, yürümesi gereken bir mücadeleyi “önce demokrasi” diyerek parçalar, sınırlar, güdükleştirir. Burjuva demokratizminin tipik davranış tarzıdır bu. Daha bunları bile doğru dürüst yerli yerine oturtamayan birinin Türkiye’deki siyasal hayatın içinde olduğu, buradaki gerçeklerden ve gerçek ilişkilerden giderek

konuştuğu söylenebilir mi?

Bir sonraki paragraftan söze şöyle devam ediliyor: *“Lenin, emperyalist savaşın, burjuva cumhuriyetiyle monarşi arasındaki farkı fiili olarak ortadan kaldırdığı koşullarda, cumhuriyetin küçümsenmesi ve önemsenmemesinin yanlışlığı üzerinde durmuştu”*. Lenin’e yapılan bu atıf nereye bağlanacak dersiniz? Yanıt için okumaya devam edelim: *“Küçük-burjuva ‘sol’cuları, ... faşizm ve burjuva demokrasisi arasında bir ayrım yapılamayacağını ve herhangi bir ülkede faşizmin mi, burjuva demokrasisinin mi siyasal rejim olarak varlığını sürdürdüğü karşısında işçi sınıfının kayıtsız kalabileceğinin teorisine girişebiliyorlar.”* Ve nihayet sonuç: *“Onlar , ... kitlelerin faşist cendere altına alınmasına karşı -burjuva karakterli olduğunu bile bile- siyasal özgürlükleri savunmayı ve burjuva koşullar içinde de olsa, olabildiği kadarıyla toplumun demokratikleşmesi için mücadele etmeyi gereksiz sayan bir anlayışa sahiptirler.”*

Böylece “küçük-burjuva ‘sol’cuları” üzerine dayanaksız iddiaların ardına saklanılarak yapılmak istenen şeyin ne olduğu ortaya çıkıyor. Asıl sıkıntı, faşizm-burjuva demokrasisi ikilemi üzerinden düzenin demokratikleştirilmesi reformist platformuna teorik dayanaklar yaratmaktır. Bu ülkede faşizme karşı “burjuva demokrasisi için” mücadeleyi teorize etmek revizyonistlerin işiydi ve ‘80 öncesi dönemde başta TDKP olmak üzere tüm devrimci akımlar bu reformist platformu sert bir biçimde mahkum etmekteydiler. ‘80 öncesinin devrimcileri ta ‘71 Devrimci Hareketinden beri faşist diktatörlüğün yıkılması sorununu egemen sınıfların iktidarının yıkılması, devrimci işçi-köylü iktidarının kurulması ve devrilen sınıfların mülkiyetten tecrit edilmesi sorunu olarak ortaya koyuyorlardı. 12 Eylül karşı-devriminin devrimci kimlikleri ezerek ürettiği yeni liberal akımlar ise, bunun yerine *“burjuva koşullar içinde de olsa, olabildiği kadarıyla toplumun demokratikleşmesi”* çizgisine kaydılar. Burada içlerinden bazılarının *“faşist diktatörlüğün yıkılmasını hedefleyen bir*

mücadele programı” lafları etmesi reformizme çekilmiş “sol” bir ciladan başka birşey değildir. Kaldı ki, *Emek* yazarından yukarıya aktarılan pasajlardan da görülebileceği gibi, bu “yıkılış” zaten burjuva demokrasisinin kuruluşu hedefine bağlanmakta ve böylece cilanın hemen dibindeki reformist öz kendini tüm açıklığı ile göstermektedir. Lenin’in bu kaba liberal bakış açısına nasıl utanmazca alet edilmek istendiğine geçmeden önce şunu da ekleyelim ki, “toplumun demokratikleşmesi”ne ilişkin bu görüşler, olduğu gibi TKP’nin son programında yer almaktadır. 1983’teki 5. Kongre’de kabul edilen programın “*Türkiye Halkının Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Yolu*” başlıklı ana bölümünde ve “*Faşist Diktatörlüğün Yıkılması ve Ulusal Demokrasinin Kurulması*” arabaşlığı altında bu konuda söylenenler bugünkü EMEP’in söyledikleriyle birçok noktada aynıdır, hatta belli bakımlardan daha ileri bile sayılabilir. (Bkz. *TKP Programı*, TKP Yayınları, s.28-29)

Peki ama Lenin’e monarşi-cumhuriyet ilişkisi üzerinden yapılan atıfla söze başlamaktaki murat ne ola ki? Çok basit. Monarşi ile cumhuriyet ilişkisinin yarattığı çağrışım üzerinden faşizme karşı burjuva demokrasisi çizgisine dayanak bulmak. Boşuna bir çaba! Elbette ki Lenin, emperyalist savaşın demokratik cumhuriyetle monarşi arasındaki farkı pratikte silmesi olgusunu alıp, bunu cumhuriyet uğruna mücadelenin küçümsemesine ya da anlamsız görülmesine dayanak yapanlara karşı çıkmıştı. Ama aynı Lenin, burjuva monarşisinin egemen olduğu bir ülkede, cumhuriyet uğruna mücadeleyi sosyalist devrim uğruna mücadeleden ayırıp, araya bir cumhuriyet uğruna mücadele aşaması/programı koyanlara da aynı şekilde karşı çıkmıştı. Tam da ilk yanlışı yapan (cumhuriyet uğruna mücadeleyi küçümseyen) emperyalist ekonomistlere karşı polemikler yürüttüğü aynı günlerde (örneğin Ağustos 1916’da). Tam da demokratik siyasal istemler uğruna mücadeleyi konu alan yazılarında (örneğin *Junius Broşürü Üzerine* makalesinde). Tam da ulusal sorunda emperyalist

ekonomizmin esin kaynağı olan görüşlerin sahibi olan biriyile polemiklerde (bizzat Rosa Luxemburg'un kendisiyle). Yiğidimiz demokrasi sorunu üzerine kalem oynatır, emperyalist ekonomizm üzerine bir yığın uluorta boş laf eder. Ama bir yandan emperyalist ekonomistlere demokratik siyasal istemler uğruna mücadelenin önemini anlatan aynı Lenin'in, öte yandan ve tam da aynı yazılarında, bu istemlerin ancak sosyalist devrime bağlandıkları ölçüde, bu temel stratejik perspektif içinde ele alındıkları takdirde, "sıkı sıkıya devrimci" bir biçimde formüle edilmiş olacaklarını, bir marksistin sorunu başka türlü koyamayacağını savunduğunu bilmez, ya da bilir de bilmemezlikten gelir.

Lenin, Rosa Luxemburg'un bir monarşi olan Almanya için ileri sürdüğü demokratik cumhuriyet programını ve şiarını eleştirirken şunları söylüyor:

"Junius, emperyalist savaşa 'karşı' bir ulusal program 'çıkarmayı' öneriyor. İleri sınıfa, yüzünü geleceğe değil, geçmişe çevirmeyi öneriyor! 1793 ve 1848'de, nesnel olarak hem Fransa'da hem de Almanya'da ve bütün Avrupa'da burjuva-demokratik devrim gündemdedi. ... o zamanki demokrasinin burjuva-ulusal programı bu nesnel tarihi duruma uygundu. ... Bugün Avrupa'nın önde gelen, en büyük devletleri için nesnel durum farklıdır. İleriye doğru gelişme -olası geçici gerilemeleri bir yana bırakırsak- ancak sosyalist toplum, sosyalist devrim yönünde gerçekleştirilebilir." (Seçme Eserler, C.5, s.295-296)

Lenin'in konumuz açısından teorik ve pratik önemi çok büyük bu tartışmasına daha ileride bir başka yönden yeniden döneceğiz. Şimdilik, amacımız, emperyalist ekonomistlere monarşi ve cumhuriyet arasındaki farkı unutmamanın ya da küçümsemenin yanlışlığını anlatan aynı Lenin'in, monarşist Almanya için bağımsız bir "demokratik cumhuriyet" şiarına ve programına karşı çıktığını, marksist açıdan, cumhuriyet uğruna mücadele de dahil, tüm demokratik istemler uğruna mücadele-

nin ancak sosyalist devrim stratejisi içinde ele alınabileceğini, alınması gerektiğini savunduğunu göstermekti. Geçmeden şunu da ekleyelim ki, sözkonusu olan yarı-feodal otokratik Rusya olunca, Lenin aynı cumhuriyet sorununu tümüyle farklı biçimde ortaya koyuyor. Zira bu geri tarihi koşulları nedeniyle Rusya hala burjuva-demokratik devrim aşamasındadır. Burada yarı-feodal monarşinin karşısına konulan hedef demokratik cumhuriyettir. Oysa aynı dönemde Almanya'da sosyalist devrim şiarı gündemdedir ve burjuva monarşisinin karşısına konulan hedef burjuva cumhuriyet değil, fakat sosyalizmdir.

Demek ki tüm sorun bir kez daha gidip devrim sorununa ilişkin açık bir görüşte düğümleniyor. Demek ki devrim sorununda açık ve net görüşlere sahip olmaksızın demokrasi uğruna mücadelenin sorunlarında da açık ve net bir görüşe sahip olmak mümkün değildir.

Tüm bunların ışığında *Emek* yazarına dönelim. Kendini pek kurnaz zanneden bu cahil memur, Lenin'in cumhuriyet ve monarşi üzerine sözlerini alıp, "faşizme karşı burjuva demokrasisi" stratejik çizgisini haklı göstermek için kullanmaya kalkıyor. Fakat bunun için öncelikle Lenin'in "monarşiye karşı burjuva cumhuriyet" çizgisini savunduğunu da kanıtlaması gerekmez miydi? Elbette yarı-feodal otokratik Rusya için değil, fakat burjuva-monarşist Almanya için!

Bu elbette yapılamayacak bir şey olduğu için, yiğidimiz bunun yerine, burjuva demokrasisi ile faşizm arasında fark gözetmemek üzerine temelsiz iddialar ileri sürerek bir kez daha sahte, saptırıcı, esas sorundan kaçan laflar etmeyi yeğliyor. Bu saptırıcı çaba içinde burjuva toplumun demokratikleşmesi çizgisini meşrulaştırmaya çalışıyor. Burjuva bir toplumu kendi temelleri üzerinde "demokratikleştirme"yi eksen alan bir programın/stratejinin demokrasi mücadelesinde kaba bir reformizm, klasik anlamıyla saf Kautskizm olduğunu bir kez daha hatırlatınakla yetinelim. Lenin'in buna alet edilmeye kalkılması ise tam bir

liberal düzenbazlık örneğidir.

“*Aristo mantığıyla devrimcilik*” türünden pek alımlı bir arabaşlıkla devam ediyor yazar. Bir kez daha hayali “emperyalist ekonomistler”e yakıştırılan o hayali ve aptalca iddialar... Bunlardan yalnızca birini aktaralım: “*Eğer diyorlar*”mış, “*Türkiye'nin küçük-burjuva 'sol'cuları*”, “*kapitalizm koşullarını aşamayan burjuva siyasal özgürlük*” istemlerine programınızda yer verirsek, bu bizi “*sosyalizm hedefinden uzaklaştırır*”! Bunun için ve bunun verdiği “korku” nedeniyle de “*işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesine (karşı) saldırıya*” geçiyorlarmış. Bir iddia ancak bu kadar desteksiz, bu kadar mantıktan yoksun, aptalca ve keyfi olabilir.

Peki biz kalkıp, demokratik siyasal istemler uğruna mücadele bizi “sosyalizm hedefinden” uzaklaştırmak bir yana, tam tersine, bizi ona daha da yakınlaştırır dersek ne diyecek acaba bu liberal düzenbaz? Bakınız, daha ilk anda ve ilk temel belgelerimizde, Mayıs 1987’de ve *Platform Taslağı*’mızda, biz meseleyi nasıl koymuşuz:

“*Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevler, ulusal sorun, genel anti-emperyalist mücadele, savaşa ve militarizme karşı savaşım, barış için savaşım, kadın sorunu, gençlik sorunu, çevre sorunu vbg. ya doğrudan ve tamamen kapitalizmden kaynaklanan, ya da kapitalizmin, tabiatı nedeniyle çözmediği veya çözmeye muktedir olmadığı sorunlar, proleter devrimin manivelaları olacak, onun toplumsal desteklerini artıracaktır.*”

“*Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevlerin varlığı, devrimimizin proleter karakterini değiştirmez. Tersine, bunlar, proletaryanın daha geniş toplumsal kesimleri daha kolay yanına çekmesini ve kazanmasını sağlayacaktır.*” (*Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış ve Platform Taslağı*, s.75-76)

1917 Rusya’sında sosyalist bir devrimi alabildiğine yakınlaştıran ve görülmemiş ölçüde kolaylaştıran temel etkenler-

den biri, tam da, demokratik siyasal istemler uğruna mücadelenin hala da gündemde kalması, fakat bu kez çözümünün burjuvazisinin devrilmesine bağlanması değilse neydi? İdeoloji memurunun sığ, mekanik, evrimci reformist kafası elbette ki buradaki devrimci diyalektiği anlamaya müsait değildir. İsteğimiz ve beklediğimiz de bu değil zaten. Fakat hiç değilse bir sorunu, bir görüş ayrılığını, bir ideolojik çatışmayı kendi gerçek ek-seni neyse oradan tartışamaz mı?

Sorun marksist açıdan konulduğunda, kapitalist bir ülkede, demokratik siyasal istemler uğruna mücadele sosyalizm uğruna mücadeleyi geciktirmez, tam tersine onu **yakınlaştırır**; çünkü yığınların burjuvazinin sınıf egemenliğine karşı harekete geçirilebilmesinin son derece güçlü ve elverişli araç ve olanaklarını sağlar bize. Kapitalizmin kaçınılmaz bir biçimde uyardığı demokratik özlemler ve istemler, yığınları burjuvaziye karşı daha geniş ölçekte ve daha etkin bir biçimde harekete geçirebilmenin kaldıraçları olarak rol oynarlar.

Peki sorun bu denli açık olduğuna göre, liberal yiğidin ortaya attığı iddia nereden çıkıyor? O neye dayanarak bize demokrasi mücadelesinin sosyalist devrimi "geciktirdiği" inancı yüklüyor? Çünkü biz, demokrasi mücadelesinin değil, fakat onun liberal-reformist ele alınışının yığınların dikkatini genel olarak her türlü devrimden uzaklaştırdığını, devrimi imkansız kıldığını söylüyoruz. Bu reformist anlayış, kapitalist bir ülkede demokrasi mücadelesini burjuvazinin sınıf egemenliğinin devrilmesi hedefinden, bu temel iktidar sorunundan, bu biricik devrimci stratejik perspektiften, yani sosyalist devrimden koparır, onu burjuva toplum ve devlet düzeninin kendi temelleri üzerinde demokratikleştirilmesi çizgisi derekesine düşürür ve böylece de, demokratik siyasal istemler uğruna mücadele sosyalist devrimin bir olanağı, bir kaldırıcı olmaktan çıkar; onu ertelemenin, onu sonraki aşamaların sorunu saymanın, böylece bu temel stratejik hedeften uzaklaşmanın dayanağı haline gelir. Az yukarıda

gördüğümüz “monarşi” örneği, monarşi-demokratik cumhuriyet ikilemi üzerine kurulan o dar platform, bunun iyi bir örneğidir. Liberal yazar bunu faşizm-burjuva demokrasisi ikilemine dayanak yapmaya çalışmış, bu çerçevede Lenin’i kendi kaba liberal anlayışına alet etmeye yeltenmişti.

Bu liberaller sorunu gerçekten tartışmak istiyorlarsa işte buradan tartışmalıdırlar. “Sosyalizmi geciktirme” iddiasına ila bir yanıt vereceklerse, bunu faşizm-burjuva demokrasisi ikilemi üzerinden, bu reformist ikilem üzerinden giderek dosdoğru tartışmalıdırlar. Ve bize söyleyecekleri bir çift sözleri varsa, geçtik on yıldır ortaya koyduklarımızı, on yıl öncesinin daha o ilk adınında ortaya koyduklarımız üzerinden söylemelidirler. On yıl önce, siyasal bir akım olarak mücadele sahnesine çıktığımız daha o ilk anda, Türkiye’de demokrasi sorununun marksist ele alınışına ilişkin olarak ortaya koyduğumuz biricik marksist perspektifi, bu vesileyle bir kez daha tüm liberal ve halkçı ideolojik hasımlarımıza bir onur belgesi olarak olduğu gibi sunuyoruz. Bu vesileyle herkesi kaçak güreşmeyi ve sapıtırılmış eksenlerle oyalanmayı terketmeye, bu biricik marksist devrimci platforma karşı söyleyecekleri her neyse cepheden ve dosdoğru ortaya koymaya çağırıyoruz.

“Asgari program”

Emek yazarına dönelim ve kaldığımız yerden devam edelim. Burada Lenin’den Kievski’nin “temel mantık hatası” üzerine bir alıntı ve bu alıntıya eklenmiş şu sözler var: “Bu alıntıyı, ‘asgari program’ üzerine tartışma yürütmek için değil, küçük-burjuva ‘sol’cularının mantıklarını sergilemek için yaptık.”

Lütfettiniz; böylece, gerçekte liberal bir düzenbazdan başka birşey olmadığınızı bir kez daha sergilemiş oldunuz! “Asgari program” üzerine, bizi bugünün Türkiye’inde devrim ve demokrasi üzerine tartışmaların gerçek alanına bağlayabilecek bu

biricik sorun üzerine tartışma yürütmekten madem kaçacaktınız, Lenin'den o alıntıyı niye yaptınız?

Emek yazarı üç bölümlük yazısında kırk kere “asgari program” lafı ediyor da buna bir kez ve bir nebze olsun açıklık getirmek girişiminde bulunmuyor, tersine bundan özenle ve ısrarla kaçınıyor. Bu, devrim sorunlarındaki o koyu belirsizliğin teori düzeyine çıkarılmasının bir yansıması, onun zorunlu bir uzantısıdır. Peki yazar açıklık getirmekten özenle kaçındığı bir kavramı neden bu denli sık kullanıyor? Çünkü bunu yapmamak elinde değil. Demokrasi mücadelesi üzerine sorunları Türkiye’deki düşünce çizgilerinden giderek tartışmak yerine, Lenin’in emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştirileri uluorta tekrarlayıp gevelemekle yetinebilen biri “asgari program” kavramından kaçınmazdı. Zira emperyalist savaş döneminin bu genel tartışmasının Rusya’ya özgü alanı “asgari program” ile sıkı sıkıya ilintilidir. Lenin’den çoğu tırnaksız bir kısmı tırnaklı bir takım ifade ve pasajları yineleyip duran biri, elinde olmayarak, “asgari program” kavramını da yineleyip durmak zorunda kalıyor.

Asgari program, neredeyse 30 yıldır, genel programları sözde asgari ve azami programlar ayrımına dayalı olan akımların hala da yerli yerine oturtamadıkları bir sorundur. Doğal olarak bu, gerçekte demokratik devrim ile sosyalist devrim arasındaki tarihsel ve teorik ayrımı doğru bir biçimde yapamamanın bir yansımasıdır. Örneğin, bugün terkedilmiş bulunan TDKP programı güya asgari ve azami programlar ayrımına dayanıyordu. Gelgelelim programın asgari bölümü gerçekte azami bölümün kapsamına giren istem ve adımların çoğunu içeriyordu. “Özgül biçim” içinde sunulsa da başta proletarya diktatörlüğünün kurulması olmak üzere pek çok sosyalist istem ve önlem bu asgari bölümde yer alıyordu. Bu teorik ve programatik bir eklektizmin ifadesiydi ve elbette küçük-burjuva sosyal konumun karakteristik bir yansımasıydı. ‘70’li yıllarda şekillenmiş

tüm halkçı-devrimci akımların ortak bir özelliği idi bu. Yeni dönemde içlerinden bazıları bunu belli belirsiz farkettiler ve karışıklığı geriye doğru aşmaya çalıştılar. Bu onları “demokratik cumhuriyet” ve “demokratik kapitalizm” programına götürdü. Fakat kapitalizmin egemenliği koşullarında, bunun liberalizme açılan bir programatik çerçeve olduğunu ideolojik basıncın da etkisiyle görmekte gecikmediler ve gerisingeri eklektizme ve belirsizliğe döndüler.

Asgari program, teorik mantığı yönünden, burjuva toplumu koşullarında gerçekleşebilir olan, kapitalizmin sınırlarını aşmayan, tersine bu sınırlarla bağdaşabilir olan iktisadi ve siyasi reform taleplerine dayanır, bunları kapsar. Alışlagelmiş kullanım içinde asgari program burjuva-demokratik devrim sorununa kopmaz biçimde bağlıdır; bu devrime denk düşen iktisadi ve siyasi hedefleri ve önlemleri kapsar. Ve böyle bir durumda, asgari program talepleri, sosyalist devrime göre siyasi ve iktisadi reform talepleri olmayı sürdürseler de, burjuva demokratik devrimin kendi sınırları içinde, bunlardan bir kısmı **toplumsal-devrimci** talepler niteliği taşır.

Bolşeviklerin burjuva-demokratik devrime ilişkin üç temel talebi üzerinden bunu somutlayıp örnekleyebiliriz. Bilindiği gibi bu talepler Demokratik Cumhuriyet, Büyük Toprak Mülkiyetine Elkonulması ve Sekiz Saatlik İşgünü idi. Bu taleplerin üçü de kapitalizmin çerçevesini hiçbir biçimde aşmayan, burjuva toplumun sınırları içinde gerçekleştirilebilir olan taleplerdi ve bu anlamda siyasal ve iktisadi reform talepleriydi. Fakat bu aynı talepleri çarlık düzeni açısından aldığımızda, bunlardan ilk ikisi toplumsal-devrimci taleplerdi. Zira demokratik cumhuriyet çarlık rejiminin, onda simgelenen feodal soylular iktidarının devrimci yoldan yıkılması dernekti. Kurulu bir sınıf iktidarının yıkılması ve iktidarın yeni bir sınıf ya da sınıflar ittifakının eline geçmesi köklü bir toplumsal-devrimci değişimin ifadesiydi. Aynı şekilde, büyük toprak mülkiyetine el konulması, Rusya'nın toplumsal

yaşamından, Rusya kırında serflik ilişkilerinin sökülüp atılması, köylülüğün ortaçağ köleliğinden kurtarılarak özgürleştirilmesi demektir. Dolayısıyla, toplum yaşamından kapitalizm öncesi iktisadi-sosyal ilişkilerin temizlenip atılması da aynı şekilde toplumsal-devrimci bir adımdır. Burada yalnızca üçüncü talep, sekiz saatlik işgünü, bir toplumsal reform talebi olarak kalır. Zira bu talep, bizzat kapitalist ilişkiler içinde beliren ve burjuvaziye karşı yöneltilmiş olan bir taleptir. Demokratik Cumhuriyet talebi tüm “halk” için, toprak talebi köylüler için ileri sürüldüğü halde, bu sonuncusu, sekiz saatlik işgünü, işçiler için ileri sürülmüştür. İlk ikisi eski rejimin köklü bir toplumsal-devrimci tasfiyesi anlamına geldiği halde, bu sonuncusu kapitalist ilişkiler alanında bir sosyal-siyasal reformdan ibaret kalır.

Soruna ilk iki talep üzerinden bakıldığında, burjuva demokratik devrim **toplumsal** bir devrim karakteri taşır. Zira böyle bir devrim feodal soyluların toplumsal egemenliğini yıkar, toplum yaşamından bu sınıfın temsil ettiği kapitalizm öncesi iktisadi-sosyal ilişkileri ve kurumları temizler. Bu kapsamından dolayı burjuva demokratik devrim toplumsal bir devrimdir ama, bu kapsam çerçevesinde kapitalizmin sınırları yine de henüz hiçbir biçimde aşılammıştır. Ve işte bu nedenle de, burjuva demokratik devrimle atılan adımlar, burjuva düzenle bağdaşabilirlik anlamında, iktisadi ve siyasi reformlardan başka bir şey değildirler.

Kapitalizmin egemen hale geldiği ve burjuvazinin iktidar sahibi sınıf olarak kendi toplumsal ve siyasal egemenliğini tam olarak kurduğu koşullarda durum temelden farklıdır. Kapitalist düzenin temelleriyle bağdaşabilir olan iktisadi ve siyasal reform istemleri, bu koşullarda, artık bizzat bu sınıfa karşı yöneltilmiştir. Bu koşullarda toplumsal devrim ancak bir sosyalist devrim olabilir ve teorik mantığı yönünden, kapitalizm çerçevesi ile bağdaşabilir olan tüm iktisadi ve siyasal reform talepleri uğruna mücadele, ancak bu talepler sosyalist devrim perspektifi içinde, ona tabi

bir biçimde ele alınabildikleri ölçüde devrimci bir biçimde formüle edilmiş olurlar ve devrimci iktidar mücadelesinin dayanaklarına dönüşürler. Burada artık iki ayrı devrim aşaması ve onlara denk düşen asgari ve azami iki program değil, tek bir devrim, proleter devrim ve ona denk düşen bir proleter devrim programı vardır. Burada artık bir devrim programı olarak “asgari program” tarihsel olarak aşılmıştır. Burada artık proleter devrim programı tüm devrimci iktidar mücadelesinin temelidir ve burjuvazinin sınıf egemenliğinin yıkılması yoluyla proletaryanın sosyalist iktidarının kurulması, tüm bu mücadelenin asıl eksenidir. Ve demokratik siyasal istemler uğruna mücadele sözkonusu olduğunda, tüm sorun, bu mücadelenin proletaryanın bu genel devrimci iktidar mücadelesine nasıl bağlanacağıdır.

Bu son sorunun yanıtını, bunun marksist açıdan biricik doğru devrimci çözümünü bize Lenin’in şu klasik formülü vermektedir: *“Demokrasi sorununun marksist çözümü, proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özlemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.”* İlk bölümdeki genel gözlemler içinde de hatırlattığımız gibi, Lenin’in demokrasi sorununu proleter devrim çizgisi içinde yerli yerine oturtulması anlamına gelen bu formülünü EMEP’in ideoloji memuru da aktarıyor. Ama bunun anlamı üzerine tek kelime etmeksizin. Sadece bir cila, bir göz boyama ögesi olarak. Emperyalist ekonomistlerin tarih olmuş yanılgıları üzerine sonu gelmez gevezelikler eden birinin bugünün bu biricik devrimci perspektifi için tek kelime yorum yapmaması, onu Lenin’den kasten uzun tutulan bir parça içinde deyim uygunsuz boğuntuya getirmesi elbette bir rastlantı değildir.

Lenin, emperyalist ekonomizmin eleştirisi çerçevesinde ortaya koyduğu bu temel marksist formülasyonun nasıl anlaşılması gerektiğini, yine aynı günlerde ve yine emperyalist ekonomizmin eleştirisi vesilesiyle, şöyle ortaya koyuyor:

“İnsan demokrasi için mücadele ile sosyalist devrim için mücadelenin, birincisini ikincisine bağımlı kılarak, nasıl birleştirileceğini bilmelidir. Bütün güçlük burada yatıyor; meselenin bütün özü buradadır.

“Tolstoycular ve anarşistler birincisini bir yana atıyorlar. Buharin ve Radek birinciyle ikinciye birleştirmekte başarısız kalıp kafalarını karıştırdılar.

“Ama ben derim ki: esas şeyi (sosyalist devrimi) gözden kaçırma; birinci sıraya onu koy (Junius bunu yapmadı); bütün demokratik talepleri koy ama bunları sosyalist devrime bağımlı kıl, onunla uyum içinde düzenle (Radek+Buharin akılsızca bu taleplerden birini kaldırıyorlar), ve esas şey için mücadelenin, kısmi bir şey için mücadeleyle başlamış olsa bile alevlenebileceğini akılda tut. Kanımca, meselenin sadece bu şekilde anlaşılması doğrudur.” (İnessa Armand’a 25 Aralık 1916 tarihli mektup, Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, Koral Yayınları, s.109-110)

Burada sözü edilen Junius, bilindiği gibi Rosa Luxemburg’dur. Emperyalist ekonomistlerin genel olarak demokratik siyasal istemlerden çok bu istemlerden biri olan ulusların kaderlerini tayin hakkına karşı çıkarılarken ésinlendikleri o aynı Rosa Luxemburg. Ve Lenin, onun “esas şeyi”, sosyalist devrimi birinci sıraya koymada ve demokratik istemleri bu “esas şey”e göre düzenlemede başarısız kaldığını iddia ediyor. Emperyalist ekonomistler üzerine boş gevelemelerle yetinen ideoloji memurları için bu yanını bilmezler. Yukarıya aktarılan pasajı öncelleyen bölümde Lenin “Junius’a karşı” şunları söylüyor: *“Durum emperyalist savaş durumudur. Bunun çaresi yalnızca Almanya’da bir sosyalist devrim. Junius bu sonucu çıkarmadı ve demokrasiyi sosyalist devrimden ayrı ele aldı.”*

İdeoloji memuru Lenin’den öyle alıntılar yapıyor ki, konunun esasını ve yapılan alıntılarının somut bağlamlarını bilmeyen okur bundan pekala tümüyle ters sonuçlar çıkarabilir. (Bu arada

belirtelim; *Emek* yazarı tek bir istisna dışında yaptığı alıntılarını kaynağını ve yerini vermiyor; böylece okurunu aktarılan ifade ya da pasajları kendi somut bağlamı içinde görme olanağından çok bilinçli bir tutumla yoksun bırakıyor.) Lenin, emperyalist savaş döneminin tüm kapitalist ülkeleri için, emperyalist savaşın karşısına “sosyalizm için iç savaş sloganı”nı koyuyor, sosyalizmi tek “çıkış yolu” olarak gösteriyor: “*Sosyalizm için iç savaş sloganı, emperyalist savaştan kurtulmanın en kısa yolunu gösterir ve savaşa karşı savaşımızı, oportünizme karşı savaşımıza bağlar.*” Lenin’in emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştirinin özü, onların bu “tek doğru sloganı” demokratik siyasal istemler uğruna mücadele ile **doğru bir biçimde bütünleştirmek** yoluna gitmek yerine, tutup bu mücadelenin karşısına koymalarıdır.

Fakat aynı dönemde Rosa Luxemburg’un tutumu sözkonusu olduğunda daha da ilginç bir durum çıkıyor karşımıza. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına benzer türden bir emperyalist ekonomist yanılığında karşı çıkan Rosa Luxemburg, tüm öteki demokratik istemler sözkonusu olduğunda bu kez tersten, “sağ”dan bir ideolojik yanılığa düşüyor. Lenin’in yukardaki pasajda “*demokrasiyi sosyalist devrimden ayrı olarak ele aldı*”, “esas şey” olan sosyalist devrimi birinci sıraya koymadı derken eleştirdiği temel önemde yanılığ budur. *Junius Broşürü Üzerine* başlıklı makalesinde Lenin bu yanılığı etraflıca irdeliyor. Daha önce gördüğümüz gibi, bu yanılığ, emperyalist savaşın ve monarşinin karşısına sosyalist devrimi koymak yerine demokratik cumhuriyeti koymada ifadesini buluyordu. Ön plana demokratik istemleri koyan, sosyalist devrimi bunu kendiliğinden ve kaçınılmaz olarak izleyecek bir “sonraki aşama” olarak gören bu ele alış tarzı hakkında Lenin şunları söylüyor:

“İkincisi, belli ki Junius, acıklı ünlü Menşevik ‘aşamalar teorisi’ne benzer birşey ortaya koymak istiyordu, devrimci programı ‘en rahat’, ‘en popüler’, küçük-burjuvazi için en kabul

edilebilir sondan başlayarak uygulamak istedi. Bir tür 'tarihi oyuna getirme', darkafalıları oyuna getirme planı. Gerçek anavatanı en iyi biçimde savunmaya kimse karşı çıkamaz; gerçek anavatan ise Büyük Almanya Cumhuriyetidir, en iyi savunma milistir, sürekli parlamentodur vs. Bir kez kabul edildiğinde, böyle bir program tamamen kendiliğinden bir sonraki aşamaya götürecektir: sosyalist devrim.

"Muhtemelen bu tür düşünceler, Junius'un taktiğini, bilinçli ya da bilinçsiz belirlemiştir. Bunların yanlış olduğunu söylemeye bile gerek yok." (Seçme Eserler, C.5, s.299)

Bu, Rosa Luxemburg için savaş dönemine özgü geçici bir yanılıydı. Kuşku yok ki bu yanılıda İkinci Enternasyonal oportüniziminin demokrasi mücadelesini bir "ön aşama" olarak gören anlayışının da belli bir etkisi vardı. Bununla birlikte, Rosa Luxemburg'un, emperyalist savaşın, Ekim Devrimi'nin ve Alman Kasım Devrimi'nin deneyimlerinden de en iyi biçimde yararlanarak, bu yanılıgılarını düzelttiğini biliyoruz. Rosa Luxemburg, Almanya Komünist Partisi'nin kuruluş kongresinde program sorunu üzerine yaptığı ünlü konuşmasında, İkinci Enternasyonal'in kapitalist ülkeler için öngördüğü demokratik "ön aşama"ya ilişkin "asgari program" anlayışını sert bir eleştiriye tabi tuttu. İşte bu eleştiriden konumuz ve tartışmamız bakımından da hayli anlamlı bazı pasajlar:

"4 Ağustos 1914'deki çöküşe değin, Alman sosyal-demok-rasisinin temel aldığı ölçüt Erfurt Programı'ydı; bu programda sözde acil asgari hedeflere ön planda yer verilirken sosyalizm, uzaklarda parıldayan yıldızdan, bir nihai hedeften başka birşey değildi."

"Eğer bugün programımızda proletaryanın acil görevi, - tek kelimeyle- sosyalizmi gerçek bir olgu haline getirmek ve kapitalizmi -kökünden dallarına dek- yok etmektir diyorsak, bunu söylerkenki tavrımız, Marx ve Engels'in 1848'de buldukları ve ilke olarak asla sapmadıkları temele dayanmaktadır."

“Programımız, eski Erfurt Programı'nın dayandığı bakış açısıyla bilinçli bir biçimde karşıtlık içindedir; programımız, siyasal ve ekonomik mücadele için kaleme alınan acil ve sözümona asgari taleplerin, -azami program olarak bakılan-sosyalist hedeften ayrılmasına bilinçli olarak karşı çıkmaktadır. (Erfurt Programı'yla olan) bu bilinçli karşıtlık içinde, yetmiş yıllık evrimin ve herşeyden önce Dünya Savaşı'nın dolaysız sonuçlarını silerken şöyle diyoruz: Bizim için asgari ve azami bir program yok; sosyalizm tek ve aynı şey; bugün gerçekleştirmek zorunda olduğumuz asgari hedef budur.”(Spartakistler Ne İstiyor? Belge Yayınları, s.133-134, 139, 141-142)

Emek yazarını bıraktığımız yere dönelim. “Asgari program”, dolayısıyla Türkiye’de gündemde olan temel tarihsel adımın burjuva demokratik devrim olup olmadığı, bu adımın Türkiye’nin bugünkü toplumsal koşullarında tarihsel olarak aşılp aşılmadığı üzerine tek kelime söylemeyen. demokrasi sorunu üzerine bir tartışmanın bu en canalıcı sorununu üç bölümlük yazısı boyunca çok bilinçli bir oportünist suskunlukla geçiştiren ideoloji memuru, buna rağmen, bir sonraki cümlesinde sözlerini aynen şöyle sürdürüyor:

“Sorun gerçekte hiçbir muğlaklığa yer bırakmayacak denli açıktır. Proletaryanın hedefi, burjuvazinin sınıf diktatörlüğünü devrimle yıkmak, iktidarı almak ve sosyalizmi kurarak, her türden sömürü ve baskıyı tasfiye etmektir. Türkiye işçi sınıfı bu hedefe ulaşmak için, içinde bulunduğu toplumsal koşulların önüne çözmek üzere çıkardığı sorunları çözmeyi gündemine alarak ilerlemek zorundadır. Başka bir yol yoktur. Bunu yaparken, şematik planlar ve programlarla kendini sınırlamayacak, ideolojik, politik ve örgütsel hazırlığa; ezilen sınıfları, taleplerine sahip çıkma yoluyla yanına almadaki başarısına; ara tabakaları burjuvazinin yedeklemesini engellemede aldığı yola; ve egemen sınıfların ve emperyalistlerin aralarındaki çelişkilerden yararlanma ustalığına bağlı olarak, proleter devrimi gerçekleştirmeyi he-

defleyecektir.”

İşte bu her yere çekilebilir boş laf yığını, bu bulanıklık ve keşmekeşlik tablosu, bize, gerçekte sorun *“hiçbir muğlaklığa yer bırakmayacak denli açıktır”* cümlesiyle sunulabiliyor. Bu, o birçok örneğini gördüğümüz liberal düzenbaz tutumun yeni bir örneğidir. Bu ülkede yaşayıp da devrim ve demokrasi üzerine tartışmaların temel unsurlarını bilen birinin burada sunulan tabloya bakıp tek kelime açıklığa ulaşmasının olanağı var mıdır?

Buna yalnızca bir örnek verelim. Bize “proletaryanın hedefi” diye sunulan cümle, bir devrimci stratejik çerçeveyi mi tanımlıyor? Daha somut olarak, Türkiye’de gündemdeki devrimin bir sosyalist devrim olduğunu mu anlatıyor? Yoksa marksist olmak iddiasındaki her türden oportünist ve liberal akımın genel ve soyut planda, elbette belirsiz bir gelecek için, ortaya koymaktan kaçınamayacağı o “nihai hedef”i mi? Burada Rosa Luxemburg’un Alman sosyal-demokrasisinin Erfurt Programı üzerine söyledikleri hatırlanmalıdır. Elbette “nihai hedef”e, ileride, çok uzaklarda “parıldayan yıldız” olarak sosyalizme evet! Ama biz öncelikle işimize, “acil asgari hedefler”imize bakalım. Teoride, dolayısıyla “nihai hedef” çerçevesinde ortodoks Marksizm, ve pratikte, günlük politikada, en pespaye bir oportünizm ve reformizm. Alman sosyal-demokrasisini “kokmuş bir ceset” haline getiren çizginin temel karakteristik özelliği buydu. Ve gelinen yerde her konuda İkinci Enternasyonal çizgisine kaydıklarını tabak gibi görebildiğimiz yerli kautskistlerimizin durumu da tamı tamına budur.

Liberal yiğit takımının “nihai hedef”e bir diyeceği yokmuş. Ama “bu hedefe ulaşmak için”, içinde bulunulan toplumsal koşulların önümüze “çözmek için çıkardığı sorunları çözmeyi” gündeme alarak “ilerlemek” zorundaymışız. Bu, İkinci Enternasyonal’in o mekanik-evrimci “ilerleme” çizgisidir. Bu, İkinci Enternasyonal’in “modern” izleyicileri olan revizyonistlerin o “toplumsal ilerleme” mantığıdır. Bu, TKP’nin ‘70’lerdeki “dil”idir. ‘70’li yılların devrimcilerinin TKP’yi “ilerlemeciler” olarak

nitelemeleri tam da bundan dolayı idi.

Ama yine de TKP bu yeni liberallerden farklı olarak kendi “ilerlemeci” çizgisinin ana aşamalar konusunda açıkça konuşmak gibi bir üstünlüğe sahipti. 5. Kongre’de (1983) kabul edilen yeni program bunun örneğidir. Buna göre, “*ivedi görev*”, “*faşist diktatörlüğü yıkmaktır*”. “*İşbirlikçi oligarşinin faşist diktatörlüğünün, halk yığınlarının bağımsız aktif eylemiyle yıkılması*” yoluyla iktidar “*ulusal demokratik güçlere geçecek*”, bir “*ulusal demokrasi*” kurulacaktır (‘70’li yıllarda “ileri demokratik düzen” diyorlardı buna). Ardından, “*bu süreç boyunca işçi sınıfının hegemonyasının pekişmesi oranında, anti-emperyalist demokratik halk devriminin derinleşerek tamamlanması*” gelecektir. Ve elbette, bunun ardından da “nihai hedef” olarak o çok uzaklarda “parıldayan yıldız”, yani sosyalizm. (TKP Programı, 1983, s.28)

TKP Programı’nın bu üç aşamalı “ilerleme” çizgisini, izleyen paragrafta, bir de uyarı tamamlıyor. Bu, “*devrimci sürecin gelişmesindeki nesnel olarak zorunlu adım ve aşamaları atlamanın ağır yenilgilere neden olacağına*” ilişkin ve “*devrimin soyut şemalara göre*” düşünülmemesi gerektiğine dair bir uyarı (s.29).

“İlerlemeci”lerin mantıkları kadar kaygıları ve “uyarı”ları da tıpatıp aynı.

Fakat kendi “ilerlemeci” çizgilerinin ana gelişme aşamaları konusunda suskunluğu (kekemeliği!) seçmek yoluyla, ideoloji memuru TKP’nin gerisinde kalıyor. Onun burada ortaya koyduğu “ilerlemeci” mantığın gerisinde, devrimci sürecin stratejik niteliği ve eksenini sorununu açıkta bırakma, buradaki belirsizliği teori düzeyine çıkarıma çabası var. Nitekim sözlerinin izleyen kısmı, “*şematik planlar ve programlar*”ın reddiyle sürüyor. Gerçekte ise, düşündükleri bir “şema” var ve bu şema, gerek genel mantık gerekse başlıca “ilerleme” safhaları yönünden temelde TKP Programı ile aynıdır.

Liberal teori ve reformist politika

Ulusal sorunda reformizm

Bu eleştirinin I. Bölümünde ortaya konulan 8 maddelik ön gözlemlerin 6. maddesi şöyleydi: *“A. Cihan Soylu'nun yazısı, tüm demokratik-siyasal istemlerin kendi başlarına alındığında birer siyasal reform talebi olmaktan öteye gidemediğini, kapitalizm koşullarında bunların teorik olarak elde edilebilir olduğunu nihayet kabul ediyor. Ama o bu kabulden çıkara çıkara demokrasi mücadelesinin düzen içiliği üzerine liberal-kautskist sonuçlar çıkarıyor. Oysa bir marksist, tam tersine, bu kabulden, siyasal demokrasi taleplerinin a'dan z'ye kadar proleter devrim perspektifi içinde devrimci bir formülasyona kavuşturulması, demokrasi mücadelesinin devrimci ele alınışıyla proleter devrim stratejisi arasındaki kopmaz organik bağın özenle gözetilmesi sonucunu*

çıkabilir. Liberal çorbayı karıştırırken üzerinde en çok duracağımız temel noktalardan biri olacağı için bunu burada yalnızca hatırlatmakla yetiniyoruz.”

Şu ana kadar bu konuda genel ilkesel ve ideolojik çerçevede söylenebilecekleri fazlasıyla söylemiş bulunuyoruz. Şimdi sıra bu liberal düşünüş tarzını somut bir demokratik siyasal sorun üzerinden örneklere gelmiş durumda. Bu ulusal sorun, daha somut olarak da Kürt sorunudur. Bu bizim değil liberal muhatabımızın seçimidir. *Emek* yazarı en ufak bir kavrayış yeteneği göstermeksizin Lenin'in emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştiriler etrafında papağanca dönüp durduğu için, demokrasi sorununa ilişkin yaklaşımını somutlamaya da emperyalist ekonomizmin temel yanılması olan sorundan, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı üzerinden girişiyor.

Peki yaptığı nedir? İlk bakışta Türkiye'nin devrimcilerine Kürt ulusunun kendi kaderinin tayin hakkını savunmak gerektiğini anlatmak çabası içindeymiş gibi görünüyor. İş bu görüntüden ibaret olsaydı eğer, böylesine bir ciddiyetsizlik eleştiriye değil alaylı gülünsemelere konu edilir ve geçilirdi. Lenin'in emperyalist ekonomist muhatapları, Lenin'in sözleriyle, “kendi kaderini tayin hakkı kapitalizmde olanaksız, sosyalizmde gereksiz!” (s.73) sayıyorlardı. Bu düşünüş tarzı, emperyalist savaş döneminde apayrı bir önem kazanan temel ilkesel bir sorunda teorik olarak saçma, pratik olarak şovenist bir tutuma düşmek demektir. Böylelerine ulusların kendi kaderini tayin hakkının anlamını, önemini, onu kararlılıkla savunmanın gereğini anlatmak hayati bir önem taşıyordu. Lenin'in yolunu şaşırmış kendi yoldaşlarına, yanısıra bazı Alman, Hollandalı ve Polonyalı marksistlere karşı yaptığı bu oldu. Ama kalkıp bunu 1990'lar Türkiye'sinin Kürt sorunuyla yatıp Kürt sorunuyla kalkan devrimcilerine anlatmak girişiminden daha aptalca bir çaba herhalde düşünülemez.

Ne var ki bu sadece bir dış görüntü. Gerçekte *Emek* yazarı

bu görüntünün arkasına gizlenerek daha farklı birşey yapmaya çalışıyor. Yapmaya çalıştığı bu bölümün girişine aktardığımız gözlemde dile getirilen şeyin ta kendisi. Teorik olarak ele alındığında tüm demokratik siyasal istemlerin kapitalizm koşullarında elde edilebilir olduğuna ilişkin temel marksist düşünceyi alıyor yığdığımız, demokratik siyasal bir istem olan ulusların kaderlerini tayin hakkının liberal yorumuna, daha somut konuşursak, Kürt sorununun düzen içi çözümünü savunmaya dayanak yapma yoluna gidiyor.

Oysa düne kadar daha farklı birşey yapıyorlardı. Ulusal sorunun ancak proleter devrim ve sosyalizm ile kesin ve kalıcı bir çözüme bağlanabileceğine ilişkin temel marksist-leninist düşüncenin arkasına sığınarak, ayrı örgütlenme ve mücadele yolunu tutan ulusal akımları mahkum ediyor, onlara karşı hasmane bir tavır izliyorlardı. Ezberlenmiş cümlelerin kötüye kullanılması biçiminde de olsa temel marksist doğruları yineleyerek, burjuva toplumunun ulusal sorunun çözümünde iflas ettiğini söylüyorlardı. Ekim Devrimi'nin de kanıtladığı gibi ulusal sorunun artık proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü sorununun bir parçası haline geldiğini, ancak bu zemin üzerinde çözülebileceğini savunuyorlardı. Sindirilmiş bir kavrayışa dayalı olmasa da bu temel doğruları savunmakla doğru bir iş yapıyorlardı. Yanlış olan köklü ve kalıcı bir çözümü sorunun biricik çözümü saymaları, mümkün ve muhtemel tüm öteki sınırlı çözümleri toptan reddetmeleriydi. Burjuva-demokrat ya da devrimci-demokrat nitelikte ulusal kurtuluş programlarına sahip Kürt akımlarına karşı '70'li yıllarda yaşanan ve etkisi '90'lı yılların başına kadar süren tahammülsüzlüklerin gerisinde bu keskin küçük-burjuva darkafalılığı vardı ve bu da kendi türünden bir emperyalist ekonomizmdi. Her sorunda devrimci demokrat olanların ulusal soruna gelince takındıkları bu sözde keskin sosyalist tutumun gerisinde elbette aynı zamanda incelmış bir sosyal-şoven eğilim vardı.

Ama artık devir değişti. 12 Eylül ile başlayan süreç '70'li

yılların devrimciliğini, toplumsal-siyasal sorunlarda devrime dayalı çözümleri savunma coşkusunu ve kararlılığını öğütüp eritti. Şimdi artık devrimci demokrasi değil liberal demokrasi dönemi. Şimdilerde mevcut toplumun devrimci dönüşümünü değil, fakat kendi tabanı üzerinde “demokratikleşmesi”ni esas almak moda. “Herşeyi” devrime bağlamak artık “sol”culuk sayılıyor. Böyle olunca ulusal sorunun liberal yorumu ve anayasal çözümü de bu reform projesinin temel tamamlayıcı bir unsuru olarak kendini gösteriyor. Bundan dolayıdır ki, düne kadar çözerse bir tek proleter devrim çözer diyenler, şimdi ise tersinden, dikkatleri ısrarla bu sorunun kapitalizm tabanı üzerinde de çözülebilir olduğuna çekiyorlar. İdeoloji memuru Suslovlar da artık ‘70’lerden ‘90’lara yaşanan bu büyük değişimin ihtiyaçlarına yanıt veren bir “teorik” çaba gösteriyorlar. Emperyalist ekonomistlerin ulusal sorunun kapitalizm koşullarında herhangi bir çözümünün olanaksızlığına ilişkin saçma görüşlerine Lenin’in yönelttiği eleştirileri alıp, bu sorunun kapitalizm tabanı üzerinde çözümünü Marksizm adına meşrulaştırıp önplana çıkarmanın dayanağı olarak kullanıyorlar. Böylece Lenin’i en rezil bir oportünizme alet etmeye çalışıyorlar.

Bunu daha yakından görelim. Türk burjuvazisinin ulusal baskıya ve inkarcılığa dayalı politikasına değinen *Emek* yazarı, sözlerini şöyle sürdürüyor: “*Biliyoruz ki, uluslar arasında ‘etkin bir biçimde düzenlenmiş demokratik ilişkiler olmadıkça’ (Lenin), bütün milliyetlerden işçi ve emekçilerin burjuvaziye karşı mücadelesi yara almakta, güç kaybetmektedir. O halde (kapitalizm koşullarında siyasal olarak gerçekleşebilir birşey olan) ulusların siyasal bağımsızlık hakkını, ayrı devlet kurma hakkını, ulusların ve dillerin tam hak eşitliğini, bunu ve diğer siyasal özgürlükleri de içeren ‘baştan aşağı demokratik bir devlet’ yapısının gerçekleşmesini isteyecek ve savunacağız. Kapitalizm koşullarında gerçekleşme ihtimali çok küçük olsa bile, ulusların kaderlerini tayin hakkını savunmayan ve siyasal demokrasi için mücadele etmeyen*

birinin, değil marksist-leninist olması, tutarlı bir demokrat olması bile sözkonusu olamaz.”

Bu sözler, demokrasi sorununda, onun temel istemlerinden biri olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sorununda, reformist bakış açısının tipik bir yansımasından başka birşey değildir. Bu ülkede ulusal inkarcılık boyutlarına varan bir ulusal sorunun varlığına ve bu çerçevede Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkına işaret etmek için, neden özellikle bu hakkın “kapitalizm koşullarında gerçekleşebilir” birşey olduğunu vurgulamak özel ihtiyacı duyulur? Üstelik birbirini izleyen üç cümlede bu fikir neden üç-dört kez peşpeşe yinelenir? Sahi buna neden gerek duyulur, bununla ne anlatılmak istenir?

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmak zorunluluğunun, “kapitalizm koşullarında gerçekleşmesi ihtimali çok küçük olsa bile” vurgusu eşliğinde sunulmasının mantığı nedir? Bir an için birilerinin bu hakkın kapitalizm koşullarında gerçekleşme ihtimalinin olmadığını iddia ettiğini varsayalım. Bu inanç onların bu hakkı savunmamasını haklı mı çıkaracaktır? Onlar bu durumda en rezil sosyal-şovenler olarak damgalanmaktan kurtulacaklar mıdır? Temel demokratik bir hak ancak kapitalizm koşullarında gerçekleşmesi ihtimalinin olması durumunda mı savunulacaktır? Ya da şöyle soralım. Bir sorunun çözümünün ya da bir hakkın gerçekleşmesinin kapitalizm koşullarında olanaksızlığını savunmak, beraberinde sosyalizmde de gereksiz olduğunu savunmayı mı getirir?

Düşünce sistemini Kievskiler’in saçma yanılgıları çerçevesine papağanca sıkıştırmış liberal yiğidin sorunları ortaya koyuş tarzında mantığın zerresi yoktur. Gelgelelim yapmaya çalıştığı şey mantıksızlıktan öteyedir, sözkonusu olan gerçekte çok bilinçli bir tutumdur. O bu vurgularıyla ulusal sorunun kurulu düzen tabanına dayalı çözümünü savunmaya, buna dayalı bir programa teorik meşruluk kazandırmaya çalışıyor. EMEP’in geçen Eylül ayında yaptığı kongrede Kürt sorunu için ortaya koyduğu sözde

“işçi-emekçi çözümü”nün tepeden tırnağa reformist içeriğine bakıldığında, buradaki “teorik” çabanın amacı da çırıl çıplak açığa çıkıyor. İdeoloji memurlarının şu dönemki görevi politikadaki köklü reformist yönelime “marksist” teorik kılıflar hazırlamaktır; “soylu” yazar da bunu yapmaya çalışıyor.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı elbette kapitalizm altında da gerçekleşebilir birşeydir. Ama hiçbir marksist bundan kalkarak ulusal sorunun kapitalizm tabanı üzerinde çözülmesi gerektiğini savunmaz ve ulusal soruna ilişkin kendi programını buna göre düzenlemez. Ulusal sorunun kapitalizm koşullarında da şu veya bu ölçüde, şu veya bu biçimde çözülebilir olduğu gerçeğini alarak, sorunun marksist açıdan ortaya konuluşunu ve çözümünü bu çerçeveye oturtmak marksistlerin değil, marksist kılıklı liberallerin işi olabilir ancak. Lenin, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının kapitalizm koşullarında pekala gerçekleşebilir birşey olduğunu emperyalist ekonomistlere anlatabilmek için, o günün emperyalistler arası güç dengesinde “askeri ve stratejik nitelikteki” belli değişikliklerin bir sonucu olarak bile “ayrı bir Polonya” ya da Finlandiya devletinin (ya da duruma göre bir Macaristan ya da Çekoslovakya devletinin) kurulmasının pekala olanaklı olduğunu hatırlatıyordu (ki nitekim emperyalist savaşın sonraki seyri bunu somut olarak gösterdi de). Fakat ancak en iflah olmaz oportünistler, teorik olarak reddedilemez bu olasılıklardan kalkarak, ulusların kaderlerini tayin hakkının ilgili uluslar payına gerçekleşmesini tutup emperyalistler arası güç ilişkilerinin değişmesine bağlamak yoluna gidebilirler.

Bu çok mu uç bir örnek olarak görünüyor? O halde çok daha makul görünen bir örnek verelim. Kürt halkının ulusal özgürlük için verdiği mücadele, pekala burjuva-demokrat ya da küçük-burjuva devrimci bir önderlik altında belli bir çözüme ulaşabilir ve bu çözüm Türk sömürgeci sisteminin son bulması anlamına geldiği halde emperyalist dünya sisteminin içinde

kalabilir. Sözkonusu olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının “kapitalizm koşullarında” bir gerçekleşmesi olduğu halde, dahası bu marksist teori açısından tümüyle anlaşılır bir durum olduğu halde, bu tür bir çözümü kim alıp Marksizm adına bir çözüm programı olarak ortaya koymaya cesaret edebilir? Liberal utanmazlıkları saymamak koşuluyla elbette. Lenin, bizzat daha önceki o uç örneği verdiği yerde, sorunun marksist açıdan nasıl anlaşılması gerektiğini şöyle ortaya koyuyor: “*Emperyalist çağ, dünya emperyalist ilişkilerinin sınırları çerçevesinde ulusal siyasal bağımsızlık için çaba gösterilmesini ya da bunun 'elde edilebilirliğini' yıkmıyor. Ne var ki bu sınırların dışında, cumhuriyetçi bir Rusya, ya da genel olarak, dünyanın herhangi bir yerinde büyük bir demokratik dönüşüm, bir dizi devrimlere girişmeksizin 'gerçekleştirilemez' ve sosyalizm olmaksızın istikrarlı hale gelemmez. Kievski, emperyalizmin demokrasiyle ilişkisini hiçbir şekilde anlayamamıştır.*” (s.51, dipnot)

Kievski üzerine biktırıcı papağanlıklar yapıp duran ideoloji memurları da bu ilişkiyi hiç anlayamamışlardır. Emperyalist ekonomistler, ulusal baskının ancak sosyalist devrimle yok edilebileceği gerçeğini, bu “sugötürmez” gerçeği vurguluyor, fakat onunla “**yetinmek**” yoluna giderek, “saçma ve rezil emperyalist ekonomizme saplanıyor”lardı. *Emek* yazarı ise, tersinden, ulusların kaderlerini tayin hakkının kapitalizm koşullarında da elde edilebilir olduğuna ilişkin “sugötürmez” gerçeği vurguluyor, fakat bunu alıp ulusal soruna ilişkin marksist çözümü buna **indirgemek** yoluna giderek, işi bir başka yönden saçmalığa ve rezil bir oportünizme vardiroyor.

Burada burjuva liberal düşünce tarzının bir türü olan objektivist yaklaşımın bir örneği ile karşı karşıyayız. Bir sorunun mevcut sistem içinde de çözümünün olanaklı olduğunu teorik olarak kanıtlamamız, hiçbir biçimde bizim sistem içi bir çözümü esas almanızı gerektirmez. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının, aynı şey demek olan ayrı bir devlet olarak varolma

hakkının kapitalizm koşullarında gerçekleşebilir birşey olmasından kalkarak ve bu “sugötürmez” gerçeğe dayanarak ulusal sorunun bu tür bir çözümünü program haline getirmek, ancak böylesine burjuva-objektivist bir düşünce tarzının yansımaları olabilir.

Peki denilecektir, bu böyleyse eğer, marksistlerin demokratik siyasal istemlerin, daha somut olarak, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının, kapitalizm koşullarında da pekala gerçekleşebilir olduğunu teorik olarak kanıtlamaya girişmelerinin ve bu teorik gerçeğe özel bir önem vermelerinin nedeni nedir? Bu soruya ulusal sorun örneği üzerinden üç maddelik bir yanıt vereceğiz.

1) İlk bu, şu veya bu sorunun kendi sınırları içindeki anlamı ve içeriğini yerli yerine oturtmak için gereklidir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, kendi başına ele alındığında, kapitalizm koşullarıyla bağdaşabilir demokratik siyasal bir istemdir. Tarih ve toplumsal yaşam, bu hakkın şu veya bu şekilde kapitalist düzen tabanı üzerinde de gerçekleşebilir olduğunu gösterdiğine göre, bizim teorimiz bu nesnel gerçeği de görmeli, tanımalı, kapsamlı ve politikada hesaba katmalıdır.

2) Devrinci ya da ilerici ulusal hareketler kendi burjuva ya da küçük-burjuva demokrat doğaları gereği, burjuva toplumunun sınırlarını aşan bir perspektiften yoksundurlar. Ama bu onların, ulusal ezilmişliğe karşı meşru ulusal haklar uğruna verdikleri mücadelenin haklılığını ve meşruluğunu hiçbir biçimde ortadan kaldırmaz. Ama eğer biz ulusal sorunun burjuva toplumuna sığan bu tür bir çözümünün teorik olarak olanaklılığını göremezsek, bu olanağı ve ihtimali kategorik olarak reddedersek, bu görüşaçası, bu akımlara kendi sınırları içinde verilmesi gereken destekten bizi pratikte alıkoyar. Ve böylece biz, teorik yanlışlarımızın bir sonucu olarak pratikte böyle davranmakla, rezil sosyal-şovenler durumuna düşmekten kurtulamayız. ‘70’li yılların ortasından ‘90’lı yılların başına kadar, başta TDKP olmak üzere bir kısım sol grubun, teorik karışıklığın yanısıra geleneksel

sol kemalist önyargıların etkisi altında düştüğü tavır tam da bu oldu.

3) İkinci noktayla da bağlantılı olarak asıl önemli noktaya geliyoruz. Eğer biz ezilen bir ulusun kendi kaderini tayin hakkını kullanmasını burjuva toplumun aşılması kesin koşuluna bağlarsak, bir kez daha sosyal-şoven bir konuma düşmekle kalmayız, dahası, bu koşulun gerisinde kalan ulusal demokratik nitelikte her çözümü ya da akımı reddetmek zorunda kalacağımız için, bu bizi ezilen ulusun emekçileriyle karşı karşıya getirir. Onları bizden uzaklaştırır ve ezen ulusa mensup olma konumuyla bize karşı duyulan haklı güvensizliği derinleştirir. Tam da bu nedenle, sonuçta biz burjuva toplumunun aşılmasına dayalı kendi devrimci çözüm programımız için gerekli zemini yaratma başarısı da gösteremeyiz. Bunun temel koşullarından biri olarak, ezen ve ezilen ulusun işçi ve emekçilerinin burjuvaziye karşı devrimci mücadele birliğini sağlayamayız. Zira ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkı koşulsuz olarak savunulmadıkça, ezilen ulusun meşru hakları tavizsiz bir biçimde savunulmadıkça, bu tür bir birlik gerçekleşemez. Bu gerçekleşmeyince de, ulusal sorunun köklü ve kalıcı çözümünün tek olanaklı yolu olan ulusal soruna dair marksist program da havada kalır ve boşluğa düşer.

İşte size, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının kapitalizm koşullarında da pekala gerçekleşebilir birşey olduğuna dair marksist teorik düşüncenin pratik açıdan taşıdığı çok özel önemin kısa bir açıklaması. Bu basit teorik gerçeğin ulusal soruna ilişkin proleter devrimci program ve çözüm ile kopmaz diyalektik bağı.

Ama ancak burjuva liberalleridir ki, bir olanağın teorik olarak kabulünden kalkarak, onu kendi tercihlerinin ve çözümlerinin pratik ekseni yapma yoluna giderler. Okur, buraya kadar söylediklerimizin ışığında, dönüp Lenin'in yukarıya aktardığımız ve "*Kievski emperyalizmin demokrasiyle ilişkisini hiçbir şekilde anlayamamıştır*" cümlesiyle biten sözlerine yeniden bakmalıdır. Sorunun çözümünün pekala "emperyalist ilişkilerin sınırları

çerçevesinde” de olanaklı olduğuna ilişkin düşünce ile, ancak “bu sınırlar **dışında**” olanaklı olabilen **devrimci** ve **kalıcı** çözüm üzerine söylenenleri, bu iki fikrin diyalektik bağını yeniden düşünmelidir.

Devam edelim. “*Biliyoruz ki*”, diyor Emek yazarı, “*uluslar arasında ‘etkin bir biçimde düzenlenmiş demokratik ilişkiler olmadıkça’ (Lenin), bütün milliyetlerden işçi ve emekçilerin burjuvaziye karşı mücadelesi yara almakta, güç kaybetmektedir.*” İzleyen cümle ile birlikte ele alındığında burada Lenin’e ait sözlerin öylesine bir kullanımı var ki, adeta, uluslar arasında “*etkin bir biçimde düzenlenmiş demokratik ilişkiler*”in somutlanmış ve güvenceye alınmış bir biçimi olarak “*baştan aşağı demokratik bir devlet*” yapısı, “*bütün milliyetlerden işçi ve emekçilerin burjuvaziye karşı*” başarılı bir birliğinin ve mücadelesinin temel bir önkoşuluymuş gibi bir sonuç çıkıyor. Yazarın Lenin’in tınaklı ifadelerine sığınarak çok bilinçli bir tutumla okurda yaratmaya çalıştığı izlenim bu. Oysa bu Lenin’in çok kaba ve çirkin bir başka tahrifatıdır, bu tam bir liberal düzenbazlıktır.

Gerçekte Lenin, ilk ifadesiyle, ezilen ulusların ayrılma özgürlüğü ezen ulusun emekçileri tarafından savunulmadıkça, ezen ve ezilen ulustan işçi ve emekçilerin burjuvaziye karşı birleşik devrimci mücadelesinin gerçekleştirilemeyeceğini anlatır. İkinci ifade (“baştan aşağıya demokratik bir devlet yapısı”) Lenin’in başka yazılarından alınmadır. Lenin bunu çarlık devletine karşı ve onun parçalanması temelinde kurulacak olan devrimci demokratik işçi-köylü diktatörlüğü anlamında kullanır. Bu, mevcut bir devlet yapısının “baştan aşağıya demokratik” bir yapıya kavuşturulmasını değil, tam tersine, bu devlet yapısının devrimle yıkılmasını, onun bürokratik ve militarist aygıtının tümüyle tasfiyesini ve bunun yerine “baştan aşağıya demokratik devlet” yapısının geçirilmesini anlatır. Bunu alıp bugünkü kokuşmuş burjuva devletinin demokratikleştirilmesi düşüncesine dayanak

yapmak tam bir liberal utanmazlıktır. Bir burjuva devletinin varlık koşullarında, alternatif bir devrimci istem olarak “tepeden tırnağa demokratik bir devlet” yapısı, ancak proleter demokrasinin ifadesi sosyalist bir devlet olabilir.

Liberal yiğit takımı bunu da bilmez ya da bilmezlikten gelmek işine gelir. Onlar Lenin’in çarlık rejiminin yıkılması temel koşuluna bağladığı ve onun yerini alacak devrimci iktidar alternatifi olarak tanımladığı “devrimci demokratik işçi-köylü diktatörlüğü”ne ilişkin tanımı alıp, burjuva demokrasisini idealleştirmenin, ona hayranlığın ve tapınının bir dayanağı olarak kullanıyorlar. İdeoloji memuru bir kez daha “*burjuva karakteri’ ileri sürülerek burjuva demokrasisinin önemsenmemesi*”nden yakınıyor. Oysa sorun hiç de kendi sınırları içinde burjuva demokrasisinin önemsenip önemsenmemesi değil, fakat onun burjuva liberal bir tutumla “tepeden tırnağa demokratik devlet” biçimi alarak yaldızlanması, yüceltilmesi, kendi içinde stratejik bir hedef haline getirilmesidir. Biz kurumlaşmış bir burjuva devlet düzeni olarak burjuva demokrasisi için değil, fakat mevcut burjuva devlet düzenine karşı proleter demokrasi için, işçi-emekçi demokrasisi için mücadele ederiz. Bu temel stratejik hedef doğrultusunda yığınların tüm demokratik istem ve özlemlerini seferber ederiz. Bu tür bir devrimci mücadelenin yan ürünleri olarak elde edeceğimiz her türlü demokratik hak ve mevziden en iyi biçimde yararlanarak proletaryanın burjuvaziye karşı iktidar mücadelesini daha da güçlendirmeye çalışırız. Ta ki bu mücadele burjuva sınıf iktidarına karşı doğrudan bir saldırıya, yani iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesine ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesine yol açacak bir sosyalist devrimle taçlanınca-yı kadar.

Burjuva demokratik siyasal hak ve özgürlüklerin şu veya bu ölçüde kazanılmasını bu genel mücadele sürecinin yan ürünleri olarak görmek yerine, onları kendi içinde idealleştirmek, onları sözde “tepeden tırnağa demokratik bir devlet” düzeni olarak

kurumlaşmış bir burjuva demokrasisi hedefi haline getirmek, burjuva liberal bakış açısının ta kendisidir. '70'li yılların devrimci-demokratları mevcut burjuva devlet düzeninin karşısına hiç değilse "devrimci halk iktidarı", "devrimci işçi-köylü iktidarı" gibi hedefler koyuyorlardı. Dahası, bunu "tepeden tırnağa demokratik devlet düzeni"nin ifadesi bir burjuva demokrasisi olarak sunmayı reddederek, sözkonusu olanın proletarya diktatörlüğünün/demokrasisinin "özgül bir biçimi" olduğunu savunuyorlardı. Bu fark, '70'lerden '90'lara devrimci-demokrasiden liberal-demokrasiye geçiş yaşayanların devrim ve demokrasi sorunlarındaki radikal görüş değişikliğine çarpıcı bir örnektir.

Kürt sorununda burjuva-liberal çözüm çizgisi

Önümüzde geçen Eylül ayında toplanan EMEP I. Genel Kongresi'nin "Kürt Sorunu Üzerine Karar"ı var. (*Emeğin Partisi I. Genel Kongresi Belgeleri*, s.47-50) Bu öyle sıradan bir karar da değil, "işçi-emekçi çözümü" ambalajı içinde sunulacak kadar iddialı. Oysa içeriğine baktığımızda, bu "çözüm"ün dört dörtlük bir ulusal-liberal çözüm olduğunu görüyoruz. Bu, Kürt liberal burjuvazisinin özelemlerine ve istemlerine uygun düşen, onun kendi sınıf konumunun yansıması sayılabilecek bir çözümdür. Ulusal-reformist PSK'nın çözümü birçok açıdan burada sunulandan çok daha ileridir.

Devrimci olmak iddiasındaki bir partinin kongresi toplumun gündemindeki temel bir siyasal sorun hakkında karar almak yoluna gittiğinde, öncelikle bu sorunun toplumsal ve sınıfsal içeriğini tanımlar, sorunun ve dolayısıyla devrimci çözümünün toplumsal-siyasal anlamını ve kapsamını ortaya koyar. Soruna ilişkin güncel taktiğini ya da ileri sürebileceği acil istemleri de ancak bu temel üzerinde, bu genel stratejik çerçeve içinde, onunla bağlantılı ve uyumlu olarak ortaya koyabilir. EMEP Kongresi'nin baştan savma kararında bunların hiçbiri yok. Bunla-

rın hiçbirisi yok; çünkü ortada devrime dayalı bir genel perspektif yok. Kürt sorununun devrimci çözümüne ilişkin herhangi bir düşünce yok. Tüm bu yoklar şaşırtıcı değildir. Zira sorunun “demokratikleşme” stratejisi çerçevesinde anayasal düzenlemeler alanına indirildiği bir durumda, bütün bunlara mantıksal olarak artık gerek de yok.

Kürt sorununun Ortadoğu’daki ve kirli savaşın Türkiye’deki siyasal etkilerine değinen bir takım dağınık pasajların ardından ortaya alt bentleri de olan üç maddelik bir karar metni konuluyor. Bu maddelerden ilki şu sunuş cümlesiyle başlıyor: *“Halkların eşit, özgür birliği temelinde kalıcı bir barışın yolunu açmak için, bölgede yaşamın normalleştirilmesi ve savaşın ortaya çıkardığı baskı ve terör ortamının yok edilmesi acil bir sorundur.”* Madde, *“bunun için; a) savaş derhal son bulmalı”*dır sözleriyle sürüyor ve “yaşamın normalleştirilmesi”ne ilişkin 6 maddelik talepler sıralanıyor (s.49-50).

Burada sıralanan talepleri Kürt sorununun ulusal-liberal burjuva çözümünü savunan herhangi bir belgede bulabilirsiniz. Ya da Kürdistan’da yürütülen kirli savaşın bilançosunu sunan herhangi bir “İnsan Hakları Derneği” bildirisinde de benzer taleplerle karşılaşabilirsiniz. Sıralanan bu talepler özetle şöyle: OHAL kaldırılmalı, Özel Tim, JITEM, koruculuk kurumu dağıtılmalı... Zorla boşaltılan köyler yeniden iskana açılmalı, köylülerin zararları devlet tarafından tazmin edilmeli... Kapalı bulunan eğitim ve sağlık kurumları açılmalı, Kürt çocuklarının anadilde eğitim hakkı tanınmalı... Sağlık ve eğitim başta olmak üzere yatırımlara girilmeli, yeni iş ve istihdam olanakları yaratılmalı ve topraksız köylünün toprak talebini karşılayacak bir toprak reformuna gidilmeli... Bölgede, sendikal örgütlenme ve grev hakkının önündeki bütün yasaklar kaldırılmalı, tüm çalışanlar için sigorta ve 8 saatlik işgünü... Geriye son bir madde kalıyor ki, ona az aşağıda değineceğiz.

İşte size “bölgede yaşamın normalleştirilmesi” programı!

Peki ya Kürt halkının meşru ulusal talepleri? “Savaş” dediğiniz olay, Kürt halkı cephesinden bu taleplerin elde edilmesi için, Türk burjuvazisi cephesinden ise bu taleplerin zorla bastırılması için başlatıldı ve halen sürdürülüyor. Savaşı derhal durdurmayı talep etmiş olmakla neyi nasıl çözmüş oluyorsunuz? Sıralanan maddeler içinde “yeniden” açılacak okullarda “anadilde eğitim hakkı” dışında, ulusal özgürlüğü için mücadele eden Kürt halkının bir tek ulusal talebi yok. Yalnızca “demokratik hakların tanınmasına” ilişkin birazdan göreceğimiz genel ve yuvarlak boş bir laf var. Bu durumda bize “normalleşine” diye sunulan şey gerçekte “savaş” öncesi statükoya dönülmesinden başka birşey değildir. Sıralanan taleplerin mantığı yönünden bakıldığında başka türlü düşünmek mümkün değil.

Böyle bir “program”ın, bu sözde “çözüm”ün, devrimci ya da “işçi-emekçi çözümü” ile zerre kadar bir ilişkisi olabilir mi? Herşey bir yana, bir devrimci parti sınıf mücadelesinin bir biçimi olan ulusal özgürlük savaşının karşısına “bölgede hayatın normalleşmesi” gibi öneriyle çıkabilir mi? Ortada, biri bir halkın kendi temel meşru hakları uğruna verdiği haklı bir ulusal kurtuluş savaşı, öteki sömürgeci devletin bu mücadeleyi boğmak için yürüttüğü tümüyle haksız bir kirli savaş olmak üzere, iki ayrı nitelikte savaş var. Bu iki farklı nitelikteki savaşı tek bir “savaş” kavramı içinde toplamak ve bu “savaş”ın “derhal son bulması”nı “bölgede yaşamın normalleşmesi” adına istemek, bugüne kadar hep liberal burjuva çevrelerin talebi olageldi. Bu tür bir talebe dayalı bildirimler yıllar önce Murat Belge türünden düzen aydınlarının öncülüğünde yayınlandı.

Bu basit gerçekleri daha birkaç yıl öncesine kadar bu insanlar da biliyorlar ve PKK’nın “siyasal çözüm” çizgisini eleştirirken başkalarına hatırlatıyorlardı. Şimdi kendileri unutmuş görünüyorlar. Çünkü onlar şimdi artık “demokratikleşme” çizgisindedirler. Tüm öteki demokratik sorunlar gibi, Kürt sorununu da barışçı demokratik bir anayasal düzenlemeler sorunu olarak

ele alıyorlar. Böyle bir dönüşüme yolu açmak, gerekli demokratik anayasal ve yasal düzenlemeler için uygun bir siyasal atmosfer elde etmek için de, doğal olarak, öncelikle “savaş derhal son bulmalı” ve böylece “bölgede yaşam normalleştirilmeli”dir. Sanırsınız ki konuşan “devrimci” olmak iddiasındaki bir parti değil de, adıyla sanıyla, çıplak siyasal kimliğiyle ulusal-liberal çözümden yana herhangi bir burjuva reformist partidir.

İnsan sınıf işbirlikçisi bir liberal konuma düşmedikçe, Kürt halkının temel ulusal hakları uğruna, ulusal özgürlük uğruna verdiği savaşı bırakmasını isteyemez. Bir devrimci, bu savaşın son bulmasını değil, tam tersine, devrimci sınıf savaşı çizgisine oturarak derinleşmesini, Türkiye’deki devrimci toplumsal dinamiklerle birleşmesini, sömürgeciliğin toplumsal ve iktisadi köklerine ve dayanaklarına yönelmesini, bu biricik gerçek devrimci çizgiye oturmasını isteyebilir ancak. Yeni liberaller bunu değil, barış, uzlaşma ve anayasal “siyasal çözüm” istiyorlar. İşte ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının “kapitalizm koşullarında da gerçekleşebilir” birşey olduğuna dair tüm o “teorik” vurgulardan süzülme istenen politik-pratik sonuç kısaca bu.

Kautskizmin bu yerli izleyicilerine sormak gerekir: “Bölgede yaşamın normalleşmesi” ile “halkların eşit, özgür birliği temelinde kalıcı bir barışın yolu” arasında nasıl bir ilişki olabilir? Bir devrimci için “devrimci savaş” durumundan, her biçimiyle devrimci sınıf mücadelesinden daha “normal” ne olabilir?

“Savaş”ın durdurulması ve “bölgede durumun normalleştirilmesi” çerçevesinde sıralanan 6 talepten yukarıda sözünü ettiğimiz sonuncusu şöyle: *“Halkların eşit, özgür ve gönüllü birliğinin önündeki tüm engeller kaldırılmalı ve demokratik haklar ve siyasal özgürlükler tanınmalıdır.”* Halkların eşit, özgür ve gönüllü birliğinin önündeki baş engel Türk burjuvazisinin sınıf egemenliğidir. Bu egemenlik devrimle yıkılmadan ve sosyalizme geçilmeden, Türk ve Kürt halklarının aynı siyasal bünye içinde “eşit, özgür ve gönüllü” bir birlik kurabileceklerine

inanmak, bunu iddia etmek tam bir burjuva liberal safsatadır. Bu, burjuva toplumunun ulusal sorunun çözümünde iflas ettiğini gözlerden gizlemek, İkinci Enternasyonal'in Ekim Devrimi'yle yerle bir edilmiş o bayatlamış safsatalarına geri dönmektir.

Marksizmin ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının şu veya bu biçim içinde "kapitalizm koşullarında" da gerçekleşebilir olduğuna, emperyalist güç dengelerindeki belli bir değişimin bile ezilen bir ulusun ayrı bir devlet olarak ortaya çıkmasına pekala yolaçabileceğine ilişkin argümanını alıp, bunu ulusal sorunun burjuva düzen koşullarında tam çözümü düşüncesine dayanak yapmaya kalkınak, Marksizmi en bayağı bir liberalizm düzeyine alçaltmaktır. Sözkonusu argümanı emperyalist ekonomistlere anlatan yazılarının her satırında Lenin, kapitalizm koşullarında demokrasinin ancak "eksik", "güdük", "çarpıtılmış" olarak gerçekleşebileceğini, "kapitalizm varoldukça" demokratik isteklerin gerçekleşmesinin kural değil, fakat "istisna" olduğunu döne döne yineler. "*Kapitalizm çerçevesinde uluslar arasında eşitlik ve barış*" olabileceğinin bir küçük-burjuva düşü olduğunu, 19. yüzyılın bu küçük-burjuva ütopyasının 20. yüzyılda bu kez İkinci Enternasyonal'in sosyal-şoven ve sosyal-emperyalist temsilcileri tarafından sürdürüldüğünü hatırlatır. Altını çiziyoruz; tüm bunlar bizzat emperyalist ekonomistlere hatırlatılır.

Tüm bunlar bu kadar açıkken, bizim liberal yiğit takımı, tutar ulusal sorun üzerine bir parti kongresi kararında, durumu "normalleştirme"ye yönelik bir "acil önlem" olarak, "halkların eşit, özgür ve gönüllü birliğinin önündeki tüm engeller" in kaldırılmasından söz eder. Ancak burjuvazinin sınıf egemenliğinin yıkılmasıyla, bir sosyalist devrimle ulaşılabilecek bir hedefi, "bölgede durumun normalleştirilmesi" çerçevesinde bir acil talep olarak ileri sürer. Peki gerçekte talep ettiği, kaldırılmasını istediği engellerden kastettiği nedir dersiniz? Doğal olarak yasal ve anayasal "engeller"! Ulusal sorunu bir anayasal düzenlemelere indirgeyen o tipik burjuva liberal bakıştır burada sözkonusu

olan. Bu, İkinci Enternasyonal'in ulusal sorunu bir "hukuksal eşitlik" sorunu olarak gören o Ekim Devrimi tarafından yerle bir edilmiş liberal bakış açısından başka birşey değildir. Görevli teorisyenin demokrasi sorunu üzerine tüm o liberal vaazı işte bu türden bir liberal politik platforma sözde Marksizm adına bir "teorik" kılıf giydirmek içindir.

Kürt sorununa ilişkin kongre kararının diğer iki maddesi üzerinde durmuyoruz. Bunlardan biri "*Partimiz önümüzdeki dönemde, yoksul Kürt köylüleri içindeki aydınlatma faaliyetine hız verecektir*"den ibaret. Öteki ise, hükümetleri, aldatici "reform" girişimleri yerine "*ciddi bir toprak reformu*" yapmaya çağıran, "*GAP bölgesinin (de) toprak reformu kapsamına alınmasını*" isteyen liberal temennilerden ibaret. (s.50)

Bir zamanlar toprak devrimini tüm devrimin özü ve esası sayanlar, şimdilerde artık, siyasal planda yapılacak "demokratik anayasal" düzenlemelere paralel düşecek, onları tamamlayacak bir "toprak reformu"nu temenni etme çizgisine düşmüşlerdir. Belirtmeye gerek yok ki, kararda Kürt ulusal sorunu ile köylülüğün özgürleşmesi arasında kurulan herhangi bir doğrudan ilişki de sözkonusu değil. Bu mantıklıdır da. Zira bu organik ilişkiyi kurmak, ulusal sorunu devrim sorunu olarak ele alabilen bir bakışla sıkısıkıya bağlantılıdır.

Demokrasi sorununa ilişkin liberal teorik bakış açısının ulusal sorun planındaki liberal-reformist politik meyveleri özetle böyle. Aynı kongrede kabul edilen "*Anti-emperyalist mücadele üzerine karar*" ile "*Tarım ve köylü sorunu üzerine karar*"a da tümüyle aynı kaba reformizm egemendir.

Anti-emperyalist mücadelede milliyetçi-liberal çizgi

İlkinde, "*Anti-emperyalist mücadele üzerine karar*"da, tamı tamına Perinçekçi bir liberal-milliyetçi çizgi egemendir. Bu "ulu-

sal ekonomi”, “ulusal sanayi” ve “iç piyasa”yı korumaya yönelik bir ulusal burjuva programdır. (Bkz. *Emeğin Partisi 1. Genel Kongresi Belgeleri*, s.58-59)

“Partimiz”, deniliyor bu kararda, “*demokrasi sorununu emperyalizmin tasfiyesi sorunu olarak kavramış*”tır. Peki demokrasi sorununun çözümü (elbette “kitlelerin mücadelesi” ve “güç dengelerinde” yaratılacak değişimin gücüyle!) yasal ve anayasal bir sorun durumuna indirgendiğine göre, bu durumda “emperyalizmin tasfiyesi” nasıl birşey olacaktır? ‘70’li yılların devrimci-demokratları bile emperyalizmin tasfiyesini onun iç iktisadi ve toplumsal dayanaklarının tasfiyesi olarak ele alıyorlardı. Doğal olarak demokrasi sorununun çözümünü de bu çerçeveye oturtuyorlardı. Şimdiki liberal yiğit takımı demokrasi sorununun çözümünü bir anayasal düzenlemeler sorununa, burjuva demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılması ve burjuva demokrasisi olarak kurumlaştırılması sorununa indirgediğine göre, sahi bu durumda “emperyalizmin tasfiyesi”nin kapsamı ne olacak?

Karara bakılırsa, emperyalist devletlerle yapılmış “*ekonomik, askeri ve siyasi tüm ikili ve çok taraflı antlaşmaların iptal edilmesi*”, ABD üslerinin kapatılması, NATO ve Avrupa Birliği’nden çıkılması, Gümrük Birliği’nden çıkılması, İMF ve Dünya Bankası’na tanınan ayrıcalıkların kaldırılması, dış borç ödemelerinin durdurulması, vb. (s.59), bu tasfiyenin kapsamını oluşturuyor. Ama bunlar “emperyalizmin tasfiyesi”ni değil, olsa olsa emperyalizme bağımlılığın pratik ya da kurumsal bazı sonuçlarını ortadan kaldırıyorlar. Bu tür talepler ileri sürerek yığınların anti-emperyalist bilincini, duyarlılığını ve pratik eylemini geliştirmek elbette gereklidir. Bu nedenle bir parti kongresinde alınan kararda bunlara acil talepler olarak yer verilmesi yerindedir. Fakat öncelikle anti-emperyalist mücadelenin kapsamı, toplumsal-sınıfsal içeriği, engelleri ve dinamikleri konusunda ortaya açık-seçik bir platform koymak kaydıyla. Bu kısmi talepler uğruna mücadeleyi bu temel stratejik perspektifle sıkı

sıkıya ilişkilendirmek kaydıyla.

Bu yapılmazsa ne olur? Bu yapılmazsa, Perinçeklerle aynı ulusal-liberal çizgide buluşulur. EMEP Kongresi'nin kabul ettiği çizginin tüm içeriği ve mantığı da budur zaten. Demokrasi sorununun çözümü ile “emperyalizmin tasfiyesi” arasında kurulmuş özdeşlik de bunu göstermektedir. İlki bir anayasal demokratik reform sorunu olarak ele alındığına göre, demek ki ikincisi de bir ulusal reform sorunu olarak ele alınmaktadır. Nitekim kararda bunu, bu sınırları aşan herhangi birşey bulmak mümkün değil.

Tarım ve köylü sorununda liberal-reformist çizgi

“Tarım ve köylü sorunu üzerine karar” da durum daha da beterdir. Anti-emperyalizm üzerine kararda “ulusal ekonomi”nin, “ulusal sanayi”nin çökertildiğini söyleyip duranlar, burada da “tarımın çökertildiğini” ve “çiftçinin mağdur edildiği”ni yineleyip duruyorlar (s.75-77). Bu aynı liberal-burjuva dilidir. Sahi nedir bu kararda onlarca kez tekrarlanan, mağdur edildiğinden, “tüccar” a muhtaç edildiğinden yakınılan “çiftçi” kategorisi? Tarımda farklı toplumsal kategoriler, zengin köylü ile yoksul köylü, sömürücü kır burjuvazisi ile emekçi küçük köylü ne zamandan beri aynı “çiftçi” kategorisinde anılır oldu? Bu burjuva politikacılarının, bu tarım burjuvazisinin örgütü olan Türkiye Ziraat Odaları'nın o gündelik burjuva dili değil midir? Bu dile tam da tarımdaki keskin sınıfsal ayrımları perdelemek ve gizlemek için ihtiyaç duyulmuyor mu? “Çiftçi”nin “tüccar” a muhtaç edildiğinden yakınanlar birçok durumda bu ikisinin aynı büyük toprak sahibi ya da kapitalist “çiftçi”de temsil edildiğini bilmezler mi? Neden yoksul ve emekçi köylüden dosdoğru sözetmek yoluna gitmezler?

Ziraat Bankası'nın özelleştirilmesi ile “çiftçi”ye büyük darbe vurulacağından, kredinin pahalılaşacağından yakınanlar, yoksul

ve emekçi köylülüğün Ziraat Bankası ya da Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi kullanmadığını ya da çok az kullandığını, borçlanmayı “örgütsüz kredi piyasası” diye yaldızlanan tefecitüccar takımına yaptıklarını bilmezler mi? “Çiftçiye gübre, tohumluk, tarım araçları vb. gibi girdiler”in (s.76) pahalı verildiğinden yakınanlar, yoksul ve emekçi köylülerin bu girdileri ya pek az ya da hiç kullanmadıklarını, bunları kullanacak yeterlilikte topraktan ve “sermaye”den zaten yoksun olduklarını bilmezler mi?

EMEP Kongresi “çiftçi” şaliyla örttüğü zengin ve orta köylünün derdine ağlıyor. Bilerek ya da bilmeyerek, sonuçta bu çok önemli değil. Önemli olan, demokrasi sorununun ve mücadelesinin liberal ele alınışına ilişkin genel teorik-siyasal perspektifin kendini, Kürt sorunundan köylü sorununa kadar, tüm sorunlarda aynı liberal-reformist içerikte üretmesidir. Bu da kendi çapında bir tutarlılıktır!

“Tarımın çökertilmesi” ve “çiftçi”nin mağduriyeti üzerine liberal laf kalabalığı gelip şu cümleye bağlanıyor: “Kongremiz, parti örgütlerimizin, tarım sektörünün geliştirilmesi için aşağıdaki politikaların yaşama geçirilmesini kararlaştırmıştır.” (s.76)

Altını çizdiğimiz sözlere özellikle dikkat edilmelidir. Zira bu sözler izlenecek politikaların, ileri sürülecek taleplerin ve yürütülecek faaliyetin asıl çerçevesini ve gerçek amacını tanımlamaktadır: “Tarım sektörünün geliştirilmesi için”! Bu, tarım burjuvazisinin çıkar ve istemlerine uygun düşen bir talebin, EMEP’in ağzından dile gelişidir. Bu tam bir burjuva-liberal konumdur. Nitekim ileri sürülen 7 maddelik talepler listesinin 5 maddesi tipik zengin köylü/kır burjuvazisi talepleridir. Bir tek Türkiye’de toprak mülkiyetinin eşitsiz dağılımına işaret eden ve “bütün toprakların adil bir dağıtımını sağlayacak bir toprak reformu” talebi ile onu tamamlayan “GAP’ın yağması”na ilişkin talep, topraksız ve az topraklı emekçi köylü lehine taleplerdir. Gelgelelim bunlar da devrimci değil tümüyle reformcu

bir tarzda formüle edilmiş, ortaya konulmuşlardır. ‘70’lerin toprak devrimi savunucuları, şimdilerde tarımda liberal reformlar çizgisine düşmüşlerdir. Bu, halkçı çizginin tarihsel evrimine uygun bir sonuçtur. (Zaman dilimleri açısından rastlantısal, fakat ideolojik-sınıfsal mantık yönünden tümüyle mantıklı olan benzer bir evrime parantez içinde işaret edelim: 1870’li yılların Rus devrimci-demokratları, 1890’lı yıllarda zengin köylü/kır burjuvazisinin çıkarlarının savunucusu liberal-demokratlara dönüşmüşlerdi.)

Son bir nokta: *“Tarımın çökertilmesi politikalarının kaynağı uluslararası sermaye, IMF ve Dünya Bankası’nın dayatmalarıdır. Bu yüzden Türkiye’de tarım sorunu emperyalizme karşı mücadeleye çok açık bir biçimde bağlanmıştır. Partimiz, köylü-toprak sorununun çözümü ile emperyalizme karşı mücadelenin birleştirilmesini bu alanda yakalanacak temel halka olarak belirlemiştir.”* (s.76)

Bu pasaj “tarım sektörünün geliştirilmesi”ne ilişkin temel amacı tanımlayan o yukarıya aktardığımız cümleyi izliyor. Burjuva-liberal nitelikte bir temel amaç tanımıyla başlayan, “tarımın çökertilmesi” ve “tarım sorunu” ile süren sözler, geçerken iş olsun diye “köylü-toprak sorunu” ifadesine de bağlanmış oluyor. Gerçekte kararda “köylü-toprak sorunu”na ilişkin ciddiye alınır bir fikir yok. Karar, görmüş bulduğumuz gibi, “tarımın çökertilmesi”ne karşı ve “tarım sektörünün geliştirilmesi için” ek-senine oturuyor. Bu çerçevede “çiftçi” kılığı içinde gizlenen kır burjuvazisinin/zengin köylülüğün sorunlarını ve istemlerini dile getiriyor.

Fakat biz yukarıya aktardığımız pasaj çerçevesinde daha farklı bir noktaya işaret etmek istiyoruz. *“Anti-emperyalist mücadele üzerine karar”*da gördüğümüz gibi, demokrasi sorununun çözümü büyük bir cömertlik ve ataklıkla “emperyalizmin tasfiyesi”ne bağlanıyordu. Demin aktardığımız pasajda ise bu kez “tarım sorunu”nun çözümü aynı tasfiyeye bağlanıyor. Fakat

nedense tüm bunlar, tüm bu “iç” ve “dış” sorunların gelip düğümlendiği asıl soruna, devrim ve devrimci iktidar sorununa, sermayenin sınıf iktidarının yıkılması sorununa, bir toplumsal devrim sorununa bir türlü bağlanmıyor. Kararların hiçbirinde bu konuda **tek** kelime edilmiyor. Bu bir rastlantı olabilir mi? Elbette değil. Liberal yiğit takımı ne söylediğini, neyi neye göre formüle ettiğini gerçekte çok iyi biliyor.

Sonuç: Burjuva demokrasisine hayranlık ve anayasal düşlere kölelik

“Demokratik ve aydınlık Türkiye projesi”

Önümüzde *Emek* gazetesinin 1997 Nisan ayı başında yayınlanmış bir özel sayısı var. EMEP Genel Başkanı ile yapılmış ve *Emek* gazetesinin 30-31.Mart 1997 tarihli nüshalarında yayınlanmış röportajın yeni bir basımından oluşan bu özel sayının başlığı şöyle: “‘*Demokratik Türkiye İçin*’ Görev Başına!..” Sağ üst köşede, gazete logosunun hemen yanında, “Demokratik Türkiye”nin gözcü bir biçimde spotlanmış uzunca bir tanımı var. Bu tanım, röportajda yeralan “Sizin ‘*Demokratik Türkiye*’niz, aydınlık Türkiye’niz nasıl bir Türkiye?” sorusuna EMEP başkanının verdiği yanıtın biraz kısaltılmış ve biraz da edebi bir dile büründürülmüş bir versiyonu. Bu yanıtın tam metnini röportajın kendisinden buraya olduğu gibi aktarıyoruz:

“Biz demokratik bir Türkiye'nin, aydınlık bir Türkiye'nin; ancak halktan hiçbir gizlisi saklısı olmayan, ordusu yurt savunması dışında görev üstlenmemiş, Kürt sorunu halkçı ve demokratik bir biçimde çözülmüş, bugüne kadar yabancılarla yapılmış gizli antlaşmaların açıklandığı, örtülü ödeneğin olmadığı, halktan gizli işlerin yapılmadığı, yurttaşların dil, din, mezhep, ırk, milliyet farkı gözetmeksizin bütün demokratik haklardan sonuna kadar yararlandığı; kontrgerillasız, özel timsiz, korucusuz, Olağanüstü Halsiz, sıkıyönetimsiz, DGM'siz, MGK'sız, ordusunun günlük politikaya müdahale etmediği, herkesin düşündüklerini ifade etme ve sendikal-siyasal örgütlenmesini serbestçe gerçekleştirebildiği; işçi ve emekçilerin işgüvencesi ve sendikal özgürlüklerle donatıldığı, sigortasız çalıştırmanın yasaklandığı, sağlık ve eğitimin tümüyle parasız olduğu, her türlü tekelleşmenin yasaklandığı. ülkenin bağımsızlığını zedeleyen tüm antlaşmaların iptal edildiği, emperyalizme karşı, tüm komşularıyla iyi ilişkiler içinde olan ve yurttaşlarına gelecek güvencesi veren bir ülke olması gerektiğini savunuyoruz.

“Kısacası Demokratik Türkiye; AB ve ABD kapılarında sürünmeyen bağımsız bir ülke, kendi yurttaşlarına, işçilerine, emekçilerine güvenli bir gelecek sağlayan, demokratik haklardan herkesin adil bir biçimde yararlandığı, demokratik bir anayasası olan, emekçilerin bütün özgürlükleri kullanabildiği bir ülkedir.”

Bu toz-pembe “Demokratik Türkiye” tablosunu tanımlamak için, izleyen sorulara verilmiş yanıtlardan birkaç ifade daha aktaralım. İzleyen ilk soruya verilen yanıtta, ortaya konulan geniş talepler listesinin iki ana bölüme ayrılacağı söyleniyor: “Birincisi; demokrasinin elde edilmesine ilişkin talepler manzumesi ki; bu ‘Demokratik bir Anayasa’ isteminden demokrasiyle bağdaşmayan yasa ve kurumların kaldırılmasına; emekçilerin acil özgürlük taleplerine kadar uzanan istemleri içeriyor. İkincisi ise; emekçilerin bugün yürüttükleri özelleştirmeye karşı mücadeleden, ücret ve sosyal hak mücadelesine kadar günlük

talepleri kapsıyor.”

Demek ki birbirini tamamlayan bir siyasal ve ekonomik reform talepleri manzumesi ile yüzyüzeyiz. İlk bölüme giren talepler, *“demokrasinin elde edilmesine ilişkin talepler manzumesi”*ni oluşturuyor ve esası yönünden *“demokratik bir anayasa”* isteminde ifadesini buluyor.

Bu denli “kalabalık” bir “talepler listesi” ile ne amaçlandığına ilişkin soruya yanıt ise şöyle: *“Partimiz; emekçi sınıflar için, aydınlar, demokratlar için gerçek Demokratik Türkiye'nin ne olduğunu açıklayan bir platform oluşturmayı amaçlıyor”.*

Demek ki, “demokrasinin elde edilmesi” anlamına gelen ve “demokratik bir anayasa”da ifadesini bulacak olan bu *“talepler manzumesi”*, *“gerçek demokratik Türkiye'nin ne olduğunu”* ortaya koyuyor.

Tabloyu eksik bırakmamak için son bir nokta. Soruluyor: *“Talepleri belirlerken ‘gerçekleştirilebilirlik’ kriterini gözettiniz mi?”* Yanıt şöyle: *“Teorik olarak bazı taleplerin kapitalizm koşullarında gerçekleşmesinin mümkün olup olmadığı tartışılabilir. Ama biz soruna böyle bakmadık. Sorunu, Demokratik Bağımsız Türkiye'ye ulaşma mücadelesi olarak ele alıyoruz.”*

En yetkili kişi olarak bizzat Genel Başkan'ın ağzından EMEP'in “gerçek demokratik Türkiye” projesinin kapsamı, amacı ve mantığı genel çizgileriyle işte böyle. TÜSİAD'ın estirdiği sahte demokratikleştirme rüzgarının yarattığı atmosfer fırsat bilinerek gündeme getirilen bu tepeden tırnağa reformist platform, TÜSİAD'ın “demokratikleştirme paketi”ne alternatif olmak gibi ciddi bir iddia taşıyor. Hiçbir eksik bırakmamak için bu iddianın dile getirildiği pasajı da aktaralım:

“TÜSİAD, tam da bu gelişmelerin göbeğinde, bir ‘Anayasa taslağı’ yayınlamaya girişti ve bu taslak etrafında toplamayı amaçladı ve kendisinin düzenini ‘yenileme’ ihtiyacını da ortaya koydu.

“İşte bütün bu gelişmeler bizim kampanyamızda öne çıkaracağımız talepler manzumesinin neler olduğunu göstermektedir.

Bunlar, ordunun demokratikleştirilmesinden 'Demokratik bir Anayasa'ya; basın özgürlüğünden Kürt sorununun demokratik ve halkçı çözümüne, din ve vicdan özgürlüğüne kadar bir dizi demokrasi talebidir."

Talihsizliğe bakın ki, TÜSİAD'ın orijinal adı "*Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri*" olan Anayasa paketi tam da burada sıralanan "bir dizi demokratik talep" üzerine oturuyor. Bu sınırlar içinde, EMEP'in paketi TÜSİAD'ın paketinin biraz daha sol bir versiyonundan başka birşey değil. Bu sınırlar içinde diyoruz; zira EMEP'in paketi sosyal ve ekonomik taleplerin yanısıra dış politikayı da kapsıyor. Bu "sol versiyon" iddiası ilk bakışta biraz ağır görünüyor. Gerçekte ise durum tamı tamına budur ve bu şaşırtıcı da değildir. Zira TÜSİAD'ın paketi bizzat tekelci medya tarafından kamuoyuna çok bilinçli bir tutumla "marksist" kimlik üzerinden sunulan "saygın bir bilim adamı"nın elinden çıkmadır. TÜSİAD'ın değil, bu "marksist bilim adamı"nın "*Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri*"ne ilişkin reformist görüşlerini içermektedir. TÜSİAD yalnızca kendi sahte manevraları çerçevesinde bu "çalışma"ya kısa bir süre için kendi etiketini asmış, toplumda ve liberal sol çevrelerde umduğundan daha büyük bir kargaşa yaratmış, o günden sonra da bir daha bu "paket"in lafını etmemiştir. Durum bu olduğu içindir ki, EMEP'in "demokratikleşme platformu"nun TÜSİAD etiketi taşıyan ama gerçekte reformist bir akademisyene ait olan bir paketin daha sol bir versiyonu olmasında şaşılacak bir yan yoktur.

Liberal yiğit takımının TÜSİAD'ın paketini "kendi düzenini yenileme ihtiyacı" çerçevesinde ciddiye alması başlı başına bir şaşkınlık örneğidir. Susurluk skandalıyla birlikte geniş kitlelerde düzen ve devlet üzerine ciddi sorgulamaların başladığı bir ortamda TÜSİAD "düzenini" değil, fakat kendi şahsında tekelci burjuvazinin imajını yenilemeye, "demokratik" maske takınarak çürüme ve kokuşmanın dolaysız toplumsal-sınıfsal sorumluluğundan sıyrılmaya çalışıyordu. TÜSİAD'ın paketini ciddiye

alanlar böylece yalnızca bu manevraya katkıda bulunmuş oldular. Komünistler ise daha en baştan bu sahtekarlığı teşhir ettiler ve TÜSİAD'ın “demokratikleşme”ye değil, sistematik bir baskı ve terör rejimine, bugünkü faşist asker-polis rejiminin daha da pekiştirilmesine ihtiyacı olduğunu ortaya koydular. (Ekim, 1 Şubat '97, başyazı)

TÜSİAD'ın “demokratikleşme” manevrasıyla EMEP'in demokratikleşme açılımı arasındaki temelli fark da işte kendini bu noktada gösteriyor. İlki tam bir aldatmaca iken, ikincisi “gerçek” bir reform projesi olarak ortaya çıktı. EMEP'in “gerçek demokratik Türkiye” vurgusunun da ancak bu çerçevede, bu kıyaslama sınırları içinde bir anlamı var. Bunun ötesinde ise, kapitalist ilişkiler temeli üzerinde gerçek bir demokrasi iddiası, bir başka büyük aldatmacadır. Türkiye’de gerçek bir demokrasi bir devrim sorunudur. Burjuvazinin sınıf iktidarının yıkılmasından koparılmış bir “gerçek demokrasi” iddiası, burjuva demokrasisinin sahteliğinin gözlerden gizlenmesinden, yığınların aldatılmasından başka birşey değildir.

EMEP, TÜSİAD'ın aldatıcı manevrasını ciddiye alarak, bunu “düzenin yenilenme” arzusu sayarak temelli bir hataya düşmekle kalmıyor, bunun karşısına koya koya biraz daha sol bir platform koymak yoluyla da kendi gerçek konumunu sergilemiş oluyordu. TÜSİAD'ın aldatıcı girişimi “demokratikleşme” iddiasına ve buna bağlı olarak “demokratik anayasa” talebine oturuyordu. Bunun karşısına çıkarılacak her gerçek devrimci alternatifin olmazsa olmaz koşulu, Türkiye’de demokrasi sorununu bir devrim sorunu olduğunu vurgulamak olabilirdi. Bu çerçevede, demokrasi sorununu devrim sorunu olmaktan çıkarıp bir anayasal düzenlemeler sorunu olarak sunan gerici ve liberal çabaların içyüzünü ortaya sermek gerekirdi.

Oysa TÜSİAD'a alternatif platformu çıkarmak iddiasındaki liberal yiğit takımının kendisi “demokrasinin elde edilmesi”ni bir anayasal sorun olarak ele alıyor. Tüm röportaj boyunca dev-

rim, devrimci iktidar vb. sorunları üzerine **bir tek kelimelik olsun** söz edilmemesi bir yana, “gerçek demokratik Türkiye” platformu ve projesinin “ demokratik bir anayasa” sorunu olduğu açık açık söyleniyor da zaten. Tek fark bunun yığınların “mücadelesi”yle ilişkilendirilmesidir. Peki tarihte ve günümüz dünyasında demokrasi sorununun liberal anayasal çözümünü yığınların mevcut siyasal rejimi zorlayan mücadelesiyle ilişkilendirmeyen herhangi bir liberal-demokrat akım var mıdır, olmuş mudur acaba? Reformizm ile devrimcilik arasındaki temelli fark, yığınların mücadelesinden, hatta hatta “devrimci eylemler”inden yana olup olmamakta değil, fakat bu mücadelenin mevcut egemen sınıfın iktidarının devrilmesi perspektifi içinde ele alınıp alınmamasındadır. *“İktidar egemen sınıfın elinde kalırken, eski düzenin reformdan geçirilmesi için ‘devrimci eylemler’ - bu bir şeydir, bu anayasal yoldur. Eski düzeni yıkmak için, egemen sınıfı devirmek için ‘devrimci eylemler’ -bu başka bir şeydir, devrimci yoldur, devrimin tam zaferi yoludur. Burada temel bir fark vardır.”* (Stalin)

Şimdi artık o toz-pembe “demokratik ve aydınlık Türkiye” projesine, emekçi sınıflar için “gerçek demokratik Türkiye’nin ne olduğunu açıklama” amacına dayalı o iddialı platforma daha yakından bakabiliriz. Sözkonusu olanın mevcut kapitalist sınıf düzeninin kendi sosyo-ekonomik tabanı üzerinde demokratikleştirme olduğunu; “demokrasinin elde edilmesi”nin herşeyden önce “‘Demokratik bir Anayasa’ isteminde” anlamını ve ifadesini bulduğunu; dolayısıyla burada devrim, devrimci iktidar vb. sorunların tümüyle konu dışı bırakıldıklarını; bu böyle olmakla birlikte elbette tüm bu hedeflere ulaşılmasının “yığınların mücadelesi” ile ilişkilendirildiğini, tüm bunları, taleplerin irdelenmesi esnasında, peşinen gözönünde bulundurmamız gerekir. Zira bunun böyle olduğunu proje sahiplerinin bizzat kendi ağzından geniş pasajlar halinde aktarmış ve göstermiş bulunuyoruz.

Peki bu böyleyse eğer, sözkonusu olan yapısı, niteliği ve

hedefleri yönünden zaten reformist bir platformdan ibaretse, bunun neyini ayrıca irdeleyip kanıtlayacaksınız diye sorulabilir. Bu soruyu; burada asıl amacımızın, reformist niteliği peşinen belli bu platformun istemlerinin formülasyonundaki kör liberal inançları sergilemek olduğunu belirterek yanıtıyoruz ve başlıyoruz.

“Halktan hiçbir gizlisi saklısı olmayan bir Türkiye”!

Demokratik Türkiye *“halktan hiçbir gizlisi saklısı olmayan Türkiye”* olacakmış! Bu, *“yabancılarla yapılan gizli antlaşmaların açıklandığı, örtülü ödeneğin olmadığı, halktan gizli işlerin yapılmadığı”* bir Türkiye olacakmış! Burjuva demokrasisine körce ve kölece inancın ürünü tamamen yanlış bir düşünce bu. Zira halka karşı açıklık, burjuvazinin sınıf egemenliği korunduğu sürece imkansızdır. Bu bönce bir gerici-liberal ütopyadır. Sayılan tüm gizliliklerin olmaması için temel önkoşul, burjuvazinin sınıf egemenliğinin olmamasıdır, bu ise sosyalist Türkiye demektir. Bu sınıf egemenliğinin korunduğu koşullarda ise, sayılan işlerin yapılması eşyanın tabiatı gereğidir. Bu en demokratik bir burjuva cumhuriyetinde bile böyledir. Başka türlü burjuvazinin egemenliğini sürdürmesi, halk yığınlarını yönetebilmesi mümkün değildir.

En demokratik bir burjuva cumhuriyetinde bile sermayenin kendi egemenliğini, üstelik daha güvenli bir biçimde sürdürebilmesinin sırrını, Engels şöyle açıklar: *“Zenginlik, demokratik cumhuriyette, iktidarını, dolaylı, ama daha güvenli bir biçimde gösterir. Bir yandan, Amerika'nın klasik örneğini sunduğu memurlara düpedüz rüşvet yedirerek, bir yandan da, hükümetle hisse senetleri borsası arasındaki ittifak biçiminde.”* Bu iki mekanizma ise ancak gizli ilişkilere, halkın sistematik biçimde aldatılmasına dayanır.

Bu örneği kasten aktardık. Zira bu, Lenin'in, demokratik cumhuriyetin kapitalizm koşulları ile bağdaşabilirliğini emperya-

list ekonomistlere anlatırken, aktardığı bir örnek. Ama bu örneğin kendisi, kendi içinde, burjuva demokrasisinin sahteliğini, ikiyüzlülüğünü, halkın sürekli ve sistemli bir biçimde aldatılmasına dayalı yapısını ve mekanizmasını da göstermektedir. Kendi liberal-kautskist önyargılarına Lenin'in emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştirilerden dayanak bulanlar sorunun bu yönlerini anlayamayacak denli burjuva önyargıların esiridirler.

Lenin Kautsky ile ünlü polemiginde burjuva demokrasisinin sahteliğini, ikiyüzlülüğünü ve halkın sistematik olarak aldatılmasına dayanan işleyişi ortaya koyarken, şunları söyler: *“Dış siyaset alın. En demokratik olanı da içinde, dış siyasetin açıkta yürütüldüğü hiçbir burjuva ülkesi yoktur. Yığınlar her yerde aldatılır; Fransa, İsviçre, Amerika, İngiltere gibi demokratik ülkelerde aldatmaca öbür ülkelerdekinden yüz kat daha büyük ve incedir.”* (s.32)

“Yüz kat daha büyük ve incedir”; zira demokratik görüntünün gerisinde yığınları aldatmak çok daha kolaydır. Örneğin parlamento görüşmeleri halka açık yapılır, televizyonlar bunları canlı olarak yayımlar, böylece kitlelerde “halka açık”lık görüntüsü ve inancı sürekli pekiştirilir. Oysa gerçekte, en demokratik bir burjuva toplumunda bile, temel sorunlar hiçbir zaman parlamento tarafından değil, fakat her zaman borsa tarafından, bankalar tarafından, büyük holdingler tarafından bir karara bağlanıp çözülür. Yani tamamen halkın bilgisi ve denetimi dışında kalan platformlarda.

İç ve dış politikada “gizli işler”e gerçekten son verecek olan, yığınların sistematik biçimde aldatılmasına değil, tersine aydınlanmasına dayalı olarak işleyen bir demokrasi ancak proleter bir demokrasi olabilir. Dolayısıyla “halktan hiçbir gizlisi saklısı olmayan” bir Türkiye, liberallerin iddia ettiği gibi “demokratik Türkiye” değil, ancak sosyalist bir Türkiye olabilir. “Demokratik bir Anayasa”ya kavuşturulmuş demokratik bir burjuva toplumunda böyle şeylerin olmayacağını, olamayacağını

iddia etmek, burjuva demokrasisine ilişkin hayallerle yığınları aldatmaktan başka birşey değildir. Oysa yapılması gereken, halkın sistematik olarak aldatılmasının, en demokratik olanı da dahil tüm burjuva toplumların temel bir özelliği olduğunu yığınlara kavratmaktır.

Biz burjuva düzenin yalan ve aldatmaya dayalı yapısını ve işleyişini sürekli bir biçimde teşhir ederiz ve açıklığı, halka gerçeklerin açıklanmasını, “gizli işler”e, “gizli diploması”ye vb. sön verilmesini sürekli olarak isteriz, yığınların bu doğrultudaki duyarlılığını ve mücadelesini sürekli bir biçimde güçlendirmeye çalışırız. Ama bunu, tam da yığınları düzenin yapısal ve onulmaz bozuklukları ile yüzyüze getirmek, onları bu düzenin temelleri ile karşı karşıya getirmek için yaparız. Oysa liberal yiğit takımı, bunu, burjuva sınıf egemenliğini varsayan bir “demokratik Türkiye”nin meziyetleri konusunda yığınları hayallere boğacak bir tarzda yapıyor. Buradaki fark, demokrasi mücadelesini sosyalizme bağlayan, demokrasi sorununu bir devrim sorunu olarak ele alan marksist anlayışla; demokrasi mücadelesini mevcut toplumun kendi tabanı üzerinde demokratikleştirilmesi hedefine bağlayan, demokrasi sorununu bir devrim sorunu olmaktan çıkaran, bir anayasal reformlar sorununa indirgeyen liberal anlayış arasındaki derin ideolojik-politik farklılığın bir yansımasıdır.

“Demokratik ordu” ve orduya ilişkin burjuva önyargılar

Devam edelim. “*Demokratik Türkiye*”, “*ordusu yurt savunması dışında görev üstlenmemiş*” “*ordusunun günlük politikaya müdahale etmediği*” bir Türkiye olacakmış! Bu, bir başka burjuvaliberal safsatadır. Üstelik bu seferki Kautskizimin o “arı” ve “sınıflar üstü” demokrasi anlayışının en tipik, en rafine bir örneğidir. Acaba tarihte “görev”i sadece “yurt savunması” olan bir “demokratik ordu” görülmüş müdür? Tarihin gördüğü ilk “de-

mokratik ordu”lardan biri kısa bir süre için de olsa Cromwell’in ordusuydu. Ama o “yurt savunması” değil, devrimci bir iç savaş “görevi” üstlenmişti. Aynı şey Fransız Devrimi’nin “demokratik ordu”su için de geçerlidir. Bu ordu “yurt savunması”nı, devrimin ilkelerini ve kurumlarını öteki ülkelere ve uluslara yayarak, yani “iç savaş”ı dış savaşla birleştirerek yapıyordu. (Parantez içinde ekleyelim ki, burjuva orduların bu “demokratik” niteliği, burjuva devrimlerinin en radikal evrelerine denk gelen görece ve geçici bir durumdu.) Tarihin gördüğü en “demokratik ordu” iç savaşın ateşi içinde doğan Sovyet Kızıl Ordu’suydu; fakat sınıf savaşımının en keskin, en yoğunlaşmış biçimi olan iç savaş ortamında doğmakla ve bu savaşı etkin bir biçimde yürütmekle kalmadı, ardından proletarya diktatörlüğünün temel kurumlarından biri oldu. Görevi sadece “yurt savunması” değil, aynı zamanda devrilen sınıfların mevcut ya da muhtemel başkaldırılarını ezmektir.

Ordu bir sınıf egemenliğin aracı olan devletin en temel kurumlarından biridir. *“Ordu yalnızca krallık döneminin bastırıcı bir aygıtı değil idi: bütün burjuva cumhuriyetlerinde, hatta en demokratiklerinde, bastırıcı bir aygıt olarak kaldı”* (Lenin, *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü Üzerine Tezler*) Ordu proletarya diktatörlüğü/proletarya demokrasisi koşullarında da bu işlevini yitirmez. Şu farkla ki, ordu burjuva düzen koşullarında burjuvazinin işçi sınıfı ve emekçiler üzerindeki egemenliğinin aracı işlevi görürken, buna uygun bir yapısı ve işleyişi olan profesyonel bir aygıtken, proletarya diktatörlüğü koşullarında bu ilişki temelden değişir. Burjuva ordunun parçalanmasına ve dağıtılmasına, burjuvazinin tümünden silahsızlandırılmasına, proletarya ve emekçi kitlelerin silahlandırılmasına dayalı olarak şekillenen kızıl ordu, devrilmiş sınıflar üzerinde proletaryanın sınıf egemenliğinin bir aracı olur, bu işlevi görür.

Salt “yurt savunması”na dayalı bir ordu burjuvazinin gerici bir yalanıdır. Ordu her zaman bir sınıf egemenliğinin aracıdır; “yurt savunması” çerçevesinde de bu böyledir. “Dış”a karşı

savunulan da özünde belli bir sınıfın egemenliği ve buna dayalı çıkarlardır.

Peki demokratik siyasal bir istem olarak “demokratik ordu” talebi ileri sürülemez mi? Klasik programlar sürülebildiğini göstermektedir. Ama ne anlamda? Mevcut **sürekli ordunun dağıtılması**, yerine **halkın genel silahlanmasının** geçirilmesi anlamında. Evet, yalnızca bu anlamda! Marks’ın yerden yere vurduğu, mevcut devlete ilişkin kör inançlar içinde boğulmakla suçladığı o kötü ünlü Gotha Programı’nın acil istemler bölümünde bile bu istem dile getirilir: “*Herkes için askerlik hizmeti. Sürekli ordu yerine, halk milisinin kabul edilmesi*” (3. madde). Sınırlı ve oportünist yapısı sonradan daha iyi anlaşılın Erfurt Programı’nın acil siyasal istemler bölümünde yine aynı istem vardır: “*Sürekli ordu yerine milis*” (3. madde). RSDİP’in Şubat Devrimi’ne kadar yürürlükte kalan programının asgari bölümünde aynı istem şu şekilde formüle edilir: “*Daimi ordunun yerine halkın genel silahlanmasının konması*” (12. madde).

Altını çizerek belirtelim, tüm bu programlarda bu sosyalist bir istem olarak **değil**, acil bir **demokratik** siyasal istem olarak ileri sürülür. Bu istemi, subaylar kastının feshedilmesi, subayların askerler tarafından seçilmesi istemleri tamamlar.

Burjuva düzen koşullarında ordunun demokratikleşmesine ilişkin bir talebin anlamı ve kapsamı ancak bu olabilir. Sorun hiçbir biçimde bunun burjuva düzen koşullarında pratik olarak gerçekleşebilir olup olmadığı değildir. Lenin’in temel demokratik istemlerin her biri için döne döne vurguladığı gibi, “bir dizi devrim” olmaksızın bu talepler gerçekleşemez ve sosyalizmin olmaksızın kalıcı hale getirilemez. Temel demokratik bir talep, kapitalizm koşullarında, kendi gerçek kapsamıyla değil, fakat ancak çok sınırlı, çarpık, güdük, sakatlanmış bir halde ve ancak çok iğreti bir biçimde gerçekleşir. Orduya ilişkin demokratik talebin gerçekleşmesi ise, hele de emperyalizm ve proleter devrimler çağında, neredeyse imkansızdır. Bu nedenledir ki, mark-

sistlerin sorunu hiç de temel demokratik hakları kapitalizm tabanı üzerinde elde etmek ya da gerçekleştirmeyi amaçlaştırmak değildir. Asıl sorun, yığınları bu talepler uğruna mücadeleye çekerek, onların bu mücadeleler içinde devrimci eğitimini sağlayarak, bu talepleri gerçekten ve tam olarak elde etmenin tek olanaklı yolunun burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmak olduğunu onlara bu mücadelenin pratiği içinde adım adım kavratarak, burjuvaziye karşı-devrimci iktidar mücadelesini büyütmektir.

Emperyalizm çağının gerçekleri ve Ekim Devrimi deneyimi, sürekli orduyu dağıtmanın, yerine işçi sınıfı ve emekçilerin genel silahlanmasına dayalı bir ordu geçirmenin tek olanaklı yolunun proletarya devrimi olduğunu gösterdi. Dolayısıyla sorun, kapitalist düzen ayakta kaldıkça mevcut ordunun, yerine halkın silahlandırılması geçirilmek üzere, dağıtılıp dağıtılamayacağı değildir. Bu çağda kapitalizm koşullarında bu yalnızca zararlı bir ütopyadır. Fakat “demokratik ordu” talebinin burjuva-demokratik sınırlar içinde bile gerçek sınırı da ancak bu, yani sürekli ordunun dağıtılması ve halkın genel silahlanması talebi olabilir. Bunun gerisindeki her talep yığınların aydınlatılmasına değil aldatılmasına, onların devrimci bilincinin geliştirilmesine değil, tam tersine, “yurt savunması”na dayalı “demokratik ordu” yalanlarıyla köreltilmesine hizmet edebilir ancak.

Röportajda EMEP başkanına “ordunun demokratikleştirilmesi” talebi üzerine sorulmuş şöyle bir soru var: *“Ordu bugüne kadar, ya demokrasinin koruyucusu ya da demokratik olması mümkün olmayan bir kurum olarak bilinir. Siz ‘ordunun demokratikleştirilmesi’ talebini öne sürüyorsunuz. Bunda amaç nedir?”*

Verilen yanıt, yalnızca devrimcilik adına yüz kızartıcı değil, yanı sıra bu insanların bilincinin burjuva önyargılarla nasıl dolu olduğunun, marksist olmak iddiasındaki bu adamların Marksizm konusunda ne denli cahil olduklarının iyi bir örneğidir.

EMEP başkanının verdiği yanıtın ilk cümlesi şöyle: *“Bizim*

partimizin ordu konusunda düşüncesi, 'ordunun demokratikleştirilmesini' istemekten çok daha ileridir." Nedir peki? Bu konuda tek kelime yok. Devrim konusunda, devrimci iktidar konusunda tek kelime etmeyenler, demokratik istemlerin gerçek kapsamı konusunda da tek kelime etmiyorlar. Peki bu durumda, reform taleplerinin devrimci bir perspektif içinde formüle edilmesi ve ortaya konulması olanaklı olabilir mi? Ordu konusundaki düşünce açık-seçik ifade edilmediği sürece, "gerçek demokratik Türkiye"den sözetmek liberal bir aldatmaca olmaktan öteye gidebilir mi? Ordu konusundaki devrimci görüşü apaçık söylemek, bir "reform" talebinin devrimci bir perspektif içinde ve ekseninde formüle edilebilmesinin zorunlu bir koşulu değil midir?

"Partimizin ordu konusunda düşüncesi, 'ordunun demokratikleştirilmesini' istemekten çok daha ileri" imiş! Bir kere "gerçek demokratik Türkiye" iddiasına dayalı bir platformda, "ordunun demokratikleştirilmesi" talebinin asgari sınırı, yukarıda göstermeye çalıştığımız gibi, mevcut sürekli ordunun dağıtılması ve yerine halkın genel silahlandırılmasının geçirilmesi olabilir ancak. Bunun "daha ileri"ndeki bir düşünce ise, mevcut ordunun bir parçası olduğu tüm burjuva devlet aygıtıyla birlikte parçalanıp dağıtılması, yerine genel olarak "halkın" değil, fakat işçi sınıfı ve onun emekçi müttefiklerinin silahlandırılmasının geçirilmesi olabilir ancak. Gerçek bir "demokratik ordu" anlamını ancak burada bulabilir.

EMEP başkanı, elbetteki sorunun özünü ve esasını saptırmak, esas sorundan kaçmak için, ilk cümleyi izleyen ikinci cümlesinde şunları söylüyor: *"Gerçeğine bakarsanız en demokratik ordu olmayan ordudur."* Tamamıyla yanlış! Yarı-liberal, yarı-anarşist boş bir laf bu. "Saf demokrasi"ye ilişkin o kautskist liberal aldatmacanın bir yinelenmesi bu. Demokrasi bir devlet biçimi, bir sınıf egemenliği sistemidir. "En demokratik ordu" olmayan değil (zira bu durumda demokrasiden sözetmek saçmadır), fakat işçi sınıfının ve emekçilerin genel silahlanmasına dayanan, onların

iradesini ve otoritesini temsil eden ve uygulayan, buna uygun bir yapılanma ve işleyişe, değerlere ve geleneklere sahip olan bir ordudur. Bu yanıtta kaçınmak için “olmayan ordu” laflarına sığınmak, sorundan, sorunun özü ve esasından liberal bir kaçıştan başka birşey değildir.

Ordu sorusuna ilişkin yanıt, daha ilerde, “*ordu, gündelik politikaya müdahale eden bir ordu olmamalıdır*”, “*dahası, yurt savunmasının zorunlu kılmadığı*” özel örgütlenmelerden (Özel Harp Dairesi, JİTEM vb.) arındırılmalıdır biçiminde sürüyor. “Yurt savunması”nın zorunlu kılınadığı “özel örgütlenmeler” demek, bunlar dışındaki ana militarist omurganın temelde “yurt savunması” ihtiyacına dayandığını iddia etmekle aynı şeydir. Toplumsal muhalefetin iki askeri faşist darbe ile tam da bu ana omurgaya dayanılarak ezildiği, Kürt halkının özgürlük mücadelesinin on yılı aşkın süredir bu ana omurgayla ezilmeye çalışıldığı, onlarca yıllık sıkıyönetim ve olağanüstü hal uygulamalarının bu ana omurgaya dayanılarak sürdürüldüğü bir ülkede sorunu böyle formüle etmek utanç vericidir. Bu kaba burjuva bilincin bir yansımasından başka birşey değildir.

Yanıt şu sözlerle devam ediyor: “*Örneğin, MGK'nın, askerinin gündelik politika içinde yer alması için icat edilmiş bir kurum olduğu biliniyor. Ne gerek vardır böyle bir kuruma; demokratik bir ülkede böyle bir kuruma ihtiyaç olmadığını düşünüyoruz.*”

Burjuva demokrasisine bir başka kölece inanç. Her demokratik ülkede ordu bir biçimde “gündelik politika”nın içindedir. Yalnızca bu çok daha iyi kamufle edilir, çok daha inceltilmiş biçimler ve yöntemler içinde gerçekleşir. Daha da önemlisi, bu işi kaba yöntemlerle yapan ülkeler ile daha inceltilmiş yöntemler içinde yapan “demokratik ülkeler”in farkı, sınıf çelişkilerinin keskinlik derecesinden, sınıf mücadelesinin farklı düzeylerde seyretmesinden gelir. Her ciddi grev ya da gösteriye karşı “en demokratik ülkelerde” bile ordu ve jandarmanın anında “gündelik görev”e çağrıldığını, burjuva demokrasisine ilişkin

hayallerle sersemletilmemiş herkes iyi bilir. Bugün Belçika'da grev ve gösterilerin üstüne sık sık jandarına sürülür. Almanya'da PKK yasağının çiğnenmesi çerçevesindeki büyük gösterilere karşı ordunun "özel savaş örgütlenmeleri" bir tehdit unsuru olarak teyakkuza geçirilir. Bu "en demokratik ülkelerde" bile her zaman böyleydi, böyle kaldı. Fransa, İngiltere ve ABD'de grevci işçilerin askeri birliklerce sayısız kez nasıl kurşunlandığını herkes bilir. Fakat daha da ilginç olanı İsviçre örneğidir. Sürekli ordunun değil fakat demokratik bir milisin bulunduğu bu "en demokratik ülkede", "makinalı tüfek müfrezeleri her grevde seferber edilirler ve sözde milis (İsviçre Ordusu) sancak altında toplanmaya çağrılır." (Komünizmin Abecesi, s.89) Demek ki, "demokratik bir ülkede" ordunun "gündelik politika"ya ilgisi ve müdahalesi **sıfır mücadelesinin düzeyi ve seyriyle** sıkı sıkıya bağlantılı bir sorundur.

Ordu konusunda son olarak şunu söyleyelim. Liberal yiğit takımı, mevcut orduya karşı bazı istemler ileri sürdüğü için değil, bunları "ordunun demokratikleşmesi" programı olarak yaldızladığı için, "özel örgütlenmeler"den ve bazı uç uygulamalardan arındırılmış bir orduyu "yurt savunması" görevine dayalı bir "demokratik ordu" saydığı için, kaba bir burjuva düşünce çizgisine düşmektedir. Şunu da ekleyelim ki, bu düşünce çizgisini '70'li yıllarda bu ülkede (her biri kendine göre olmak üzere) TKP ve TİKP/Aydınlık temsil ediyorlardı.

Kürt sorununda "halkçı ve demokratik" anayasal çözüm!

Devam ediyoruz. Kürt sorununun "*halkçı ve demokratik bir biçimde çözülmüş*" bulunduğu bir Türkiye!.. Bu konuda "demokratik Türkiye"ye ilişkin uzun talepler listesinde peşpeşe gelen şu iki talep formüle ediliyor: "*Halkların eşit ve özgür birliğinin önündeki tüm yasal engeller kaldırulsın. Kürt sorununa*

demokratik ve halkçı bir çözüm için gereken önlemler alınсын.”

Marksistlerin her zaman bir devrim sorunu olarak ele aldıkları, Ekim Devrimi'nden itibaren de net bir tutumla proleter devrim sorununa bağladıkları bir sorunu anayasal çözüm alanına çeken bu burjuva liberal anlayış üzerinde geçen bölümde yeterli ölçüde durduğunuz için burada yalnızca hatırlatınakla yetiniyoruz. Türkiye'de '70'li yıllarda egemen bulunan devrimci düşünce çizgisi ile karşılaştırıldığında bugünün bu burjuva liberal düşünce çizgisi geleneksel sol hareketin bir kesiminde yaşanan muazzam düşünsel gerilemeyi ve çöküntüyü göstermektedir. Kürt sorunu çerçevesinde bir dizi acil siyasal reform talebi ileri sürmek ile, bunu alıp devrim ve devrimci iktidar sorunundan kopartılmış, “demokratik bir anayasa” istemine endekslenmiş bir “demokratik Türkiye projesi”nin “halkçı ve demokratik çözümü” olarak sunmak, iki farklı şeydir. Bu ikincisi, tam bir liberal utanmazlıktır. İdeoloji memuru Suslovlar işte bu türden liberal utanmazlıklara teorik kılıf giydirmeye çalışıyorlar. Ulusal soruna ilişkin marksist programı kitlelerin “devrimci mücadelesi” ile ulaşılacak anayasal düzenlemeler platformuna indirgemeye kalkışan girişimleri yerden yere vuran makalelerinin birinde Stalin, bu “anayasal çözüm”ün karşısına ('70'li yılların devrimcilerinin, en başta da o günün TDKP teorisyenlerinin çok iyi bildiği) şu tezi koymuştu: *“Ulusal programın çıkış noktası, Yugoslavya'da sovyet devrimi tezi olmalıdır, burjuvazinin yenilgisi ve devrimin zaferi olmaksızın ulusal sorunun az buçuk doyurucu bir biçimde çözülmeyeceği tezi olmalıdır.”* (Eserler, C.7, s.69)

Bu tez bugünün Türkiye'si için de olduğu gibi geçerlidir. Türkiye'de ulusal sorunun “az buçuk doyurucu” çözümününün temel koşulu, burjuvazinin sınıf iktidarının yıkılması ve devrimin zaferidir. Bunun gerisindeki her “çözüm”, “demokratik ve halkçı” değil, sistem içi bir burjuva çözümü olarak kalır ve gerçekte sorun hiçbir biçimde çözülmüş olmaz, yalnızca onyıllara yayılarak sürünür.

Geçmeden şunu da ekleyelim. Öteki bazı sorunlarda az-çok sorunun kapsamını zorlayan sorular soran röportajcılar Kürt sorununda sora sora “sürgün edilen” Kürt emekçilerine “tazminat ödenmesi”nden ne kastedildiğini sormuşlar. Oysa Kürt sorununun anayasal bir çerçevede nasıl olup da “halkçı ve demokratik bir çözüm”e kavuşturulabileceğini de sorabilirlerdi pekala!

Bağımsızlık sorununda Perinçekler’in çizgisi

“Her tür tekelleşmenin yasaklandığı” bir ülke olacakmış *“demokratik Türkiye”*. Bu talep gerici bir küçük-burjuva ütopyasıdır. Tekelleşme ekonomik bir olgudur ve tarihsel olarak ileriye doğru bir gelişmenin ifadesidir. İktisadi bir olgu olarak istense de engellenemeyecek olan tekelleşmenin yasaklanmasını istemek gerici bir küçük-burjuva hülyasıdır. Marksistler, tekelleşmenin yasaklanmasını değil, sosyalizm doğrultusunda aşılmasını bir program talebi olarak benimser ve savunur. Tekelleşmenin biricik gerçek alternatifi sosyalist devrimdir. Ama liberal yiğit takımı, tıpkı modern revizyonistler gibi, tekelleşmeye karşı mücadeleyi bir demokrasi sorununa indiriyor ve tıpkı gerici küçük-burjuva ütopyistleri gibi onun yasaklanmasını isteyebiliyor.

“Demokratik Türkiye”, “ülkenin bağımsızlığını zedeleyen (evet, yalnızca zedeleyen!) tüm antlaşmaların iptal edildiği” bir Türkiye olacakmış. Liberal yiğit takımının anti-emperyalist mücadele programı ve “bağımsızlık” ufku işte bu denli daralmış, buralara kadar gerilemiştir. Emperyalizme iktisadi ve mali kölelik temeli üzerinde her açıdan bağımlı olan bir ülkenin “bağımsızlığını zedeleyen” ikili antlaşmaların iptali! EMEP 1. Genel Kongresi’nin “Anti-emperyalist mücadele üzerine karar”ında da bunu aşan herhangi birşey olmadığını daha önce görmüştük.

Bu konuda bir de soru var: *“Sıkça ‘bağımsızlık’ kavramına*

vurgu yapıyorsunuz. Bunun özel bir anlamı var mı?"

Verilen yanıtın esası şöyle: "... *anti-emperyalizm bugün; ülke sanayisinin yabancı tekellerin eline geçmesine karşı çıkmaktan, AB'ye, GB'ye karşı durmaktan, NATO'ya hayır demekten; Türkiye'nin Ortadoğu'da ileri karakol olarak kullanılmasına karşı çıkmaktan geçiyor. Daha ayrıntıya inersek, 'Bedelsiz ithalat'a karşı çıkmadan, 'Özelleştirmeye hayır' demeden, ulusal sanayinin gelişmesinin engellenmesine karşı çıkmadan, anti-emperyalizm laf olarak kalır.'*"

Bu emperyalizme karşı mücadelede dört dörtlük bir ulusal-liberal programdır. Burada işçi sınıfının devrimci sınıfsal perspektifi içine oturan yaklaşımın zerresi yoktur. "*Ülke sanayisinin yabancı tekellerin eline geçmesine karşı çıkmak*" bildiğimiz Perinçekçi görüştür. "*İç piyasanın çökertilmesi*"ne karşı bu görüş, "*ülke sanayisinin*" halihazırda ulusal nitelikte olduğunu varsaymaktadır. "*Ulusal sanayinin gelişmesinin engellenmesine karşı*"lık, bu aynı görüşün tamamlayıcı bir başka temel unsurudur.

Bir de "daha ayrıntıya" inildiğinde karşı karşıya kalınan "bedelsiz ithalat" sorunu var. Bilindiği gibi Koç grubu, medyanın ve faşist Türk Metal patronlarının tam desteğinde, bu konuda gerçekten cansiparene bir mücadele yürütmüştü. İşçileri "bedelsiz ithalata karşı" meydanlara dökme yoluna bile gitmişti. Liberal yiğit takımı ise bunu o zaman günlük basında "ulusal sanayi"nin savunulması adına desteklemişti. Halen de bunu anti-emperyalist mücadelenin temel bir unsuru sayıyor. İtalyan Fiat tekelinin Koç grubuyla birlikte gümrük duvarlarıyla korunan "iç piyasa" hakimiyetine "bedelsiz ithalat" yoluyla zarar verilmesine karşı çıkmak, EMEP'in anti-emperyalizminin somutlanması qlabiliyor. Tekelci gruplar arası çatışmanın tarafı olabilen ve burjuva "ulusal çıkarlar" kavramını ağzından düşürmeyen bu bağımsızlık anlayışı, Perinçeklerin burjuva milliyetçi çizgisiyle temelde aynı konumdadır ve zaten olduğu gibi onlardan alınmadır.

Din sorununda oportünist tutum

“Herkesine din ve vicdan özgürlüğü. Din dersi zorunlu ders olmaktan çıkarılsın.” Ortaya “demokratik ve aydınlık bir Türkiye” gibi hayli parlak bir iddia koyanların din sorununa ilişkin talepleri bunlar. Bizzat tekelci burjuvazinin devrime karşı bir dalgakıran olarak görüp son 40-50 yıldır sistematik bir tarzda destekleyip palazlandığı dinsel gericiliğe, onun resmi ya da gayrı-resmi faaliyet ve örgütlenmelerine ilişkin herhangi birşey yok, o “oldukça kalabalık talepler listesi”nde.

“Din ve vicdan özgürlüğü talebiyle neyi ifade ediyorsunuz?” şeklindeki soruya verilen yanıt ise şöyle: *“Din ve vicdan özgürlüğü ile herkesin istediği gibi inanmasını; ibadetini istediği gibi yapmasını, kimseye dinsel inançlarına uygun giyindiği ya da giyinmediği konusunda baskı yapılmamasını, herkesin ibadetini istediği yerde (ister kilise, ister cami, ister tarikat, ister cemevi vb.) gerçekleştirmesine karışılmamasını ve tabii inancı olmayanların da inananlar kadar özgür olmasını kastediyoruz. 12 Eylül Anayasası’nda da bu vardır. Ancak uygulamada sorun hiç de böyle değildir.”*

Devrimci olmak iddiasındaki bir partinin, düzenin resmi ve gayrı-resmi kurumları tarafından sistematik bir tarzda yoksul halk yığınlarını düzene bağlamanın bir aracı olarak kullanageldikleri dinsel ortaçağ ideolojisi, kültürü ve kurumları hakkında herhangi bir talep ileri sürememesi, dahası “din ve vicdan özgürlüğü” adı altında neo-liberal istemleri öne sürmekle yetinmesi gerçekten utanç vericidir. Ortaçağ kalıntısı ideolojilere, kurumlara ve örgütlenmelere karşı sistematik bir mücadele verilmeksizin hangi demokrasi mücadelesinden nasıl sözedilebilir?

Bu İkinci Enternasyonal geleneğinin din sorununda da sürdürülmesinden başka birşey değildir. İkinci Enternasyonal partileri “dinin kişisel bir sorun” olduğunun ilanı ile yetiniyor, devletin din karşısında tarafsız kalması gerektiği istemini işçi partisinin

de din karşısındaki tarafsızlığı biçiminde çarpıtıyorlardı. Böylece dine ve dinsel gericiliğe karşı mücadelede pasif ve umursamaz bir tavır takınıyorlardı. Bugünün oportünistlerinin topluma laiklik-şeriat sahte ikilemini dayatan generallerin tutumunu alıp din sorunundaki umursamazlığa ya da tarafsızlığa bahane etmeleri türünden, zamanında Alman oportünistleri de “Kulturkampf”ı, yani Bismarckçı papaz aleyhtarlığını din alanındaki devrimci görevlere karşı aynı umursamazlığın dayanağı olarak kullanıyorlardı. Bugünün oportünistlerinin din sorunundaki bu kaba tutarsızlığı yakın zamanda onları türbancı ortaçağ güruhu ile yanyana getirdiği için, bu sorunun taşıdığı ilkesel ve pratik önemi Marks ve Lenin üzerinden kısaca göstermek yararlı olacaktır.

Marks Gotha Programı’nda “vicdan özgürlüğü” talebiyle yetinilmesine şu sözlerle karşı çıkmıştı: “*Vicdan özgürlüğü!* Eğer *Kulturkampf*’ın şu anında liberalizme kendi eski sloganları anımsatılmak isteniyorsa, bu, ancak şöyle yapılabilirdi: “Herkes, polis burnunu sokmadan, dinsel ve bedensel gereksinmelerini yerine getirebilmelidir.’ Ama işçi partisi, burada, burjuva ‘inanç özgürlüğü’nün, akla gelebilecek her türden **dinsel inanç özgürlüğünün** hoşgörüsüyle karşılanmasından başka birşey olmadığını farkında bulunduğunu ve partinin, kendi payına, inancı, dini gözbağından kurtarma çabasında olduğunu ifade edebilirdi. Ama ne çare ki, ‘burjuva’ düzeyi, bu konuda da aşılammaktadır.” (Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi, s.45)

Engels, yıllar sonra ve tam da yeni program tartışmaları vesilesiyle, bunu “mükemmel” bir pasaj olarak övmüş, önemini vurgulamıştı. Marks ve Engels’in din sorununda oportünizme karşı bu mücadelesini Lenin de aynı kararlılıkla sürdürür. İşçi sınıfı partisinin dine karşı tutumunun Batılı oportünistler tarafından “işçi hareketinin temel çıkarlarının anlık yararlarına kurban edilmesi” çerçevesinde tahrif edildiğini belirterek, şöyle devam eder: “Proletarya partisi **devletten**, dinin kişisel mesele ilan edilmesini talep eder, fakat halkın ahyonuna karşı mücadeleyi,

dini batıl inançlara karşı vs. mücadeleyi 'kişisel mesele' olarak görmez. Oportünistler sorunu, sanki **sosyal-demokrat** parti dini kişisel bir mesele olarak **görüymüş** gibi çarpıtıyorlar!" (S.E., C.11, s.447)

Batılı partilerin dine karşı mücadelede umursamazlığa düşmelerinin gerisinde kendine özgü tarihsel nedenler de olduğunu belirten Lenin, burjuva hükümetlerin "kitlelerin dikkatini sosyalizmden uzaklaştırmak" için giriştikleri papaz düşmanlığı kampanyalarını bu nedenlerden biri sayar ve şunları ekler: "**Sosyal-demokratlar burjuva ve Bismarkçı anti-klerikalizmin karşısına dine karşı mücadelenin sosyalizm için mücadeleye tabi olmasını koymak zorundaydılar.**" (s.448)

Nihayet Lenin, Bolşevik Duma grubunun "**Duma kürsüsünden dinin halkın afyonu olduğunu ilan ederek tamamen doğru davrandı**"ğını belirterek, "**böylece din sorununda Rus sosyal-demokratlarının bütün beyanlarında esas teşkil etmesi gereken örnek bir olay**" yarattığını söyler. Aynı şekilde "**kilisenin ve din adamlarının**" işçi sınıfına karşı hükümeti ve burjuvaziyi destekleyerek "**oynadığı sınıfsal rolün**" teşhir edilmesinin büyük önemini vurgular. (s.449)

Generallerin dinsel gericiliği düzen için kabul edilebilir sınırlar içine çekmeye yönelik çabalarını ve bunu toplumsal muhalefeti yedeklemenin bir aracı olarak kullanma manevralarını gerekçe göstererek din sorununda neo-liberallere özgü bir tutumu benimseyen EMEP'in kaba oportünizmi, Marks ve Lenin'in bu görüşleri ışığında daha iyi değerlendirilebilir.

Kapitalizme ilişkin kaba burjuva hayaller

Ve nihayet toz-pembe "demokratik Türkiye" üzerine söylenenlerin finaline geliyoruz. Bu final, gerçekte demokrasi sorununda ilerici burjuva sınırları hiçbir biçimde aşmayan bir anayasal

talepler manzumesinin toplamını buna rağmen neden “toz-pembe” bir tablo olarak tanımladığınıza da açıklık getirecek.

Önce “demokratik Türkiye”nin ne olduğuna ilişkin soruya verilen ve bu bölümün girişine tamamını aktardığımız yanıtın sonuç bölümünü buraya yeniden aktaralım: “*Kısacası Demokratik Türkiye; AB ve ABD kapılarında sürünmeyen bağımsız bir ülke, kendi yurttaşlarına, işçilerine, emekçilerine güvenli bir gelecek sağlayan, demokratik haklardan herkesin adil bir biçimde yararlandığı, demokratik bir anayasası olan, emekçilerin bütün özgürlükleri kullanabildiği bir ülkedir.*”

Eğer kapitalizm tabanı üzerinde böyle bir “demokratik Türkiye” olanaklı olabilseydi, bu kapitalizmin hiç değilse Türkiye’de ebediyen yaşayacağını da bir göstergesi olurdu. Fakat ne iyi ki durum bu değildir ve yukarıda söylenenler yalnızca burjuva liberal bir safsatadan ibarettir.

“*Kendi yurttaşlarına, işçilerine, emekçilerine güvenli bir gelecek sağlayan*” bir toplumsal düzen ancak sosyalizm olabilir. En demokratik, en ideal bir burjuva demokratik cumhuriyet bile, yurttaşlarına “güvenli bir gelecek” sağlayamaz. Zira bu kapitalizmin doğasına aykırıdır. Kapitalizmde işçi sınıfı ve emekçiler için en olmayacak bir durum, “güvenli bir gelecek”tir. Erfurt Programı’nın eleştirisinde, Engels, “*Proleterlerin sayısı ve onların yoksulluğu giderek artmaktadır*” formülasyonuna şu itirazı yöneltir: “*Bunu mutlak olarak ifade etmek gerçeğe aykırı düşer. Emekçilerin örgütlenmesinin, onların giderek güçlenen direnişinin yoksulluğun artmasına set çekmesi olanaklıdır. Ama durmadan arttığından kuşku olmayan şey, yarınından emin olmamadır. İşte ben bunu ekledim.*” (Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi, Sol Yayınları, 3. baskı, s.95)

Demek ki, “yarınından emin olamama” kapitalizmde program tanımlarına girecek denli temel ve yapısal bir durumdur. Dolayısıyla, liberal yiğit takımının ağzından dile gelen görüşler, bildiğimiz kaba burjuva sosyal-demokrat görüşlerdir. “Avrupa’da-

ki türden bir burjuva demokrasisine” duyulan hayranlığın “sosyal politika” boyutundaki tamamlayıcı öğeleridir bunlar.

“*Demokratik haklardan herkesin adil bir biçimde yararlan*”ması iddiası, aynı türden bir başka burjuva-liberal safsatadır. Kapitalist ilişkilerin egemenliği zemininde, demokratik haklardan “adil” yararlanabilmenin olanağı olabilir mi? Adaletsizlik kapitalizmin tüm doğası değil midir? Kapitalizmde demokratik haklar biçimsel olarak kalmaz mı? Biçimsel kalan haklardan “adil bir biçimde” yararlanma mümkün olabilir mi? Marksizm adına böyle iddialar ileri sürmek tam bir skandal değil midir?

Bu eleştiri boyunca ideoloji memurlarının Lenin’in emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştirinin arkasına sığınarak kendi liberal-kautskist görüşlerine Marksizm adına meşruluk kazandırmaya çalıştığını söyleyegeldik. Onların Lenin’in söylediklerinden hiçbir şey anlamadıklarının en son kanıtı işte bu toz pembe “demokratik Türkiye” tablosudur. Lenin, emperyalist ekonomistlere yönelttiği eleştirinin her satırında, kapitalizm tabanı üzerinde demokrasinin her zaman sahte ve biçimsel kalacağını belirtir. Demokratik haklardan gerçekten (liberallerin deyimiyle) “adil bir biçimde” yararlanabilmenin tek olanaklı yolunun, burjuva sınıf egemenliğinin yıkılması ve sosyalizmin kurulması olduğunu söyler:

“*Bu itiraz, genel olarak demokrasi ile kapitalizm arasındaki ilişkinin hiçbir şekilde anlaşılmamış olduğunu ortaya koyuyor. Kapitalizmde ezilen sınıfların kendi demokratik haklarını ‘kullanmalarını’ olanaksız hale getiren koşullar istisna değildir, sistemin tipik özelliğidir. Kapitalist düzende, birçok durumda, boşanma hakkı gerçekleştirilememiş olarak kalacaktır; çünkü ezilen cinse, iktisadi yönden başeğdirilmiştir. Kapitalist sistemde ne kadar demokrasi olursa olsun, kadın ‘evcil bir köle’ olarak yatak odasına, bebek odasına, mutfağa kapatılmış bir köle olarak kalmaya devam etmektedir. Kapitalizmde halkın ‘kendi’ yargılarını, resmi görevlilerini, okul öğretmenlerini, jüri üyelerini,*

vb. seçmesi de aynı biçimde, işçilerle köylülerin iktisadi yönden boyun eğdirilmiş olmaları nedeniyle, birçok durumda gerçekleştirilememektedir. Aynı şey demokratik cumhuriyet için de sözkonusudur. Bizim programımız demokratik cumhuriyeti 'halk tarafından yönetim' diye tanımlar. Ama bütün sosyal-demokratlar pek iyi bilirler ki, kapitalizmde en demokratik cumhuriyette bile, burjuvazinin, görevlileri rüşvetle ayartmasından, hisse senetleri borsasıyla hükümet arasındaki ittifaktan kurtulmanın yolu yoktur." (s. 71)

"Kapitalizmde, istisnasız **bütün** öteki demokratik halklar gibi, boşanma hakkı da bazı koşullara bağlanmıştır, sınırlıdır, biçimseldir, dardır ve gerçekleştirilmesi aşırı ölçüde güç bir haktır." (s.72)

"**Bütün** 'demokrasi', kapitalizmde ancak çok ufak ölçüde ve yalnızca görelî olarak elde edilebilen 'haklar'ın ilanını ve gerçekleştirilmesini içerir." (s.73)

Emperyalist ekonomistlerin temel yanlış noktalarından biri, kapitalizme ilişkin bu gerçeklerden hareketle, demokratik haklar uğruna mücadelenin anlamsızlığını ileri sürmektir. Oysa tam da bu mücadelenin kendisidir ki yığınların burjuvaziye karşı iktidar mücadelesine başarıyla hazırlanmasını sağlar ve tam da bu iktidar mücadelesinin başarısıdır ki gerçek demokrasiyi gerçekleştirebilecek biricik toplumsal düzen olan sosyalizme ulaşmayı olanaklı kılar. Lenin bu tarihsel diyalektiği şöyle formüle eder: "Demokrasi olmaksızın sosyalizm olanaksızdır. Çünkü: 1) proletarya demokrasi savaşımı içinde, sosyalist devrime hazırlanmadıkça o devrimi yapamaz; 2) utkun sosyalizm, tam demokrasiyi uygulamaksızın zaferini pekiştiremez ve insanlığa, devletin çözülüp dağılmasını getiremez." (Lenin, s.73)

Liberal yiğit takımı demokratik bir burjuva cumhuriyetinde demokratik haklardan "herkesin adil bir biçimde yararlına"bileceğini düşünmekle, demokrasinin kapitalizm ve sosyalizmle ilişkisi konusunda hiçbir şey anlamadıklarını, bu konuda de-

mokraziye ilişkin burjuva-liberal önyarguların esiri olduklarını çarpıcı bir biçimde göstermişlerdir.

“Zor” gerçekler ve bön inançlar

Sözün burasında ideoloji memuruna dönebilir ve onunla bitirebiliriz. Lenin’in bazı tanım ve vurgularını ezbere yineleyerek şöyle diyor: *“Emperyalizm koşullarında demokrasinin gerçekleştirilmesi mümkün ancak zordur! Mümkün ve zor olanı gerçekleştirmek güç ilişkilerine, proletarya ve emekçilerin mücadelesinin düzeyine bağlı bir şeydir. Kıstas budur başka birşey değildir. Gerçekleştirmek için mücadele edilmesi de reformizme değil, devrimci olmaya işaret eder.”*

Liberal yığit hiçbir şey anlamadığı vurguları alıp kaba reformist bir anlayışın dayanağı yapmak yoluna gitmiştir. Lenin’in emperyalizm koşullarında demokratik istemlerin elde edilmelerinin “zor”luğuna vurgusu, birbirini tamamlayan iki farklı anlama gelir. Konuya ilişkin “Tezler”den bu iki farklı anlamı içiçe vurgulayan bir pasaj aktarmak istiyoruz: *“Emperyalizmde sadece ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı değil, siyasi demokrasinin bütün temel talepleri ancak eksik, sakatlanmış ve nadir bir istisna olarak (örneğin 1905 yılında Norveç’in İsveç’ten ayrılması) ‘uygulanabilir’dir. Tüm devrimci sosyal-demokratlar tarafından ileri sürülen sömürgelerin derhal kurtuluşu da hakeza bir dizi devrim gerçekleşmeden ‘uygulanamaz’dır.”* (Seçme Eserler, C. 5, s.306)

“Zor”luğun birinci anlamı, kapitalizm ile demokrasi arasındaki “mantıksal çelişki”de ifadesini bulur. Bu anlamda kapitalizmde bütün demokratik istekler *“ancak eksik, sakatlanmış ve nadir bir istisna”* olarak gerçekleşir. *“Kapitalizm varoldukça, bütün bu talepler ancak istisnai olarak, üstelik eksik ve kuşa çevrilmiş biçimde”*, dahası da, *“bazı yönleri bir ülkede, belli bazı yönleri bir başka ülkede olmak üzere”* gerçekleşebilir.

Liberal yiğit işin bu yönünü hiç anlamamıştır. “Zor”luktan öylesine bir şey anlıyor ki, hani biraz güçlü bir “mücadele düzeyi” yakalansa, bu temelde “güç ilişkileri” bir parça zorlansa, kapitalizm tabanı üzerinde demokratik istemler pekala gerçekleşir ve böylece “herkes tarafından adil bir biçimde” ve tüm kapsamıyla kullanılır zannediyor. Örneğin Kürt sorunu “halkçı ve demokratik bir biçimde çözülmüş” olur ve böylece kapitalizm tabanı üzerinde “halkların eşit ve özgür birliği” gerçekleşmiş olur. Ya da “görevlilerin ve subayların halk tarafından seçilmesi” olanaklı hale gelir, yönetimin “halktan hiçbir gizlisi saklısı” kalmaz, vb. vb.

Bu düşünüş ve kavrayış tarzı tam bir liberal budalalık örneğidir. Bu, Lenin’in, “*genel olarak kapitalizm ve özel olarak emperyalizm, demokrasiyi bir hayal haline getirir*”; “*tüm demokratik çözümlerin tam ve çok yönlü uygulanması için zorunlu bir zemin olarak kapitalizmin yıkılmasını, burjuvazinin mülksüzleştirilmesini talep ediyoruz*” sözleriyle, bu temel önemde önermelerle ne kastettiği üzerine bir an olsun durup düşünülmediğini gösterir.

“Zor”luğun ikinci anlamı ise, bildiğimiz “siyasal” zorluktur. Lenin’in döne döne bir dizi devrimle aşılmasından sözettiği bu zorluğu, bizim liberal yiğidimiz “mücadelenin düzeyi” ve “güç ilişkileri”ne, yani bir kez daha düzen içi anayasal reform alanına indiriyor. Kafası bu konuda tamı tamına Stalin’in alaylarına konu olan Yugoslav Semiç gibi çalışıyor. Oysa ezberlenmiş cümleleri yinelediği o aynı pasajlarda Lenin örneğin şunları söyler: “*Emperyalizm altında bütün demokratik istemler, siyasal bakımdan elde edilmelerinin zor oluşu ya da bir dizi devrimlere başvurmaksızın elde edilemeyişleri anlamında ‘erişilmez’ istemlerdir.*” (*Emperyalist Ekonomizm*, s.37) Ya da: “*Genel olarak, dünyanın herhangi bir yerinde büyük bir demokratik dönüşüm, bir dizi devrimlere girişmeksizin ‘gerçekleştirilemez’ ve sosyalizm olmaksızın istikrarlı hale*

getirilemez." (s.51)

Anayasal düşlerin esiri liberal yiğit takımının kafası belli ki bunları almıyor. Onların kafası artık Kautsky'nin "barışçı kapitalizm" düşüne, anayasal-demokratik dönüşümler çizgisine göre işliyor.

Lenin'den konuya ilişkin olarak son derece önemli ve açıklayıcı bir başka pasaj daha aktaralım: "*Martinov asgari programımızı okumuştur, fakat sosyalist dönüşümlerden farklı olarak burjuva toplumunun zemini üzerinde gerçekleştirilebilen reformların katı biçimde ayrılmasının sadece yazınsal değil, aynı zamanda son derece canlı ve pratik bir anlamı olduğunu farketmemiştir; bu programın devrim döneminde derhal bir sınamaya ve pratik uygulamaya tabi tutulduğunu farketmemiştir. (...) Gerçekten de bu programda ileri sürülen bütün politik ve ekonomik reformlar, cumhuriyet, halkın silahlanması, kilise ve devletin ayrılması, tam demokratik özgürlükler, kararlı ekonomik reformlar talepleri anımsansın. Alt sınıfların devrimci demokratik diktatörlüğü olmadan, bu reformları burjuva düzenin zemini üzerinde uygulamanın düşünülemeyeceği açık değil midir?*" (Seçme Eserler, C.3, s.38-39, vurgular bizim)

Oysa bizim liberal yiğit takımı "kitlelerin mücadelesi"nin zorlayacağı yasal ve anayasal değişimlerin bu işlere fazlasıyla yeteceği konusunda pek inançlı ve fazlasıyla iyimserdir.

Liberal olduğu kadar bönce bir inanç ve iyimserlik!

EKLER

Yola çıkarken söylenenler ve
bugün varılan yer

EMEP: Liberal bir küçük-burjuva muhalafet platformu

N. Eren

Emeğin Partisi son yıllarda sol hareketteki liberal-tasfiyeci dağılmanın en utanç verici ürünlerinden biri oldu. Kuruluş sürecinde yasalıcılığın bir ürünü olmadığı konusunda özellikle tabanına güvenceler veren, kendisini herhangi bir yasayla sınırlamayacağını ilan eden bu oluşum, gerçekte çok geçmeden düzen legalitesi içinde alabildiğine ehlileşti/ehlileştirildi. Gelinek yerde, yalnızca düzen içi liberal bir küçük-burjuva muhalafet platformu olma misyonunu yerine getiriyor.

“Liberal işçi siyaseti”nin temsilciliğine soyunan bu akım uzun bir dönemdir belirgin bir tıkanıklığı yaşıyor. Kuruluş evresinde, “Türkiye’deki sınıf hareketinin bütün bir tarihinin zirvesinde”ki bir işçi hareketine dayandığını, sınıfın öncüsünü kazanan “proleter sosyalist hareket”ten aldığı güçle kendisini varetmiş olduğunu iddia ederek pembe tablolar çiziyordu. Gelgelelim resmedilen bu son derece “elverişli” tarihsel ve siyasal zemine rağmen, bir türlü tabanda yarattığı beklentilere uygun bir gelişme çizgisi

yakalayamadı. Kuruluş döneminin yüzeysel ve geçici coşku-
su ile bir süre idare etti. Fakat çok geçmeden, yüzyüze kaldığı
tıkanıklığı, hatta “belirgin bir gerileme” yaşadığını dışa vurmak
zorunda kaldı. “Emek güçlerindeki atalet”, “emeğin davasına
yabancılaşma”, “devrimci ruhta aşınma” vb. türden yakınmalar
kendi basınında açık açık dile getirilmeye başlandı.

Sorunun bir yönü, artık tümüyle burjuva demokratik hak
ve özgürlükler mücadelesi platformu haline gelen reformist bir
partinin kadro ve taraftarlarının reformizm-legalizm batağında
çürümesi, zaten bir hayli aşınmış bulunan devrimci ruhunu ar-
tık tümüyle gerçekten yitirmesiydi. Diğer yönü ise, açık partinin
“devrimci” konumunun güya güvencesi olacak olan “proleter
sosyalist hareket”in tümüyle tarihe karışmış olması ve doğal
olarak bunun devrimci kalınayı başaran unsurlarda yola çıktığı
huzursuzluklardı. Bu tür unsurlar, devrimci olan ne varsa söylem-
de dahi izlerinin silinmeye çalışıldığını gördükleri, demokratiz-
min gide gide son derece kaba bir liberal içerik kazandığına
tanık oldukları ölçüde, hoşnutsuzluklarını da dışa vurmaya başlı-
yorlardı. “Parti basını”nda, bu arada varolduğu yüzüstüce iddia
edilen “proleter sosyalist hareket”in göstermelik merkez yayın
organında, kadrolara ve parti güçlerine yönelik olarak kullanılan
hırçın ve saldırgan üslup, sorunların hiç de küçümsenemeyecek
boyutlarda olduğunu gösteriyordu. Nitekim 220 EMEP’li dev-
rimcinin yakın zamanda kamuoyuna ilan ettiği ayrılık, bu derin
ve kapsamlı hoşnutsuzluğun kendisini açığa vuran bir ilk örne-
ği oluyordu.

Bu kaçınılmazdı. Daha ‘80’li yılların başında kendini göste-
ren devrimci demokratizmden liberal demokratizme evrim, EMEP
adımıyla birlikte ve yeni tafiyeci oluşum şahsında, artık tüm
boyutlarıyla tamamlanmıştı. Devrimci kimliğini yitiren demok-
ratizm çizgisi gelinen yerde en pespaye bir liberalizm üretmiş,
yasalcılık ise bunun örgütsel ifadesi olmuştu. Bu gerçeğin üstü
gelinen yerde artık örtülemiyordu. Şiddetlenen ve dışa vuran

hoşnutsuzlukları besleyen bunalımın kaynağında bu gerçek vardı.

Tasfiyeci “taktik” açılım ve TDKP’nin sonu

EMEP’in ‘80 öncesinde devriinci bir konumda bulunan bir partinin önde gelen kadroları tarafından kurulduğu biliniyor. 12 Eylül karşı-devriminin basıncıyla geleneksel küçük-burjuva devrimci-demokrat hareket bünyesinde yaşanan genel liberal-tasfiyeci savrulmanın kendine özgü ürünlerinden biri oldu bu reformist parti. Yaşadığı yenilgi süreciyle hesaplaşamayan, dahası böyle bir hesaplaşmanın önünü her türlü yol ve yöntemle kesen TDKP, bunu yapmakla, kendisine gelinen yerdeki bu utanç verici akibeti hazırladı. Sistematik bir ifade kazanan liberal demokratizm çizgisi sonuçta kendisine uygun “taktik”ler üretti. “Taktik açılım” adına girilen, gerçekte legalizm batağına büsbütün gömülme anlamına gelen yol ise, kendi mantığını dayattı ve onu utanç verici bir yokoluşa itti.

Bugün yasalılık batağına saplanma süreci her açıdan tamamlanmıştır. Devriinci demokratizmden liberal demokratizme yaşanan hızlı evrim, TDKP’nin tümüyle legal bir partiye dönüşmesiyle noktalanmıştır. Açık partinin doğumunu kendi mantığına uygun olarak TDKP’yi fiilen bitirmiştir. Öyle ki, göstermelik de olsa geride birşeyler bırakma çabası dahi boşa çıkmıştır. Adı hala belli ihtiyaçlar için kullanılan, ama siyasal mücadele alanında izine bile rastlanmayan bir “geçmiş zaman” olgusudur TDKP.

Artık siyaset sahnesinde yalnızca sözkonusu “açık işçi kitlesi partisi” vardır. Dağıtılmayan içeriksiz yayınların çıkması ya da göstermelik bir konferansın yapılması, yalnızca siyasal pragmatizmin ve ikiyüzlülüğün bir göstergesidir. Yıllardır sayısız örneği sergilenen tabanı aldatma ve oyalama manevralarının son perdesidir.

Kaldı ki, “geride” herşeye rağmen birşeyler de kalabilirdi.

Fakat bu yine de bu akımın tasfiyeci konumunu hiçbir biçimde değiştirmezdi. Kendisini “yasal parti”ye uyarlayan, onun ihtiyaçlarına yanıt veren bir oluşum olmanın ötesine geçemezdi. Zira tasfiyeci çürüme ideolojik-siyasal düzlemdeydi, tasfiyeci örgütsel açılımlar burada yalnızca mantıksal bir sonucu ifade ediyordu.

“Açık parti” teorisi: Yola çıkarken söylenenler ve bugün varılan yer

Tasfiyeci örgütsel açılımların ilk açık işaretleri daha ‘93 yılı içinde, ünlü “*TDKP Röportajı*” vesilesiyle kendini göstermeye başladı. *Özgürlük Dünyası*’nın Nisan-Mayıs ‘95 tarihli 77. sayısında yayınlanan “*Gündemleşmiş İhtiyaç: Açık İşçi-Emekçi Partisi*” başlıklı yazıda ise; “*bugün açık bir işçi-emekçi partisinin devrimci bir programla yasal olarak kurulmasının koşulları*”nın genel olarak varolduğu duyuruldu. Duyurunun sahipleri devrimci bir geçmişten geliyorlardı ve bu devrimci geçmişlerinde revizyonizmin, tasfiyeci legalizmin örgütsel ifadesi olarak niteleyip suçladıkları böyle bir girişime bugün kendilerinin soyunmuş olmasının yaratacağı sıkıntıyı iyi biliyorlardı. Bu nedenledir ki böyle bir girişimi “bir ihtiyaç” haline getiren “yeni koşullar”ı resmetmekle kalmamalı, buna “devrimci” bir teorik izah da getirebilmeliydiler. Yeni adımın kaba tasfiyeci niteliğini ancak böyle gizleyebilir, devrimci niyet ve amaçlarla hareket ettikleri konusunda ancak bu ölçüde inandırıcı olabilirlerdi. Yeni dönemde oportünist manevraları bir maharet haline getiren bir eğilimin temsilcileri olarak, TDKP’nin devrimci kadro ve tabanını aldatma sınırları içinde de olsa, bu işi başardıklarını kabul etmek gerekir. Kuşkusuz aradan geçen zaman atılan adımların, yapılan yeni açılımların içyüzünü ve gerçek mahiyetini bütün açıklığıyla ortaya çıkardı ama, arada kazanılan zaman da ‘70’lerden arta kalmış devrimci ruhu reformist bir terbiyeden geçirmeye fazlasıyla yetti.

Yeni açılımı teorize eden yukarıda sözünü ettiğimiz yazı her türlü devrimci kaygıyı gözetken bir havadadır. Elbetteki açık parti girişimi “pürüzsüz” ve “engelsiz” gerçekleşemeyecekti. Açık bir parti ancak mücadele içinde varolabilirdi ve aslanan yığın hareketinden alınan meşruluktu. Bu konuda döne döne güvenceler veriliyordu. Gelgelelim durumu teorize edenlerin asıl dayanakları bu güvencelerden çok “yeni” (“verili”!) koşulların böyle bir adımı zorunlu kıldığı idi. *“Verili koşullar, yasal olanakların en verimli tarzda kullanılmasını ve açık araçlarla en geniş kitlelere sestenmeyi mümkün”* kılmaktaydı.

Söz konusu yazı önce güya tasfiyeciliğe vuruyordu: *“Siyasal gericilik altındaki bir ülkede, yasal koşullara bel bağlamak, yasal araçların tek ve hatta temel araçlar olduğunu düşünmek son derece vahim bir yanılgı ve açık bir tasfiyecilik anlamı taşır”*di. Bu böyle olmakla birlikte, şu da bilinmeliydi ki, *“siyasal-toplumsal koşulların dikte edeceklerine göre, bir dönemin aşılmasının, yeni görevlerin üstesinden gelinmesinin anahtarı, yasal alanda da olabilir”*di. Böylece sadede geliniyor; sözde kendi dışındaki tasfiyeciliği eleştiren sözler, gelip kendi tasfiyeciliğine tarihsel bir temel ve toplumsal bir mantık yaratmaya bağlanıyordu. Bunca laf “bir dönemin aşılmasının anahtarı”nın “yasal alanda” yani “açık-işçi kitle partisi”nde olduğunu söylemek içindi. “Siyasal toplumsal koşullar”daki hangi temelli değişiklikler bunu dayatmaktaydı? Bu sorunun yanıtı bilinçli olarak karanlıkta bırakılıyordu.

Tasfiyeci-reformist bir adımı devrimci bir gelenekten gelen ve tüm aşınmalara rağmen devrimci bilincini ve ruhunu henüz koruyan bir tabana kabul ettirmek için elbetteki Lenin’den ve Bolşevizmin deneyiminden güç almaya çalışmak gerekliydi. Tasfiyeci yazarların bu doğrultudaki girişimleri en kötü bir samimiyetsizlik örneği idi ve son derece kaba ve ilkel çarpıtmalara dayanıyordu. Lenin’in 1913’lerin *Pravda*’sına, yani bir yayın organına yüklediği misyon üzerinden, yasal partiye ilişkin tarih-

sel ve toplumsal teorizasyona açıklık getirilmeye çalışılıyordu. *Pravda* kendiliğinden işçi hareketinin ağır ve sancılı bir seyir izlediği bir evrede değil, devrimci yükseliş koşullarında çıkıyor ve gevşek bir kitle örgütlenmesinin değil, ihtilalci bir partinin ihtiyaçlarına yanıt vermek üzerinden “anahtar” rolünü oynuyordu. Lenin’in dile getirdiği sıkıntı “yerel faaliyetlerin örgütlenme”sinde *Pravda*’nın oynayacağı rol ile ilgiliydi. Bizim tasfiyeci liberalerimizin ise “ihtilalci örgütlenme”yi güçlendirmek bir yana, o süreçte illegal Merkez Yayın Organını ve GKB’yi tasfiyeye girişmişlerdi bile. Çok geçmeden bunu illegal partinin tümünden tasfiyesi izleyecekti. TDKP’den geriye hiçbir iz kalmayacaktı.

Böyle olunca, bu ruhsuz liberallerin tasfiyeci girişimlerine Rusya tarihinden gösterilebilecek paralel örnek, tasfiyeci menşeviklerin tam da yenilginin ardından illegal partiyi tasfiye ederek gündeme getirdikleri “açık bir işçi partisi” girişimi olabilirdi. Yerli tasfiyecilerin anlayış ve uygulama olarak Rus menşeviklerine paralel düştükleri bugün artık herhangi bir tartışma gerektirmeyen pratik bir gerçeklik olarak orta yerde durmaktadır. İlegal örgüt tasfiye edilmiş, yerine legal ve gevşek bir sözde “açık işçi partisi”, yani bildiğimiz EMEP geçirilmiştir.

Stratejik bir yeni konumlanmaya “taktik açılım” kılıfı

“Açık parti” girişimi başlangıçta bir “taktik” adım olarak sunulmuş ve bu zaten “elde hazır” bazı önkoşullara bağlanmıştı. Koşullardan ilki “sınıfın ileri işçi kitleleriyle bağlar içinde olan sosyalist bir akımın varlığı” idi. (Bu “zorunlu önkoşul”un, tasfiyeciliğin ne anlama geldiğini geçmiş konumu sayesinde çok iyi bilen bir akımın, bu girişimin tasfiyeci bir yasalıcılığın ifadesi olmadığı konusunda kendi tabanını ikna etme zorunluluğundan doğduğunu belirtmemiz gereksizdir.) Böyle bir “önkoşul”un sözde ifadesi olarak sunulacak bir akım o dönem için

hiç değilse şeklen gösterilebiliyordu, oysa bugün böyle bir varlık artık şeklen bile yok. Çıkış noktasıyla varılan nokta arasındaki ilk büyük mesafe burada kendini gösteriyor.

“Açık işçi kitle partisi”nin zorunlu önkoşullarından bir diğeri ise, “açık işçi kitle hareketinin yeterince gelişmiş” olmasıydı. ‘95 yılı üzerinden çizilen son 7-8 yıllık işçi hareketi tablosu gerçekten heyecan vericiydi. *“İşçi hareketi, hem açık kitle mücadelesinin genişliği ve derinliği; hem de bugünkü başlıca işçi örgütleri olan sendikalardaki yankısı bakımından, Türkiye’deki sınıf hareketinin bütün tarihinin zirvesini oluşturdu”* ruyordu. “Bütün zayıflıklarına karşın işçi hareketi” “kendisi için hareket” olma yolunda olgunlaşmıştı. Dahası “sosyalizme uzak düşmeyen bir mevzide” bulunuyordu. “Öncü parti” zaten örgütlenmişti. Şimdi ise sıra “işçilerin kendilerini bir parti olarak örgütlemeleri”ne gelmişti. *“İçinden geçilen dönem, sosyalist hareketle işçi hareketinin yeni ve görülmemiş derecede kitlesel bir birleşmesi”* dönemi idi. İşte “açık parti”, bu tarihsel birleşmenin “vazgeçilmez” bir aracı olmalıydı. Biz bu heyecanlı işçi hareketi tablosunun resmedildiği dönemin, örneğin 20 Temmuz fiyaskosunu izleyen bir dönem olduğunu hatırlatmakla yetinelim. (Bu konuda öteki herşey için, ve bu arada, o dönem liberal işçi politikacılığı konumuna, yani ‘80 öncesi TİP ve TKP’nin tuttuğu yere soyunan yeni akımlar hakkında söylenenler için *20 Temmuz Dersleri*’ne bakılabilir.)

Elbetteki bu arada, görkemli bir devrimci yükseliş dönemi olduğu halde, neden ‘80 öncesinde işçi sınıfının kitlesel devrimci partisinin kurulmasının mümkün olmadığı, neden o dönemde “açık parti” girişimlerine reformist-tasfiyeci damgası vurulduğu gibi biraz güç bir soru ve sorun orta yerde durmaktaydı. Tasfiyeci girişimin teorisyenleri böyle güçlülere kolay açıklamalar bulmakta fazla zorlanmıyorlardı. Kaba bir samimiyetsizlik ile ‘80 öncesi işçi hareketi gerçeğine utanmazca bir tahrifat elele verdi mi bu güçlük de kolayca geride bırakılabilirdi.

Tasfiyeciliğe teorik kılıf giydirmeye çalışanların iddiasına göre, '80 öncesinde sınıfın çoğunluk kitlesi henüz iktisadi sorunların dahi uzağında bulunuyordu. Yanısıra CHP ve TKP ileri işçi kitlesi üzerinde tekel oluşturmuş, bu kitleyi ve ilerici aydın çoğunluğunu bölmeyi başarmışlardı. Öyle ya, işçi hareketinin iktisadi sorunların uzağında olmak bir yana, küçük-burjuva hareketin gölgesinde kalmış olmasına rağmen, geniş katılımlı politik kitle eylemleriyle mücadele alanına çıktığını; CHP ve TKP'nin bu hareket üzerinde kurduğu tekelin ise kendileri gibi akımların işçi sınıfından uzak kalınmalarından kaynaklandığını söyleyecek değillerdi ki!

12 Eylül'ün yenilgi döneminde devrimci mücadele ve örgütlenme gücü ve iradesini kaybetmiş yorgun küçük-burjuva demokratlarının kaba tasfiyeci bir girişimi gerekçelendirmek için resmettikleri tabloyu şu unsurlar tamamlıyordu: "Oysa bugün durum tamamen farklı"ydı. İşçi ve emekçi hareketi son 7-8 yılda bu iki akımdan da uzaklaşarak gelişmişti. Dahası, *"sınıfın ve halkın saflarında birikmiş ileri güçler devrimci bir zeminde örgütlenmenin bütün olanaklarını elde etmiş"*ti. *"Proleter sosyalist hareketin çalışması, ileri sınıf güçlerinin birleşmesi, devrimci bir zeminde kalması ve kitlesel olarak örgütlenmesinin güvenceye alınmasını başaran bir çalışma olmuş"*tu.

Yasal parti girişimini gerekçelendirmek amacıyla kaleme alınan *"Açık İşçi Kitle Partisi"* isimli broşürde çizilen işçi hareketi ile "proleter sosyalist hareket" tablosu işte buydu. O tarihte, yer yer bir takım çıkışlar yapmaya çalışsa da, ağır ve sancılı gelişen ve ekonomik-sendikal çerçeveyi bir türlü kıramayan bir kendiliğinden işçi hareketi ile, bir türlü toparlanamayan ve sorunu legal çalışma üzerinden aşabileceği umutlarıyla da "açık parti"ye yönelen "proleter sosyalist hareket" gerçekliği işte böyle sunuluyordu. Bugün ne "geride" herhangi bir başka örgüt, yani öznel bir önkoşul olarak sunulan "proleter sosyalist hareket", ne de nesnel önkoşul olarak resmedilen türden bir işçi sınıfı hareketi

var. Bu, “açık parti”nin kendi ön teorizasyonu yönünden bile tümüyle boşluğa düştüğünü, yani faşist rejimin icazeti ile baş-başa kaldığını gösterir. EMEP’in bugün düştüğü durum, sürüklendiği bataklıkta bunu apaçık biçimde gözler önüne sermektedir.

Bu tasfiyeci yola girilirken, son derece iğreti ve zayıf bir durumda bulunan “proleter sosyalist hareket”in herşeye rağmen yaşatılabileceği düşünülüyordu. “Yasal parti” açılımının tabanda yarattığı hoşnutsuzluğu yatıştırabilmek için, bu büyük bir önem taşıyordu. Bu nedenle bir dönem varlığını korumak konusunda belli bir çaba da harcandı. Ama diktatörlüğün saldırıları bunu çok geçmeden boşa çıkardı. Burjuva düzenin icazet alanında yasal bir parti olarak varolabilmek için “geride” bir şeyler bırakmanın kolay olmayacağı, devletin buna pek de izin vermeyeceği görüldü.

Bu “taktik açılım”la girilen süreç beklenenden de hızlı bir biçimde kendi mantığını dayattı. Girilen tasfiyeci yolda hızla mesafe katedildi. Bunun son derece doğal ve anlaşılır bir mantığı vardı. Zira “açık işçi kitle partisi”, tasfiyeci bir ideolojik ve örgütsel çürüme sürecinin ardından, gelinen aşamada, bu siyasal akımın ideolojik-siyasal çizgisine en uygun düşen örgüt “türü”nü ifade ediyordu.

Yasal parti: “İş-Ekmek-Özgürlük” platformunun örgütsel ifadesi

Bu siyasal akımın alamet-i farikası haline gelen ve gerçekte stratejik bir çizginin ifadesi olan “İş-ekmek-özgürlük” platformu, tümüyle burjuva düzenin içine sığan, burjuva düzeni kendi içinde demokratikleşmeyi esas alan bir platformun ifadesidir. Komünistler bu liberal-reformist platformu yıllar öncesinde ideolojik eleştiriye tabi tuttular (Bkz. H.Fırat, *Liberal Demok-ratizmin Politik Platformu*, Eksen Yayıncılık). EMEP’in Susurluk’u izleyen dönemde ve ona eşlik eden ve bizzat TÜSİAD

tarafından körüklenen liberal dalgadan güç alarak gündeme getirdiği “demokratik devlet” açılımı, yıllar öncesinde yapılmış bu eleştirinin ne kadar yerinde ve isabetli olduğunu açıklıkla gösterdi.

Bunun önemi şuradadır: “İş-ekmek-özgürlük” platformu EMEP’i önceleyen hareketteki ideolojik çürümenin ve politik reformculuşmanın aldığı somut biçimdi. Bu çizgi kendine uygun düşen yeni bir örgütsel konumlanış gerektirmekteydi. Eski örgüt “yeni koşullarda” eski devrinci çizgiden kalma bir “yük”ten başka birşey değildi. Dahası faşist rejimin, siyasi polisin terörü bu “yük”ü gitgide daha çekilmez hale getiriyordu. Kaldı ki ortada yeni bir ideolojik-siyasal çizgi boy vermekte olduğuna göre ona uygun düşen yeni bir örgütsel konumlanış da “verili koşulların” gerektirdiği “zorunlu bir ihtiyaç”tı.

İşte yeni politik platformun (somutta “iş-ekmek-özgürlük” çizgisinin) kendisini esas olarak yasal bir işçi partisi üzerinden gerçekleştirmeye çalışmasının gerçek mantığı buydu. Düzen içi bir ideolojik-siyasal platformun örgütsel aracı da kuşkusuz düzen içi olacaktı. “Açık işçi partisi” adlandırması ise bunun estetiğe edilmiş bir sunuluşundan başka birşey değildi.

Özetle, “yasal parti”, gerçekte ideolojik-siyasal çizginin kendi örgütsel ifadesine kavuşması anlamına gelmektedir. Yani tümüyle düzen içine sığan bir siyasal reformlar mücadelesinin en iyi aracı bir “yasal” parti olabilir. Şöyle de söylenebilir; burjuva bir toplumda demokrasinin kazanılması stratejik hedefine dayanan bir partinin, örgütünün “türü”nün de, siyasal “faaliyetinin içeriğinin” de “yasa-dışı olması” için hiçbir neden yoktur. Bunun tek bir nedeni olabilir; o da ‘80 öncesi TKP’inde olduğu gibi, düzenin henüz bu sınırlar içindeki bir mücadelenin bile açıkta yapılmasına izin vermemesi olurdu. Ki zaten, sınıf hareketinin yeni dönemdeki gelişme seyri üzerinden bir kılıfa uydu-rulmaya çalışılan “açık parti”nin bugün kurulmasını olanaklı kılan da düzenin icazet alanını bu tür partilere açmış olmasından başka birşey değildir. EMEP deneyiminin de gösterdiği

gibi, rejim bu konuda “ince hesaplara” tahammül göstermemekte, kesin bir tutumla tam ehlileşmeyi dayatmaktadır. Sol siyasal yaşamımızın EMEP gibi bir yeni partiyi kazanırken, TDKP gibi bir eski partiyi kaybetmesinin gerisinde aynı zamanda bu kesin tahammülsüzlük etkeni de vardır. Böyle olmasaydı, birileri herşeye rağmen geride şeklen bir şeyler tutmayı, girilen yeni yolun iyi bir örtüsü olacağı için herşeye rağmen yeğlerlerdi.

Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, sorun hiç de “yasal parti”nin gerisinde bir “proleter sosyalist hareket”in varolup olmaması değil, varolmayı başarsa bile bunun kendisini her bakımdan yasal olana “uyarlamak” zorunda kalacağıdır. Tasfiyecilik tartışması, liberal tasfiyecilerin de çok iyi bildiği gibi, “yasadışı” bir örgütün varolup olmadığıyla değil, ancak bu zeminde anlaşılabilir.

“Proleter sosyalist hareket” herşeye rağmen varlığını korusa, hatta güçlendirseydi bile, ideolojik-siyasal çizgisi, onu “faaliyetinin içeriği” ile tümüyle “yasal” olmaya mahkum edecekti. Fakat gerçekte taktik bir açılımın değil stratejik hedefe uygun bir konumlanmanın ifadesi olan “yasal parti”nin kendi mantığı ile devletin yüklenmesi onun varolmasını da imkansız kıldı. “Proleter sosyalist hareket”in mücadele programı (elde edilmesinin belirsiz bir geleceğe ertelenmiş bir devrim sorunu olduğu dışında) düzen sınırları içine sığıldığı ve bunu da “yasal parti” üstlendiği ölçüde, diğeri gereksizleşti. Düzen sınırlarını aşamayan liberal-demokratik perspektiflerin kendisine uygun düşen “örgüt türü”ne güç vermesi, onun gelişmesinin önünü açması son derece doğaldı. “Açık parti”nin bir “taktik açılım” olmasını olanaksız kılan da buydu.

EMEP: Liberal reformist platformun sürekli revizyonu

Açık tasfiyeci konumlanış her bakımdan kendi doğasına uygun bir gelişmenin önünü açtı. Üç yıllık süreç sonunda gelinen

nokta, yalnızca düzenin icazet alanında kelimenin gerçek anlamıyla terbiye edilme değil, bir seromoniye çevrilen son parti kongresinin de gösterdiği gibi, tam bir siyasal soysuzlaşma oldu. Bu süreç boyunca liberal demokratik platform sürekli revizyondan geçirildi, saf bir düzen içi burjuva-demokratik reformlar mücadelesi çizgisine oturdu. Devrim ve sosyalizm söylemini tümüyle terketmenin teorisi yapılmaya başlandı. “Demokratik Türkiye”, “demokratik devlet”, “demokratik anayasa”, “demokratik ordu”, ve tüm bunların “toplumsal-iktisadi temeli olarak” olmalı, “milli sanayi”de ifadesini bulan sözde “taktik” çizgi ile ise tasfiyeciliğin son durağına varıldı.

Yasal parti siyaset sahnesine çıkarken devrimci bir söylem kullanıyor, asıl tasfiyecilerin kendileri gibi “karşı devrimle cep-heden savaşa girmeyi” inkar edenler olduğunu söylüyordu. “Kendisini herhangi bir yasayla sınırlamaya”cak olan bu parti sokaklarda kurulmuştu ve sokaklarda savunulacaktı. Düzen içine sığan bir burjuva demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi programını “devrimci program” olarak sunanlar, bu çerçevede bir mücadelenin fazla bir bedel gerektirmediğini düşünüyor olmalıydı. Nitekim rejimin partiyi kapatmaya dönük ilk saldırısında buna da güvenerek açık mücadeleyi “sokak”larda vermeyi denediler. Gelgelelim sonuç büyük bir hayal kırıklığı idi. Partiyi sokakta savunmaya kalkışmanın bedeli vahşi bir devlet terörü oldu. Düzenin vahşi teröre dayalı ehlileştirme operasyonu çok çabuk karşılığını buldu. Tasfiyeciliğin başını çekenler bu tür bir terörü göğüsleyecek bir sokak direnişi çizgisinin kendilerine göre olmadığını anlamakta gecikmediler. Çok geçmeden “sokak”ın kötülükleri keşfedildi ve herşeye rağmen direniş eğilimi içerisinde olan genç tabana bu keşifler “kalem görevlileri” tarafından teorik kılıflar içinde sunuldu. Bu partiyi sokakta kurduk sokakta savunacağız şiarı yerini, biz “sokak çocuğu” değiliz terbiyeli tutumuna bıraktı.

Başlangıçta kullanılan devrimci söylem, karşılaşılan bu tür

saldırıların ardından, özellikle bu partinin ruhsuzlaşmış liberal yöneticileri için sıkıntı kaynağı olmaya başladı. “Yasalarla sınırlanmama”nın pratiği hiç de onlara göre değildi. “Geleneksel ‘sol’”un kitlelerden kopuk pratiğinin eleştirisi arkasına saklanılarak en geri bir mücadele ve eylem çizgisinin, gerçekte yasal icazetçiliğin teorisi yapıldı. ‘95 Gazi Direnişi’nden ‘96 1 Mayıs’ına kadar her devrimci olay teslimiyetçiliği, pasifizmi, icazetçiliği teorize etmeye bir vesile olarak kullanıldı. Buna devrimci harekete açık bir düşmanlık eşlik etti. Öylesine ki, zindan direnişleri gibi tüm toplumu olumlu yönde sarsan bir büyük devrimci eylemi bile, EMEP yönetimi, devrimci harekete saldırmanın ve tabanda devrimci duyarlılıktan ne kalmışsa onu da öldürmenin vesilesi olarak kullanabildi. Tüm bu olaylar düzen güçleri ile devrimci güçleri net bir biçimde karşı karşıya getiren olaylar olduğu ölçüde, EMEP’in bu tavrı, deyim uygunsu, düzene “biz farklıyız” mesajı vermenin de açık ve dolaysız bir vesilesi oldu.

Bu tür girişimleri başka çabalar izledi. Politik platformunun reformist karakterini gizlemenin örtüsü olarak kullanılan bir takım sloganların “emekçi kitlelerin taleplerine sahip çıkmak” adına “yerli-yersiz” kullanılmasının önüne geçildi. Daha sonra bu da yeterli görülmedi; birden bire, yıllardır atılan “Sermaye mezara, emek iktidara!” sloganının “bir sözcük oyunu” olduğu tespit edildi.

Düzen legalitesine sığınan ve sınıf ve emekçi hareketinin en geri düzeyi üzerinden politika yapan ekonomist-kuyrukçu bir çizginin başka bir sonuç üretmesi beklenemezdi. Bu politika yapılan alanın kendisi ve politika yapış tarzı, politika, taktik ve sloganlarda devrimciliği çağrıştıran ve devrimci duyguları kışkırtan ne varsa tümünün ayıklanmasını gerektiriyordu.

Özetle, yaşanan süreç, liberal-tasfiyeciliğin dipsiz bir kuyu olduğunu, bu yola girenleri her geçen gün biraz daha derinliklere çektiğini ve çekeceğini gösteriyor.

“Sermaye mezara, emek iktidara!”: “Hiçbir
şey ifade etmeyen bir sözcük oyunu”!

Bir slogan ve EMEP’in Suslovlar’ı

N. Eren

Emek gazetesinin 15 ve 16 Ağustos ‘97 tarihli sayılarında “*Bir Sloganın Düşündürdükleri*” üst başlıklı iki bölümlük bir yazı yayımlandı. Konu önemli görülmüş olmalı ki, gazete yazıyı önden okurlarına başlık üstünden anons etti. Yazının kendisi kadar yazarı da dikkate değer. Geriye dönük yeni adımlara “teorik” kılıf giydirmekle dikkati çeken biri. Örneğin kendisini “so-kak” üzerine yazdığı yazıdan da tanıyoruz. Yine bu aynı yazar, yıllardır, EMEP’in Kürt sorunundaki sosyal-şovenizmine “devrim ve sosyalizm perspektifi” üzerinden ince cilalar çekmekle meşguldü. “Demokratik devlet” ve “demokratik anayasa” açıklamalarının hemen ardından (daha haftasında!) bu kez Kürt sorununda “siyasal çözüm”ü teorize etmeye girişti. Öyle anlaşılıyor ki, zaman zaman büründüğü çok ciddi teorisyen havalalarının gerisinde böyle bir “görevli” kimliğini gizliyor.

İşte bu sayın yazar, A. Cihan Soylu, nasıl oluyorsa birdenbire, “Sermaye mezara, emek iktidara!” sloganının “hiçbir şey ifade etmeyen bir sözcük oyunu” olduğunu fark ediyor ve bu sloganı atan “gençlere” yaman bir Marksizm-Leninizm dersi vermeye girişiyor.

Öncelikle şunu belirtelim. Bu slogan “Emeğin Partisi’ni destekleyen gençlik”in değil fakat tüm EMEP’lilerin yıllardır attıkları bir slogandır. Buna kestirme bir kanıt göstereceğiz. Bu slogan, bu eleştiriden yalnızca üç-beş gün önce en yetkili kurul tarafından yayınlanan bir EMEP belgesinin sonunda yer almaktadır. EMEP Başkanlık Kurulu’nun Ağustos başında partiden ayrılan 220 kişi hakkında yayınladığı “*Parti Yıkıcılığına Karşı Mücadele Sermayeye Karşı Mücadelenin Ayrılmaz Parçasıdır*” başlıklı parti içi metinden sözediyoruz. Başkanlık Kurulu imzası taşıyan bu belgenin sonunda yeralan sloganların en sonuncusu tam da bu slogan, yani “Sermaye mezara, emek iktidara!” sloganı. Ama parti tabanının benimsediği ve sık sık kullandığı bir sloganı mahkum edebilmek için, öncelikle bunun “hemen şimdi!” sermayeyi mezara gömmek tezcanlı”lığını göstermek isteyen bir grup gence maledilmesi, böyle sunulması gerekiyor. Batağa batıldıkça, EMEP’in Suslovlarının da işi gitgide güçleşiyor anlaşılır.

Bu sicilli liberalin yazısı tasfiyeci oportünizmin geldiği noktanın özlü bir anlatımıdır. Yazı boyunca adeta kıvranan yazar, epeyce zorlanarak bugün için “sermayeyi mezara gömmek” gibi bir stratejik hedeflerinin olmadığını itiraf etmek zorunda kalıyor.

Önce bu sloganı atanların “*sloganları oluşturan kavramların içeriğini ve sloganlarla mücadele süreçleri, proletaryanın devrimci programı, stratejik ve taktik hedefleri arasındaki diyalektik devrimci ilişkiyi yeterince kavramadıklarını*” söylüyor. Oysa “*proletarya ve müttefiklerinin siyasal iktidar mücadelesinin içinden geçmek zorunda olduğu sürecin -ya da süreçlerin- özelliklerini hesaba*” katmak gerekiyormuş! “Hemen şimdi!” sermayeyi meza-

ra gömme tezcanlılığı gösterilinemeliymiş. Bu slogan kavramsal içeriğinin yanlışlığı bir yana, tanımlamaya çalıştığı stratejik hedef bakımından “gerçekçi” değilmiş, vb., vb! Yeni bir geri adıma kılıf uydurma gericiliğini perdelemek için işte böyle yüksek teorik-felsefi perdelerden konuşarak işe başlamak gerekir. Her dönemin Suslovları her zaman işlerine bu minval üzerinden girişirler.

Bu süslü teorik lafların ardından, bu sloganı oluşturan ve “içeriği kavranmayan” kavramların ne anlama geldiği üzerine “ders”e geçiliyor. Emek ve sermaye kavramlarının siyasal değil ekonomik kategorileri ifade ettiği; eğer bu sloganla anlatılmak istenen” işçi iktidarının gereğine işaret etmek” ise, bunu karşılamayacağı; “*çünkü sermaye ya da emek iktidarından gerçek anlamıyla, elle tutulur siyasal sınıf gerçekleri anlamında*” sözedilemeyeceği; öncelikle bunun için yanlış olduğu “ders” boyunca uzun uzun anlatılıyor. Bu sloganın yerine olsa olsa “Kahrolsun burjuva diktatörlüğü, yaşasın işçi iktidarı” stratejik sloganı kullanılabilirmiş. (Eh, bu da yerleşik kültür içinde anında akla Troçkizmi getirdiğine göre, Suslov’unuzun işini daha şimdiden önemli ölçüde hallettiğini düşünebiliriz.)

Bu açıklamadaki çirkin oportünizmi ve çıplak samimiyetsizliği görebilmek için “Emek Partisi”, “Emeğin Partisi” gibi isimlendirmelere ya da sadece “Emek” başlığı taşıyan bu aynı gazeteye bakmak yeterlidir. Ya da örneğin EMEP programına bakın, bu partinin “*emeğin sermayeden nihai kurtuluşu için mücadele*” ettiğini öğrenirsiniz. Ya da “işçi basını”nda da bol bol “emeğin sermayeye karşı mücadelesi”den sözedildiğini okursunuz... Eğer tüm bunlar, “siyasal değil” fakat yalnızca “ekonomik kategoriler” ise, “elle tutulur siyasal sınıf gerçekleri anlamına” gelmiyorsa, demek boş laf yığınınından öte birşey değiller. Bu durumda “emek” nitelemeli ya da tamlamalı bütün o bıktırıcı retorik olduğu gibi boşluğa düşüyor demektir. Samimiyetsizlik çukurunda teori yapan Suslovlarımız bu kez baltayı fena halde taşa vurduklarının

farkında bile değiller.

Fakat yazar Suslov'un esas derdi bu değil. Sıkıntı tam da "sermayeyi" (ya da sınıfsal bir kavram kullanalım), "burjuvaziyi" tarihe gömmekten çıkıyor. Esas kıvranma da bu noktada başlıyor. "*Sermaye mezara, emek iktidara!*" sloganının doğru formülasyonu, "*Kahrolsun burjuva diktatörlüğü, yaşasın işçi iktidarı*" sloganı olabilirmiş, "*stratejik hedefe bağlı olarak*". Fakat "*bugün ise koşullar oldukça farklı*" imiş ve "*stratejik hedefi ifade eden çeşitli sloganlar kullanılmakta*" imiş. Kıvranmanın getirdiği bu karmakarışık anlatının içinden, bugünkü koşullarda sermayeyi mezara gömmeye hedefi gösteren bir stratejik sloganın kullanılmaması gerektiğini zar zor çıkarabiliyoruz.

Yazıdan anlaşıldığı kadarıyla yazar sloganların, stratejik ve taktik sloganlar olarak farklılaştıklarını ya da mücadelenin gelişme seyrine bağlı olarak propaganda, ajitasyon ve eylem sloganları olarak farklı işlevler taşıdıklarını biliyor. Bunu bildiği içindir ki, Türkiye gibi kapitalizmin egemen olduğu bir toplumda "sermayeyi mezara gömmek" hedefine yönelen bir sloganı (ya da onun kendince doğru formüle edilmiş biçimini) atmanın neden "stratejik hedef bakımından" "gerçekçi" olmadığını anlatmakta güçlük çekiyor. Bu güçlüğü ise karmakarışık hale getirdiği bir sloganlar tanımlaması ve stratejik sloganların propaganda sloganları olduğu açıklaması üzerinden aşabileceğini, daha doğrusu sorunun üstünü böylece örtebileceğini umuyor: "*Sloganlar ancak siyasal strateji ve taktiğe bağlı olarak bir anlam ifade eder. ... siyasal stratejiyi ifade etmek üzerine kullanılan sloganlar da, uzun bir süre ancak propaganda sloganları olarak hizmet eder.*"

Daha önce bugünkü koşullardaki farklılık nedeniyle "*stratejik hedefi ifade eden çeşitli sloganlar kullanıldığını*" öğrenmiştik. Bu çeşitlilikle ne anlatılmak istendiğine işte bu "propaganda sloganları" üzerinden açıklık getiriliyor. Bir "*yakın stratejik hedef*"e uygun düşen propaganda sloganı, bir de "*bazı özellikleriyle farklı bir sürece*" (bu da "uzak stratejik hedef" olmalı!)

uygun düşen propaganda sloganı varmış:

“Örneğin ‘Bağımsız Demokratik Türkiye’ sloganı, işçi sınıfının azami programını gerçekleştirmek için, içinden geçilmesi kaçınılmaz olan stratejik bir süreci de anlatmak üzere, ülkenin emperyalizmin tahakkümünden kurtulması ve faşist diktatörlüğün yıkılarak, emekçilerin demokratik yönetiminin sağlanması hedefini belirten yakın stratejik hedefe bağlı bir propaganda sloganıdır. Kimi eylemler sırasında atılan ‘Yaşasın devrim, yaşasın sosyalizm’ sloganı ise, bazı özellikleriyle farklı bir sürece ve o süreçteki güçler mevzilenmesine uygun düşen propaganda sloganıdır.”

Stratejik hedeflerin ifadesi olan bu “çeşitli” propaganda sloganlarına getirilen açıklıklardan anlıyoruz ki, “Bağımsız Demokratik Türkiye”de ifadesini bulan “yakın stratejik hedef” “faşist diktatörlüğü” yıkmayı hedefliyor. Fakat bu henüz “sermayenin mezara gömülmesi”, ya da yazarın düzelttiği formülasyonla, “burjuva diktatörlüğü”nün yıkılması anlamına gelmiyor. Bu bir yorum değil, söylenenler tamı tamına bu anlama geliyor. Bu yakın stratejik hedef bir “işçi iktidarı”nda değil, fakat iktidarın sınıfsal içeriğini karanlıkta bırakan bir “emekçilerin demokratik yönetimin”nde ifadesini buluyor. (Bu “emekçilerin demokratik yönetimi” ifadesinin reformizmin o bildik parlamenter dili olduğunu, böyle ifadelerin iktidarının yalnızca sınıf içeriğini değil, siyasal anlam, konum ve niteliğini de alabildiğine belirsizleştirdiğini parantez içinde hatırlatalım.)

Böylece “İş- Ekmek-Özgürlük, Kahrolsun Faşist Diktatörlük!” sloganında ifadesini bulan perspektifin gerçek anlamı da açıklığa kavuşuyor. Ortada henüz burjuvazinin sınıf iktidarını devirmek, yani eleştirilen slogandaki ifadeyle “sermayeyi mezara gömmek” gibi hedef ve niyetler sözkonusu olmadığına göre, geriye rejimin mevcut sınıf tabanı üzerinde tam demokratikleşmesi kalıyor. Bu durumda özgürlüğü kazanmak, yorum getirmeyecek biçimde, mevcut sınıf diktatörlüğünün faşist biçimi yerine demokratik biçimini, yani faşist nitelikteki sermaye devleti yerine “de-

mokratik” nitelikte olanını, yani (son açılımların diliyle söylersek) “demokratik devlet”i geçirmek anlamına gelir. Kısacası yakın stratejik hedef olan “emekçilerin demokratik yönetimi”, gerçek-te, “demokratik bir anayasal” temele kavuşturacak, böylece “öz-gürlük ve demokrasi”yi güvenceye alacak bir burjuva cumhuriyetten başka birşey değildir. “Sosyalizm” ise bu durumda (herhalde artık sermayenin iktidarına da son verecek olan!) “farklı bir süreci ve bu süreçteki güçler mevzilenmesi”ni anlatan uzak bir hedefin, daha doğrusu belirsiz bir geleceğin sorunu olarak kalacaktır.

Gelgelelim, buraya kadarki açıklamalara rağmen, hala, neden bir stratejik hedef olarak burjuvaziyi mezara gönderecek bir sloganın “gerçekçi” olmadığını yanıtını alabilmiş değiliz. Zira yazar, stratejik hedefli propaganda sloganlarının, *“işçi sınıfı ve emekçilerin ileri kesimleri bakımından bilinir-anlaşılır duruma gelmiş olan devrimci hedefleri, daha geriden emekçilerin kavraması çalışmasına hizmet eden sloganlar”* olduğunu söylüyor. Bu nedenle bu sloganların “uygun durumlarda” atılmasına karşı değil, fakat “her eylemde” de kullanılmamasını istiyor.

Gerçekte söylemek istediklerini doğrudan söyleyemeye henüz cesaret edemeyen bu “görevli” korkak oportünistin, “Bağımsız Demokratik Türkiye” stratejik sloganının, bir propaganda sloganı olarak, yalnızca “uygun yerlerde” değil, aslında her yerde atılmasından yana olduğuna da kuşkumuz yok. “Kimi eylemlerde” seyrek atılmasıyla teselli bulduğu “Yaşasın devrim, yaşasın sosyalizm” sloganının atılmasına ise henüz cepheden karşı çıkamıyor. Şimdilik yalnızca, hem kavramsal içeriği nedeniyle beğenmediği, hem de stratejik hedefi tanımlayan bir slogan olarak “gerçekçi” bulmadığı “sermaye mezara” sloganına saldırmakla yetiniyor: *“Sermaye mezara, emek iktidara” sloganı soyutluğu ve ekonomik kategorilerden ibaret olmasının yanı sıra dönemsel taktik ve program hedeflerinden kopukluğu nedeniyle de hiçbir şey ifade etmeyen bir sözcük oyunundan ibarettir.* Biz ise bu tasfiyeci

liberalin henüz söyleyemediklerini onun adına ve tümüyle onun mantığı çerçevesinde söyleyerek tamamlıyoruz: “‘Yaşasın devrim, yaşasın sosyalizm’ sloganı ekonomik kategorilerden ibaret olmamasına rağmen, dönemselsel taktik ve program hedeflerinden kopukluğu nedeniyle hiçbir şey ifade etmeyen boş bir söz kalıbından ibarettir.”!

Yazının toplamında özetle söylenmeye çalışılan şudur: Temel devrimci sloganların ancak “devrimci durum” dönemlerinde bir anlamı ve işlevi vardır. Biz şimdilik yalnızca yığın hareketinin mevcut düzeyine uygun politik istemleri formüle edelim, “kısa vadeli siyasal istemler uğruna mücadele” ile yetinelim. “Öncülük” adına onlara “dayatmalarda” bulunmayalım. Zaten bizim misyonumuz da onlara “öncülük” etmek değil, fakat yalnızca “yardım” etmekten ibarettir. Mevcut sınıf hareketine temel hedefleri ve çıkarları konusunda yol göstermek, onu sosyalizm programı ve devrimci sloganlar düzeyine çıkarmak bizim işimiz değildir. Zaten biz açık işçi-kitle partisini de “işçi sınıfının kendi kendisini örgütlemesi”, “kendi göbeğini kendisinin kesmesi” için kurduk. Yığınlar ancak “aşamalı olarak” bilinçlenebilirler. Şimdilik ekonomik ve bu çerçevede bir demokratik siyasal mücadele yeterlidir. Kaldı ki biz işçi sınıfının “iş” ve “ekmek” istemini stratejik hedefimiz olan, burjuva demokratik özgürlüklerin kazanılması temel hedefine doğru genişletmeye çalışıyor, bunun mücadelesini de veriyoruz. Eğer emeğin davasından kopmak istemiyorsanız, olur olmaz yerde sermayeyi mezara gömme çağrısı yapan, sosyalizmden sözederek sloganlar atmayın, bunları sınıf kitleleri içinde yaymak için boşuna çaba harcamayın. “Sloganların mücadele içindeki yeri ve devrimci kullanma yöntemi” de bunu gerektirmektedir.

Oysa yazar Suslov, samimi yetersizlikten gelen tüm bu kıvrımlar yerine, kestirmeden ve dürüstçe bir yol da tutabilir; her şeyi ile açığa çıkmış, yasal icazet alanına boğazına kadar gömülmüş bir akım olarak, devrim, toplumsal yıkıcılık, sermaye-

yeyi mezara gömmek türünden tehlikeli işleri akla getiren sloganlar artık bize göre değil de diyebilirdi. Ve “tezcanlı gençler”i illa da azarlamak istiyorsa, bunu; yıllardır içine gömüldüğümüz bataklık bu kadarını size hala da mı kavratamıyor, diyerek de yapmak yoluna gidebilirdi.

EP'li bürokratların “sokak” korkusu

N. Eren

(*Kızıl Bayrak*, 21 Temmuz '96)

“Eğer sınıfın partisini varetmek istiyorsak, sokağa çıkmalıyız, sokakta kavga etmeliyiz”; “Yunanistan’da neler oluyor? Sokak hareketi geliyor”; “Çözüm sokaktan geçer”; “Sokağa çıkma zamanıdır”; “İşçi temsilcileri sokağı gösterdi”; “Tepkiler sokakta yankılanıyor”; “Dava sokakta görülecek”... Bunlar Evrensel gazetesinde, 21-24 Haziran tarihleri arasında, çoğu başlığa çıkarılmış olan “sokak” vurgusuna yalnızca birkaç örnek...

“Partimizi sokakta kurduk, sokakta savunacağız!” söylemi, Emek Partisi’nin tabanında belli bir etki yaratmış, devletin EP’i kapatma girişimleri üzerine de daha yoğun bir biçimde kullanılmaya başlanmıştı. Polis vahşetiyle yüzyüze kalan kitlesel basın açıklamasının ardından da bu vurgu bir süre daha yapıldı. Ama ölçüsü iyiden iyiye kaçırılan bu söylemin eylemle buluşmasının “güçlük”leri bir yana, bu vurgunun tabanda kışkırttığı devrimci

eğilimler çok geçmeden “sokak” kavramının gözden geçirilmesi- ni zorunlu hale getirdi. Bu iş için tayin edildiği anlaşılan biri “aydın” öteki “perspektif” koyucu iki yazar gereğini yaptılar. 4 Temmuz tarihli *Evrensel* gazetesinde yayınlanan ve birbirini tamamlayan iki köşe yazısı ile “sokak sorunu”na reformist kimliğe denk düşen bir açıklık getirdiler.

***

Kitle hareketliliğinin kendisini sokaklarda giderek daha güçlü bir biçimde ifade etmeye başladığı ve militan bir tarzda ortaya koyduğu koşullarda, “sokak” vurgusu, tasfiyeci-legalist dağılmayı en berbat biçimde yaşamış olan bu liberallerin gerçek kimliklerini gizlemesinin iyi bir örtüsü olma işlevini yerine getiriyordu. Söyleme göre, Emek Partisi gerçekte “düzenin içine sığmayan”, nitekim mücadelesini sokaklarda veren bir partiydi! Onlar “karşı-devrimle cepheden savaşa girmek” üzere “açık politika” alanına çıkmışlardı! Sözde “illegal” örgüt olma adına “sınıfın kitlesel politik parti olarak açık politikaya girmesi”ni yadsıyanlardı gerçek tasfiyeciler! vb...

Reformizme evrimde öylesine hızlı bir mesafe katedilmişti ki, tabanın buna uyum göstermesi biraz sıkıntılı bir süreç olarak yaşanmıştı. Düzenin icazet alanına geçişin yarattığı bu sorunlar bir süre için de olsa ancak “devrim”, “sosyalizm”, “sokak” vb. söylemler ile biraz olsun dengelenebilirdi. Bu zorunlu dengeyi gözettiler. Düzen legalitesine boylu boyunca uzanmış olmalarını özellikle “sokak” üzerinden yürüttükleri ikiyüzlü bir propaganda ile perdelemeye çalıştılar. Devletin EP’i kapatma girişimi ile birlikte “sokak” vurgusu daha bir yoğunlaştı. Partimizi “sokakta kurduk, sokakta savunacağız!” bu dönemin temel “şiarı” olarak öne çıkarıldı. *Evrensel* gazetesinin başlıklarına da cömertçe çıkarılan “sokak” söylemi, belli sınırlar içinde de olsa tabanda mücadele eğilimini kışkırttı.

Bir kere bunun kendisi başlıbaşına bir problemdi. “Sokak”ta devrimci damarları kabaracak ve eski devrimci anıları canlana-

cak bir taban, artık devrimcilikten hiçbir iz taşımayan 12 Eylül yorgunu yeni liberal EP bürokratları için bir sıkıntıya dönüşebilirdi. Öte yandan, devlet terörünün alabildiğine boyutlandığı bir dönemde EP'ı "sokakta savunma"nın gerektirdiği bedelleri değerlendirmekte güçlük çekmeyen bu ruhsuz liberaller taşıyamayacakları bir yükün sorumluluğundan bir an önce kendilerini kurtarmak zorundaydılar.

"Sokak sorunu"nu tabana kavratma adı altında yapılan şey, gerçekte, bu hoş olmayan sıkıntılara karşı alınan bir politik önlemden başka birşey değildi. Bunu yapmakla düzenin ilgili odaklarına ve elbette bu arada devletin yargı organlarına gerekli mesajlar da iletilmiş oluyordu.

***

Evrensel'de aynı gün yayınlanan sözkonusu iki yazıdan ilki, eski devrimci yeni "aydın" Aydın Çubukçu imzasını taşıyor. "Sokak" başlıklı bu köşe yazısında, "sokak" kavramı çeşitli yönleriyle "irdeleniyor". Sokaktan kaçışın teorisine iyi bir örnek olan bu yazıda, Emek Partili'lerin "sokak"tan ne anlamaları gerektiği sorununa önemli "açıklıklar" getiriliyor. "Sokak, yalnızca eylem yapılan bir yer değil, örgütlenilen bir yerdir. "Sokakta savunacağız" sözü, "sokaklarda gösteri yaparak savunacağız"ı indirgenmemelidir. Asıl önemli olan fabrika, işyeri, semt vb. birimler temelinde örgütlenmektir... Çubukçu'nun yazısı bunları söylüyor.

Yazıda "kimi grupların ve siyasi hareketlerin" sokağa soyut bir özgürlük temasını ifade eden "romantik" yaklaşımları düzeysiz bir "sokak çocukları" benzetmesi üzerinden mahkum ediliyor. Dahası, sokağa "askeri" bakış açısıyla yaklaşmanın yüzeyselliği eleştirilerek yazıya "bilimsel" bir hava da verilmeye çalışılıyor. İrlandalı marksist bir sendikacı olan James Connolly'nin "sokak" tanımlamasından yola çıkan liberal yazar, askeri bakış açısının sokak kavramının asıl öne çıkarılması gereken "sosyal" içeriğini nasıl gözden kaçırdığını ortaya koyuyor. Buna göre, sokak, "Evler,

dükkanlar, atölyeler, taştan, betondan binalardan ibaret değil"-miş! "Bunlardan herbiri içindeki insanlarla önemli" imiş!

Connoly İrlanda ayaklanmasını yönlendiren marksist bir devrimcidir. "Sokak savaşı"ndan yola çıkarak yazdıkları son derece sade ve nettir: "*Terimin askeri anlamıyla sokak dediğimiz şey zaten nedir ki? Sokak bir kentte yer alan bir geçittir.*"... "*Barikatları tam kurulmuş ve her iki yanındaki evlerdeki kuvvetlerce tutulmuş bir sokağın alınabilmesi için bu evlerin içlerine girilmesi ve göğüs göğüse savaşıla ele geçirilmesi lazımdır.*"

Burada sorunun "askeri" açıdan irdelendiği açık bir biçimde ortaya konulmaktadır. Dahası başarılı bir sokak savaşının sokakta bulunan evlerdeki insanlar tarafından göğüs göğüse bir mücadele ile verilebileceği de kendiliğinden anlaşılmaktadır. Kitleler politik olarak kazanılmadan askeri bir savaşa girişilemeyeceğinin işin abc'si olduğu kuşkusuz ki bu liberal yazar tarafından da bilinmektedir. Ama buna rağmen "sokak insansız düşünülemez" türünden ukalalıklarla, 1916 yılındaki ünlü İrlanda ayaklanmasına önderlik eden ve birkaç ay önce "sokak savaşı" üzerine yazdıklarını bu ayaklanma içinde pratiğe geçirirken katledilen bir devrimcinin anısına saygısızlık edilmektedir.

"*Provokasyon, saldırı, darbe*" başlığı taşıyan öteki yazıda ise, sokaktan kaçış taktiği, burjuvazinin politikalarını boşa çıkarmak üzerinden incelikli bir biçimde formüle ediliyor: "*İşbirliği burjuvazi ve sermayenin silahlı müfrezeleri, emekçilerin ileri kesimleriyle politikleşmiş çevrelerini geniş yığınlardan soyutlayarak ve deyim yerindeyse 'sokakta yalnız yakalayıp' ezmeye çalışmaktadır.*"

"*Sorun, yığınların en ileri kesimlerinin kendilerini 'sokağa', sermayenin silahlı güçlerinin önüne atma değil, en geniş emekçi kesimlerin somut taleplerle mücadeleye çekilmesidir. Barikatın örüleceği yer öncelikle fabrikalar, işyerleri, sendikalar ve emekçi semtleridir.*" (Vurgular bizim)

Daha açık bir biçimde ifade edecek olursak: Bugün sokağa

çıkmaq “yalnız yakalanmaq” anlamına gelecektir. Bu nedenle “yüzbinlerin yürüyüşü yeniden gerçekleştirilmeden”, Emek Partisi’nde örgütlenmiş bulunan “yığınların en ileri kesimleri kendilerini ‘sokağa’, sermayenin silahlı güçlerinin önüne atma”malıdırlar.

Düzenin kolluk güçlerinin EP Genel Merkezi’nin bulunduğu “sokak”ın iki ucunu tutarak sergilediği vahşet, bu vahşetin verdiği korku, benzer sahnelerin tekrarlanmaması için bu liberal-leri “sokak” kavramını yeniden gözden geçirmeye zorlamıştır. Düzenin icazet alanında ehlileşenler, şimdi de sokağı ehlileştirme çabasına girmişlerdir. Onlar kuşkusuz ki partilerini yine “sokak”ta savunacaklardır. Ama bir şartla! Sokağa bugün “eylem” ve “gösteri” yapmak için değil, kitleleri “örgütlemek” için çıkacaklardır.

Bu her iki yazının da verdiği mesaj ulaşması gereken adreslerden birini buldu. Her vesileyle sokağı lanetleyen, toplumun en düşkün kesimlerinin mücadele alanı ilan eden *Aydınlık* gazetesi, “*Eğriye Eğri, Doğruya Doğru*” köşesinde, bu yazıların özellikle sokağa ilişkin bölümlerini seçerek yayınladı. EP’in İP’leşme doğrultusunda katettiği mesafe bu karşı-devrimci çete tarafından sevinçle selamlanmaktadır.

Olmayan TDKP'nin 2. Konferansı!

(*Ekim*, sayı:159, 15 Aralık '96)

Günlük *Emek* gazetesinin 23 Kasım tarihli sayısının birinci sayfasında bir başlık: “*TDKP 2. Genel Konferansı Yapıldı*”. Paris mahreçli haber şu sözlerle başlıyor: “*Geçen hafta içerisinde gazetemizin Paris bürosuna ulaşan bir bildiriye belirtildiğine göre Türkiye Devrimci Komünist Partisi (TDKP) 2. Genel Konferansı geçtiğimiz Ekim ayı içerisinde tamamlandı.*”

Bugün Türkiye’de TDKP diye bir siyasal örgüt var mıdır? Bir siyasal örgüt ya da parti, varlığını dolaysız siyasal faaliyetiyle gösterir. İki yıla yaklaşan bir süredir TDKP adına sürdürülen herhangi bir siyasal faaliyetten haberdar olan herhangi bir kimse var mıdır? Aynı süre içinde, sürmekte olan TDKP davaları ve bu davalarda yargılanan tutukluların cezaevi açıklamaları dışında, TDKP adını duyan var mıdır? Peki siyasal varlığı ve faaliyeti olmayan bir partinin, örgütsel varlığı, dolayısıyla bir konferansı olabilir mi? Burası Türkiye, demek ki olabiliyor!

Tasfiyeci oportünizm, yasal partiyi gerekçelendirirken, illegal örgütü ve faaliyeti oturmuş bir partinin açık uzantısına ihtiyaç

vardır ve zaten “işçi hareketi”ndeki büyüme de bunu ayrıca bir ihtiyaç haline getirmiştir iddiasındaydı. Bu iddianın arkasına sığınarak tasfiye sürecinin yeni bir aşamasına geçenler, gerçekte illegal varlığı tükenmiş bir partiyi açık parti ile ikame ettiler. Açık partinin doğum tarihi, açıkça ilan edilmemiş olsa da, gerçekte aynı zamanda eski partinin fiili ölüm tarihi idi. Aslında güç ve iradeleri elverebilseydi, herşeye rağmen geride göstermelik illegal bir aygıt tutabilir, bunu yararlı bir gözboyama aracı olarak kullanabilirlerdi. Fakat açık partinin kuruluşunu önceleyen aylardaki yoğun operasyonu dalgası bunu olanaksız kıldı. Legalleşme sürecini dikkatle ve elbette memnuniyetle izleyen faşist rejim, böyle ince oyunlara prim vermeyeceğini gösterdi ve peşpeşe operasyonlarla illegal örgütsel varlığı felç ederek, tümünden bir tasfiyeyi dayattı. Yılları bulan bir ideolojik ve örgütsel tasfiye süreci içinde çürüyenlerin buna direnebilecek ne güç ne iradeleri vardı artık. Bu durumda çareyi tümünden legalleşmede buldular. Geriye illegalite adına her legal partinin (bu düzen partileri için de geçerli bir durumdur) bir takım işlerini zorunlu olarak örtülü yürütmek dışında birşey kalmadı. TDKP adı son birbuçuk yılda hiçbir vesileyle kullanılmadı. Buna yurtdışı çalışması da dahil. Bunun daha önce sözünü ettiğimiz sürmekte olan TDKP davaları dışında yalnızca iki istisnası var. Bunlardan ilki “Uluslararası Komünist Hareket”le ilişki alanı, öteki ise artık “yayın” olmaktan çıkan (ve 6 ayda bir çıkarılan) “TDKP Merkez Yayın Organı” *Devrimin Sesi...*

Yeniden soruyoruz: Olmayan bir örgütün bir konferansı olabilir mi? Yanıtını “*TDKP 2. Genel Konferansının Açıklamasıdır*” başlıklı konferans bildirisinden alalım. Ekim ayı içinde yapıldığı söylenen konferansın, Aralık ayı içinde elimize geçen bu bildirisi başlangıç sözleriyle, “*TDKP'nin 2. Genel Konferansı, parti örgütlerinin ve güçlerinin, başta işçiler olmak üzere emekçiler ve gençlik içindeki ileri parti çevrelerinin en geniş ve ileri düzeyde*” temsili ve katılımıyla toplandığını bildi-

riyor. (s.3)

Bir siyasal parti ya da örgütün konferansı ya da kongreleri, mevcut örgütlerinin temsiline dayanır. Devrimci ve illegal olmak iddiasındaki bir parti için bu zaten hem ilkesel hem zorunlu bir çerçevedir. Oysa bildiri bize TDKP 2. Konferansının üç ayrı nitelikte kategorinin “temsil ve katılımı” ile toplandığını bildiriyor. 1- “Parti örgütleri”. 2- “Parti güçleri”. 3- “Başta işçiler olmak üzere emekçiler ve gençlik içindeki ileri parti çevreleri”. İlkini (“parti örgütleri”!) anladık, peki ya bu son ikisi “ne demek ola” ki?

Olmayan bir örgütü var gibi göstermeye dayalı hile ve samimiyetsizlik daha baştan, konferansın bileşimine ilişkin bu sözlerde kendini apaçık biçimde dışarıya vuruyor. Gerçekte TDKP 2. Genel Konferansı, 2. ve 3. kategoride tanımlanan şekilsiz ve örgütsel konum bakımından tümüyle belirsiz “güçler” ve “çevreler”in temsiline dayalı olarak toplanmıştır. Öne sıkıştırılmış “parti örgütleri” sözleri burada bir aldatmacadan başka birşey değildir. Olmayan bir TDKP’nin “örgütleri” de haliyle yoktur. Son iki kategorideki “güç” ve “çevreler” ise gerçekte artık bir başka siyasal-örgütsel varlığın bir ifadesidirler. Yazık ki bu “güç ve “çevreler”in bugünkü varoluş koşulları, daha açık konuşmamızı olanaksız kılmaktadır.

Fakat “*TDKP 2. Konferansı Açıklaması*”, dünyada ve Türkiye’de durum üzerine boş, yavan ve iç bunaltıcı bir karanlık laf yığınının ardından, nihayet sözü olmayan TDKP’nin mevcut durumuna ve sorunlarına getirirken, elinde olmayarak gerçek duruma da yeni açıklıklar getiriyor. Elbette oportünizmin açık konuştuğu, durumu ve gerçekleri açıkça koyduğu görülmemiştir. Tam tersine, kapalı ve her yana çekilebilir muğlak söz yığını ile gerçeği gizlemek, anlaşılmasını güçleştirmek, oportünizmin her zamanki karakteristik özelliği, değişmez davranış biçimidir. Önümüzdeki bildiri de bu tavrın en berbat örneklerinden biridir. “Emeğe”, “işçi sınıfının ileri kesimleri”ne dayalı olmak iddiası

taşıyan, bunu bir işportacı biktırıcılığı ile yineleyen bu adamların, bu kadar karışık, karanlık ve anlaşılmaz bir dil kullanmaları, bu iddia ile şaşırtıcı bir bir tezat oluşturmaktadır.

Bunu, konuya açıklık getirdiğini söylediğimiz ilgili pasajları (biraz da ibreti alem için) ekte olduğu gibi yayınlamak örneklemek istiyoruz. Bu pasajlarda gerçekte hiçbir açıklık yoktur. Fakat TDKP'ye ilişkin traji-komik hikayenin gerçek seyrini bilenler için, bu karanlık laf yığını içinde sergilenen kıvranmalarla ne anlatılmak istendiğini anlamamanın da bir güçlüğü yoktur.

Sözü nihayet "parti"ye getiren konferans bildirisi, daha sözün başında "olmayan TDKP" gerçeğine ilişkin ilk işareti veriyor: *"Konferansımız, işçi sınıfının günlük hareketine; başta işçi sınıfı olmak üzere yığınların devrim için hazırlanması ve örgütlenmesine azami yardımı yapma, bunun için gerekli bütün araç ve olanaklardan sonuna kadar yararlanma yeteneği gösterecek, işçi sınıfının uyanış içindeki ana kitlesini kucaklayan kitlesel partisinin ve komünist işçilerin çelikten disiplinine sahip örgütünün yeniden inşası görevlerine dikkat çeker."* (s.16)

Bozuk bir laf yığını, ama şu kadarı açık: "Kitlesel partinin" yanısıra, "komünist işçilerin çelikten disiplinine sahip örgütünün **yeniden inşası** görevi" var ortada. Bu, yaklaşık iki yıldır tasfiye edilmiş TDKP'nin "yeniden inşası" görevine "dikkat çekmek" oluyor.

Bundan sonrası için, okurlarımızın önce dönüp bildirinin bu konuya "açıklık" getiren ekteki pasajlarını okumaları gerekiyor. Bu iki uzun pasajdaki karanlık yaf yığınının açık tercümesi şudur: Saflarımızdaki "pratik oportünizm" (her ne demekse!), "sözde yeraltı çalışması" adına, partimizin, *"örgüt ve mücadele biçimleri ve yöntemleri arasındaki ilişkilerde gerekli değişiklikleri ve yenilenmeyi zamanında gerçekleştirmesini engelledi"* (s.17). Elbette bunu, tasfiyeci çürüme sürecini legalleşerek taçlandırma çabalarını kabullenemeyen, herşeye rağmen, TDKP'nin de geçmişte savunucusu olduğu devrimci ideolojik ve örgütsel

değerleri savunarak tasfiyeci sürecin bu yeni adımına direnen unsurların yarattığı “gecikme” olarak anlamak gerekiyor. Tasfiyeci liberaller demeye getiriyorlar ki, eğer “eski örgütü” daha erken ikna edebilseydik ve çok daha erken legal bir partiye geçebilseydik, bu durumda herşeye rağmen geride göstermelik bir illegal aygıt tutmayı da başarabilirdik. Bu mümkün olmadı ve olamayınca da, “*bu koşullarda kayıpları en aza indirmek için olağanüstü tedbirler alınmak zorunda kalındı*”. (s.18)

Ne tür “olağanüstü tedbirler”? Sorunun yanıtı elbette açık değil. Ama izleyen paragrafın karışık ve karanlık laf silsilesi içinden çekip çıkarılacak şu sözler, bize gerekli açıklığı sunabilir: “*Bu değişim eski örgüt ve perspektifin korunması temelinde biçimler ve araçlar arasında yapılacak kısmi değişikliklerle başarılmazdı. Değişim, ancak ve ancak partimizin açık ya da gizli her alanda yeniden inşası, güçlerinin arınması ve yenilenmesi gündeme alınarak gerçekleştirilebilirdi. MK'nın bu perspektifle aldığı tüm kararları ve partimizin attığı pratik adımları onaylayan konferansımız, partimizin yeniden inşası ve her alandaki faaliyetinin koşullardaki değişime uygun olarak yenilenmesi*”ne dikkat çeker.

Tercümesi şöyle: Tasfiyeciliğe karşı direncin yarattığı “gecikme”nin yolaçtığı sorunlar, zaten çökmekte olan eski örgütsel aygıtın tümünden tasfiyesini bir ihtiyaç haline getirdi. Kaldı ki “değişim” bu “eski örgüt ve perspektif” korunarak zaten yapılamazdı. Dolayısıyla, konferans, “eski örgütü” dağıtan MK'nın bu icraatını onaylar ve iki yıldır olmayan “partimizin (geline) yeniden inşası” görevine “dikkat çeker”!

Peki bu ihtiyaç nereden doğdu? Neredeyse iki yıldır adısı duyulmayan, kendini geçmişe gömdüğü artık genel kabul gören bir TDKP'nin “yeniden inşası” neden bir ihtiyaç haline geldi. Bu konuda önce konferans “Açıklaması”nın açıklamasını okuyalım. Dikkat çekilen görev, hemen devamındaki pasajda, şöyle gerekçelendiriliyor:

“İşçi sınıfının devrimci partisi, faşist diktatörlüğün hüküm sürdüğü Türkiye gibi ülkeler bir yana, en demokratik ve istikrarlı burjuva cumhuriyetlerinde de faaliyetinin ve işçi hareketinin geleceğini güvence altına almak için sağlam bir yeraltı örgütüne ve temeline sahip olmak zorundadır. Demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılmadığı ve yasal anayasal güvence altına alınmadığı ülkemizde; işçi sınıfının devrimci partisi, sadece hareketin geleceği açısından değil, bugününü ve işçi hareketine en ileri düzeyde yardım etme ve etkide bulunmanın yasalarla kısıtlanmamış ve sınırlanmamış devrimci bir çizgide gelişmesini güvenceye almak açısından da sağlam ve sürekli güçlenen bir yeraltı örgütüne ve temeline sahip olmak zorundadır.” (s18)

Yasal parti uğruna “eski örgüt”ün tümden tasfiyesinden iki yıl sonra “Amerika’nın bu yeniden keşfi”nde asıl dikkate değer olan son satırlardır. “Yeraltı örgütü” sadece hareketin “geleceği” açısından değil **bugünü için de** gerekliymiş... “İşçi hareketine en ileri düzeyde yardım ve etkide bulunma”nın (bu, kuyrukçu liberallerimizin “önderlik” kavramı ve işlevi yerine kullandıkları “en ileri” ifade oluyor!) “yasalarla kısıtlanmamış ve sınırlanmamış” bir biçimde, yani “devrimci bir çizgide” olabilmesi için, “sağlam ve sürekli güçlenen bir yeraltı örgütüne ve temeline sahip olmak” zorunluymuş... Güzel! Peki bu açıdan son iki yıldaki durumunuz nedir? Son iki yıldır “sağlam”ı bir yana, bir yeraltı örgütünüz ve dolayısıyla buna dayalı “yasalarla kısıtlanmamış ve sınırlanmamış” bir faaliyetiniz yok. Tüm faaliyetiniz yasal bir parti ve onu tamamlayan öteki yasal araçlar ekseninde yürüyor. Peki bu ne anlama geliyor? Bu, tasfiyeci liberalizmin düzen icazetine tam teslimiyetinin hiç değilse son iki yıl için açık bir itirafı anlamına geliyor.

“Faşist diktatörlüğün hüküm sürdüğü (bir) Türkiye”de, devrimci olmak iddiası ile bu pratik teslimiyet gerçeği arasındaki açık çelişki, hala “devrimcilik” adına elde tutulan ya da bu iddia ile yeni yeni kazanılan bir tabanda hoşnutsuzluklara, tepki-

lere, giderek kopma eğilimlerine yol açmamazlık edemezdi. Yasal partinin tabanında bu tür bir hoşnutsuzluğun gide gide büyüdüğü ve yayıldığı, devrimci öğelerin yeni arayışlara girdiği bir sırada, oportünist manevralardaki yeteneklerini '87 sonrası yeni dönemde sayısız örneklerle kanıtlayanlar ve doğrusu bugüne kadar bunda bir hayli de başarılı olanlar, son manevrayı beklenmedik bir biçimde patlattılar: "TDKP 2. Genel Konferansı Toplandı"!

Bu, devrimci eğilimleri ve arayışları olan tabanı şimdilik susturmak, aldatıp oyalamak ve elbette ki süreç içinde kendine benzetmek için kazanılmış önemli bir zaman dilim demektir. Buna kuşku yok. Tasfiyeci şeflerin bu yeni zamanı ne ölçüde bir başarıyla kullanacakları biri öznel öteki nesnel iki etkene sıkı sıkıya bağlıdır. Öznel etken şudur. Toplanan, TDKP 2. Genel Konferansı değil, fakat artık olmayan TDKP'nin yeniden kuruluşunu kararlaştıran bir konferanstır. Bu karar bir ölçüde olsun hayata geçirilirse, manevradan umulan yararı elde etmek de aynı ölçüde kolaylaşır. Bu öznel etkenin başarısı ise nesnel etkene, yani siyasal süreçlerin seyrine sıkı sıkıya bağlıdır. Siyasal koşullar ve çatışmalar bugünkü sertleşme eğilimini sürdürürse ve hızla politik bir mecraya giren bugünkü kitle hareketi barışçıl biçimleri geride bırakarak gitgide militan bir karakter kazanarak gelişirse, tasfiyeci liberallerin bu yeni manevrası geçmişteki kadar kolay sonuç vermeyecek demektir. Zira sınıf mücadelesindeki sertleşme ile sınıf ve kitle hareketindeki militanlaşma, gücünü kitle hareketinin geri düzeyinden ve barışçıl biçimlerinden alan kuyrukçu liberalizm için yaşam ve etki alanının tümünden yok olmasa bile bir hayli daralması demek olacaktır.

Devrimci ve yurtsever harekete karşı İP söylemi!

"TDKP'nin 2. Genel Konferansı Açıklaması"nın değinilmeden geçilemeyecek yönlerinden biri de devrimci ve yurtsever harekete karşı tutumdur. 1990 1 Mayıs'ını izleyen günlerde sınıfın

“ileri kesimleri”ni kazandıklarını ve “ana gövdesi”yle buluştuklarını ilan eden ve yıllarca bunun çığırkanlığını yapanlar, şimdi başka bir dilden konuşuyorlar. “İleri işçiler arasında ayrı bir parti olarak örgütlenme eğilimi” geliyor olmakla birlikte, “ileri işçilerin ezici çoğunluğu arasında dağınıklık ve örgütsüzlük aşılama ve devrimci bir işçi partisinde örgütlenmesi gerçekleşemedi” diyorlar. (s.14)

Bunu şu tespit izliyor: “Bu, açık işçi kitle hareketinin son 10 yılın en zayıf dönemini yaşamasının temel nedenlerinden biridir”. Ardından bu zayıflığı, 1991-1994 yılları arasında yaşanan durgunluktan farklı olarak, nesnel ya da dış etkenlerden değil, fakat “açık kitle hareketi(nin), esas olarak kendi içinden baltalanma”ından kaynaklandığı belirtiliyor ve bu şöyle açıklanıyor:

“Geleneksel liberal ‘sol’ grupların ve sendika bürokrasisinin işçi ve emekçi kitleleri umutsuzluğa sürükleyen eylem çizgisi ve anarşizan ‘sosyalist’ akımların büsbütün çürüme sonucunda vardıkları terörizm; kitle hareketini dağıtan, ileri kesimlerle geride kalan yığınlar arasındaki ilişkiyi tahrip ve politik ortamı ve kitleleri provoke eden tasfiyeci bir rol oynadı. Kürt milliyetçi akımının Türk-Kürt düşmanlığı eksenine oturan ve 1991’lerden itibaren emperyalist güçler arasındaki çıkar mücadelesinin yörüngesinde yeniden şekillenen ‘çalışması’; Türk emekçilerini sermayenin provokatif eylemine açık bir pozisyona iterken, Kürt nüfus arasında da, artan hoşnutsuzluk ve bıkkınlığı umutsuzluğa dönüştüren bir etken oldu. ... Olgular ortadadır: Terörcü saldırılar, gençlik adına yapılan eylemleri, 1 Mayıs’ta örnekleri ve sonuçları açıkça görülen sorumsuz yağma ve saldırı eylemleri, sendikal platformlara yönelik provokatif girişimler, emekçi sendikalarındaki yeni bürokratik çöreklenme vb. olgular ve bunların kitleler arasında yarattığı duygular bilinmektedir.” (s.15)

İlk paragrafın girişinde “liberal sol”a ve sendika bürokrasisine dil ucuyla yapılan değinmeler devamında söylenen herşeyle

boşta çıkarılarak kendilerinin de içinde buldukları liberal sol akımlar ve sendika bürokrasisi gerçekte aklanıyor. Tüm sorumluluk kine varan bir hasmane tutumla açıkça devrimci ve yurtsever akımlara yükleniliyor. Başka türlü olamazdı, zira sözkonusu dönem içerisinde ÖDP ve İP gibi “liberal sol” akımların yanısıra sendika bürokrasisiyle elele verenler, ÖDP ile birlikte “emekçi sendikalarındaki yeni bürokratik çöreklenmeyi” yaratanlar bizzat kendileridir.

Bu dil ve açıklama tarzı, herşeyiyle İP çizgisi ve söylemiyle örtüşüyor. Daha doğrusu, dilinin bozukluğu dışında, yukarıda tüm söylenenler olduğu gibi İP’den alınmadır. Bu normaldir; zira Türkiye gibi bir ülkede, mücadelenin sert ve amansız koşulları, ayların aynı yerde, ayların ayrı yerde toplanmasını kaçınılmaz kılıyor.

Ek metin:

Oportünizmin karanlık ve anlaşılmaz dili gerçekleri gizleyemiyor!

“Partimiz saflarında ve çevresinde özellikle gizlilik ve güvenlik gerekçesinin ardına sığınan, işçi hareketinin ihtiyaçlarına uygun bir değişimi ve ilerlemeyi düşünce, yaşam ve çalışma tarzında gerçekleştirmeyi göze alamayan, geleneksel solun işçi hareketinden ve ihtiyaçlarından koparılmış sözde yeraltı çalışmasının temsilcisi pratik oportünizm, burjuva liberalizminin başta örgüt disiplini olmak üzere çeşitli alanlardaki yansımaları ve diğer zayıflıklar; partimizin koşullardaki ve işçi hareketindeki gelişmelere bağlı olarak, şiarlar, örgüt ve mücadele biçimleri ve yöntemleri arasındaki ilişkilerdeki gerekli değişiklikleri ve yenilenmeyi zamanında gerçekleştirmesini engelledi. Partimiz gerek işçi hareketindeki ilerlemenin gerekse partimizin yürüttüğü faaliyetin geliştirdiği tüm olanakları ve araçları en azami

düzyeyde kullanma yeteneğini gösteremedi. Bunun da ötesinde, bu olanaklar, özellikle diktatörlüğün saldırılarının partimiz üzerinde yoğunlaştığı, bu saldırıların partinin yeniden inşası ve yenilenmesindeki gecikme sonucu etkili olma olanağı bulduğu, bu koşullarda kayıpları en aza indirmek için olanağanüstü tedbirlerin alınmak zorunda kalındığı son yıllarda, örgütümüzün bünyesinde taşıdığı bu eğilimlerin ve zayıflıkların gelişme ve serpilme olanağı bulması sonucu baltalandı.

“Koşullardaki değişim, başta uyanış içindeki ileri işçiler olmak üzere işçiler arasında gelişen ayrı bir sınıf olarak örgütlenme eğiliminin olgunlaşma düzeyi, partimizin bugüne kadar yürüttüğü faaliyetin birikimi ve işçi hareketindeki yeri ve etki düzeyi; hatalar ve zayıflıklar da taşısı yakın zamana kadar partimizin çalışmasını ilerleten propaganda, teşhir-ajitasyon ve örgütlenme faaliyetinin, bu faaliyeti yürütürken kullandığı biçimler ve araçlar arasında öngördüğü ilişkinin, örgütlerinin ve kadrolarının mevzilenmesinin eskidiğini, bir bütün olarak yenilenmesinin, gündeme gelen yeni biçimler ve araçlarla geliştirilmesinin zorunlu hale geldiğini göstermektedir. Bu değişim eski örgüt ve perspektifin korunması temelinde biçimler ve araçlar arasında yapılacak kısmi değişikliklerle başarılamazdı. Değişim, ancak ve ancak partimizin açık ya da gizli her alanda yeniden inşası, güçlerinin arınması ve yenilenmesi gündeme alınarak gerçekleştirilebilirdi. MK'nın bu perspektifle aldığı tüm kararları ve partimizin attığı pratik adımları onaylayan konferansımız, partimizin yeniden inşası ve her alandaki faaliyetinin koşullardaki değişime uygun olarak yenilenmesi ile tüm parti güçlerinin kendilerini aşmada ve arınmada gösterecekleri yetenek, en önemlisi de işçi sınıfının ve gençliğin taze güçleri ile yenilenmesi ve çelikten bir disiplin ve irade arasındaki tayin edici ilişkiye dikkat çeker.”

(TDKP 2. Genel Konferansının Açıklamasıdır başlıklı metinden..., s.17-18)

Siyasal özgürlükler için mücadelenin içeriği ve önemi

A. Cihan Soylu

(*Emek*, 2, 3, 4 Mayıs '98)

I

Kapitalizm, serbest rekabetten tekele doğru gelişirken, rekabetin yanısıra ve üstünde tekелci egemenlik gerçekleşirken, ekonomideki değişmeye bağlı olarak politikada da “demokrasi”den siyasal gericiliğe doğru bir evrilme gerçekleşti. Emperyalizm, yani tekелci kapitalizm, politik alanda demokrasinin inkarıydı. Artık tekellerin yasaları işlemekteydi. Tekeller ise gittikleri her yere kendi yasalarını da götürdüler; azami karı hedefleyen yoğun sömürü, siyasal gericilik, özgürlüklerin reddi, sömürge yasalarının dayatılması vb.

Türkiye, kapitalist gelişme yoluna, tek tek ekonomilerin emperyalist ekonomi zincirine bağlandığı; daha önce oluşmuş dünya kapitalist sisteminin tekellerin egemenliğinde daha da geliştiği; geri ülkeler bakımından kapitalizm koşullarında bağımsız geliş-

me olanaklarının ya yok denecek kadar azaldığı, ya da tamamen yok olduğu bir gelişme aşamasına girdi. 1923'te kuruluşu ilan edilen Türkiye Cumhuriyeti Devleti, emperyalist batılı ülkelerin, "hasta adam" Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak ve paylaşmak üzere başlattıkları fiili işgale karşı, sonradan Mustafa Kemal'in adı ile anılacak olan bir "Milli Kurtuluş Savaşı" sonunda siyasal bakımdan bağımsız bir devlet olarak ortaya çıktı. Milli Türk ticaret burjuvazisinin öncülüğünde ve bir işçi emekçi devrimi ihtimaline karşı, üst tabaka devrimi olarak gerçekleşen milli devrim, önderliğinin burjuva-feodal sınıf karakterine de bağlı olarak, biçimsel bir siyasal bağımsızlıkla sınırlı kaldı. Ülkenin emperyalizme ekonomik bağımlılığı, kaçınılmaz olarak siyasal, kültürel, mali ve askeri yönden bağımlılık ilişkilerine yol açtı. Uzlaşmacı sınıf karakterine sahip, burjuva-feodal önderliğin, emperyalist burjuvaziye süreç içinde giderek artan yeni tavizler vermesiyle ülkenin yarı-sömürge statüsü pekişti.

Emperyalist dünya sistemi içinde ve emperyalizme bağımlı bir ülkede, yola çıkarken sosyalizme ve "işçi-köylü devrimi ihtimali"ne karşı savaşıma gibi bir görev de üstlenen burjuva-feodal önderliğin, siyasal gericilik eğilimini temsil etmesi ve işçi ve emekçilere karşı burjuva cepheden saldırıya geçmesi, daha baştan demokrasi dışı bir siyasal sistemin benimsenmesi demektir. Burjuva-feodal gericiliğin emperyalizmin yedeğinde ve onun iç dayanağını oluşturduğu Türkiye'de, burjuva devrim, sınırlı bir siyasal bağımsızlıkla sonuçlanan yarım bir ulusal devrim olarak gerçekleşti. Feodalizmin güçlü temelleri varlığını sürdürüyor, toprak ağalarının köylülük üzerindeki feodal baskı ve zorbalığı devam ediyordu. I. Dünya Savaşı'nın Ekim Devrimi'nin zaferi ve Sovyetler Birliği'nin kurulmasıyla sonuçlanması, İngiliz -sonradan Amerikan- emperyalizmi öncülüğünde, dünya gericiliğinin, sosyalizme ve siyasal demokrasiye karşı Haçlı Savaşları'nı örgütlemesine yol açarken; Sovyetler'in yanı başındaki Türkiye'de, M. Kemal önderliğindeki burjuva-feodal gericilik,

işçi ve emekçilerin siyasal ve sendikal taleplerine; grev ve gösteri yapmalarına karşı saldırgan bir çizgi izliyordu. Dünya kapitalizminin büyük bunalım yılları, genel olarak siyasal gericilik eğiliminin faşizm yönünde yoğunlaşmasına yol açarken, Türkiye’de de ‘30’lu yıllarda faşizm, emperyalizmin işbirlikçisi burjuvazi ve büyük toprak ağaları ittifakının sınıf diktatörlüğü olarak gerçekleşti. Sonraki yıllar işçi ve emekçilerin mücadelesine bağlı olarak kısmi demokratik hakların elde edilmesine karşı, faşizm, işbirlikçi burjuvazinin diktatörlük biçimlerinden biri olarak kurumlaşmasını sürdürdü; emekçilerin mücadelesinin açığa çıkardığı boşluklarını tahkim yolunu seçerek, işçilere, emekçilere, Kürtlere karşı azgın bir saldırganlıkla varlığını sürdürdü.

Sosyalizm için siyasal demokrasi

Kapitalizmin, yüzyılın başından bu yana sermaye ihracı ve feodalizmin çözülmesi temelinde gelişmesini sürdürdüğü, emperyalizme bağımlı, çokuluslu geri kapitalist bir ülke olan Türkiye’de, siyasal demokrasi sorunu bugün de işçi sınıfı ve emekçilerin en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye’de, demokratik, siyasal haklar son derece güdük ve kısıtlıdır. Toplumun demokratikleşmesinin, işçilerin ve emekçilerin siyasal demokrasi kültürü edinmeleri, bu mücadele içinde yetişmelerinin önü, faşist gericilik tarafından kapatılmıştır. Grev, gösteri, basın-yayın ve örgütlenme özgürlüğü gasp edilmiştir. Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkı tanınmamaktadır ve Kürt emekçilerine yönelik sindirme ve yok etme politikası devam etmektedir. Anayasa ve yasalar, birbirlerini bütünleyecek ve boşluklarını dolduracak biçimde, faşist baskı maddeleri ve yasaklarla doludur. Burjuva anlamda demokratik bir siyasal sistemden söz edilemez. MGK ve generaller politik yaşam üzerinde bürokratik bir tekel kurmuşlardır. Kürt kentlerinde yirmi yıla yakın bir süredir sıkıyönetim (Sonradan Olağanüstü Hal uy-

gulaması olarak isim değişikliğine gidildi) ve bölge valiliği uygulaması devam etmektedir. İşkence, gözaltı, kurşunlama, toplu tutuklama, köy ve ev yıkına, sürgün, yerleşim yeri yasağı, gıda ambargosu, vb. günlük yaşamın bir parçasına dönüşmüş durumda. Kürt varlığı dahi kabul edilmemekte, Kürtlere karşı, “bölücü terör” gerekçesinin ardına sığınılarak vahşî bir saldırı politikası izlenmektedir. Generallerin ve üst subayların erler ve astlar üzerinde mutlak bir diktası, zora dayalı kesin otoritesi devam etmektedir. Proletarya ve halk kitleleri, işbirlikçi tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin (ve onların politik ve askeri temsilcileri olan devlet asalaklarının) diktatörlüğü altındadır.

Böyle bir ülkede, siyasal demokrasi sorununun işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin gündeminde yer alması; siyasal özgürlükler için mücadelenin acil bir görev olarak öne çıkması kaçınılmazdır. İşçi sınıfı ve bütün ezilenlerin sömürüden ve burjuva sınıf egemenliğinden kurtulması için, kapitalizmin tasfiyesini hedefleyen bir toplumsal-ekonomik devrim zorunludur. Proletaryanın mücadelesinin anti-kapitalist karakteri, bugünden açık ve nettir. Ancak proletarya, sosyalizmi gerçekleştirmek için mücadele sorunlarını görmezden gelemmez, bunlara kayıtsız kalamaz. Sınıf bilinçli proletarya, karşı karşıya bulunduğu; ve tüm ezilenleri dolaysız olarak ilgilendiren politik, toplumsal sorunları gündemine almak ve bu sorunların çözümü için mücadele etmek zorundadır. Türkiye, emperyalizmin hegemonyası altında ve faşist diktatörlükle yönetilen bir ülkedir. Ülkede siyasal demokrasi geleneği olmadığı gibi, proletaryanın siyasal özgürlükler ve siyasal demokrasi mücadelesi içinde eğitimden geçtiği de söylenemez. Oysa, siyasal demokrasi mücadelesi içinde, hangi toplumsal kesimleri etkiliyor olursa olsun, baskı ve suistimalin her çeşitine karşı mücadele deneyimi içinde eğitilmemiş proletaryanının sosyalizm mücadelesini başarıya ulaştırması olanaklı değildir. İşçi sınıfı, şehir ve kırsal yoksulları ve bütün ezilenlerin taleplerini sahiplenerek, emperyalizmin hegemonyasına ve faşizme karşı

mücadelesini başarıya ulaştırması olanaklı değildir. İşçi sınıfı, şehir ve kırsal yoksulları ve bütün ezilenlerin taleplerini sahiplenerek, emperyalizmin hegemonyasına ve faşizme karşı mücadele edecek, bağımsızlık ve demokrasinin gerçekleşmesi, siyasal özgürlüklerin kazanılması ve işbirlikçi burjuvazinin diktatörlüğünün yıkılması için, ezilenlerin başkaldırılarını örgütleyecektir. Bu mücadele, işçi sınıfını sosyalizm mücadelesinden ve hedefinden uzaklaştıran değil, aksine sosyalizm mücadelesi yolunda ilerlemesi için gerekli olan sınıf bilincini edinmesine de hizmet eden bir mücadeledir. Demokratik siyasal özgürlükler için mücadeleyi küçümseyen (veya proletarya ve emekçileri, suni olarak birbirinden ayrılmış, şematik aşamalandırılmış devrim dönemleri ya da projeleriyle oyalayan) anlayışların bu mücadeleye zarar verdikleri açıktır.

Demokrasi mücadelesi liberal burjuvaziye havale

Siyasal demokrasi için mücadeleye, “sosyalist devrimle çatıştığı” gerekçesiyle yan çizme yeni bir şey değil. Lenin döneminde Rus ekonomistlerinin bir türü, işçilerin siyasal mücadeleyi liberal burjuvaziye bırakarak iktisadi talepleri için mücadeleyle yetinmelerini, -kapitalizmin ve işçi sınıfının gelişme düzeyi ile de ilişkilendirerek- savunuyorlardı. Ekonomistlerin bir başka kesimi ise, siyasal demokrasi taleplerinin ileri sürülmesine, ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının savunulmasına, asgari programın oluşturulmasına ve bu programdaki taleplerin gerçekleşmesi için mücadele edilmesine; bu taleplerin emperyalizm koşullarında “elde edilemez olduğu” gerekçesiyle karşı çıkıyorlardı. Kievski'nin de aralarında bulunduğu ekonomist yazarların bir bölümü, siyasal demokrasi için mücadeleyi, “sosyalist devrimle çatıştığı” savıyla gereksiz ve yanlış görüyor ve siyasal demokrasi mücadelesini savunan -aralarında Lenin'in de bulunduğu- Marksistleri, sosyalizm amacından uzaklaşmakla suçuyorlardı. Bugün

de Türkiye’de, benzer türden bir ekonomist görüş, “sosyalizm hedefine bağlılık” adına küçük burjuva “sol”culuğu tarafından savunulmaktadır. Küçük burjuva “sol”cuları -ya da bugünün ekonomistleri- ayağa kalkarak, siyasal mücadeleyi yadsımadıklarını söyleyeceklerdir. Ancak bu sizlerin hiçbir değeri yoktur. İşçi sınıfı devrimcilerine karşı yürüttükleri sözüm ona ideolojik mücadele -bunu yalana dayalı lafazanlık ve karalama amaçlı çarpıtmalar yığını olarak adlandırmak daha doğru-, aksini doğrulayacak yığınla veri içermektedir. Küçük burjuva “sol”culuğunun bir türü, siyasal özgürlükler için mücadeleyi, sosyalizm amacından uzaklaşma ve reformcu bir platforma savrulma olarak değerlendirilmekte, Türkiye gibi ülkelerde siyasi bağımsızlık ve siyasal demokrasi mücadelesini, toplumun demokratikleşmesi ve işçi sınıfının bu mücadele içinde eğitimini gereksiz ya da önemsiz saymaktadırlar. Sorun nedir?

Siyasal özgürlük tüm ezilenlerin talebidir

Bugün Türkiye’de siyasal özgürlük tüm ezilenlerin talebidir ve işçi sınıfının devrimci partisi bu talebe sahip çıkmaktadır. İşçi sınıfı ve halk kitlelerinin siyasal yaşama katılma, kendi temsilcilerini baskı görmeden seçme, kendilerini temsil etmediklerine inandıklarını görevden alma, siyasal yaşamla ilgili toplantı, tartışma ve karar alma, kendilerini temsil etmeyenlere katılma hakları yoktur. Halk kitleleri devlet bürokrasinin mutlak baskısı altındadır. İşçi sınıfının, kapitalizme karşı mücadelesinin, bulanıklığa neden olabilecek ayak bağlarından kurtulmuş olarak, açık ve yoğun bir mücadele olarak sürmesi için, siyasal özgürlüklere gereksinimi var. Siyasal özgürlük, hiç kuşkusuz, işçileri kapitalist sömürüden, açlık ve yoksulluktan kurtarmaz. Ancak siyasal özgürlük mücadelesinde eğitilmiş işçi sınıfı, açlık ve yoksulluğa ve onun kaynağı olan kapitalizme karşı daha güçlü savaşmak üzere, bir silahla kuşanacaktır.

Sorun, siyasal demokrasi taleplerinin ileri sürülüp sürülmemesi değil; bu taleplerin hangi bakış açısıyla ileri sürüleceğidir. Sınıf bilinçli işçi, sosyalist mücadele uğruna siyasal özgürlükler mücadelesini (demokratik mücadele) ya da demokratik, siyasal özgürlükler mücadelesi uğruna sosyalizm mücadelesini unutamaz. Aksine, bu iki tür mücadeleyi birbirine bağlamak zorundadır. Çünkü demokrasi mücadelesi içinde yer almaksızın, bu mücadele yolundan geçmeksizin işçi sınıfı sosyalizmi gerçekleştiremez. İşçiler her koşul altında mücadeleyi sürdürecektir örgütler halinde siyasal demokrasi mücadelesinin önünde yürüyerek, toplumun demokratikleşmesi için çaba göstermeden sosyalizm hedefine doğru başarıyla yürüyemezler.

II

İşçi sınıfının siyasal eğitimi nasıl gerçekleştirilecektir? İşçilere nasıl ezildiklerinin anlatmak ve sömürünün kaynağının kapitalizm olduğunu söylemek yeterli midir? Kuşkusuz ki hayır. Burjuva diktatörlüğünün teşhirini her yönden yaparak, baskının her türüne karşı çıkışı örgütleyerek, tüm toplumsal sınıflarla devletin ilişkisini gözler önüne sererek ve işçilerin bu mücadelenin içinde ve başında olmalarını böylece sağlayarak... Toplumun ve siyasal yaşamın demokratikleşmesi mücadelesine bağlı olarak reformlar için mücadele de ancak bu durumda doğru devrimci bir çizgide sürdürülebilir. Lenin, “emperyalist-ekonomist”, P. Kievski ile tartışmıştı. Bugünün Kievski’leri daha çapsız olmalarına karşın, sorunu bulanıklaştırarak, bir kısım insanın devrimci inançları ve isteklerini sömürmeyi, politik yaşamlarını sürdürmenin dayanağı kılınmayı başaracak bir zeminde bulabiliyorlar. Türkiye’nin küçük burjuva “sol”cularının önemli bir kesiminin, işçi ve emekçi hareketinde ciddi bir yer tutmadıkları ve emekçilerin talepleri için sözü edilir bir mücadele yürütmedikleri bilinmektedir. Ancak onlar, -sözde, siyasal özgürlükler için mücadeleyi yadsımadıklarını söylemelerine karşın- siyasal bağımsızlık ve siyasal

demokrasi-nin ne denli “önemsiz” ve bunların “asgari program” talebi olarak belirlenmesinin ne denli “reformcu olduğu” üzerine ahkam kesmekten de geri durmamaktadırlar. Sözüm ona bunu “marksizmi savunma” adına yapıyorlar!

Ülkemizin küçük-burjuva solcuları demogojik gerekçeye sığınmalarına ve Lenin tarafından yerden yere çalınan ekonomist görüşten beslenmelerine karşın, siyasal akrobasiye başvurmaktan ve “siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasi hedeflerine dayalı devrim anlayışı ve programı” diye bir ucube tanımlamanın ardına sığınarak devrimin politik görevlerine sırt dönmenin teorisine girişmekten de geri durmuyorlar. Artık kronik bir vaka halini almış “proleter sosyalist olma” evhamına öylesine kapılmışlar ki, “kapitalist düzen ufkunu aşamayan” program maddeleri de olabileceğini, bu maddelerde dile gelmiş taleplerin elde edilmeleri için yürütülen mücadele içinde yer almaksızın ve bu mücadelenin başında yürüyerek, siyasal mücadele deneyimi edinmeksizin işçi sınıfının, proleter sosyalizm davasını zafere ulaştırmasının olanaksızlığını da göz ardı ediyorlar. Bir soruyla, sorunu biraz daha açalım.

Nasıl bir demokrasi mücadelesi

Yukarıda değindik. Demokratik isteklerin ileri sürülmesi ve siyasal özgürlükler için mücadelenin yanlış olmadığını, ama bu mücadelenin hangi temelde, hangi hedefe bağlanarak ve nasıl yürütüleceğinin önem taşıdığını söyledik. Ama küçük burjuva “sol”cu ve ekonomistleri için bu fazla önem taşıyor. Onlar için, yakıştırmada bulunmak ve suçlamak; demokratik isteklerin “proleter devrim stratejisi ile kopmaz bağı” üzerine genel geçer lafazanlıklarla işi geçiştirmek daha ticari! Emperyalizme bağımlı, çalışına durumundaki nüfusunun %44.6’sı hala tarımsal alanda istihdam edilen, bünyesinde siyasal bağımsızlık hakkı gasp edilmiş bir ulusu zora dayalı olarak tutan, burjuva anlamda demok-

ratik hakların olmadığı geri kapitalist bir ülkede, işbirlikçi burjuvazisinin faşist diktatörlüğünü siyasal devrimle yıkmak ve proletarya ve kent ve kırsal yoksullarının hazırlık durumuna bağlı olarak durmaksızın, sosyalizmin inşasına girişmek gibi bir görevin -ve buna uygun bir programın- üzerinden atlayarak, keskin lafazanlıkla zaman geçirmek daha kolay! Programında demokratik taleplere yer veriyor diye, proletaryanın devrimci partisini, “kapitalizmi aşma ufkuna sahip olmamak”la suçlama pişkinliğini gösterenler, proletaryanın, sosyalizmi, siyasal demokrasi için mücadele yolundan değilse hangi yoldan gerçekleştireceği sorunuyla da ilgili görünmüyorlar. Oysa siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasi için mücadelede yer almaksızın proletaryanın ekonomik devrimi gerçekleştirecek bir bilinç ve örgütlenme düzeyine yükselebileceğini düşünen bir kimsenin kendisini marksist ya da leninist olarak adlandırması, yüzsüzlükten başka birşey değildir.

Emperyalizm, sermaye ve üretimin yoğunlaşması ve tekellerin ekonomik egemenliğine bağlı olarak, siyasal gericilik eğiliminin güçlendiği ve siyasal demokrasinin yadsındığı, kapitalizmin üst evresidir. Emperyalizm siyasal demokrasinin inkarıdır. Ama bu, emperyalizm koşullarında, kapitalizmin tasfiyesi anlamına gelmeyen siyasal demokrasi talepleri için mücadelenin olanaksız ya da gereksiz olduğu anlamına gelmeyeceği gibi, bu mücadele içinde yer almayan proletaryanın sosyalizm mücadelesini zafere ulaştırılması da olanaklı değildir. Bunun içindir ki kapitalizm sınırlarını aşmıyor diye “asgari program” maddelerine karşı çıkanlar, gerçekte kapitalizmin “kudreti” önünde diz çökenlerdir. Keskin slogancılıkla yetinerek, aralarında ulusların kaderlerini tayin hakkı da olmak üzere, demokratik isteklerin elde edilmesi için mücadele konusunda sürekli hıkmık edenlerin marksizmlerinin, laf yığını ötesinde bir kıymeti harbiyesi yoktur.

İşbirlikçi burjuvazinin faşist diktatörlükle yönettiği bir ülkede, Kürt ve Türk tüm ezilenlerin, kullanabildikleri hak kısıntıları-

nı, ancak yasalara karşın ve polis ve jandarma dayağı ve işken-
cesine direnerek elde ettikleri ve kullanabildikleri koşullarda,
ülkenin demokratikleşmesi talebinin ileri sürülmesini; **diktatörlük**
kurumlarının ancak proletaryanın devrimci girişkenliğiyle
tasfiye edilebileceğı (ve edilmesinin kesin zorunluluğı)
gerçeğinin ve kapitalizmin demokrasi düşmanlığı gerekçesinin
ardına sığınarak küçümsemek ve “reformculuk” olarak suçlamak,
siyasal körlük değilse, bile bile işçi ve emekçileri mücadelesine
saldırıya geçmek ve halk kitlelerinin talep ve çıkarlarına karşı
bir çizgi izlemektir. Çünkü. **işbirlikçi burjuvaziye (ve onun**
yedeğindeki büyük toprak sahiplerine); onların çıkarlarının
bekçiliğini yapan kurumlara ve silahlı özel adam müfrezele-
rine karşı mücadelenin ilerletilmesi, ancak siyasal demokrasi
taleplerinin elde edilmesi ve kullanılmasının olanakları ge-
nişletildiğı ölçüde mümkündür. Bu mücadele ilerletilmeden
ve faşist diktatörlüğün yıkılmasını hedefleyen bir mücadele
programı benimsenmeden, ne işçi sınıfının -toplumun hangi
kesimini hedefliyor olursa olsun- baskının her türüne karşı
“sosyal demokrat açıdan” mücadelesi örgütlenebilir, ne de
işçi sınıfının bilinci siyasal sınıf bilinci düzeyine yükseltilebi-
lir. Ötesi boş laf oyunları ve gevezeliktir.

Lenin, emperyalist savaşın, burjuva cumhuriyetiyle monarşi
arasındaki farkı fiili olarak ortadan kaldırdığı koşullarda, cumhu-
riyetin küçümsenmesi ve önemsenmemesinin yanlışlığı üzerinde
durmuştu. Küçük-burjuva “sol”cuları, toplumsal sorunlar ve ezi-
len sınıfların talepleri karşısındaki sorumsuzluğun “cüreti”yle,
faşizm ve burjuva demokrasisi arasında bir ayırım yapılamayaca-
ğını ve herhangi bir ülkede faşizmin mi, burjuva demokrasisinin
mi siyasal rejim olarak varlığını sürdürdüğü karşısında işçi sınıfı-
nın kayıtsız kalabileceğinin teorisine girişebiliyorlar. Onlar biraka-
lım Türkiye gibi demokratik siyasal yaşam deneyimi ve geleneğı
olmayan bir ülkeyi, burjuva demokratik hakların mücadeleye
elde edildiğı bir ülkede bile, işçi sınıfının siyasal özgürlüklerin

gasp edilmesi ve faşist diktatörlüğün kurulması karşısında, “sosyalizm hedefini geciktirir” endişesiyle kayıtsız kalamayacağını görmezden geliyor; kitlelerin faşist cendere altına alınmasına karşı -burjuva karakterli olduğunu bile bile- siyasal özgürlükleri savunmayı ve burjuva koşullar içinde de olsa, olabildiği kadarıyla toplumun demokratikleşmesi için mücadele etmeyi gereksiz sayan bir anlayışa sahiptirler.

Aristo mantığıyla devrimcilik

Aristo mantığıyla, tekilden tümele geçerek, kapitalizmin demokratik hakların yadsınması olduğunu, en gelişkin demokratik ülkede bile işçi ve emekçilerin burjuva diktatörlüğü altında tutulduğunu, demokratik hakların kullanımının, işçi ve emekçileri sömürüden ve baskıdan kurtarmadığını; bütün bunların ancak sosyalizmin kurulmasıyla sağlanacağını; öyleyse kapitalizm koşullarını aşmayan burjuva siyasal özgürlüklerin proletaryanın mücadele programında yeri olmaması gerektiği sonucuna ulaşıyorlar. Eğer diyorlar, bu tür asgari program maddeleri benimsenirse, -sosyalizm hedefinden uzaklaşılır! **Bu korku, onları, işçi sınıfı ve emekçilerin günlük acil ekonomik ve politik taleplerini sahiplenme ve bunların elde edilmesi mücadelesi içinde yer alarak, proletaryanın sosyalist hedeflerine ulaşması için hazırlanmasına yardımcı olmaktan geri tutuyor.** Emperyalist kapitalizmin siyasal yönden, demokrasinin inkarı ve ihlali olması, demokrasiden sözedilmesinin yadsınmasını haklı çıkarmamaktadır. Lenin, emperyalist ekonomistleri ve onların sözcüsü olan Kievski'yi eleştirirken, onların -bugünkü tilmizlerinin de- mantığını ifade etmek üzere şöyle yazıyordu: “*Emperyalist savaşın karşısına konabilecek, 'tek' şey sosyalizmdir; yalnızca sosyalizm 'çıkış yolu'dur; 'bundan ötürü' bizim asgari programımızda, yani kapitalizm altında demokratik sloganlar öne sürmemiz bir aldanıştır ya da hayaldir, sosyalist devrim sloganının*

saptırılması ya da ertelenmesidir, vb.'dir." Devam ediyor Lenin; "Her ne kadar Kievski bunu kavramıyorsa da, bütün talihsizliğinin kaynağı işte budur. Onun **temel mantık hatası budur; temel olduğu ve yazar tarafından kavranmadığı için de, delik bir bisiklet lastiği gibi, her adımda 'hava kaçırmaktır'...**"

Bu alıntıyı, "asgari program" üzerine tartışına yürütmek için değil, küçük-burjuva "sol"cularının mantıklarını sergilemek için yaptık. Sorun gerçekte hiçbir muğlaklığa yer bırakmayacak denli açıktır. **Proletaryanın hedefi, burjuvazinin sınıf diktatörlüğünü devrimle yıkmak, iktidarı almak ve sosyalizmi kurarak, her türden sömürü ve baskıyı tasfiye etmektir.** Türkiye işçi sınıfı bu hedefe ulaşmak için, içinde bulunduğu toplumsal koşulların önüne çözmek üzere çıkardığı sorunları çözmeyi gündemine alarak ilerlemek zorundadır. Başka bir yol yoktur. Bunu yaparken, şematik planlar ve programlarla kendini sınırlamayacak, ideolojik, politik ve örgütsel hazırlığa; ezilen sınıfları, taleplerine sahip çıkma yoluyla yanına almadaki başarısına; ara tabakaları burjuvazinin yedeklemesini engellemede aldığı yola; ve egemen sınıfların ve emperyalistlerin aralarındaki çelişkilerden yararlanma ustalığına bağlı olarak, proleter devrimi gerçekleştirmeyi hedefleyecektir.

Demokrasi sorununun marksist çözümü

İşçi sınıfı, eğer sınıf bilinçli bir sınıf olarak hareket edecekse, nihai hedeflerini unutmaksızın, bütün demokratik istekleri sosyalizm hedefine bağlayan bir mücadele hattında yürümek zorundadır. Bu ise, ancak, demokratik talepleri, proletarya ve emekçilerin sınıf çıkarlarına bağlı olarak öne sürmesi ve elde edilmeleri için mücadele etmesiyle mümkündür. "Demokrasi sorununun marksist çözümü, proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özlemleri, kendi sınıf

savaşımında **seferber etmesidir**. Böyle bir seferberlik kolay bir iş değildir. Bu ekonomistlere, Tolstoyculara vb., çoğu zaman, 'burjuva' ve oportünist görüşlere verilmiş, bağışlanmaz bir ödün gibi görünür, tıpkı, 'mali sermaye çağı'nda, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmayı, Kievski'nin, burjuva görüşlere verilmiş, bağışlanmaz bir ödün sayması gibi. Marksizm bize, **verili**, kapitalist bir ülkenin burjuvazisi tarafından yaratılan ve çarpıtılan demokratik kurumlardan yararlanmayı yadsıyarak, 'oportünizmle savaşma'mn, oportünizme **tümden teslim olmak** demek olduğunu öğretiyor." (agb. sf. 21)

III

İşte demokratik siyasal özgürlükler, siyasal bağımsızlık ve siyasal demokrasi sorununa marksist yaklaşım budur. "Oportünizme karşı" savaştıklarını yüksek perdeden tekrarlamayı; bir meslek icrası sayanların kendileri oportünist bir konumdadırlar ve oportünizme teslim olmuşlardır. Kapitalizmin ancak iktisadi devrimle tasfiye edileceği gerçeği, demokratik özgürlükler ve toplumun demokratikleşmesi için mücadeleyi yadsıma anlamına mı gelmelidir? Kuşkusuz hayır. Kapitalizm, en "ideal" demokratik dönüşümlerle bile yıkılmaz. Ancak, demokrasi için mücadele pratiği içinde yetişmemiş bir proletarya, iktisadi devrimi gerçekleştirme yetisi kazanamaz; bunu başaramaz. "*Burjuva demokrasisinden yararlanarak, proletaryanın, burjuvaziye ve oportünizme karşı, sosyalist ve tutarlı demokratik açıdan örgütlen-dirilmesi. Başkaca yol yoktur. Başkaca çıkış yolu yoktur. Marksizm, tıpkı yaşamın kendisi gibi, başkaca çıkış yolu tanı-maktadır. Bu yolda, ulusların özgürce ayrılma ve özgürce kay-naşma hakkını tanımalıyız, bunlardan sakınmamalıyız; ekonomik amaçlarımızın 'saflığı'nı bunların 'kirleteceğinden' korkmama-lıyız.*" Proletaryanın mücadelesine bugün de düşünceleriyle yol gösteren büyük marksist Lenin, işte tam da böyle yazıyordu.

Türkiye'de "bütün uluslar **eşit haklar** ilanı" burjuvazi

tarafından bir aldatmaca aracı olarak bile gerekli görülüyor. “Tek millet, tek devlet, tek dil” gerici propangadasına uygun olarak ulusların ve dillerin tam hak eşitliği, reddediliyor ve eşit ilişkiler sözcükleri yalnızca dış ülkeler ve uluslar söz konusu edilerek kullanılıyor. Biliyoruz ki, uluslar arasında “*etkin bir biçimde düzenlenmiş demokratik ilişkiler olmadıkça*” (Lenin), bütün milliyetlerden işçi ve emekçilerin burjuvaziye karşı mücadelesi yara almakta, güç kaybetmektedir. O halde (kapitalizm koşullarında siyasal olarak gerçekleşebilir birşey olan) ulusların siyasal bağımsızlık hakkını, ayrı devlet kurma hakkını, ulusların ve dillerin tam hak eşitliğini, bunu ve diğer siyasal özgürlükleri de içeren “baştan aşağı demokratik bir devlet” yapısının gerçekleşmesini isteyecek ve savunacağız. Kapitalizm koşullarında gerçekleşme ihtimali çok küçük olsa bile, ulusların kaderlerini tayin hakkını savunmayan ve siyasal demokrasi için mücadele etmeyen birinin, değil marksist-leninist olması, tutarlı bir demokrat olması bile sözkonusu olamaz. Biliyoruz ki, ne ulusların tam hak eşitliği, ne siyasal demokrasinin elde edilmiş olması; kapitalist sömürünün ve ondan kaynaklı baskı ve bağımlılık ilişkilerinin ortadan kalkması anlamına gelmeyecektir. Ulusal baskı politikasının kapitalizm koşullarında bütünüyle ortadan kalkmamasının toplumsal temeli, kapitalist özel mülkiyet sistemi, üretim araçlarının özel mülkiyetidir. Pazarlara ve hammadde kaynaklarına sahip olmak, devlet olarak örgütlenmiş burjuvazinin başka ulusları baskı altına almasını da olanaklı kılmaktadır. Ama bu siyasal gericilik ve hak yoksunluğu karşısında hayırhah bir tutumu; “**burjuva karakteri**” ileri sürülerek burjuva demokrasisinin önemsenmemesini hiçbir biçimde haklı çıkarmaz. İşçi sınıfı ve emekçilerin, bugünkü baskı ve sömürünün nedeninin kapitalist özel mülkiyet sistemi olduğunu anlamaları ve iktisadi bir devrimle kapitalizmin tasfiyesi gerekliliğini kavramaları başka türlü olanaklı değildir. Bunu bilip de, siyasal bağımsızlığı ve siyasal demokrasiyi savunmak “reformizmdir”, fetvası kes-

mek, yalnızca lafazanlık değil, halkın talepleri karşısında kayıtsızlık ve gerçekte sosyalizm mücadelesini güçten düşürmek demektir.

Emperyalizm koşullarında ezilen ulusların kurtuluş müca-
delelerinin, mümkün olmakla kalmayıp, başarıya da ulaştıklarına
son yüzyılın tarihi tanıklık etmektedir. O halde, temel taleplerinden
bir de 'ulusların kaderlerini tayin hakkı'nın tanınması olan siyasal
demokrasi için mücadele neden ve nasıl reformizm olmaktadır?
Bu iddia kara çalma amaçlı dolandırıcının lafabeliğinden ibarettir.
Çünkü, "*Ulusal kaderini tayin hakkı, ulusal kurtuluş için, tam
bağımsızlık için, ihlaka karşı savaşımla aynı şeydir; sosyalistler
-sosyalist olmaktan vazgeçmedikçe- hangi biçimde olursa olsun,
ayaklanma olsun, savaş olsun, böyle bir savaşı reddemezler.*"
(Lenin)

Emperyalizm koşullarında demokrasinin gerçekleştirilmesi
mümkün ancak zordur! Mümkün ve zor olanı gerçekleştirmek
ise güç ilişkilerine, proletarya ve emekçilerin mücadelesinin
düzeyine bağlı birşeydir. Kıstas budur başka birşey değil.
Gerçekleştirmek için mücadele edilmesi de reformizme değil,
devrimci olmaya işaret eder. Lenin, emperyalizm koşullarında,
"zor" olduğunu belirtmekle birlikte, "*belli başlı ve temel herhangi
bir demokratik önlemin (görevlilerin ve subayların halk tarafından
seçilmesi, tam dernekleşme ve toplantı özgürlüğü, vb)*'den sö-
zetmekte, cumhuriyetin, kapitalist toplumun siyasal üstyapısının
biçimlerinden biri - "üstelik bugünkü koşullar altında en de-
mokratik biçimi"- olmasını sözkonusu etmektedir. Kuşkusuz
durup dururken, ya da gelişigüzel olarak değil, siyasal demokrasi
için mücadele sorununun tartışıldığı yerde ve zamanda.

Çünkü, "*yönetim sistemi daha demokratik hale geldikçe işçiler,
musibet kaynağının hak eksikliği değil, kapitalizm olduğunu da-
ha iyi anlayacaklardır.*" O halde yönetim sisteminin daha de-
mokratik olmasını talep olarak ileri sürmek ve kapitalizme ve
faşist diktatörlüğe karşı mücadele yoluyla bunu elde etmeye
çalışmak devrimci bir görevdir. Bunu gereksiz görenler ya da

reformizmin sayanlar ise görevin kaçkınlarıdır yalnızca.

Kuşku yok sosyalizm her türlü baskının ortadan kaldırılmasının toplumsal temelini yaratacak, gerçek eşitliğin sağlanmasını olanaklı kılacaktır. Ama bu, her demokratik talebin mutlak olarak görülüp ekonomik devrime bağlanmasını haklı çıkarmaz. Her baskı ve hak eşitsizliğinin çözüm çaresini götürüp ekonomik devrime bağlamak, Lenin'in deyişiyile "saçmaya va rezil emperyalist ekonomizme saplanmaktır." Marksistler, "demokrasinin sınıfsal baskıyı ortadan **kaldırmadığını** bilirler. Demokrasi yalnızca sınıf savaşımını daha doğrudan, daha geniş, daha açık, daha belirgin hale getirir. Gerek duyduğumuz şey de budur" diyordu Lenin. Türkiye, demokrasisinin olmadığı bir ülke ve demokratik özgürlükler, işçi sınıfına, burjuvaziye karşı mücadelesinde daha ileriye gitmek için, gerekli. Sınıf bilincine ulaşmış işçiler bunun için mücadele ediyor. Adlarının önünde çeşitli yakıştırmalar bulunan küçük burjuva "sol"cuları ise, işçilere ve emekçilere, "durun!", "reformizme düşmeyin" diyorlar. Kırmızı bir levha gösteriyorlar, hepsi o kadar.

Küçük burjuva solculuğunun ülkemizdeki "tilmizleri"nin politik mücadelede tuttıkları sözü edilmeye değer bir yer olmakla birlikte, işçi ve emekçilerin işbirlikçi burjuvazi ve büyük toprak sahiplerine karşı mücadelesinin "tarafı olarak" politik mücadeleye katılma yerine, politika ve devrimin sorunları üzerine gevezelik yapmayı; emekçilerin örgütlenmesini ve mücadelesini yükseltmeye hizmet eden siyasal taktikler geliştirmeler yerine, işçi sınıfının devrimci partisine saldırmayı ve böylece emekçilerin mücadelesini sekteye uğratmayı "politika" edindikleri görülmektedir. Bu nedenledir ki, kendilerini sözümona gündeme getirmenin yolunu, sınıf mücadelesinin sorunlarına ilişkin devrimci düşüncelere ve bu düşünceleri işçi sınıfı ve emekçilerin kapitalizme karşı mücadelesi içinde maddi bir güce dönüştürmeye çalışan devrimci sınıf partisine saldırmada görüyor ve Lenin'in deyişiyile "politik fahişe"liği oynuyorlar. Yaptıkları ise, devrimci

sınıf örgütüne ve proletaryanın devrimci taktiklerine saldırmak, küfretmek ve karalamak üzere çarpıtmalara girişmek; halkın taleplerini görmezden gelerek, son otuz yılın pratiğinden politika esnaflığı ve ikiyüzlülük dışında birşey öğrenmediklerini göstermektir. Bazıları yirmi otuz yıllık bir geçmişe ve “en gençleri” on yıllık bir “tarihe” sahip olmalarına karşın devrimci politikanın işçi sınıfı, emekçiler ve Kürtlerin sömürü ve baskıya karşı mücadelesini ilerletmek, emekçilerin burjuvaziye karşı bağımsız politik örgütlenmesine katkıda bulunmak ve bu mücadelenin önünde yürümek demek olduğunu anlamaya ne denli yabancı olduklarını, hemen her gün göstermektedirler. Devrimci teoriyi, devrimci eylemin kılavuzu olarak değil, rakip bildikleri işçi sınıfı devrimcilerine ve işçilerin devrimci partisine karşı küfrün aracı olarak ve yalnızca kağıt üzerindeki gösterişli sözler derecesinde -o da yarım yamalak ve oportünistçe- ezberleyen bu “küçük” grupların, Türkiye proletaryası ve emekçilerini devrime hazırlama, buna hizmet eden somut ve günlük mücadeleyi emekçilerin çıkarları yönünde geliştiren politika yürütme diye bir sorunlarının ve bunu yapma yeteneklerinin olmadığı hergün daha iyi anlaşılmaktadır.

Onlar duymuşlar, ya da okumuşlardır ki, temel toplumsal sorunlar “ancak devrimle çözülür”! Siyasal özgürlükler devrimle elde edilir, Kürt sorunu devrimle çözüme kavuşur, emperyalizmin sömürgeci hegemonyasına devrimle son verilir vb. O halde, bütün bu toplumsal siyasal ve sosyal sorunların çözümü için devrim yapmalı! Peki devrime nasıl, hangi mücadele yol ve yöntemleriyle varılacaktır? Eğer, lafızda kabul ettiklerini söyledikleri gibi, devrim kitlelerin eseri olacaksa, kitlelerin devrimci ayaklanması hangi talepler temelinde ve hangi hazırlıklarla örgütlenecek, mücadele nasıl geliştirilecek? Devrim denen ve mevcut sömürü sistemini ve burjuvazinin sınıf egemenliğini sona erdirecek olan toplumsal eylem bir gün ansızın ve bir tek hamlede gerçekleşmeyeceğine göre, devrimci mücadelenin

yan ürünleri olan reformlar büsbütün gereksiz midir? Ama yeter! Herbiri, kendine, ihtilalci, Leninist, Marksist-Leninist komünist vb. adları uygun gören bu grupların böyle sorunlara ayıracak zamanı yoktur. Onlar ya “devrimin kuvvetlerini” askeri düzene sokmakla meşguller, ya da on yılı aşkın bir zamandır “politika yapmaları”na, sözümona “marksizmi hatmetmelerine” ve artık kronik bir vaka hale gelmiş devrimci sınıf partisi düşmanlığını temel politik faaliyet olarak benimsemelerine karşın, henüz bir kaç yüz kişiyi bile geçmeyen taraftar topluluğunu “partileş”tir-meyle meşguller.

İşçi sınıfı ve emekçilerin ileri kesimleri siyasal özgürlüklerin elde edilmesi ve ülkenin demokratikleşmesinin, işbirlikçi burjuva diktatörlüğünün icazeti ve gericiliğin iç çatışmalarının ürünü olarak değil, dışı dış bir mücadeleyle ve sosyalizm için mücadelenin bir ürünü olarak elde edilebileceğini bilmektedirler. İşçi ve emekçiler, ekonomik ve politik hakları için yürütecekleri mücadeleyle, emperyalizm işbirlikçisi gerici sınıfları püskürttükleri, diktatörlüğe darbe vurdukları oranda siyasal özgürlükler mücadelesi ilerleyecek, ülkenin demokratikleşmesi yönünde adım atılacak, mücadelenin ürünü olan tek tek reformlar ve siyasal özgürlüklerin elde edilmesi söz konusu olabilecektir. Bu ise, kapitalizme, emperyalizmin hegemonyasına ve gericiliğe karşı mücadelenin daha ileri mevzilere yürümesi demektir.

Türkiye'nin demokratikleşmesinin, generallerin “asli işlerine dönmesi”yle sağlanamayacağı açık bir gerçektir. Ancak, bu durum, generallerin politik yaşam üzerindeki tehdit ve egemenliğinin, “nasıl olsa birşey değiştirmiyor” küçük burjuva şarlatanlığıyla kabullenilmesini de gerektirmiyor. Proletarya ve emekçilerin demokrasi mücadelesi kuşkusuz “asker ile parlamenter sistem” ikileminde odaklanan bir mücadele hattı sınırlarına çekilemez. Bizim işimizin, mevcut “anayasal sisteme uyulması”nı sağlamak gibi, geri ve reformcu bir uğraş olmayacağı baştan bellidir.

Faşizmin terör çetelerine, katliam mangalarına, generaller

sultasına karşı çıkmak, siyasal özgürlükler mücadelesinin bir yanını oluşturur. Kuşkusuz, generaller “esas işlerine” dönünce, “demokrasi”ye geçilmez. Generallerin muhtıra vermedikleri, MGK’nın etkin kesimi olmaktan ve politikacıları da yönlendiren konumundan uzaklaştırılmaları ya da MGK’nın kaldırıldığı koşullarda da politika üzerindeki “asker gölgesi” bütünüyle sona ermedikçe, generallerin ve üst subayların erler üzerindeki oligarşik baskısı ortadan kalkmayacaktır. Burjuvaziyi, generallerin ve ordunun siyasal ve sosyal yaşamdaki konumunda, bu denli küçük bir geri basmayı kabullenecek kadar püskürtmenin bile emekçilerin uzlaşmaz bir mücadelesini gereksindiği açıktır.

Sadece uluslararası deneyler değil, Türkiye’nin mücadele tarihi de proletarya ve halk kitlelerinin somut ekonomik ve politik talepleri üzerinde, yükselmeyen ve burjuvazi ve emperyalizme karşı tutarlı bir mücadele çizgisi izlemeyen bir hareketin başarısızlığa mahkum olduğunu göstermiştir.

Demokrasi sorunu geleneksel hareketin en temel ideolojik zaafiyet noktalarından biridir, denilebilir ki en önemlisidir. 12 Eylül sonrasında geleneksel harekette yaşanan derin ideolojik erozyonun '90'lı yıllarda kimi akımlar şahsında vardığı ideolojik çöküntünün düşünsel temellerini anlamada, hiç abartmaksızın, demokrasi sorunu belirleyici önemdedir. Demokratik devrim stratejisini esas alan tüm geleneksel küçük-burjuva halkçı akımların gelinen yerde bunu ortak bir tutumla tam da demokrasi sorunu ile gerekçelendirdikleri düşünülürse, bu zaafiyet alanının günümüzdeki önemi çok daha iyi anlaşılır.

Temel önemde sorun kendini şu kritik ikilem içinde gösterir: Demokrasi sorunu ve mücadelesi, işçi sınıfının burjuvaziye karşı devrimci iktidar mücadelesinin bir kaldıracı, onu kolaylaştıran bir manivela mı olacak? Yoksa, dünyada ve Türkiye'de dün ve bugün birçok örnek şahsında görüldüğü gibi, devrimci olmak iddiasındaki akımların ayağına dolanan "mevcut toplumun tam demokratikleştirilmesi" platformu üzerinden, kurulu düzene eklenmenin kestirme bir yolu mu olacak? '70'li yılların TKP-TİP-TSİP örnekleri, '80'li ve '90'lı yılların Dev-Yol, TDKP, Kurtuluş ve TKEP örnekleri, bu ikincisinin ne anlama geldiğini bizzat kendi tarihimiz üzerinden en canlı biçimde bize göstermektedir. (...)

Bugünün Türkiye'sinde devrimci iktidar sorununda sağlam bir ideolojik duruş, ancak demokrasi sorunu ve mücadelesinin doğru bir marksist kavrayışla ele alınabilmesi ölçüsünde olanaklıdır. Bu, elinizdeki kitabın eksenini oluşturan temel fikir durumundadır.